

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BİLECİK OSMANELİ KIRSAL MİMARLIK MİRASININ
KORUMA SORUNLARI VE SÜRDÜRÜLEBİLİR
KORUMA POLİTİKALARININ GELİŞTİRİLMESİ

Engin AKTÜRK

DOKTORA TEZİ

Mimarlık Anabilim Dalı

Rölöve ve Restorasyon Programı

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Banu ÇELEBİOĞLU YERGÜN

Ekim, 2024

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**BİLECİK OSMANELİ KIRSAL MİMARLIK MİRASININ
KORUMA SORUNLARI VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KORUMA
POLİTİKALARININ GELİŞTİRİLMESİ**

Engin AKTÜRK tarafından hazırlanan tez çalışması 02.10.2024 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Rölöve ve Restorasyon Programı **DOKTORA TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Banu ÇELEBİOĞLU
YERGÜN
Yıldız Teknik Üniversitesi
Danışman

Jüri Üyeleri

Dr. Öğr. Üyesi Banu ÇELEBİOĞLU YERGÜN, Danışman
Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Can Şakir BİNAN, Üye
Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Zeynep ERES ÖZDOĞAN, Üye
İstanbul Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Elvan Ebru OMay POLAT, Üye
Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. Tülay ÇOBANCAOĞLU, Üye
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Banu ÇELEBİOĞLU YERGÜN sorumluluğunda tarafımda hazırlanan “Bilecik Osmaneli Kırsal Mimarlık Mirasının Koruma Sorunları ve Sürdürülebilir Koruma Politikalarının Geliştirilmesi” başlıklı çalışmada veri toplama ve veri kullanımında gerekli yasal izinleri aldığımı, diğer kaynaklardan aldığım bilgileri ana metin ve referanslarda eksiksiz gösterdiğimi, araştırma verilerine ve sonuçlarına ilişkin çarpıtma ve/veya sahtecilik yapmadığımı, çalışmam süresince bilimsel araştırma ve etik ilkelerine uygun davrandığımı beyan ederim. Beyanımın aksinin ispatı halinde her türlü yasal sonucu kabul ederim.

Engin AKTÜRK

Sevgili

Oğlum

Tibet'e

TEŞEKKÜR

Güzel ülkemizin eşsiz yöresel mimarisinin ve kırsal peyzajının korunmasına yönelik bu tezin ortaya çıkmasında tez danışmanın Sn. Dr. Öğr. Üyesi Banu ÇELEBİOĞLU YERGÜN'e sonsuz teşekkürlerimi borç bilirim. Tezin geliştirilmesindeki yapıcı katkılarından ve doğru yönlendirmelerinden dolayı tez izleme komitesinde görevli öğretim üyeleri Prof. Dr. Can Şakir BİNAN ve Doç. Dr. Zeynep ERES ÖZDOĞAN'a çok teşekkür ederim.

Tez çalışmalarımda beni kayıtsız şartsız destekleyen, başta annem Zahide AKTÜRK ve babam Metin AKTÜRK'e çok teşekkür ederim. Tez yazım sürecinde benimle ödevlerini yapan sevgili oğlum Tibet'in hoşgörüsü ve çalışma hevesi için ona minnettarım. Osmaneli köylerine yaptığım alan gezilerinde bana eşlik eden ve destek olan değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Banu ÇELEBİOĞLU YERGÜN ve dostum Kaan ÖZTEKİN'e teşekkür ederim. Tez yazım sürecinde beni motive eden ve destekleyen İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Ulaşım Planlama Şube Müdürlüğü, Bisiklet Şefliğindeki çalışma arkadaşlarıma ayrıca teşekkür etmek isterim. Osmaneli köylerindeki alan çalışmalarımda çayı kahveyi eksik etmeyen misafirperver Osmaneli Köylülerine ve Osmaneli Belediye Başkanı ve çalışanlarına yardımlarından dolayı çok teşekkür ederim.

Kırsal mimarlık mirasının belgelenmesi, yöresel mimari literatürü ve kırsal kalkınma planlarına tezimin katkı sunacağına inanıyorum. Çalışmamın Osmaneli kırsal mimarlık mirasının ve diğer kültürel peyzaj alanlarının korunması için politikalar üretilmesine vesile olmasını umut eder ve tezin tamamlanmasında emeği geçen herkese tekrar teşekkür eder, saygı ve sevgilerimi sunarım.

.

Engin AKTÜRK

İÇİNDEKİLER

KISALTMA LİSTESİ	vii
ŞEKİL LİSTESİ	viii
TABLO LİSTESİ	xiii
ÖZET	xiv
ABSTRACT	xvi
1 GİRİŞ	18
1.1 Giriş	18
1.2 Literatür Özeti	2
2 KIRSAL MİMARLIK MİRASI VE KÜLTÜREL PEYZAJ	5
2.1 Kırsal Alan	5
2.2 Kırsal Miras	10
2.3 Kırsal Mimarlık Mirası	11
2.4 Kırsal peyzaj	17
2.5 Kültürel Peyzaj	17
3 OSMANELİ KIRSAL MİMARLIK MİRASI VE KÜLTÜREL PEYZAJI	29
3.1 Osmaneli Tarihi	29
3.2 Osmaneli Coğrafyası	31
3.3 Osmaneli ekonomisi	36
3.4 Osmaneli Demografisi	37
3.5 Osmaneli Kültürel Mirası	40
3.6 Osmaneli Somut Olmayan Kültür Mirası	44
3.7 Osmaneli Kırsal Mimarlık Mirası	50
4 OSMANELİ KIRSAL MİMARLIK MİRASININ ENVANTERLENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ	89

4.1 Kültürel Peyzaj Değerlendirme Formlarının Hazırlanması	89
4.2 Osmaneli Kırsal Mimarlık Mirasının Sayısallaştırılması ve Değerlendirilmesi.....	92
4.3 Sayısallaştırılan Verilere Göre Kırsal Yerleşimlerin Sınıflandırılması	101
4.4 A Grubu Köyler	102
4.5 B Grubu Köyler	105
4.6 C Grubu Köyler	109
4.7 D Grubu Köyler	112
5 OSMANELİ KIRSAL MİMARLIK MİRASININ KORUMA SORUNLARI VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KORUMA POLİTİKALARININ GELİŞTİRİLMESİ	115
5.1 Osmaneli Kırsal Mimarlık Mirasının Korunması	115
5.2 Sürdürülebilir Koruma	117
5.3 Osmaneli Kırsal Mimarlık Mirası ve Kültürel Peyzajı İçin Koruma Önerileri	118
5.4 A Grubu Köylerde Koruma Politikaları:	121
5.5 B Grubu Köylerde Koruma Politikaları.....	131
5.6 C Grubu Köylerde Koruma Politikaları.....	133
5.7 D Grubu Köylerde Koruma Politikaları:	134
5.8 Kültürel Yapı ve Doğal Çevrenin Korunmasına Yönelik Öneriler Hata! Yer işareti tanımlanmamış.	
6 SONUÇ	145
KAYNAKÇA	154
A KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMLARI (KPDF)	161
B BELGELENEN YÖRESEL MİMARLIK ÖGELERİ	282
C OSMANELİ KÖYLERİ DEĞERLENDİRME TABLOLARI	306
TEZDEN ÜRETİLMİŞ YAYINLAR	311

KISALTMA LİSTESİ

ADNKS	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AEOM:	Association of European Open Air Museums
CBS	Coğrafi Bilgi Sistemleri
CLAF	Cultural Landscape Assessment Forms
HLC	Historic landscape characterisation
ICOM:	International Council of Museums
ICOMOS	International Council on Monuments and Sites
IUCN	International Union for Conservation of Nature and Natural Resources
KPDF	Kültürel Peyzaj Değerlendirme Formu
MAKS	Mekânsal Adres Kayıt Sistemi
MGM	Devlet Meteoroloji Genel Müdürlüğü
NPS	American National Park Service
TEKEL	Tütün, Tütün Mamulleri, Tuz ve Alkol İşletmeleri Genel Müdürlüğü
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1	Avrupa Komisyonu (EUROSTAT) kırsal ve kentsel alan tipolojisi (Dijkstra ve Poelman, 2014).....	7
Şekil 2.2	2022 yılı Türkiye nüfusunun kır-kent sınıflandırması (TÜİK, 2023a) ..	10
Şekil 2.3	Kültürel peyzaj tanımı (Saurer, 1925).....	19
Şekil 2.4	Portekiz Sintra Kültürel Peyzajı.....	23
Şekil 2.5	Güneydoğu Küba İlk Kahve Çiftlikleri Arkeolojik Peyzaj Alanı (WHC, 2024a).....	24
Şekil 2.6	Macaristan – Tokaj Şarabı Kültürel Peyzajı (WHC, 2024b).....	24
Şekil 2.7	Lübnan - Ouadi Qadisha Kültürel Peyzajı (WHC, 2024c).....	25
Şekil 3.1	Osmaneli ve Çevresi Tarih Çizelgesi	30
Şekil 3.2	Medetli Köyü yakınlarında Roma Döneminden kalma bir miltaşı (sol), Osmaneli kırsalında kervan geçişi (sağ) (Osmaneli Belediyesi, 2019a).....	31
Şekil 3.3	Osmaneli jeomorfoloji haritası (Başkaya, 2012).....	32
Şekil 3.4	Bilecik İli ve İlçeleri (sol), Osmaneli Köyleri (sağ).....	34
Şekil 3.5	Osmaneli ilçesinin 2007 – 2023 yılları arasındaki kır ve kent nüfusu sütun grafiği (TÜİK, 2023b).	38
Şekil 3.6	Osmaneli İlçesi gridlere göre nüfus yoğunlukları (TÜİK, 2024).....	39
Şekil 3.7	Dereyörük (sol) ve Günöören (sağ) Köyleri Siluet Eskizleri	51
Şekil 3.8	Dereyörük, Kazancı ve Balçıkhisar (yukarıdan aşağıya doğru) köylerinin siluetleri.....	51
Şekil 3.9	Balçıkhisar, Belenalan, Günöören, Soğucakpınar, Selimiye ve Çerkeşli köylerinin uydu fotoğrafları (Google Earth, 2023)	53
Şekil 3.10	Osmaneli köylerindeki geleneksel yapılar	54
Şekil 3.11	Osmaneli genelinde uygulanan geleneksel yapım sistemi ve çatı konstrüksiyonu modelleri.....	55
Şekil 3.12	İki katlı çıkmasız (tek tabanlı), İki katlı çıkmalı ve 3 katlı çıkmalı geleneksel konutların 3 boyutlu köşe konstrüksiyonları.....	55
Şekil 3.13	Soğucakpınar Köyü 187 ada/1 parselde bulunan geleneksel konutun sistem kesiti	56
Şekil 3.14	Çantı yapı ahşap birleşimleri (Tuna, 2008).	57
Şekil 3.15	Nalya (sol) ve Serender (sağ) yapılarında çantı tekniği.	57
Şekil 3.16	Osmaneli kırsalında kullanılan geleneksel yapım teknikleri.....	58
Şekil 3.17	Osmaneli yöresel mimarisinde geleneksel yapı malzemesi kullanımı.....	59
Şekil 3.18	Osmaneli yöresel mimarisinde geleneksel yapı malzemesi kullanımı.	60
Şekil 3.19	Konutlardaki çiçeklik ve dal askı detayları	62

Şekil 3.20 Osmaneli yöresel mimarisinde evlerin cephe biçimlenişleri.....	63
Şekil 3.21 Konutlarda çıkmayı destekleyen payanda ve eliböğünde tipleri.	64
Şekil 3.22 Açık saçak ve kapalı saçak örnekleri.	64
Şekil 3.23 Geleneksel üretime özgü yapılara göre köyler	65
Şekil 3.24 Osmaneli kırsaında geleneksel konut örnekleri.....	66
Şekil 3.25 Hela çıkması eskizi ve Hisarcık Köyünde bir hela çıkması örneği.	66
Şekil 3.26 Hela çıkmasının farklı açılardan 3 boyutlu görünüşü.	67
Şekil 3.27 Solda Soğucakpınar, ortada Günüören (Turgut, 2019) ve sağda Borcak köylerindeki konutların plan şemaları.	68
Şekil 3.28 Soldan sağa doğru Kızılöz köyünde 144 ada 6 ve 7 ile Soğucakpınar köyünde 187 ada 4 parsellerdeki yapıların fotoğrafları.	68
Şekil 3.29 Kızılöz köyünde 144 ada 6 ve 7 parseldeki geleneksel köy evlerinin eskizi ve fotoğrafı.....	69
Şekil 3.30 Kızılöz köyünde 144 ada 6 parseldeki plan, kesit ve görünüş çizimleri.....	70
Şekil 3.31 Kızılöz Köyünde geleneksel bir konut yapısının avlu, hayat ve sedirli odanın fotoğrafları (144 ada/6 parsel).	72
Şekil 3.32 Kızılöz Köyünde geleneksel bir konut yapısının plan şemaları (144 ada/6 parsel).....	72
Şekil 3.33 Soğucakpınar Köyü 187 ada/1 parselde bulunan geleneksel konutun zemin kat fotoğrafı (avlu).	73
Şekil 3.34 Soğucakpınar Köyü 187 ada/1 parselde bulunan geleneksel konutun ara kat fotoğrafı (ardiye).	74
Şekil 3.35 Soğucakpınar Köyü 187 ada/1 parselde bulunan geleneksel konutun birinci kat fotoğrafı (hayat).	74
Şekil 3.36 Soğucakpınar Köyü 187 ada/1 parselde bulunan geleneksel konutun ikinci kat fotoğrafı (hayat).....	74
Şekil 3.37 Soğucakpınar Köyü 187 ada/1 parselde bulunan geleneksel konutun plan şemaları	75
Şekil 3.38 Soğucakpınar Köyü 187 ada/1 parselde bulunan geleneksel konutun kesiti ve cephesi	77
Şekil 3.39 Soğucakpınar Köyü 187 ada/1 parselde bulunan geleneksel konutun sistem kesitinin farklı açılardan gösteren 3 boyutlu model.....	77
Şekil 3.40 Soğucakpınar Köyü 187 ada/1 parselde bulunan geleneksel konutun zemin kat ile ara kat merdivenleri ve birinci kat döşeme kirişi-dikme ilişkisini gösteren 3 boyutlu modeller	77
Şekil 3.41 Soğucakpınar Köyü'nde geleneksel köy evinin köy meydanı ile olan ilişkisi (187 ada/4 parsel).....	78
Şekil 3.42 Güneybatı köşesinden ve Son cemaat kısmından çekilerin Akçapınar Köy Mescidi fotoğrafları.....	79

Şekil 3.43 Akçapınar Köyü Mescidi plan, kesit ve cepheleri.....	80
Şekil 3.44 Adliye Köyünde bir ambar (serender) yapıları.....	81
Şekil 3.45 Adliye Köyü'nde bir ambar (serender) yapısı.....	81
Şekil 3.46 3 boyutlu Serender modeli.	82
Şekil 3.47 Adliye Köyü'nde bir ambar (nalya) yapısı.....	83
Şekil 3.48 Adliye Köyü'nde bir ambar (nalya) yapısının plan, kesit ve cephe restitüsyon çizimleri.	83
Şekil 3.49 Hımış ve kerpiç samanlıklar.....	84
Şekil 3.50 Dereyörük Köyünde kerpiç samanlık yapısının plan, kesit ve cephe restitüsyon çizimleri.	84
Şekil 3.51 Balcıkhisar Köyünde hımış samanlık yapısının plan, kesit, cephe ve sistem kesiti restitüsyon çizimleri.	85
Şekil 3.52 Ahşap destekli kagir samanlık duvarı modeli.	85
Şekil 3.53 Kızılöz Köyünde biberliklerin fotoğrafı, perspektifi ve döşeme detayı.	86
Şekil 3.54 Kızılöz Köyünde bir biberlik yapısının plan, kesit ve cephe çizimleri.....	87
Şekil 3.55 Soğucakpınar Köyünde bir biberlik yapısının plan, kesit ve cephe eskizleri ile cephe ve döşeme fotoğrafları.....	87
Şekil 3.56 Belenalan Köyü'nde geleneksel fırın yapısı.....	88
Şekil 3.57 Osmaneli Köylerinde görülen fırın örnekleri.	88
Şekil 4.1 Örnek köy envanterleri: Ersizlerdere (Kastmonu) ve Şirince (İzmir) köyleri envanterleri (Ögdül vd, 2015 ve Erdem, 2012).	90
Şekil 4.2 Kırsal peyzaj karakter belirlemek için yapılan solda Birleşik Krallık, sağda Amerika örnekleri (Swanwick, 2002 ve NPS Inventory, 2024).	90
Şekil 4.3 Dereyörük köyü için hazırlanan kültürel peyzaj değerlendirme formu (KPDF) envanter örneği.	92
Şekil 4.4 Kırsal Mimarlık Mirası Tablosunda en yüksek ve en az değerleri alan Belenalan (sol) ve Çerkeşli (sağ) köylerinin yerleşim planlarında geleneksel ve yeni yapı yoğunluğu.	102
Şekil 4.5 A grubu köylerinde az değerleri alan Belenalan (sol) ve Sarıyazı Benli Mh. (sağ) köylerinin yerleşim planlarında geleneksel ve yeni yapı yoğunluğu.....	102
Şekil 4.6 A Grubu köylerinden fotoğraflar: Belenalan (solda), Dereyörük (sağda) ve Kazancı (altta)	103
Şekil 4.7 Belenalan köyünde çamaşır teknesi olarak kullanılan bir lahit kapağı (solda), Günöören Köyünde 3 katlı böcekçilik konağı (sağda).....	105
Şekil 4.8 B grubu köylerinde az değerleri alan Ağlan (sol) ve Bereket (sağ) köylerinin yerleşim planlarında geleneksel ve yeni yapı yoğunluğu. .	106

Şekil 4.9 B Grubu köylerinden fotoğraflar: Ağlan (solda), Büyükyenice (asağda)	106
Şekil 4.10 Ağlan Köyünde geleneksel sokak kaplaması, Soğucakpınar Köyünde meydan ve asırlık çınar, Selçik Köyünde böcekçilik konağı.	109
Şekil 4.11 C grubu köylerinde az değerleri alan Ericek (sol) ve Medetli (sağ) köylerinin yerleşim planlarında geleneksel ve yeni yapı yoğunluğu. .	110
Şekil 4.12 C Grubu köylerinden fotoğraflar: Medetli (solda), Ericek (asağda), Avdan (aşağıda).....	110
Şekil 4.13 Medetli Köyünde harap böcekçilik konağı (sol), Selimiye Köy Camisi (orta), Ericek Köyü sokak dokusu (sağ).	112
Şekil 4.14 D grubu köylerinde az değerleri alan Ciciler (sol) ve Çerkeşli (sağ) köylerinin yerleşim planlarında geleneksel ve yeni yapı yoğunluğu. .	112
Şekil 4.15 C Grubu köylerinden fotoğraflar: Çerkeşli (yukarıda), Ciciler (asağda)	113
Şekil 4.16 Çerkeşli Köyü ve Göleti (sol), Ciciler Köyünde bir geleneksel konut (sağ).	114
Şekil 5.1 Günören Köyü Koruma Alanı (sol), Dereyörük Köyünde bir “tinyhouse” (sağ).	123
Şekil 5.2 Dereyörük Köyü ve yakınındaki demiryolu inşaatı şantiyesi (so), Kızılöz Köyünde köy dokusu ile uyumsuz bahçe duvarı (sağ).....	124
Şekil 5.3 Akçapınar Köyünde terkedilmiş köy evleri ve köy okulu.	125
Şekil 5.4 Gilan Kırsal Miras Müzesinde taşıma öncesi (sol) ve sonrası (sağ) yöresel mimarlık öğeleri (Pedram, Amin ve Khakban, 2018).	127
Şekil 5.5 Pfahlbauten Unteruhldingen Açık Hava Müzesi (Pfahlbauten, 2024).	128
Şekil 5.6 Solda Latvia Etnografya Açık Hava Müzesi, ortada Tiflis Açık Hava Etnografya Müzesi ve sağda St Fagans Ulusal Tarih Müzesi (Latvia, 2024, Tiflis, 2024 ve St Fagans, 2024).	129
Şekil 5.7 Akçapınar Köyü için koruma öneri haritası.	131
Şekil 5.8 Julianstown ve Lucan köy tasarım rehberlerinde cephe ve peyzaj karakterine yönelik öneri ve analizler (Julianstown, 2011 ve Lucan, 2006).	132
Şekil 5.9 Medetli Köyünde köy karakteri ile uyumsuz apartman (sol) ve Selimiye Köyü ve yakınında gelişen sanayi tesisleri (sağ)	133
Şekil 5.10 Oğulpaşa, Beşevler ve Hisarcık, Yeşilçimen mahallelerinin tarımsal üretim peyzajı içindeki yerleri.	134
Şekil 5.11 Bilecik İli, İnhisar İlçesi, terkedilmiş olan Üzümlü Köyü silueti (Google Fotoğraflar, 2024).	138
Şekil 5.12 Bilecik İli, Gölpazarı İlçesi, terkedilmiş olan Günyurdu Köyü silueti (NTV, 2019).	138
Şekil 5.13 Solda Sufi Yolu Rotası (Sufi Yolu, 2024). Sağda EuroVelo bisiklet rotaları (Lancaster vd., 2023).	140

Şekil 5.14 Sufi Yolu Rotası ve Wikiloc uygulamasında mevcut Osmaneli çevresindeki trekking rotaları.....	141
Şekil 5.15 Oğulpaşa Yaylası ve göçmen kuşlar	142
Şekil 5.16 Göksu Vadisi ve vadiye bakan gözetleme kuleleri kalıntıları.	142

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1 Uluslararası kırsal mimarlık mirası koruma literatürü (Güler, 2016)...	12
Tablo 2.2 Kültürel peyzajlardaki korunması ve sürdürülmesi gereken doğal ve yapay ögeler (IUCN, 2023).	21
Tablo 2.3 Dünya miras listesine kültürel peyzaj olarak kabul edilen sitler	26
Tablo 2.4 Kültürel Peyzaj Yönetim Kılavuzu (UNESCO, 1999).	28
Tablo 3.1 Topoğrafyaya göre Osmaneli köyleri	34
Tablo 3.2 Osmaneli ilçesinin 2007 – 2023 yılları arasındaki kır ve kent nüfusları (TÜİK, 2023b).....	38
Tablo 3.3 Osmaneli kırsalında tescilli kültürel miras ögeleri (Eskişehir KVKM, 2024).....	42
Tablo 3.4 Kırsal yerleşim dokuları (Erdem, 2012)	52
Tablo 3.6 Osmaneli kentsel ve kırsal peyzajında görülen geleneksel konut cepheleri	61
Tablo 4.1 Kırsal Mimarlık Mirası Tablosu	96
Tablo 4.2 Kırsal peyzaj karakteri tablosu	98
Tablo 4.3 Sosyal ve ekonomik değerlendirme tablosu	100
Tablo 4.4 Sayısallaştırılan Verilere Göre kırsal yerleşimlerin sınıflandırılması.	101
Tablo 5.1 A, B, C ve D olarak gruplandırılan köylerin koruma politikaları tablosu.	121

Bilecik Osmaneli Kırsal Mimarlık Mirasının Koruma Sorunları ve Sürdürülebilir Koruma Politikalarının Geliştirilmesi

Engin AKTÜRK

Mimarlık Anabilim Dalı

Rölöve ve Restorasyon Programı

Doktora Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Banu ÇELEBİOĞLU YERGÜN

"Bilecik Osmaneli Kırsalı Kırsal Mimarlık Mirasının Koruma Sorunları ve Sürdürülebilir Koruma Politikalarının Geliştirilmesi" başlıklı doktora tezine konu olan Osmaneli, Marmara Bölgesi'nde Bilecik iline bağlı bir ilçedir. İlçenin kentsel ve kırsal alanları zengin bir kültürel mirasa sahiptir. Osmaneli kırsalında farklı büyüklükte 26 köy ve bu köylerde geleneksel tekniklerle yapılmış konutlar, fırın ve ahır gibi müştemilat yapıları bulunmaktadır. Tez kapsamında Osmaneli köylerindeki özgün geleneksel yapılar belgelenerek bölgenin yöresel mimarisi tespit edilmeye, kırsal mimarlık mirasını sayısal olarak değerlendirmeye ve bu mirasın kültürel peyzajla beraber korunmasına yönelik politikalar geliştirilmeye çalışılmıştır.

Osmaneli köylerinde kırsal mimarlık mirasının varlığı ve korunmuşluk durumları farklılık göstermektedir. Çeşitli koruma sorunlarından dolayı kimi kırsal yerleşimlerde yöresel mimarlık ürünleri tarihi bir doku oluşturabilirken, bazı yerleşimlerde ise çok az sayıda kaldıkları tespit edilmiştir. Tez kapsamında kırsal

yerleşimlerdeki geleneksel dokunun yoğunluğu ve korunmuşluk durumlarını ölçmek ve değerlendirmek için sayısal bir değerlendirme yöntemi geliştirilmiştir. Literatürde mimarlık mirasının değerlendirilmesine yönelik çalışmalar incelenerek, Osmaneli köylerindeki kırsal mimarlık mirasını değerlendirmeye imkan verecek bir tablo ve formül geliştirilmiştir. Bu tabloda KPDF envanterlerinden gelen veriler köylere göre sayısallaştırılıp, köylerin kırsal mimarlık mirası değeri hesaplanmıştır. Bu hesaba göre yerleşimler A, B, C ve D olarak 4 grupta sınıflandırılmıştır. En fazla kültürel miras öğelerine sahip ve iyi korunmuş köyler A grubunda yer almakta olup, B ve C gruplarındaki yerleşimlerde kültür varlıkları ve korunmuşluk durumları azalarak devam etmektedir. D grubu köylerinde ise yöresel mimarinin kaybolduğu, yeni yapılaşmanın yoğunlaştığı köyler yer almaktadır.

Sınıflandırılan köylerin kırsal mimarlık mirasının ve kırsal yerleşim niteliklerinin korunması için sürdürülebilir koruma politikaları geliştirilmiştir. Böylece kırsal yerleşimlerin objektif bir şekilde değerlendirilmesini sağlayacak bir sayısal değerlendirme yöntemi ve bu değerlendirmeye bağlı koruma politikalarının oluşturulmasını sağlayacak bir yöntem geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yöresel mimari, kültürel peyzaj, koruma, sayısal sınıflandırma, Bilecik, Osmaneli

Conservation Problems of Bilecik Osmaneli Rural Architectural Heritage and Development of Sustainable Conservation Policies

Engin AKTÜRK

Department of Architecture

Doctor of Philosophy Thesis

Assit. Prof. Dr. Banu ÇELEBİOĞLU YERGÜN

The doctoral dissertation, titled “Conservation Problems of Bilecik Osmaneli Rural Architectural Heritage and Development of Sustainable Conservation Policies,” examines Osmaneli, a culturally rich district in Turkey’s Bilecik province, located in the Marmara Region. Encompassing diverse urban and rural areas, Osmaneli includes 26 rural villages featuring traditional structures such as houses, ovens, and barns, all built with vernacular techniques. The research seeks to document these authentic structures, analyze the district's distinctive architectural style, and quantitatively assess its rural architectural heritage. Additionally, it aims to develop sustainable conservation strategies to preserve this heritage in alignment with the cultural landscape, ensuring its longevity and integrity.

The presence and preservation levels of rural architectural heritage in Osmaneli’s villages exhibit considerable variability. While certain rural settlements retain sufficient examples of local architectural forms, creating an historical texture, others hold only remnants of this heritage due to numerous conservation challenges. This research introduces a quantitative assessment method to systematically measure and evaluate both the concentration and preservation of traditional

structures in these rural settlements. A table and formula were developed, informed by literature on architectural heritage assessment, to facilitate the analysis of Osmaneli's rural architectural assets. Utilizing data from the Cultural Landscape Assessment Form (CLAF) inventories, the rural architectural heritage values of individual villages were calculated and the settlements classified into four groups: A, B, C, and D. Villages in Group A, with the highest number and preservation level of cultural heritage elements, are followed by Groups B and C with gradually lower values. Group D villages, where vernacular architecture has largely disappeared, exhibit intense new construction.

Finally, sustainable conservation policies have been formulated for each classification group, ensuring a framework for objective evaluation of rural settlements and an adaptable model for the preservation of rural architectural heritage across similar contexts.

Keywords: Vernacular architecture, cultural landscapes, conservation, classification, Bilecik, Osmaneli.

1.1 Giriş

18. yüzyılda Sanayi Devriminin başlamasıyla birlikte kırsal yerleşimlerdeki nüfus, sanayi tesislerinin kurulduğu kentlere doğru göç etmiştir. Böylece başta Avrupa ülkeleri olmak üzere tüm dünyada kırsal ve kentsel nüfus oranları değişime uğramıştır. Türkiye’de Cumhuriyetle birlikte sanayileşmenin artmasıyla, kırsal nüfus azalmaya başlamıştır. Bu süreçte bazı köyler nüfuslarını kaybederken, özellikle sanayi ve kentlere yakın olan köyler göç alarak kırsal yerleşim niteliklerini kaybetmişlerdir. Köylerin çeşitli sebeplerden dolayı terkedilmesi veya kentsel nitelik kazanması kırsal mimarlık mirasının koruma sorunlarını ortaya çıkarmıştır. Kırsal mimarlık mirasını sadece kültür mirası açısından değerlendirmek doğal peyzaj ile iç içe geçmiş kırsal yerleşimler için yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle çalışma alanı olan Osmaneli kırsalının yöresel mimarisi kültürel peyzaj öğeleri ile değerlendirilecektir.

Kırsal alanda yöresel mimarinin tanımlanmasında ve korunmasında kırsal sit kavramı önem kazanmaktadır. Kırsal sit; yerleşim düzeni, yapım tekniği ve tasarımıyla yerelin ürünü olan yapıların, yol, meydan, tarım alanı ve benzeri öğelerle birleşerek oluşturduğu, korunacak değerler taşıyan kırsal alanlar şeklinde tanımlanmaktadır (ICOMOS, 2013). Kırsal sit alanlarını yerel halk tarafından, yerel malzeme ve teknikler kullanılarak ve ihtiyaca göre inşa edilen kırsal mimarlık mirası yapıları oluşturmaktadır (Gögebakan ve Saban, 2021: 33-34). Günümüzde koruma kuramı sadece tarihi anıtsal yapıların korunmasından, doğal ve kültürel öğelerin birlikte korunduğu ve sürdürülebilirliğin önem kazandığı bir anlayışa doğru gelişmektedir. Bu bağlamda insanın oluşturduğu somut ve somut olmayan kültür öğeleri ile insanlığın doğa ile olan uzun ve yakın ilişkisi sonucunda ortaya çıkan, doğa ve insanın ortak oluşturduğu alan olarak tanımlanan Kültürel Peyzaj alanları, 1980’li yılların sonundan itibaren kırsal mimarlık mirası ile değerlendirilmeye başlanmıştır (UNESCO, 2023 ve Güler, 2016: 29). Kültürel peyzaj olarak tanımlanan Dünya Miras Alanlarının yaklaşık %60’ı tarihi kırsal peyzaj alanı olan kırsal yerleşim alanlarıdır.

ve son

2017)

farklı işlevlerin taşınması ve kırdaki demografik hareketler kırsal peyzajın karakterini değiştirmiş ve dolayısı ile kırsal mirasın korunması zorlaşmıştır (Öğdül, 2019: 41).

Osmaneli ve çevresi yüzyıllar boyunca farklı milletlerin egemenliği altında yaşamın sürdüğü ve ticaret yolları üzerinde yer alan bir coğrafyada yer almaktadır. Bu kültürel süreklilik ve ticari hareketlilik Osmaneli’de zengin bir kültürel mirasın ortaya çıkmasına sebep olmuş, ilçe merkezinde anıtsal nitelikte yapıların yapılmasını, kırsalda ise bir yapı yapma geleneği oluşturarak, birçok sivil mimarlık ögesi üretilmesini sağlamıştır. Bunun yanında Osmaneli ilçesinde birçok höyük ve arkeolojik kalıntı da bulunduğu ve zengin bir doğal mirasa sahip olduğu bilinmektedir. Osmaneli kırsal yerleşimlerinin çoğunda görülen nüfus kaybı nedeniyle yeni yapılaşmanın az, geleneksel yapıların tarihi bir doku oluşturacak kadar çok olduğu görülmektedir.

1.2 Literatür Özeti

Osmaneli ilçesini konu alan farklı bilim dallarında yapılmış çeşitli akademik çalışmalar ve kitaplar bulunmaktadır.

Osmaneli ilçesinin sosyolojik yapısını detaylı şekilde anlatan Akkayan’ın (1990) “Osmaneli: Değişen bir Anadolu kasabası” başlıklı kitabı tezin önemli bir kaynağı olmuştur. Osmaneli Coğrafyasını konu alan Başkaya’nın (2012) “Osmaneli İlçesinin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası” başlıklı doktora tezi bölgenin coğrafi verilerini derleyen önemli bir kaynaktır. Osmaneli Belediyesi’nin yayınladığı “Gelişim Sürecinde Osmaneli” başlıklı kitapta ilçenin geleneksel mimarisinden, ekonomisine kadar birçok bilgi derlenmiştir (Akpınar & Aksu, 2017). Osmaneli geleneksel konutlarının ipek böcekçiliği ile olan ilişkisinin irdelenmesinde A. Pamir Battaloğlu ve A. Yücel’in (2005) “Osmaneli’nde sosyo-ekonomik değişimlerin konut tipolojisine etkileri” başlıklı makale yardımcı olmuştur.

Osmaneli geleneksel mimarisi ile ilgili akademik çalışmalar yapılmış olsa da Osmaneli kırsal mimarlık mirası için çalışmalar yeni başlamıştır. Osmaneli kırsalındaki yöresel mimariyi konu eden sadece Günüören Köyü’ndeki geleneksel mimarinin tespitini ve kornmasını amaçlayan 2 adet yüksek lisans tezi yapılmış, Kızılöz Köyü’nde bulunan biber kurutma evleri (biberlik) ile ilgili de bir makale yayınlanmıştır (Turğut, 2019; Akçura, 2018 ve Kılıç ve Karakaş, 2013). Dolayısı ile Osmaneli kırsalındaki yerleşimlerin yöresel mimarisini bütüncül bir şekilde inceleyen bir akademik çalışma bulunmamaktadır.

Kırsal mimarlık mirasının durumunun sayısallaştırılması ve hesaplanması için B. İpekoğlu'nun (2005) "An Architectural Evaluation Method for Conservation of Traditional Dwellings" ve Nijkamp'ın (1989) "Evaluation Indicators for our Cultural-Architectural Heritage" başlıklı çalışmasından faydalanılmıştır.

1.2.1 Çalışma alanı

Tezin çalışma alanı olan Bilecik ilinin Osmaneli ilçesi zengin kültürel ve doğal çeşitliliğe sahiptir. Geçmişten günümüze birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan ve tarihte Bithyna olarak bilinen Bilecik coğrafyasında Osmanlı Devleti ile başlayan yaklaşık sekiz yüzyıllık bir Türk kültürünün hâkimiyeti mevcuttur. Tarih boyunca devam eden bu kültürel zenginlik ve devamlılık yöreye birçok taşınmaz kültür varlığı kazandırmıştır. Osmaneli kent merkezine hâkim olan geleneksel yapılar ilçe kırsalındaki yerleşimlerde de sıkça görülmektedir. İlçe sınırları içinde 26 köy yerleşimi bulunmaktadır. Söz konusu köylerin çoğunda kırsal mimarlık mirasını oluşturan yöresel mimarlık ürünleri bir tarihi doku oluşturacak kadar yaygındır. Ancak köylerde yöresel mimarinin korunması konusunda sorunlar bulunmaktadır. Kimi köyler terkedildikleri için yok olurken, bazıları denetimsiz yapılaşma nedeniyle geleneksel dokularını kaybetmektedirler.

Osmaneli coğrafyası içinde akarsu vadileri ile yüksekliği 900 metreyi bulan dağlık alanları barındırmaktadır. İlçe sınırları içinde topoğrafyanın çeşitli olması farklı iklimsel şartların oluşmasına ve dolayısı ile zengin fauna ve floranın yaşamasına olanak sağlamıştır. Osmaneli kırsalı topoğrafyası, doğal kaynakları ve üzerinde yaşayan canlılarla oldukça zengin bir doğaya sahiptir. Ancak bölgede atık suların akarsulara karışması, endüstri tesislerinin artması gibi doğayı olumsuz etkileyen faaliyetler bulunmaktadır. İlçe coğrafyasının, kültürel ve doğal mirası üzerinde görülen koruma sorunları nedeniyle kırsal mimarlık mirası ve kültürel peyzaj açısından değerlendirilmesine ihtiyaç vardır.

1.2.2 Tezin Yöntemi

Osmaneli ilçesi birçok anıtsal nitelikli yapıya ve sivil mimarlık mirası ögeye sahiptir. Akademik çalışmalar ve taşınmaz kültürel mirasın korunmasına yönelik uygulama çalışmaları Osmaneli İlçe merkezinde yoğunlaşmıştır. Osmaneli kırsalı geleneksel dokuya sahip köylere ve zengin bir yöresel mimarlık mirasına sahip olmasına rağmen oldukça az sayıda akademik çalışma ve koruma uygulaması yapılmıştır. Bu tez kapsamında, Osmaneli kırsal yerleşimlerindeki yöresel mimarlık öğelerini tespit ederek, literatürdeki bu boşluğu kapatmak amaçlanmaktadır. Bunun yanında çalışma alanında yer alan 26 köy benzer mimari özelliklere ve farklı koruma

sorunlarına sahiptir. Bu nedenle yerleşimler arasında karşılaştırma yaparak, kırsal mimarlık mirası açısından, nitelikli köylerin daha detaylı çalışılabilmesi için nicel bir değerlendirmeye ihtiyaç duyulmuştur. Bu amaçla yerleşimlerin yöresel mimarlık öğelerinin çeşitliliği, yoğunluğu ve korunmuşluk durumları sayısallaştırılarak değerlendirilmeye çalışılmıştır. Değerlendirme sonucunda ortaya çıkan tabloya göre köyler A, B, C ve D grupları olmak üzere 4 grupta sınıflandırılmıştır.

1.2.3 Tezin amacı

Bu tez çalışması Osmaneli kırsal yerleşimlerindeki yöresel mimarlık öğelerini tespit ederek, sürdürülebilir bir koruma politikası geliştirmeyi amaçlamaktadır. Saha çalışmaları aşamasında köylerde bulunan özgün yöresel mimarlık ürünlerinin rölöveleri alınarak kültürel mirasın belgelenmesi de sağlanmış olacaktır.

Bunun yanında tez kapsamında yapılan sayısal değerlendirme yöntemi ile ortaya çıkan sınıflandırma ile Osmaneli köylerinde uygulanacak koruma politikalarının belirlenmesinde yol göstermesi ve diğer kırsal yerleşimlerdeki yöresel mimarinin değerlendirilmesi için bir yöntem önerisi oluşturması hedeflenmiştir.

2

KIRSAL MİMARLIK MİRASI VE KÜLTÜREL PEYZAJ

2.1 Kırsal Alan

19. yüzyılda Sanayi Devrimi ile dünyada hızlı bir değişim başlamıştır. Bu değişim yapıli çevreyi hızla şekillendirdiğı gibi doğa tahribatını da arttırmıştır. Artan sanayi üretiminin çalışan ihtiyacı için şehirler hızla büyümeye başlarken, kırsalda makineleşme ve kente göç nedeniyle kırsal yerleşimler küçülmüştür. Dünya Bankasının verilerine göre 2022 yılı itibari ile dünya nüfusunun %57'si kentlerde yaşamaktadır. Bu oranın 1960 yılında %34 olduğu düşünöldüğünde, kırsal nüfusun son yarım asırda hızla azaldığı görölmektedir (Dünya Bankası, 2024). Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) verilerine göre Türkiye'de durumun farklı olmadığı görölmektedir. 2022 yılında ölkö nüfusunun %67.9'u yoğun kentsel alanda yaşamaktadır (TÜİK, 2023a). Dünya ve Türkiye'de kırsal nüfusun azalması ve kentsel nüfusun hızla artması nedeniyle, kırsal nüfusun ve alanların korunma ve planlama gerekliliğı ortaya çıkmıştır.

Kırsal mimarlık mirasını tanımlayabilmek için önce kırsal alan ve miras değerlerinin tanımlanması gerekmektedir. Bu nedenle kırsal mimarlık mirasını konu alan bu bölümde önce kır tanımlamaları irdelenecek daha sonra kırsalda korunması gerekli değerler ile neden korunması ve planlanması gerekliliğı açıklanmaya çalışılacaktır.

2.1.1 Kırsal Alan ve Yerleşimler

Kır ve kent kavramı farklı coğrafyalarda, ölkelerde hatta aynı ölkenin farklı eyaletlerinde farklı tanımlanabilmektedir. Kır-kent ayrımı genellikle belirli bir nüfus değerine göre belirlenmektedir. Bunun yanında bazı tanımlarda kentsel donatıların varlığı ve ağırlıklı ekonomik uğraşın türü etkili olabilmektedir (Tacoli 1998). Dünya Ekonomik İşbirliğı ve Kalkınma Örgütü (OECD) kırsal alanı "1 kilometrekarede 150 kişinin altında kalan yoğunluktaki alanlar" olarak tanımlamıştır. Ancak, OECD kırsal alanı tanımlamakta nüfusun tek başına yeterli olamayacağını belirtmiş ve nüfusun yanında bölgedeki göç hareketleri, ekonomik ve sosyal durum, yapıli ve doğal çevre, sosyal yapının ve çevrenin sürdürülebilirliğı

gibi göstergelerin de kır tanımında dikkate alınması gerekliliğini vurgulamıştır (Gulumser, Levent ve Nijkamp, 2011). Avrupa Komisyonu bölgelerin nüfus yoğunluğuna ve yerleşimlerin nüfusuna göre bir kırsal-kentsel alan tipolojisi oluşturmuştur. Avrupa Komisyonunun istatistik birimi olan Avrupa İstatistik Ofisi (EUROSTAT) her bir kilometrekarelik alanı birer hücre olarak tanımlanmış ve bu hücrelerin oluşturduğu kümelerle göre bölgeleri kırsal ve kentsel olarak ayırmıştır. EUROSTAT hücreleri, kilometrekare başına 1500 kişiden fazla düştüğü ve nüfusun 50.000'den fazla olduğu yerleşim alanların yoğun kentsel alan hücresi, kilometrekare başına 300 kişiden fazla düştüğü ve nüfusun 5.000'den fazla olduğu yerleşim alanların kentsel alan hücresi, kilometrekare başına 150 kişiden az düştüğü alanlar ise kırsal alan hücresi şeklinde tanımlanmıştır. Komisyon bu hücrelerin bir araya gelmesi ile oluşan; en az yarısı yoğun kentsel alan hücrelerinden oluşan alanları şehir (yoğun kentsel alan), en az yarısı kentsel alan hücrelerinden oluşan alanları kasaba veya banliyö (kentsel alan), en az yarısı kırsal alan hücrelerinden oluşan alanları ise kırsal alan veya köy olarak gruplamıştır. EUROSTAT tanımlama ölçeğini biraz daha küçülterek kırsal ve kentsel ayrımını bölgesel ölçekte de incelemiştir. Buna göre; yüzde sekseni ve daha fazlası yoğun kentsel alanlardan oluşan bölgeler kentsel, en az yarısı kentsel alanlardan oluşan bölgeler orta yoğunlukta, en az yarısı kırsal alandan oluşan bölgeler ise kırsal bölge olarak sınıflandırılmıştır (Şekil 2.1) (Dijkstra ve Poelman, 2014).

AVRUPA KOMİSYONU KIRSAL - KENTSEL ALAN TİPOLOJİSİ

Şekil 2.1 Avrupa Komisyonu (EUROSTAT) kırsal ve kentsel alan tipolojisi (Dijkstra ve Poelman, 2014)

Avrupa Birliğinin İrlanda'da düzenlemiş olduğu Avrupa Kırsal Kalkınma Konferansında (The European Conference on Rural Development) açıklanan Cork Deklarasyonunda, kırsal alan “kendine özgü kültürel, ekonomik ve sosyal yapısı olan, şehirden farklı geçim kaynaklarına sahip olan ve çeşitli doğal-yapay elemanların birlikte oluşturduğu peyzajı barındıran alanlar” şeklinde tanımlanmıştır (Cork 2.0 Declaration, 2016).

Türkiye’de Kırsal Yerleşim

Anadolu coğrafyasında yerleşim tarihi paleolitik çağa kadar dayanmaktadır (Öztürk ve Şimşek, 2019). Ancak Anadolu tarihi birçok göç hareketine, savaşımlara ve istilalara sahne olması nedeniyle, Anadolu’da istikrarlı bir kırsal yerleşim gelişimi sağlanamamıştır. Bu nedenle bu yerleşimlerden günümüze çok azı ulaşabilmiştir (Tunçdilek, 1986). 16. yüzyılda Anadolu topraklarının büyük bir kısmını çiftlikler kaplamaktaydı. Bu çiftliklerin çoğunluğunda ordunun binek hayvan ihtiyacını karşılamak için hayvan yetiştiriciliği yapılmaktaydı. Toprakların sadece küçük bir kısmında ziraat ve hayvancılık faaliyetleri yürütülmekteydi. Anadolu’da Osmanlı egemenliğinden önce sık sık yaşanan savaşımlar nedeni ile kırsalda yerleşim sınırlı kalmıştır. Ancak Osmanlı ile gelen istikrar kırsalda yerleşimi arttırmış, 16. yüzyılda yaklaşık beş milyon olan kırsal nüfus, 19. yüzyılda on milyonu geçmiştir.

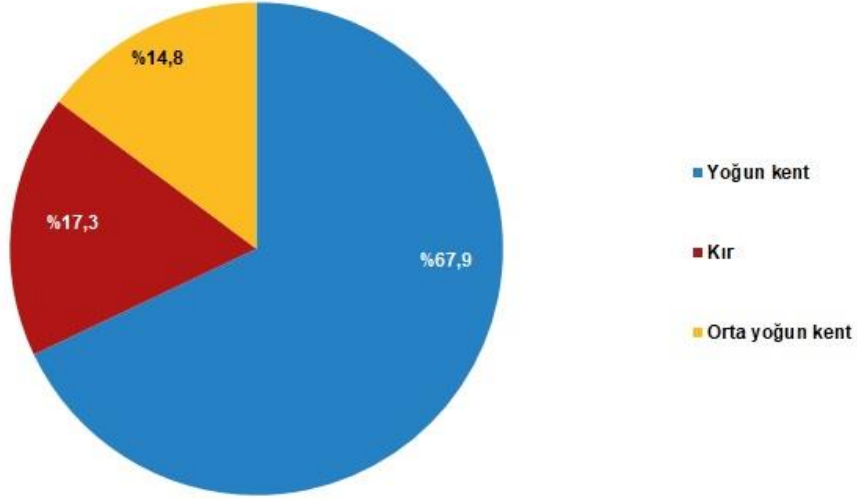
17. yüzyılda konar göçerlerin yerleşik hayata geçirilmesi ve 18. yüzyılda gerçekleşen Kafkasya, Kırım ve Balkan göçleri bu nüfus artışının başlıca sebeplerindendir. Artan nüfus ile büyük çiftlik arazileri bölünmüş, tarım faaliyetleri çeşitlenmiştir. Bu dönemde tarım arazilerinin küçüklüğüne rağmen ağır vergiler ve eşkıyalar nedeniyle birçok çiftçi köy altı yerleşimler oluşturmaya başlamıştır. Ancak bu küçük topluluklar, tarım alanlarının yetersizliği, dağınık yerleşimleri ve ulaşım zorluğu nedeniyle çevresi ile ilişkisi olmayan, kapalı ekonomiye sahip yerleşimler olmuştur (Ertürk, 1997). Bunun yanında Osmanlı Devleti'nin bazı bölgelerinde özelleşmiş köy yerleşimleri de bulunmaktaydı. Fiziki, kültürel, ekonomik, askeri, ve politik şartlar bazı köylerin yerleşimini, ekonomisini ve büyüklüğünü etkilemiş ve diğer köylerden farklılaşmıştır. Anadolu'da derbentçi, çeltikçi, küreci gibi özel köy tipleri oluşmuş ve "Avârız-ı Dîvâniyye" gibi bazı vergilerden muaf tutulmuştur (Gümüştü ve Küçükkaşçı, 2019).

19. yüzyılda Tanzimat Reformları ile Muhtarlık teşkilatı kurulana kadar Osmanlı Devleti'nde köy idari bir birim olarak sayılmıyordu. Bu tarihten önce devlet ve kır arasındaki ilişki tımar sistemi ve ayanlıklar tarafından yürütölmekteydi (Dik, 2016). 1910 yılında Osmanlı devletinde köyle ilgili bilgiler vergi kayıtları ile sınırlı olmasından dolayı, o dönemdeki Türk köylüsünün yaşamı hakkında, seyyah ve yazarların yazıları ile bilgi edinölmekteydi. Alman araştırmacı Alexander Heplard Türk köylüsünü "yoksul, savaşlarda en önde giden asker ve toplumun en alt kademesi" olarak tanımlamaktaydı (Ertürk, 1997).

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda nüfusun üçte ikisi kırsalda yaşamaktaydı. Bu bağlamda, Türkiye Cumhuriyeti kendini "Köy Devleti" olarak tanımlamış ve "Köy Devleti" kavramı ile ölkedeki köylü ve kentli arasındaki sosyal ve ekonomik uçurum kapatılmaya çalışılmıştı. Bunun için, yeni kurulan cumhuriyette kent ile köy halkının eşit haklara ve olanaklara sahip olabileceğı bir sistemin kurulması ve tarımsal üretime dayalı bir ekonomi geliştirilmesi gerekmekteydi. Bu amaçla, Cumhuriyetin kuruluşunu izleyen yıllarda İzmir İktisat Kongresi yapılmış ve Köy Kanunu düzenlenmiştir (Ertürk, 1997). Köy kanununda nüfusu iki binden aşağı olan yerleşimler köy olarak tanımlanmıştır (Köy Kanunu, 1924). Bu dönemde köye olan ilginin artması ve kırsalın kalkınması için köycölük hareketi başlatılmış ve bu hareketle köyle ilgili araştırma, edebi eser ve tartışmalar ile bir kamuoyu oluşturölmeye çalışılmıştır. Böylece köylerin sosyal, ekonomik ve fiziki yapılarının

yenilenmesine katkı sağlanması amaçlanmıştır. Ancak İkinci Dünya Savaşı sonrasında Dünya'daki ekonomik ve politik koşullar değişmiş ve Türkiye'de köy toplumu asker toplumuna doğru değişmeye başlamıştır (Tunçdilek, 1986).

Köy kavramı birçok bilim dalı tarafından farklı şekillerde tanımlanmıştır. Beşerî bilimlere göre köy; “ekonomisi çoğunlukla tarıma dayalı, toplumsal çıkarların az, örgütlenmenin sınırlı, her hanenin kendi özerkliği olduğu, toplumsal çevreden ziyade doğal çevre ile ilişki içinde olan, 20 ile 200 arasında değişen haneye sahip, sınırları belli topluluklardır” şeklinde tanımlanmıştır. Köylü ise köyde yaşamını sürdüren ve geçimini tarım ve el sanatları ile sürdüren kişiler olarak betimlenmektedir (Arslan, 2003). 2014-2020 yılları Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisinde yerel idare yapısının değiştirilmesinden en az düzeyde etkilenecek bir kırsal yerleşim tanımının yapılması gerekliliği vurgulanmıştır. Stratejide; yapılacak yeni kırsal yerleşim tanımında, yerleşimin kentsel alana olan uzaklığı, nüfusu, mevcut idari yapısı, bölgesel farklılıkları, mevcut kanun ve yönetmelikleri, köy – kent arasındaki fonksiyon ilişkisi, kırsal kalkınma stratejisi, kentsel donatıları gibi unsurların da yer almasının gerekliliği belirtilmiştir (T.C. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, 2015). Türkiye İstatistik Kurumu 2023 yılının Mayıs ayında, ulusal kırsal kalkınma planı doğrultusunda ve 6360 sayılı Büyükşehir Yasası ile ilgili yeni düzenlemeler yapılması nedeniyle kır ve kent tanımlarını güncellemiştir. Yeni tanım, 1 km²'lik ızgara (grid) üzerindeki nüfus yoğunluğuna göre kır-kent sınıflaması yapmaktadır. Nüfusunun en az yarısı kentsel grid üzerinde yaşayan yerleşimlere yoğun kent, nüfusunun yarısından fazlası kırsal grid üzerinde yaşayan yerleşim yerlerine kır ve iki yerleşim tipini de sağlamayan yerlere ise orta yoğun kent tanımı yapılmıştır. TÜİK kır-kent ayrımındaki yoğunluk kriterleri oluşturulurken Avrupa Komisyonu, Avrupa İstatistik Ofisi (EUROSTAT) tarafından geliştirilen kentleşme dereceleri olan “DEGURBA” (Degree of Urbanisation) standartlarını esas almıştır. TÜİK'in oluşturduğu “Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS)” ve İç İşleri Bakanlığı bünyesindeki “Mekânsal Adres Kayıt Sistemi (MAKS)” kullanılarak yapılan sınıflandırmada, Türkiye nüfusunun %67,9'unun kentsel alanlarda, %17,3'ünün kırsal alanlarda, geriye kalan %14,8'inin orta yoğun kentsel alanlarda yaşadığı hesaplanmıştır (TÜİK, 2023a) (Şekil 2. 2).

Şekil 2.2 2022 yılı Türkiye nüfusunun kır-kent sınıflandırması (TUIK, 2023a)

Mevcut ulusal ve uluslararası kırsal tanımlamalardan yola çıkarak kırsal alan “nüfusun ve nüfus yoğunluğunun az olduğu, tarım, hayvancılık, zanaat gibi yöreye has geçim kaynaklarının devam ettiği, doğa ve yapıli çevre arasındaki etkileşimin dengeli olduğu, kendine özgü geleneklerinin var olduğu ve insanların hayatında bu geleneklerin etkili olduğu alan” şeklinde tanımlanabilir.

2.2 Kırsal Miras

İnsanlık tarihinde, şehirlerde nüfusun son iki yüzyıldır hızla yoğunlaşmasına rağmen, kırsalda yaşam ilk insandan beri devam etmektedir. Kırsal yaşam geçmişten günümüze insan ve doğanın etkileşimi ile birçok kültürel ve fiziksel ögeyi üretmiştir. Bu üretim süreci nesilden nesille aktarılarak kırsal miras kavramını ortaya çıkarmıştır. Kırsal miras kavramı yüzyıllar boyunca kırsal alanda yaşayan ve doğal kaynaklardan faydalanan insanın, doğayı şekillendirerek oluşturduğu fiziksel, ekonomik ve sosyal çevrenin tümü olarak tanımlanabilir. Kırsal miras içinde somut ve somut olmayan birçok değeri içermektedir. Örneğin somut değerler doğal peyzaj, taşınır ve taşınmaz kültür varlıkları, tarımsal ve hayvansal mahsüller şeklinde sıralanabilir. Somut olmayan kırsal miras değerlerine, şiir, mani, efsane gibi edebi eserler, gelenekler, inançlar, geleneksel yapım teknikleri ve geleneksel mahsül üretim teknikleri örnek olarak verilebilir (CEMAT, 2003 ve Özcan, 2017).

2.3 Kırsal Mimarlık Mirası

Kırsal miras tanımında yer alan “insanın oluşturduğu fiziksel çevre” ile kırsal yerleşimler ve insan eli ile şekillenen coğrafya tanımlanmaya çalışılmıştır. Kırsal yerleşimler kırsal alan üzerinde insanın oluşturduğu en belirgin fiziksel öğelerden biridir. Kırsal yerleşimler zamanla kendi sosyal ve ekonomik çevrelerini oluşturmuş ve oluşan bu sosyal ve ekonomik koşullar yapıları etkilemiş ve şekillendirmiştir. Değişen ve gelişen ekonomik ve sosyal koşullar geçmişten günümüze yeni yapılar, teknikler, yapı tipleri ve biçimlenişlerin gelişmesini sağlamıştır. Kırsal alanda geçmişten günümüze gelen bu yapılar, teknikler ve mimari biçimlenişler korunması gerekli bir başka miras kavramını ortaya çıkarmaktadır. Kırsal yaşamı yansıtan, geleneksel teknik ve malzemenin kullanıldığı, yöreye özgü malzeme ve mimari üslubun yansıdığı yapılar kırsal mimarlık mirası olarak tanımlanmaktadır (CEMAT, 2003). Yöresel mimari (Vernacular Architecture) kırsal mimarlık mirasını oluşturan temel öğelerden biridir. 1999 yılında yayınlanan ICOMOS Geleneksel Mimari Miras Tüzüğüne göre, yöresel mimariyi oluşturan öğeler; toplumca paylaşılan bir yapı geleneğinin olması, çevreye uygun yöresel veya bölgesel bir kimliğin varlığı, üslup, biçim ve görünüş tutarlılığı veya geleneksel yapı türlerine bağlılığın olması, anonim olarak aktarılan geleneksel tasarım ve yapı ustalığının varlığı, işlevsel, sosyal ve çevresel kısıtlamalara etkin olarak cevap verebilmesi, geleneksel yapılar ve sistemlerinin ve zanaatlarının etkin uygulaması şeklinde sıralanmıştır (ICOMOS, 1999).

2.3.1 Kırsal Mimarlık Mirasının Korunması

18. yüzyılın sonunda Avrupa’da Sanayi Devrimi ile birlikte birçok köylü kente göç etmiştir. Kırsal nüfusun kentlere göç etmesiyle birlikte kırsal yerleşimler boşalmaya ve köhneleşmeye başlamıştır. Bu durum kırsaldaki yapıların miras olarak algılanmasını ve bu mirasın korunması gerekliliği konusunu tartışmaya açmıştır (Eres, 2009). 20. yüzyılın başında anıtsal yapıların korunması ve ortaya çıkartılması yönünde ilerleyen koruma kuramına, Mimar Gustavo Giovannoni halkın yarattığı “basit mimarlık” (simple/minor architecture) öğelerinin de korunmasının gerekliliği görüşünü ortaya atmıştır (Eres, 2020). Böylece kırsalda halkın geleneksel yaşamının fiziksel kanıtı olan kırsal mimarlık mirasının korunması kuramsal çerçevesi oluşmaya başlamıştır (Tablo 2.1).

Tablo 2.1 Uluslararası kırsal mimarlık mirası koruma literatürü (Güler, 2016)

YIL	EYLEM
1700	Endüstri Devrimi
1789	Fransız Devrimi ve ulus-devletlerin ortaya çıkmaya başlaması
1789	Karl Von Bonstetten'in köy evlerini parkta toplaması düşüncesinin ortaya çıkması
1891	Köy evlerinin taşınması ile oluşan ilk açık hava müzesinin Stockholm'de açılması
1939-1945	2. Dünya savaşı ve kentlerin tahribata uğraması
1962	UNESCO, Peyzaj ve Sitlerin Güzelliklerinin ve Karakterlerinin Korunmasına İlişkin Tavsiyeler
1964	Venedik Tüzüğü
1972	UNESCO, Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi
1973	Avrupa Konseyi, Kır ve Kent Arasındaki Denge Kırılma Politikaları Üzerine Tavsiyeler
1975	Avrupa Konseyi, Amsterdam Bildirgesi
1976	Avrupa Konseyi, Kırsal Bölgelerdeki Nüfus Azalmasını Engellemek İçin Atılacak Adımlar Hakkında Tavsiye Kararı
1977	Avrupa Konseyi, Granada Bölgesel Planlamada Kırsal Mimari, Avrupa Pilot Projeler Programı
1982	ICOMOS Meksika, Küçük Yerleşimlerin Rehabilitasyonu hakkında Tlaxcala Bildirgesi
1989	Avrupa Konseyi, Kırsal Mimari Mirasın Korunması ve Değerinin Arttırılması Hakkında Tavsiye Kararı
1990	Avrupa Konseyi, Kırsal Alanlardaki Hizmetler ve Altyapıların Geliştirilmesi Hakkında Tavsiye Kararı
1995	Avrupa Konseyi, Peyzaj Politikalarının Bir Parçası Olarak Kültürel Peyzaj Alanların Bütünleşik Korunması Hakkında Tavsiye Kararı
1999	ICOMOS, Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü
2001	ICOMOS, Uluslararası Anıtlar ve Sitler Günü Teması- Tarihi Köylerimizi Koruyalım
2003	UNESCO, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi
2006	Avrupa Parlamentosu, Avrupa'nın Adalarındaki ve Kırsal Bölgelerindeki Doğal, Mimari ve Kültürel Mirasın Korunması Hakkındaki Tavsiyeler
2010	ICOMOS, Uluslararası Anıtlar ve Sitler Günü Teması- Tarım Mirası
2011	ICOMOS, Tarihi Şehirlerin ve Kentsel Alanların Korunması ve Yönetimi İçin Valetta Prensipleri
2017	ICOMOS, İnsani Değer Olarak Miras ve Peyzaj Hakkında Floransa Bildirgesi
2017	ICOMOS, Ahşap Mimari Mirasın Korunması İçin İlkeler
2017	ICOMOS ve IFLA, Miras Olarak Kırsal Peyzaj Koruma İlkeleri

Kırsal mimarlık öğelerinin korunmasına yönelik ilk öneri İsviçre'de ortaya çıkmıştır. İsviçreli Karl Viktor Von Bonstetten, 1790'da çiftlik evlerinin korunması için bir parkta bu evlerin toplanması önerisini getirmiştir. Bu öneriden 101 yıl sonra Stockholm'de bölgedeki çiftçi evlerinin taşınarak birlikte sergilendiği bir açık hava müzesi oluşturulmuştur. Stockholm'de açılan Skansen Müzesini İskandinav ülkelerinde kurulan 8 tane daha açık hava müzesi izlemiştir (Eres, 2009).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupa’da birçok kentsel ve kırsal yerleşim yıkılmıştır. Savaş sonrası yıkımın ardından, kültür mirasının toplumsal hafıza üzerinde ne kadar önemli olduğu anlaşılmıştır. 20. yüzyılın ikinci yarısı ile kültür mirasının korunması için yeni tanımlar ve politikalar üretilmeye başlanmıştır. 1990’lı yıllara kadar kırsal mimarlık mirasının korunması kültürel mirasın koruma politikaları başlığı altında ele alınırken, 21. yüzyılın ikinci yarısından itibaren kırsal mimarlık mirası ve yöresel mimarinin korunmasını konu alan koruma tüzükleri ve bildiriler yayınlanmaya başlanmıştır.

1962 yılında UNESCO “Sitler ve Peyzaj Alanlarının Karakteristiğinin ve Güzelliğinin Korunması İçin Tavsiyeler” başlıklı bir deklarasyon açıklamıştır. Deklarasyonda, günümüzde kültürel peyzaj ve kırsal peyzaj olarak tanımlanan, kırsal alanlar ve bu alanlarda insan eli ile yapılmış karakteristik yapıların korunmasına yönelik tavsiyeler bulunmaktadır. Deklarasyon kırsal alan ve yöresel yapıların korunması için planlama, eğitim, yönetim ve yasal öneriler sunmaktadır. Bunlar arasında kırsal mimarlık mirasının korunmasıyla ilgili olarak, yeni yapılaşmanın sınırlandırılması, köy karakterine uygun yapılaşmanın sağlanması ve yerleşimin doğal çevresiyle beraber korunması gibi öneriler bulunmaktadır (UNESCO, 1962).

1964 yılında yayınlanan Venedik Tüzüğünde tarihi anıt kavramı yeniden tanımlanarak kırsal mimarlık öğelerinin de bu tanıma girmesi sağlanmıştır. Bu sayede, koruma kuramının temeli sayılan Venedik Tüzüğündeki maddelerin kırsal mimarlık mirası öğeleri için de geçerli olduğu ifade edilmiştir (ICOMOS, 1964). Ancak yayınlanan bu koruma bildirgelerinin devletler için herhangi bir yasal bağlayıcılığı bulunmamaktaydı. Bu nedenle doğal ve kültürel mirasın korunmasında milletler arası bir uzlaşma sağlamak ve hükümetlerin sorumluluk almaları için 1972 yılında hazırlanan “Dünya Kültürel ve Doğal Miras Sözleşmesi” imzaya sunulmuştur. Türkiye’de bu anlaşmayı imzalayan devletler arasında olup kültürel ve doğal mirasını tespit etmek ve korumak zorundadır.

Avrupa Konseyi ve Komisyonunun Kırsal mimarlık Mirasını Koruma Politikaları

Avrupa ülkeleri kendi kültür ve doğal mirasını korumak için Avrupa Konseyi, Avrupa Komisyonu gibi ortak Avrupa Birliği kurumları ile koruma politikaları

geliştirmek için çalışmalara başlamıştır. Söz konusu kurumlar kırsal kalkınma, mimarlık mirasının korunması, kültürel peyzaj gibi kırsal mimarlık mirasını ilgilendiren konulara ilişkin tavsiye kararları almışlardır.

1973 yılında Avrupa Konseyinin “Kır ve Kent Arasındaki Geçiş Bölgelerinde Kırsal Hayatı Canlandırma Politikaları” üzerine sunduğu önergede, nüfusun sanayinin olduğu kentsel bölgelere kaydığından ve bu durumun kır ve kent arasında nüfus ve ekonomi açısından büyük farklar oluşturacağından bahsetmektedir (Council of Europa, 1973). Avrupa Konseyinin 1975 yılında açıkladığı Amsterdam Deklarasyonu, Avrupa Mimarlık Mirasını konu almaktadır. Deklarasyon, kırsal ve kentsel yerleşimlerin karakterlerinin bozulmadan yaşatılmasını ve koruma uygulamalarında yerel yönetimlerin de sorumluluk alması gerekliliğini vurgulamıştır (ICOMOS, 1975). Avrupa Konseyi 1989 yılında Avrupa Kırsal Mimarlık Mirasının Korunması ve Canlandırılması üzerine tavsiye kararlarını yayınlamıştır. Konsey kararları daha önceki deklarasyonlardan farklı olarak kırsal mimarlık mirasını tanımlarken, bölgenin coğrafi, ekonomik, sosyal, etimolojik ve tarihi özelliklerinin dikkate alınmasını ve koruma sorunlarının disiplinler arası çalışmalar ile çözülmesi gerekliliğinden bahsetmiştir. Konsey kararlarında, kırsal mirasın korunmasının ve yaşatılmasının ancak kırsal kalkınma ile olabileceği ve bu amaçla bölge ekonomilerinin güçlendirilmesi gerekliliği vurgulanmış ve kırsal bölgelerin planlanmasında bazı sınırlamalar ve standartlar getirilerek gelişmenin kontrollü bir şekilde sağlanması gerektiği belirtilmiştir. Bunun yanında kırsal mirasın korunması ve yeni iş gücünün yaratılması için doğa parkları ve açık hava müzelerinin kurulması konseyde önerilen kararlardan biridir (Council of Europa, 1989). 1995 yılında Avrupa Konseyi “Peyzaj Politikalarının Bir Parçası Olarak Kültürel Peyzaj Alanlarının Bütünleşik Korumasına Yönelik Tavsiye Kararlarını” yayımlamıştır. Tavsiyelerde; kültürel peyzaj tanımında, kırsal mimarlık mirası insan yapımı ögeler ve yerleşmeler olarak geçmektedir. Konsey, kültürel peyzaj alanlarının birçok bilim dalının ortak çalışması ile korunabileceğini söylemiş ve bu bilim dallarının bir tanesinin de mimarlık olduğunu belirtmiştir (Council of Europe, 1995).

UNESCO ve ICOMOS’un Kırsal Mimarlık Mirasını Koruma Politikaları

ICOMOS, 1980’den itibaren kırsal mimarlık mirasının korunması konusunu, daha bölgesel ve özelleşmiş başlıklar altında incelemiştir. Yöresel mimarlık mirası ve

ahşap mimari miras bu başlıklardan bazılarıdır. 1982 yılında sunulan ICOMOS Tlaxcala Deklarasyonu, Latin Amerika ülkelerindeki küçük yerleşimlerin korunması hakkında bazı tespitler ve öneriler getirmiştir. Deklarasyonda söz konusu küçük yerleşimlerin ve yöresel mimarinin korunması için yönetimlerin sorumluluk alması ve bütçe ayırması gerekliliği belirtilmiştir. Bunların yanında deklarasyon, çağdaş mimarinin geleneksel mimariye saygılı yaklaşması ve yerel malzeme kullanması, mimarlık okullarında koruma sorunlarına ve restorasyon yöntemlerine yönelik çalışmaların artması gibi öneriler getirmiştir (ICOMOS, 1982). 1999 yılında ICOMOS Geleneksel Mimari Miras Tüzüğünü açıklamıştır. Tüzük geleneksel (yöresel) mimariyi tanımlamış ve yöresel mimarinin korunması için koruma ve uygulama ilkelerini belirlemiştir. Buna göre; geleneksel yapılara yapılacak müdahalelerde, geleneksel yapım sistemi, malzeme ve tekniklerinin kullanılmasına, geleneksel yaşam şekline uygun işlevlendirilmesine, geleneksel tekniğin devamlılığının sağlanmasına, yapının doğal ve yapılı çevresiyle ilişkisinin uyumlu olmasına dikkat edilmesi gerekliliği belirtilmiştir. Tüzükte yöresel mimarinin kültürel peyzajın bir parçası olduğu, diğer kültürel peyzaj öğeleri ile ilişkisinin irdelenmesi gerekliliği de vurgulanmıştır. Aynı zamanda yöresel mimarinin sadece somut verilerden oluşmadığı, gelenek ve yaşam biçiminin mekâna yansması gibi somut olmayan değerlerin de yöresel mimarinin bir parçası olduğu belirtilmiştir (ICOMOS, 1999).

2017 yılında ICOMOS Ahşap Mimari Mirasın Korunması İçin İlkelerini açıklamıştır. İlkeler kentsel ve kırsal peyzajdaki geleneksel ahşap mimarinin korunmasını amaçlamaktadır. Ahşap yapıların belgelenmesinde ve yapılara yapılacak müdahalelerde dikkat edilecek hususlar söz konusu ilkelere açıklanmıştır. Yöresel mimaride bazı bölgelerde ahşap yapı malzemesi ve yapım tekniklerinin oldukça sık kullanıldığı bilinmektedir. Bu nedenle Ahşap Mimari Mirasın Koruma İlkeleri kırsal mimarlık mirasının korunmasına katkı sağlamaktadır (ICOMOS, 2017).

Kırsal mimarlık mirası ve kültürel peyzaj öğeleri geleneksel yapı üretim teknikleri gibi somut olmayan kültürel miras öğelerini de içermektedir. Bu nedenle koruma kuramındaki somut olmayan kültür mirasına yönelik çalışmalar da kırsal mimarlık mirasının korunması ile ilişkilidir. 2003 yılında UNESCO Uluslararası Somut Olmayan Kültürel Mirası Koruma Sözleşmesini hazırlamıştır. Söz konusu sözleşme

somut olmayan kültürel mirası tanımlamış ve bu mirası korumak ve yaşatmak için öneriler getirmiştir. Böylece sözleşmeye taraf olan devletlere somut olmayan kültür miraslarını koruması için bazı sorumluluklar getirilmiştir (UNESCO, 2003). Türkiye’ de sözleşmeyi imzalayan taraf devletlerden biridir. 2011 yılında ICOMOS ‘un yayınladığı Valletta Prensiplerinde, tarihi kentsel ve kırsal alanlardaki koruma uygulamalarının geleneksel yaşam tarzına etkileri tartışılmıştır. Prensiplerde yerleşimlerin canlı organizmalar gibi değişime açık olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda tarihi yerleşimlerde iyi düşünülmeden yapılacak müdahaleler ve uygulamaların mekânın ruhunu bozacağı, geleneksel yaşam tarzını ve gelenekleri ortadan kaldıracacağı belirtilmiştir. Geleneksel yaşam tarzının devam ettiği kırsal yerleşimlerde yapılacak uygulamalarda, somut olmayan kültür mirasının devamlılığı için Valletta Prensipleri göz önüne alınmalıdır (ICOMOS, 2011).

18 Nisan ICOMOS tarafından “Uluslararası Anıtlar ve Sitler Günü” olarak ilan edilmiştir. Her yıl bugüne özel bir tema seçilerek, o yıl boyunca konuyla ilgili etkinlikler düzenlenmektedir. Bu kapsamda kırsal mimarlık mirası ile ilgili konular bazı yılların teması olmuştur. 2001 yılında Uluslararası Sitler ve Anıtlar gününün teması “Tarihi Köyleri Koruyalım” olarak açıklanmıştır.

Kırsal mimarlık mirasının ve yöresel mimarinin korumasına yönelik hazırlanan tüzüklerin ele aldığı konular geçmişten günümüze genişleyerek devam etmiştir. Yöresel mimariyi konu almayan tüzüklerde dahi kırsal mimarlık mirasının korunması ve devamlılığı için öneriler bulunmaktadır. Kırsal mimarlık mirasının son yıllarda kültürel ve kırsal peyzaj kavramlarıyla birlikte ele alındığı gözlemlenmektedir. Günümüz kırsal mimarlık mirasının koruma kavramında, yöresel mimarinin kültürel peyzaj öğeleri ile bütünleşik koruma anlayışıyla korunması görüşü hâkimdir.

2014 yılında yayınlanan Floransa Bildirgesi, “İnsani Değer Olarak Miras ve Peyzaj” temasını konu almıştır. Bildiri, insanlığın ortak mirası olan kültürün sürdürülebilirliği üzerine tespitler ve öneriler getirmiştir. Bildiride, kentsel ve kırsal sitlerin yarattığı somut ve somut olmayan kültürel miras belirtilmiş ve bu mirasın sürdürülmesi için öneriler sunulmuştur (ICOMOS, 2014).

2.4 Kırsal peyzaj

2017 yılında ICOMOS ve IFLA, “Miras Olarak Kırsal Peyzaj Koruma İlkeleri” başlıklı tüzüğünü yayınlamıştır. Tüzük öncelikle “kırsal peyzaj” ve “miras olarak kırsal peyzaj” kavramlarını tanımlamıştır. Kırsal peyzaj, sulak ve karasal alanlarda insan ve doğanın etkileşimi ile oluşmuş, tarım gibi yenilenebilir kaynakların üretiminin yapıldığı peyzajlar olarak betimlenmiştir. Bazı kırsal peyzajlarda kültürel öğelerin de bulunduğu, ancak kırsal peyzajda kültürel öğelerin bulunmasının şart olmadığı belirtilmiştir. Miras olarak kırsal peyzaj kavramı, kırsal alandaki somut ve soyut tüm değerleri miras olarak tanımlamakta ve buna göre alanda yetiştirilen ürün ve yetiştirme tekniği, gelenekler ve yöresel mimari gibi birçok değer kırsal peyzaj mirası olarak nitelendirilmektedir. Tüzük kırsal peyzaj alanlarında nüfusun kaybolması, globalleşme nedeniyle yerel tarımsal üretim tekniklerinin terk edilmesi ve iklim değişikliği gibi sorunları kırsal peyzaja zarar veren tehditler olarak sıralamıştır. Söz konusu tehditlere karşı kırsal peyzajın sürdürülmesi ve korunması için tüzükte bazı öneriler getirilmiştir. Bu önerilerde, kırsal peyzajın sürdürülebilirliği için yerel halkın yaşam standartlarının yükseltilmesi şart koşulmuştur. Bu amaçla kırsalda yaşayan insanların ekonomik ve sosyal gereksinimlerinin karşılanması, kırsal yerleşimlerin zenginliklerinin ekonomik değere çevrilmesi, insanların eğitim sağlık gibi altyapı hizmetlerinden faydalanması sağlanmalıdır. Kırsal peyzajların sürdürülebilir korunması hakkında sorun ve çözüm önerileri getiren bu tüzük, kırsal mimarlık mirasının korunması konusu ile yakın ilişki içindedir (ICOMOS – IFLA, 2017).

2010 yılında Uluslararası Anıtlar ve Sitler Günü teması “Tarım Mirası” olarak duyurulmuştur. Kırsal alanda tarım faaliyetlerinin yöresel mimariyi etkileyen faktörlerden biri olması nedeniyle tarım mirası, kırsal mimarlık mirası ve kırsal peyzaj açısından önemlidir. ICOMOS, 2019 yılı teması olarak “Kırsal Peyzaj” kavramını belirlemiştir. Kırsal peyzaj, kültürel peyzaj ve kırsal mimarlık mirası konuları birbiri ile yakın ilişki içinde olan ve birbirinden bağımsız olarak düşünülmesi olanaksız olan kavramlardır.

2.5 Kültürel Peyzaj

Doğal çevre ile yakın ilişki içinde bulunan kırsal mimarinin sadece mimarlık ürünleri açısından incelenmesi bu mirasın korunması ve yaşatılması için yeterli

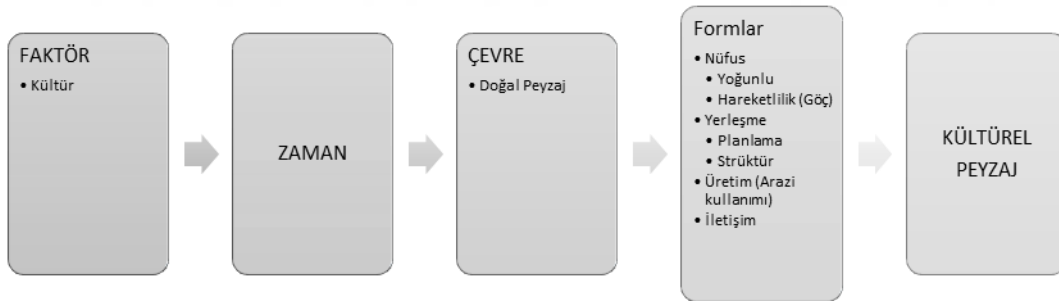
gelmemektedir. Bu nedenle yöresel mimarının doğal çevre ve diğer somut ve somut olmayan kültürel miras öğeleri ile ele alınması gerekmektedir. Koruma kuramı geçmişten günümüze, sadece tarihi anıtsal yapıların korunmasından, doğal ve kültürel öğelerin birlikte korunduğu ve sürdürülebilirliğin önem kazandığı bir anlayışa doğru gelişmektedir. Bu bağlamda insanın oluşturduğu somut ve somut olmayan kültür öğeleri ile doğal öğelerin birlikteliğinden doğan “Kültürel Peyzaj” kavramı ile kırsal mimarlık mirası birbiri ile ilişkilendirilmelidir.

2.5.1 Kültürel Peyzaj Tanımı ve Tarihsel Gelişimi

18. yüzyılda Avrupalı ressamalar deniz ve nehir kıyılarını, tarım arazilerini, doğal çevreyi ve kırsal yerleşimleri resmetmeye başlamışlardır. Ressamların yaptıkları tablolar doğal çevre ve kırsal alandaki estetik güzelliği ortaya çıkarmıştır. Böylece Avrupa’da doğal çevreye olan ilgi artmış ve artan bu ilgi peyzaj (landscape) kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur (Wilson ve Groth, 2003). 19. yüzyılda ise coğrafyacı, filozof ve tarihçi bilim insanları peyzaj kavramını insan ve insan yapıtları ile ilişkilendirmeye başlamışlardır.

Kültürel Peyzaj kavramını, 19. yüzyıl sonunda Alman coğrafyacı Alfred Hettner kendi dilinde “landerkunde” terimi altında tanımlamaya çalışmıştır. Hettner “Landerkunde” (applied geography/study area – beşeri/gerçek coğrafya) terimini doğa ve insan unsurlarının etkileşimi olarak tanımlamaktadır. Hettner kültürel peyzajı oluşturan unsurları jeoloji, yükselti, iklim, doğal kaynaklar, zoocoğrafya, yerleşim alanları olarak sıralamıştır. Hettner’in “Landerkunde” teriminden sonra Alman coğrafyacı Otto Schlüter “Kulturlandschaft” terimi ile kültürel peyzaj kavramını açıklamaya çalışmıştır. Schlüter peyzajı tanımlarken, yeryüzü şekilleri (Morfoloji) kadar o yerin kültürünün de önemli olduğunu belirtmiştir. Schlüter ileri sürdüğü savını Alman ve Slav coğrafyasını karşılaştırarak kanıtlamaya çalışmıştır. Schlüter benzer fiziki coğrafyaya sahip olan Alman ve Slav topraklarındaki yerleşimlerin farklı karakterde olduğunu gözlemlemiştir. Bu farklılığın, söz konusu bölgedeki kültürün yapılaşmayı ve dolayısı ile o bölgedeki peyzajı etkilediğini tespit etmiştir. Schlüter bu gözleme dayanarak, bir yerin peyzajını anlamak için doğal niteliklerinin yanında sosyal, kültürel, ekonomik özelliklerine de bakılması gerekliliğini belirtmiştir (Livingstone, 2008: 260-265).

Amerikalı coğrafyacı Carl Saurer 1925 yılında yayınladığı bir makalede kültürel peyzajın “insan elinin doğayı şekillendirmesi” tanımını yetersiz bulmuştur. Bu tanımın bir coğrafyadaki doğal kaynaklar ile gelenek ve inanç gibi kültürel öğeler arasındaki ilişkiyi yeterince tanımlamadığını iddia etmiştir. Saurer, kültürel peyzajı “Kültürel ve doğal öğelerin çevreyi birlikte etkilemesi-şekillendirmesi” olarak tanımlamıştır. Kültürel peyzajların şekillenmesinde sadece insan elinin etkili olmadığı, çevredeki doğal kaynak ve malzemelerle birlikte yeryüzü şekillerinin kültürel peyzajı oluşturduğunu belirtmiş ve kültürel peyzajı oluşturan öğeleri bir akış şeması ile anlatmaya çalışmıştır (Şekil 2. 3). Bir çevrede toplumsal ve kültürel değişimler nedeniyle kültürel peyzajların zaman içinde değişim gösterebileceğini belirten Saurer, “her değişim sonrasında oluşan yeni kültürde ondan önceki kültürden bazı izler taşımaktadır” diyerek, bir peyzajdaki kültürün devamlılığını vurgulamıştır. Amerikalı coğrafyacı, bir çevreyi kültürel peyzaj olarak değerlendirebilmek için, kültürel öğelerin fiziksel göstergesi olan yerleşimlerin doğal çevre ile uyum içinde olmasının gerekliliğini belirtmiş ve aksi halde söz konusu çevrede hem kültürel hem de doğal değerlerin kaybolacağını vurgulamıştır (Sauer, 1925: 19-53).

Şekil 2.3 Kültürel peyzaj tanımı (Saurer, 1925)

20. yüzyılda hızla gelişen bilim ve teknolojiyle beraber, ülkeler endüstrileşme yarışına girmiş ve bu durum doğal çevrenin tahribatını ve koruma sorunlarını ortaya çıkarmıştır. Oluşan çevre sorunları nedeniyle kültürel peyzaj kavramının tanımlamalarının yanına koruma sorunları da eklenmiştir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerin ağır sanayi kuruluşları ve ortaya çıkan enerji ihtiyacının doğal çevreyi sorumsuzca kirletmesi ve tüketmesi, uluslararası kuruluşların dikkatini çekmiştir. Birleşmiş Milletler 1972 yılında Stockholm’de bir Çevre Konferansı düzenlemiştir. Konferansta insan ve çevre ilişkisi ele alınmış ve insanların yarattığı yapı

çevrenin, doğal çevre ile uyum içinde olmasının en temel insan hakkı olduğu belirtilmiştir. Konferans sonucunda Stockholm bildirgesi olarak bilinen 26 maddelik bir bildiri sunulmuştur. Bu bildiri doğal çevrenin korunması, sürdürülebilir enerji kullanımı ve kaynakların insanlar arasında eşit paylaşılması açısından önemli önerileri içermektedir (United Nations, 1972).

20. yüzyılın son çeyreğinden günümüze kadar, Birleşmiş Milletler teşkilatı bünyesinde bulunan, doğal ve kültürel mirasın korunması üzerine çalışmalar yürüten UNESCO kültürel peyzaj kavramının tanımlamaya ve korunmasına yönelik politikalar üretmeye çalışmaktadır. 1972 yılında yapılan UNESCO Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına ilişkin toplantısında, kültürel ve doğal mirasın iç içe olduğu alanlarda ikisinin birlikte korunması gerekliliği belirtilmiştir (UNESCO, 1972). Toplantıda kültürel peyzajın tanımı yapılmamış olmasına rağmen kültürel peyzajı oluşturan kültürel ve doğal öğelerin korunması için bütüncül koruma politikalarının olması gerekliliği vurgulanmıştır. 1992 yılının Ekim ayında yayınlanan Fransa “La Petite Pierre Kültürel Peyzaj Uzmanları Raporunda” kültürel peyzaj kavramı tanımlanmış ve kategorize edilmiştir. Raporda “Kültürel peyzaj doğa ve insanın birlikte oluşturduğu çevredir” diyerek temel çerçeve oluşturulmuştur. Bu tanımdaki “insan ve doğa ilişkisi”, doğal çevrenin kısıtlayıcı ve imkânları etkisi altında, zaman içinde toplumun ve yerleşimlerin gelişimi ile doğa ve toplumun birlikte elde ettiği ekonomik, sosyal ve kültürel başarı olarak açıklanmıştır (UNESCO, 1992).

Uluslararası Doğa Koruma Derneği (IUCN) UNESCO’nun tanımladığı kültürel peyzaj kavramında doğal çevrenin korunmasına ve sürdürülmesine dikkat çekmiştir. Bu bağlamda kültürel peyzajlardaki korunması ve sürdürülmesi gereken doğal ve yapay öğeleri belirtmiştir (Tablo 2.2) (IUCN, 2023).

Tablo 2.2 Kültürel peyzajlardaki korunması ve sürdürülmesi gereken doğal ve yapay ögeler (IUCN, 2023).

Biyolojik çeşitliliğin ve vahşi yaşamın korunması	• Doğal ekosistemin korunuyor olması • Fauna ve floradaki vahşi türlerin yaşamını sürdürmesi • Vahşi türlerle birlikte gen çeşitliliğinin sağlanması • İnsan ile paylaşımlı doğal alanların biyolojik çeşitliliğe zarar vermemesi
Tarımın biyolojik çeşitliliğe zarar vermemesi	• Çeşitli hayvancılık faaliyetlerinin yürütülmesi • Çeşitli zirai ürünlerin yetiştirilmesi
Sürdürülebilir arazi kullanımının sağlanması	• Arazi kapasitesine uygun kullanım sağlanması • Toprak niteliğinin korunması • Suyun idareli kullanılması • Su niteliğinin korunması • Atıkların azaltılması • Bitki örtüsünün korunması
Güzel manzaralar sunması ve peyzajın korunması	
Arboretorium gibi yapay biyolojik çeşitliliğin sağlandığı alanların var olması ve korunması	
İnsan yapımı ögeleri ile doğa ögeleri arasındaki ilişkinin dengeli ve sürdürülebilir olması	
Doğa bilimlerinde önemli keşiflere ev sahipliği yapmış alanların var olması ve bu alanların korunması.	

Kültürel peyzaj tanımına bir katkıyı da Avrupa Konseyi yapmıştır. Konsey 1995 yılında yayınlamış olduğu “Kültürel Peyzaj Alanlarının Bütüncül Korunmasına İlişkin Tavsiye” kararlarında kültürel peyzajı, “Belirli bir peyzajda, doğa ve insan elinin birlikte şekillendirdiği, insanların kültürel gelişimine tanıklık etmiş, geçmişteki arazi kullanımı, sanat ve zanaat eserleri gibi kültürel değerlerin izlerini taşıyan veya tarihi bir olaya tanıklık etmiş ve zaman içinde farklı kültürel

gelişmelerin oluşturduğu yerleşimler ve mekânsal karakterlerin oluşturduğu alanlardır” şeklinde tanımlamıştır (Conseil of Europe, 1995).

Amerika Birleşik Devletleri’nde kültürel peyzajın korunmasından sorumlu olan Ulusal Park Servisi (National Park Service, NPS) kültürel peyzajı “kültürel ve doğal öğeler ile yaban ve evcil hayvanları içine alan, bununla beraber tarihi bir olay, önemli bir kişi veya estetik ve kültürel bir değer ile ilişkili olan coğrafyalardır” şeklinde tanımlamıştır. Servis, kültürel peyzaj alanlarını tasarlanmış tarihi peyzajlar, tarihi sitler, tarihi ve yöresel peyzajlar ve etnografik peyzajlar olarak dört farklı kategoride incelemektedir. Tarihi tasarlanmış peyzajlar, estetik kaygılar ile tasarlanmış, belirli bir stili temsil eden veya önemli bir kişiye veya tarihi bir olaya tanıklık etmiş bahçeleri kapsarken, tarihi sitler önemli tarihi olay ve kişiler ile ilişkisi olan peyzajların tümünü kapsamaktadır. Tarihi ve yöresel peyzajlar ise toplumun zaman içinde geliştirdiği inanç, gelenekler ve yaşam tarzı gibi kültürel değerlerin fiziksel çevreye yansımaları olan arazi kullanımı, yapılaşma gibi eylemlerin görüldüğü alanlar olarak tanımlanmıştır. Etnografik peyzajlar da, insanlık tarihi ile ilişkili çeşitli doğal ve kültürel mirası içeren alanları içine almaktadır (NPS, 2023) Kültürel peyzajın sınıflandırılmasında UNESCO daha detaylı bir tanımlama yaparak kültürel peyzaj alanlarını tanımlamış ve kültürel peyzaj alanı olarak kabul edilmiş dünya miras alanlarını bu sınıflandırmaya göre ayırmıştır.

2.5.2 Kültürel Peyzajın Sınıflandırılması

Farklı coğrafi kültürel (jeokültürel) bölgelerden oluşan kültürel peyzaj alanları, çeşitli ve önemli kültürel değerleri içinde barındırmaktadır. Buna göre UNESCO Kültürel peyzajı içerdiği doğal ve kültürel öğelerin niteliğine göre, Tasarlanmış peyzajlar, Organik Gelişen Peyzajlar, Sosyal Kültürel Peyzajlar olarak üç sınıfta gruplandırmıştır. Bu sınıflandırmada “Organik Gelişen Peyzajlar” Fosil ve Devamlı Peyzajlar olarak iki alt sınıfta incelenmiştir (WHC, 2023).

Tasarlanmış peyzajlar bahçe, park, koru gibi estetik kaygılarla düzenlenmiş alanları ve bu alanlardaki dini ve anıtsal yapıları içeren peyzajlardır (WHC, 2023). Dünya miras listesine “ii, iv ve v” numaralı üstün evrensel değer kriterleri ile alınan Portekiz’in Sintra Kültürel Peyzajı, tasarlanmış peyzaj olarak kategorize edilmektedir. Sintra Kültürel Peyzajını olağanüstü ve eşsiz güzellikteki bahçeler,

parklar, saraylar, köy evleri, manastırlar ve kaleler oluşturmaktadır (Şekil 2. 4). 9. yüzyılda gotik, Mısır, Fas ve rönesans mimari öğelerinin kullanımı ile oluşan Romantik Üslubu yansıtan yapılarla birlikte birçok egzotik bitkiden oluşan park ve bahçeler bölgede kendine özgü güzellikte küçük bir tasarlanmış peyzaj oluşturmıştır.

Şekil 2.4 Portekiz Sintra Kültürel Peyzajı

Organik gelişen peyzajlar sosyal, ekonomik, yönetsel ve dini zorunluluklar nedeniyle toplum tarafından meydana gelmiş yapı ve benzeri fiziki öğelerin doğal çevreyi etkilemesiyle oluşan peyzajlardır. Bu peyzaj türü kültürün devamlılığına göre Fosil ve Devamlı Peyzajlar olarak iki alt kategoriye ayrılmıştır (WHC, 2023). Fosil peyzajlar geçmiş bir zamanda gelişimini tamamlamış olan peyzaj alanlarıdır. Günümüzde bu peyzajlar yaşadığı döneme ait önemli ve ayırt edici özellikler ve kanıtlar sunmaktadır. Dünya miras listesine “ii ve iv” numaralı üstün evrensel değer kriterleri ile alınan Güneydoğu Küba İlk Kahve Çiftlikleri Arkeolojik Peyzaj Alanı, fosil peyzaj olarak kategorize edilmiştir. Küba’nın Sierra Maestra dağının eteklerinde bulunan çiftlik, günümüzde bir açık hava müzesi olarak koruma altına alınmıştır. Çiftlik arazisi 19. ve 20. yüzyıllarda Amerika kıtasında uygulanan sömürgeci politika doğrultusunda yapılmış olan kahve üretimi hakkında günümüze önemli bilgiler sunmaktadır. Çiftlikte geniş ekim alanları, sulama ve ulaşım için yapılmış olan altyapı elemanları ile diğer çiftlik yapılarının kalıntıları bulunmaktadır. Bölgede kahve üretimi için yoğun orman örtüsü tahrip edilmiş, topoğrafya teraslar ile yeniden şekillendirilmiş, çiftlik yapıları ve ulaşım altyapısı ile üretim kolaylaştırılmıştır. Böylece doğaya yapılmış tüm müdahaleler ile bölgede yeni bir peyzaj oluşturmıştır (Şekil 2. 5). 20. Yüzyılın başında terkedilmiş olan bu çiftlik dönemin üretim politikası ve teknikleri hakkında günümüze tanıklık etmesi açısından önemli bir kültürel peyzaj alanıdır (WHC, 2024a).

Şekil 2.5 Güneydoğu Küba İlk Kahve Çiftlikleri Arkeolojik Peyzaj Alanı (WHC, 2024a)

Devamlı peyzajlar modern toplumun geleneksel yaşam ile yakın ilişki içinde olduğu ve günümüzde yaşamaya ve gelişmeye devam eden kültürel peyzajlardır (WHC, 2023). Bu alanlar zaman içinde geçirdiği evreleri kanıtlayan çeşitli kültürel zenginlikleri içlerinde barındırmaktadırlar. Avrupa’da şarap üretimi ile ilgili kültürel peyzaj alanları bulunmaktadır. Bunlardan biri Macaristan’da bulunan “Tokaj” bölgesidir. Tokaj bölgesi 2002 yılında “iii ve v” numaralı üstün evrensel değer kriterleri ile “tarihi şarap kültürel peyzajı” olarak dünya miras listesine alınmıştır. Söz konusu bölgede geleneksel şarap üretimi bin yıla yakın bir süredir devam etmektedir. Şarap üretimi, bölgedeki doğal çevreyi ve yapılaşmayı şekillendirmiştir (Şekil 2. 6). Bölgede üzüm bağları için arazi yeniden şekillendirilmiş ve bu bağlara bağlı olarak köyler gelişmiş veya kurulmuştur. Şarap üretimi için mahzen gibi kendine has yapı türleri mimarlık kültürüne katılmıştır. Bununla birlikte, bölge çeşitli yaşam tarzlarına, geleneklere ve inançlara ev sahipliği yapması bakımından zengin bir kültürel çeşitliğe sahiptir. Günümüzde de devam eden bu uyumlu kültür ve doğa birlikteliği, bölgede yaşayan bir kültürel peyzaj oluşturmuştur (WHC, 2024b).

Şekil 2.6 Macaristan – Tokaj Şarabı Kültürel Peyzajı (WHC, 2024b)

Sosyal kültürel peyzaj doğal öğelerden ziyade dinsel, sanatsal ve kültürel öğelerin ağırlıkta olduğu ve kültürel öğelerin doğal çevre ile uyum içinde olduğu kültürel peyzaj alanlarıdır (WHC, 2023). Lübnan’da bulunan “Ouadi Qadisha (the Holy Valley) and the Forest of the Cedars of God (Horsh Arz el-Rab)” kültürel peyzaj alanı sosyal kültürel peyzaj olarak sınıflandırılmaktadır. Ouadi Qadisha Kültürel Peyzaj Alanı 1998 yılında “iii ve iv” numaralı üstün evrensel değer kriterleri ile Dünya Miras Listesine girmiştir. Lübnan’ın kuzeyinde bulunan sedir ormanları içindeki Quadisha Kanyonu, ilk Hristiyan yerleşimlerinden biridir (Şekil 2.7). İçinde kaya oyma manastırların da olduğu birçok manastır Hristiyanlık inancı için oldukça önemlidir. Bölge yüzyıllar boyunca çeşitli toplumlara meditasyon ve sığınak alanı olmuştur. Söz konusu bölge doğal çevre içinde uyumlu dinsel yapılar ve çeşitli sanat eserleri sergilemesi açısından önemli bir sosyal kültürel peyzaj alanıdır (WHC, 2024c).

Şekil 2.7 Lübnan - Ouadi Qadisha Kültürel Peyzajı (WHC, 2024c)

UNESCO’nun kültürel peyzajı tanımlaması ve sınıflandırması ile doğal ve kültürel miras öğelerinin iç içe olduğu miras alanları kültürel peyzaj tanımı altında değerlendirilerek Dünya Miras Listesine alınmaya başlanmıştır. 2002 yılına kadar kültürel peyzaj olarak tanımlı 28 miras alanı Dünya Miras Listesine girmiştir (Tablo 2. 3).

Tablo 2.3 Dünya miras listesine kültürel peyzaj olarak kabul edilen sitler

Kıta	Ülke	Peyzaj Alanı	Yıl	Kategori*
AFRİKA	Madagaskar	Ambohimango	2001	2b
	Nijerya	Sukur	1999	2b
PASİFİK – ASYA	Australya	Uluru-Kata-Tjuta	1994	3
	Laos D.H.C.	Vat Phou	2001	3
	Yeni Zelanda	Tongariro	1993	3
	Filipinler	Rice Terraces	1995	2b
ORTADOĞU	Lübnan	Qadisha	1998	3
	Avusturya	Hallstatt	1997	2b
AVRUPA		Wachau	2000	2b
	Avusturya-Macaristan	Fertö-Neusiedlersee Lake	2001	2b
	Fransa	St.-Emilion	1999	2b
		Loire	2000	2b
	Fransa- İspanya	Mont Perdu	1997	2b
	Almanya	Dessau-Wörlitz	2000	1
		Rhine Valley	2002	2b
	Macaristan	Hortobágy	1999	2b
		Tokaji	2002	2b
	İtalya	Cinque Terre	1997	2b
		Amalfitana	1997	2b
	Litvanya-Rusya	Curonian Spit	2000	2b
	Polonya	Kalwaria	1999	3
	Portekiz	Sintra	1995	1
		Alto Douro	2001	2b
	İspanya	Aranjuez	2001	1
	İsveç	Southern Öland	2000	2b
	Birleşik Krallık	Blaenavon	2000	2'a
GÜNEY AMERİKA	Küba	Viñales Valley	1999	2b
		Coffee Plantations	2000	2'a

* **Kültürel Peyzaj Kategorileri**

1: Tasarlanmış peyzajlar

2a: Fossil Peyzajlar (Organik Gelişen Peyzajlar)

2b: Devamlı Peyzajlar (Organik Gelişen Peyzajlar)

3: Sosyal Kültürel peyzaj

Kültürel peyzaj tanımı ile dünya mirasına aday kültürel peyzaj alanlarının daha iyi tanımlanması ve anlatılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. 17 Ekim 1993 tarihinde UNESCO Uluslararası Uzmanlar Toplantısı “Kültürel Peyzajların Evrensel Değerlerinin Algılanması” konusu üzerine gerçekleşmiştir. Toplantı sonucunda Dünya Mirası Listesinde ve listeye adaylık sürecinde kültürel peyzaj alanların “tematik çalışma” çerçevesinde incelenmesi gerekliliği belirtilmiştir (UNESCO, 1993). 1994 yılında UNESCO’nun Paris’teki merkezinde yapılan “Dünya Miras Alanlarının Sunulmasında Tematik Çalışma ve Global Yaklaşımlar” konulu uzmanlar toplantısında, Dünya Miras Listesinde geleneksel mimarlığın yeterince temsil edilmediği belirtilmiştir. Toplantı raporunda, yaşayan kültürler kavramı açıklanmış ve “Geleneksel-Yöresel” teriminin “yaşayan kültürler” kavramı ile daha iyi anlatılabileceği önerilmiştir. Raporda “Yaşayan Kültürler” kavramının kapsamı, insan ve doğal çevre arasında oluşan ilişkiyi ve bu çevre içinde gelişen sosyolojik, ekonomik, psikolojik, kültürel ve benzeri ölçütlerin tümü olarak belirlenmiştir. Rapor yöresel mimarının kültürden ayrı tutulamayacağını, yöresel mimarının yaşayan kültürün fiziksel ögesi olduğunu vurgulamıştır (UNESCO, 1994). Yaşayan kültürler içine aldığı ölçütler nedeniyle kültürel peyzajı tanımlayan ölçütler ile benzeşmektedir. UNESCO’nun kültürel peyzaj sınıflandırmasına göre, Organik Peyzaj alanlarının alt kategorisi olan devamlı peyzajları “yaşayan kültürler” olarak betimlemek mümkündür. Türkiye’de ise birçok koruma sorununa rağmen kırsal alanlarda ayakta kalmış tarihi kırsal peyzaja sahip köyler bulunmaktadır. Bu tarihi kırsal yerleşimler “yaşayan kültür” mirası olarak değerlendirilebilir ve devamlı kültürel peyzaj kategorisinde UNESCO Dünya Mirası Listesi’ne girme potansiyeline sahiptir.

2.5.3 Kültürel Peyzajın Korunması

Dünya’da koruma terminolojisinde kırsal mimarlık mirası tek başına ele alınmaktan ziyade yöresel mimarının doğal çevre olan ilişkisinin önemi sorgulanmakta ve korunması için yeni öneriler getirilmektedir. Bu amaçla kültürel ve kırsal peyzaj kavramlarını konu alan yeni öneriler koruma terminolojisine girmektedir. Son yıllarda UNESCO Dünya Miras Listesine birçok miras alanının, kültürel peyzaj kavramı içinde aday olması ve listeye eklenmesi bu alanların korunmasına katkı sağlanmıştır. UNESCO 2019 yılını, Kırsal Peyzaj yılı ilan ederek kırsal alandaki doğal ve kültürel miras alanlarının korunmasının önemi vurgulamaya çalışmıştır.

1999 yılında Slovakya’da yapılan UNESCO Uzmanlar Toplantısında “Kültürel Peyzaj Yönetim Kılavuzu” taslağı oluşturulmuştur (Tablo 2. 4). Toplantıda Kültürel Peyzaj öğelerini sadece tescillemenin bu alanları yönetmek için yeterli olmayacağı, bu alanlardaki kültürel peyzaj öğelerinin tescillenmesi ve bozulma sürecinin kontrol altına alınması gerekliliği belirtilmiştir. Kültürel peyzaj alanlarında çok disiplinli bilimsel çalışmanın gerekliliği, sürdürülebilir ve çevreci politikalar doğrultusunda, tarım alanlarındaki gerekli değişimin kültürel peyzaj alanlarına olan etkisinin açıklanması, ulusal ve uluslararası koruma kuruluşları arasında ortak bir strateji geliştirilmesi, bölgeler ve kurumlar arasında konuyla ilgili bilgilerin paylaşılması gibi tavsiyeler toplantının diğer önemli sonuçları olmuştur (UNESCO, 1999).

Tablo 2.4 Kültürel Peyzaj Yönetim Kılavuzu (UNESCO, 1999).

KÜLTÜREL PEYZAJ YÖNETİM KLAVUZU	
<pre> graph LR A[YÖNETİM] --> B[Tescil (Kayıt Altına Alma)] B --> C[izleme/ Kontrol altına alma] C --> D[GELİŞTİRME] D --> E[SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK] </pre>	
AŞAMA	EYLEM
I.	Değerlendirme (analiz) için Kültürel Peyzajla ilgili verilerin elde edilmesi
II.	Elde edilen Kültürel Peyzaj verilerinin değerlendirilmesi
III.	Yerel veri ile bilimsel (uzman) verilerinin birleştirilmesi – yorumlanması
IV.	Alan Çalışma Gruplarının elde ettikleri verilerin değerlendirilmesi
V.	Elde edilen bilgilerin değerlendirilmesi ve açıklanması
VI.	Elde edilen verilere göre yönetim planının oluşturulması (ilkelerin, önerilerin ve ölçütlerin oluşturulması)
VII.	Uygulamadan önce Yönetim Planının değerlendirilmesi
VIII.	Yönetim planı için gerekli finansmanın planlanması
IX.	İş programına göre yönetim planının uygulanması
X.	Yönetim planının izlenmesi ve yorumlanması
XI.	Yönetim planında ortaya çıkan eksikliklerin giderilmesi
XII.	Raporlama

3

OSMANELİ KIRSAL MİMARLIK MİRASI VE KÜLTÜREL PEYZAJI

Bilecik ili Türkiye'nin Marmara Bölgesi'nin güneyinde yer alan ve bölgenin denize kıyısı olmayan tek ilidir. Bilecik ili Bozüyük, Gölpazarı, İnhisar, Osmaneli, Pazaryeri, Söğüt ve merkez ilçelerinden oluşmaktadır. Tezin çalışma alanı olan Osmaneli ilçesi il merkezinin güneyinde yer almakta olup, Bursa ve Sakarya illerine komşudur. Osmaneli'nin doğusunda Gölpazarı, batısında Bursa'nın İznik ve Yenişehir ilçeleri, kuzeyinde Sakarya'nın Geyve ilçesi, güneyinde Bilecik merkez ilçesi bulunmaktadır. Osmaneli'ye bağlı çeşitli büyüklüklerde 26 köy ve bu köylere bağlı 5 mahalle bulunmaktadır.

3.1 Osmaneli Tarihi

Osmaneli ve çevresinin tarih öncesi devirlerden beri insanlara ve dolayısı ile birçok kültüre ev sahipliği yaptığı bilinmektedir (Şekil 3. 1). Osmaneli ilçesinde bilinen en eski yerleşimin tarihi MÖ 4000 ila 3000 yıllarına dayanmaktadır. Düzmeşe Köyü Çakılasarı Tepe ile Develialın arasında bulunan Göktepe Höyük'te yapılan yüzey araştırmalarında Geç Kalkolitik Çağa kadar tarihlenen birçok arkeolojik eser bulunmuştur. Osmaneli konumu nedeniyle yerleşimin ilk başladığı tarihten itibaren Anadolu'da yolların kesiştiği önemli bir bölge olmuştur. Osmaneli – Gölpazarı arasında tespit edilen birçok mil taşı ve Roma köprüleri bu durumu belgelemektedir (Şekil 3. 2). Antik Çağda, içinde Bilecik'in de bulunduğu İstanbul (Anadolu), Kocaeli, Adapazarı, Bolu, Bursa ve Zonguldak illerini kapsayan bölgeye Bithynia adı verilmiştir. Osmaneli bu bölgede bulunan Nikaia antik kenti sınırları içinde yer almaktaydı. MÖ 13. Yüzyılda yaşanan “Deniz Kavimleri Göçü” bölge tarihinde bilinen ilk önemli olaylardan biridir. Bu göçte deniz kavimlerinden biri olan Thrak Kavminin Bebyrk halkı ilk olarak Bilecik ve çevresine yerleşmiştir. Daha sonra yine bir Thrak halkı olan Bithyinler buraya yerleşerek bölgeye adını vermiştir (Akpınar & Aksu, 2017). Bithynia, MÖ. 7. ve 4. yüzyıllar arasında Frig, Lidya ve Pers hâkimiyeti altında kalmıştır (Emecen, 1992). MÖ 334 yılında Büyük İskender Anadolu seferleri sırasında, Anadolu'daki Pers hakimiyetine son vermiştir. Aynı

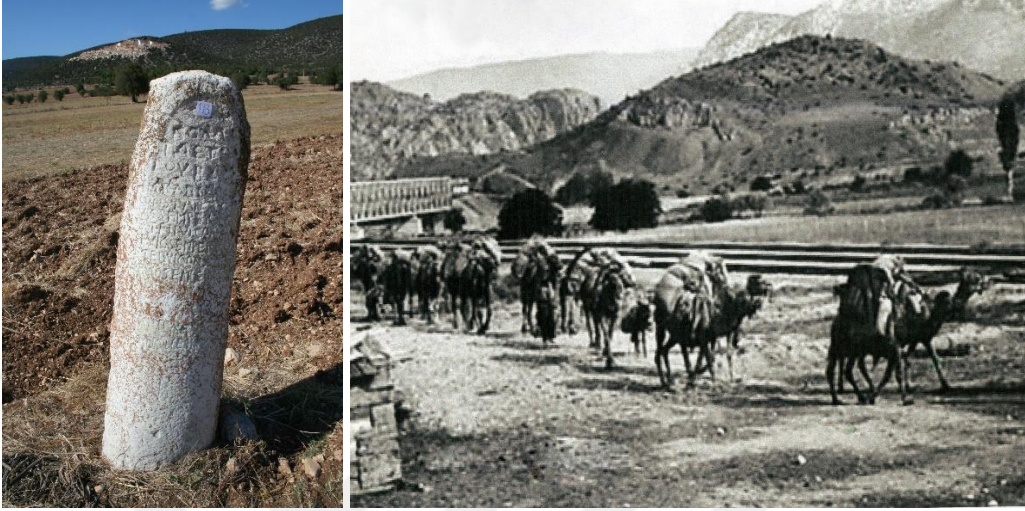
yüzyılda Büyük İskender'in ölümüyle birlikte Makedonya Krallığının toprakları İskender'in generalleri tarafından paylaşılmıştır. Bu dönemde bölgede Nikaia adında bir kent, ardından Hellen etkisiyle Bithynia Krallığı kurulmuştur (Akpınar & Aksu, 2017). MÖ 1. yüzyılda Bithynia Krallığı'nın Roma İmparatorluğu'na katılması üzerine Romalıların idaresi altına girmiştir. Uzun bir süre Roma hâkimiyetinde kalan bölge, MS 13. yüzyıldan itibaren Selçuklular ile Bizanslılar arasında sınır bölge durumuna gelmiştir. MS 14. yüzyılda Bilecik'in Osmanlı Beyliğine geçmesi ile yörede altı yüzyıllık Osmanlı hâkimiyeti başlamıştır. Bilecik yöresi II. Abdülhamid döneminde Ertuğrul Sancağı olarak bilinmekteydi ve bu sancakta Osmaneli ilçesi Lefke adı ile sancağın merkez kazası olan Bilecik'e bağlı idi (Emecen,1992). Osmaneli tarih boyunca doğu ile batıyı bağlayan ulaşım ağı üzerinde yer almıştır. Tarihi İpek Yolu gibi birçok ticaret yolu Osmaneli üzerinden geçmekteydi. Osmanlı döneminde, Osmaneli'nin İstanbul, Bağdat ve Mekke yolu üzerinde olması, 18. ve 19. Yüzyılda Bursa ve Bilecik 'te yaygın olan ipek üretimi ve ticareti Osmaneli'nin gelişmesine büyük katkı sağlamıştır. 1891 yılında Lefke Nahiyesinde 1 hükümet konağı, 1 telgrafhane, 3 ipek fabrikası, 3 yağhane, 1 debbağhane, 1 otel, 2 lokanta, 1 hastane, 1 eczane, 1 mezbahane, 1 rüştiye mektebi, 3 cami, 28 mescit, 1 kilise, 2 medrese, 26 mektep, 6 hamam, 4 fırın, 98 dükkân bulunduğu bilinmekteydi. Lefke nahiyesi 1913 yılında Osman Gazi'ye ithafen Osmaneli ismini almıştır (Osmaneli Belediyesi, 2019a). 1924 yılında Bilecik'in il olmasıyla beraber 1926 yılında Osmaneli Bilecik'e bağlı bir ilçe konumuna getirilmiştir (Akkayan, 1990).

Şekil 3.1 Osmaneli ve Çevresi Tarih Çizelgesi

Kurtuluş Savaşı esnasında Osmaneli toprakları fiilen işgal edilmemiş olsa da savaş ortamındaki düzensizlikten etkilenmiştir. Savaş yıllarında bölgede eşkıyaların sık sık baskınları olduğu ve Osmaneli kent merkezinde yaşayan halkın Sakarya'nın kuzeyindeki köylere gittiği bilinmektedir. Kurtuluş Savaşına kadar Türkler ve

Rumlar ilçe merkezinde uzun yıllar boyunca beraber yaşamışlardır. Ancak savaş sonrası Rumlar kasabayı terk etmişlerdir. Cumhuriyet sonrasında Osmaneli'ye 1923, 1952 ve 1978 yıllarında Balkan ülkelerinden Türk göçmenler yerleştirilmiştir (Akkayan, 1990).

Şekil 3.2 Medetli Köyü yakınlarında Roma Döneminden kalma bir miltaş (sol), Osmaneli kırsalında kervan geçişi (sağ) (Osmaneli Belediyesi, 2019a).

3.2 Osmaneli Coğrafyası

Osmaneli ilçesinin topoğrafyasını akarsular, vadiler, dağlar ve akarsular ile parçalanmış platolar oluşturmaktadır. İlçenin bu farklı topografik oluşumu ilçede farklı iklimsel özelliklerin ve buna bağlı olarak zengin flora ve faunanın görülmesini sağlamıştır. Osmaneli ilçe sınırlarından güneyden kuzeye doğru Sakarya Nehri akmaktadır. Sakarya Nehri, ilçe sınırlarına Bilecik Merkez İlçesi'nden girer, Osmaneli kent merkezinden geçerek, Sakarya'nın Pamukova ilçe sınırından çıkar. Karasu ve Göksu Akarsuları Sakarya Nehri'nin batısından, Göynüksuyu Deresi ise doğusundan nehre katılmaktadır. Göksu Çayı Yenişehir ilçe sınırından Osmaneli İlçesi'ne girer ve Dereyörük, Orhaniye ve Düzmeşe köylerini geçerek Sakarya Nehrine dökülür. Karasu Deresi Bilecik Merkez ilçe sınırından Osmaneli İlçesine girdiği bölgede Sakarya Nehrine katılır. Göynüksuyu Deresi Gölpazarı sınırından ilçeye girer ve Soğucakpınar, Kazancı ve Selimiye köylerinden geçerek Osmaneli kent merkezinin yakınında Sakarya ile birleşir. Ayrıca ilçenin kuzeybatısında bulunan Ana Dere, Hisarcık Beşevler Mahallesi'nden doğarak, Oğulpaşa'nın Yeşilçimen Mahallesi'nden geçerek İznik Gölüne dökülür. İlçenin kuzeyinde yer alan Kuru Deresi Oğulpaşa Yaylasından

Osmaneli ilçesindeki yer şekillerinin yüksekliği 200 ile 900 m arasında değişmektedir. Sakarya Nehri ilçeyi kuzey güney doğrultusunda ikiye bölmektedir. Sakarya Nehrinin oluşturduğu vadi tabanı ilçenin en düşük rakımlı yerleridir. Nehrin doğusunda ve batısında kalan kısımlarda ise akarsular ile bölünmüş platolar, dağlık alanlar ve İznik Ovasının doğu uzantısı bulunmaktadır. İlçe merkezinin kuzeyinde Samanlı Dağları ve Oğulpaşa Yaylası (Adliye Ovası), doğusunda Taraklı–Göynük Platosu ile Aktaş Platosu, batısında Avdan Dağı ve Karadin Platosu, güneyinde Bilecik Platoları bulunmaktadır. Akarsular plato ve dağları bölerek derin akarsu vadileri oluşturmuştur (Şekil 3. 3). İlçenin bu engebeli yer şekillerinin oluşmasında bölgenin jeolojik ve tektonik yapısı etkili olmuştur (Başkaya 2012).

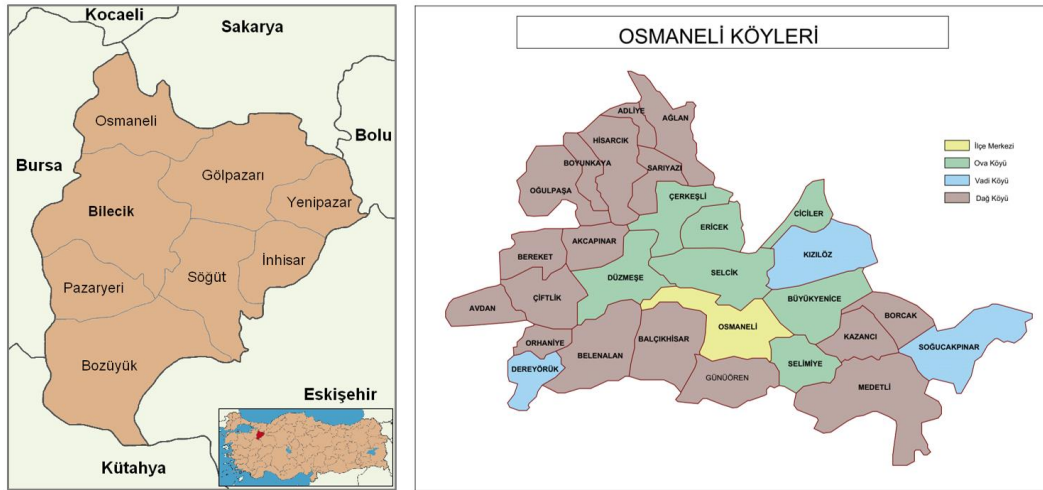

Osmaneli köyleri bu coğrafya içine homojen bir biçimde dağılmıştır. Ancak köylerin nüfusları için aynı durumdan bahsetmek mümkün değildir. Bazı köylerin nüfusları yok olmak üzere iken bazı köyler nüfuslarını korumaktadır. Köylerin bulundukları coğrafyadaki jeomorfolojik özellikleri köylerin peyzaj kimliklerini etkilemektedir. Kırsal yerleşimlerin peyzaj karakterinin belirlenmesiyle ilgili çalışmalarda köyler ova, dağ, kıyı, etek veya vadi üzerinde kurulmuş olmalarına göre sınıflandırılmıştır (Erdem, 2012). Osmaneli ilçe sınırları içinde herhangi bir doğal göl ve deniz olmadığı için köyler sınıflandırılırken kıyı köyü sınıflandırmaya dahil edilmemiştir. Osmaneli köylerinin çoğu Bilecik ve Aktaş Platosu ile Avdan ve Samanlı Dağları üzerindeki dağlık bölgede bulunmaktadır. Dağda bulunan köylerin bazıları dağ yamacına, bazıları da sırta veya yaylaya yerleşmiştir. Dağ köylerinin yanında Sakarya Nehri, Göksu Deresi vadi tabanları ile İznik Ovası uzantısına yerleşmiş ova köyleri de bulunmaktadır (Şekil 3.4). Samanlı Dağlarının güney yamaçlarında ve Oğulpaşa yaylasında Boyunkaya, Hisarcık, Oğulpaşa, Adliye, Sarıyazı Köyü Benli Mahallesi ve Ağlan köyleri bulunmaktadır. Samanlı Dağlarının ve Avdan Dağı eteklerinde, jeolojik açıdan Karadın Oluğu olarak nitelendirilen ovalık alanda ise Oğulpaşa, Akçapınar ve Hisarcık köylerinin Yeşilçimen, Gaziler ve Beşevler mahalleleri ile Çerkeşli ve Ericcek köyleri yer almaktadır. Avdan Dağı yamaçları ve Karadın platosu üzerinde Avdan, Akçapınar, Bereket ve Çiftlik köyleri bulunmaktadır. Göksu Çayının oluşturduğu vadi boyunca batıdan doğuya sırasıyla Dereyörük, Orhaniye ve Düzmeşe köyleri yer almaktadır. Bilecik Platosu üzerinde ise Belenalan, Balçıkhisar köyleri ve plato eteklerinde Günüören Köyü bulunmaktadır. Sakarya Nehrinin vadi tabanındaki ovalarda, kuzeyden güneye doğru sırasıyla Ciciler, Büyükyenice ve Selimiye köyleri uzanmaktadır. Göynük Çayı Vadisi üzerindeki vadi yamacında Soğucakpınar'ın Kaşıkçı Mahallesi, vadi tabanında ise Soğucakpınar köyü yer almaktadır. Aktaş Platosu üzerinde ilçenin sadece Medetli Köyü bulunmaktadır. Taraklı Göynük Platosunda Kazancı ve Borcak köyleri ile yine aynı platoda Kızılöz Deresinin oluşturduğu vadide Kızılöz Köyü yer almaktadır. Osmaneli köyleri sahip oldukları topografyaya göre vadi, dağ ve ova köyleri olarak sınıflandırılmıştır. Buna göre vadi köylerini Dereyörük, Kızılöz ve Soğucakpınar köyleri oluşturmaktadır. Ova yerleşimleri Selimiye, Büyükyenice, Düzmeşe, Ciciler, Çerkeşli, Ericcek köyleri ile Akçapınar Gaziler, Oğulpaşa Yeşilçimen ve Hisarcık Beşevler mahalleleri şeklinde sıralanmaktadır. Dağda yer alan köyler ise Adliye, Boyunkaya, Oğulpaşa, Bereket,

Belenalan, Balçıkhisar, Avdan, Ağlan, Sarıyazı, Çiftlik, Günüören, Akçapınar, Orhaniye ve Hisarcık köyleridir. Dağ köyleri kendi içlerinde yayla, yamaç ve sırt olarak ayrılmıştır. Yayla köyleri Oğulpaşa, Adliye, Boyunkaya ve Bereket köyleridir. Yamaç yerleşimleri Avdan, Ağlan, Sarıyazı, Çiftlik, Günüören, Balçıkhisar, Orhaniye ve Belenalan köyleri olarak sıralanmaktadır. Sırtta yer alan köyler ise Akçapınar ve Hisarcık köyleridir (Tablo 3.1) (Şekil 3.4).

Tablo 3.1 Topoğrafyaya göre Osmaneli köyleri

KÖYLER	VADİ	DAĞ			OVA
		Yayla	Yamaç	Sırt	
	Dereyörük, Kızılöz, Soğucakpınar	Oğulpaşa, Adliye, Bereket, Boyunkaya	Avdan, Ağlan, Sarıyazı, Çiftlik, Günüören, Orhaniye, Belenalan, Balçıkhisar	Akçapınar, Hisarcık	Selimiye, Büyükyenice, Düzmeşe, Ciciler, Çerkeşli, Ericek, Akçapınar (Gaziler Mah.), Oğulpaşa (Yeşilçimen Mah.), Hisarcık (Beşevler Mah.)

Şekil 3.4 Bilecik İli ve İlçeleri (sol), Osmaneli Köyleri (sağ)

Beşerî ve fiziki coğrafyayı etkileyen faktörlerden biri de iklimdir. İklim yeryüzünü şekillendirdiği gibi insanların sosyal ve ekonomik faaliyetlerini de etkilemektedir. Güneşlenme, sıcaklık, basınç, rüzgâr, yağış, bulutluluk, buharlaşma gibi atmosfer

özellikleri bölge iklimini belirleyen iklim elemanlarıdır. Yeryüzü şekilleri, deniz ve kara dağılışı gibi coğrafi faktörler o yöredeki iklim elemanlarını şekillendirmektedir. Bazı bölgelerde farklı coğrafi özellikler bölge ikliminden farklı yerel iklimlerin oluşmasını sağlamaktadır (MGM, 2019a). Bölgelerin iklim özellikleri meteorologların ürettiği bazı hesaplama modellerine göre bulunmaktadır. Devlet Meteoroloji Genel Müdürlüğü (MGM) Aydeniz, De Martonne, Erinç, Thornthwaite, Köppen ve Köppen-Trewartha iklim ve yağış sınıflandırmalarına göre Türkiye'nin yağış rejimini ve iklimini illere göre sınıflandırmıştır. Buna göre; Köppen-Trewartha'a iklim sınıflandırmasına göre Bilecik genelinde Denizsel Ilıman İklim görülmektedir. Köppen iklim sınıflandırmasına göre Bilecik'te kış ılık, yazı çok sıcak ve kurak olan Akdeniz iklimi görülmektedir. İlçenin yağış ve kuraklık değerlendirmesi Aydeniz ve Thorntwaite'e göre yarı kurak – az nemli, De Maetonne'a göre yarı kurak nemli arası, Erinç'e göre yarı nemli olarak hesaplanmıştır (MGM, 2019b). Yapılan çalışmalarda, Osmaneli'nin bulunduğu konumu ve topoğrafyası nedeniyle Marmara geçiş tipi iklim bölgesinde olduğu bilinmektedir. İklim hesaplamalarına göre yarı kurak, ikinci dereceden mezotermal (orta sıcaklıktaki iklimler), su fazlası olmayan veya pek az olan tali, denizsel şartlara yakın iklim tipi belirlenmiştir. Bu iklim tipinde Karadeniz, Akdeniz ve Karasal iklim tiplerinden özellikler taşımaktadır. Marmara geçiş tipi ikliminde aralık ve ocak ayları bol yağışlı, şubat ve mart ayları sonbahar koşullarında, nisan, mayıs ve haziran yarı kurak, temmuz ve ağustos kurak, eylül, ekim ve kasım yarı nemli olarak geçmektedir (Başkaya, 2012).

Osmaneli ilçesinin sahip olduğu yeryüzü şekilleri, iklim, toprak yapısı ve biyolojik etmenler farklı bitki örtülerinin görülmesine sebep olmuştur. Osmaneli'nin kurak olmayan yağış rejimi sayesinde ilçe topraklarının geneli yeşil bir dokuya sahiptir. Osmaneli'nin dağlık arazilerinin büyük bir çoğunluğunu ormanlar kaplamaktadır. Çoğu yerde dağların eteklerinden itibaren başlayan ormanlar zirveye kadar devam etmektedir. Karaçam, kızılçam, kayın ve gürgen yöredeki ormanlarda görülen ağaçlardır. Plato ve vadi tabanlarındaki ovalık alanlarda tarım yapılmaktadır. Genellikle akarsuların geçtiği vadi tabanlarında sulu tarım yapılırken, sulama imkânının kısıtlı olduğu platolarda tahıl ekimi gibi susuz tarım yapılmaktadır. Ancak yapılan sulama göletleri ile susuz olan ova ve platolarda sulu tarım da

günümüzde yapılabilmektedir. Orman örtüsünün bozulduğu yerlerde maki bitkileri görülmektedir. Bölgede maki türünde en yaygın olan bitki zeytindir (Başkaya 2012). İlçe merkezinin kuzeyinde yer alan ve Samanlı dağlarında bulunan Oğulpaşa, Boyunkaya, Hisarcık, Sarıyazı ve Ağlan köylerinin çevresinde baskın bir orman dokusu kalmamıştır. İlçenin yine kuzeyinde yer alan İznik Ovasının uzantısı olan düz arazilerde ilçede zeytinin en yaygın olduğu bölümdür. İlçenin kuzeyinde ve batısında bulunan Avdan Dağı ve Bilecik Platosunda düz alanlarda tarım yapılırken yamaçlara orman örtüsü hakimdir. İlçe doğusunda Taraklı-Göynük Platosunda akarsu vadilerinin tabanında tarım alanları yayılmıştır. Akarsuların vadi tabanlarının genişlediği düz alanlarda verimli tarım alanları bulunmaktadır. Bazı köyler orman arazileri ile iç içedir. Belenalan, Dereyörük, Orhaniye, Çiftlik, Kazancı ve Borcak köyleri Osmaneli'nin orman köyleri olarak tanımlanabilir. Orman örtüsü ve eğimli arazi üzerine kurulmalarından dolayı bu köylerin tarım alanları sınırlıdır.

3.3 Osmaneli ekonomisi

Osmaneli ilçesinin ekonomisi tarım, hayvancılık, sanayi ve turizme dayanmaktadır. Sanayi tesisleri Osmaneli ilçe merkezindeki organize sanayi bölgesinde ve İstanbul-Bilecik karayolunun çevresinde bulunmaktadır. Osmaneli sahip olduğu tarihi kent dokusu, akarsu ve vadileri, doğal kaynak suları ile kültür, doğa ve sağlık turizmi faaliyetlerine ev sahipliği yapmaktadır. Osmaneli kırsalında ise ana geçim kaynağını tarım ve hayvancılık oluşturmaktadır (Osmaneli Belediyesi, 2019b). Osmaneli kırsalında tarımsal üretimin çoğunluğu sulu tarım ürünleridir. Başlıca sulu tarım ürünleri biber, domates, şeftali, ayva ve karpuzdur. İlçe topraklarında tropikal meyve ve sebze hariç her türlü ürün yetiştirilebilmektedir. Sulu tarım ürünlerinin çoğu akarsu vadilerinde yetiştirilmekte olup günümüzde göletler yardımıyla plato ve yamaçlarda da sulu tarım ekimi yapılabilmektedir. Ancak platolarda genellikle susuz tarım ürünleri olan tahıl üretimi ve hayvancılık yapılmaktadır. İlçenin kuzeyinde ve yayla köyleri olan Oğulpaşa, Boyunkaya ve Adliye köylerinde hayvancılık daha yaygındır. Dereyörük, Günöören gibi nüfusu az ve tarım alanları sınırlı olan köylerde hayvancılığı aileler kendi ihtiyaçlarını karşılamak için yapmaktadır. Arıcılık dağ ve plato köylerinin çoğunda yapılmaktadır. Geçmişte ipek böcekçiliği Osmaneli ilçesinin önemli geçim

kaynaklarından biriydi. Ancak 1989 yılında Çin'in ham ipek fiyatlarını düşürmesiyle birlikte, yerli ipek üreticileri Çin pazarı ile rekabet edememiştir. Dolayısı ile köylerde ipek böceğinin yeminin sağlandığı dutluklar sökülerek arsa haline gelmiştir. Diğer taraftan tarımda artan zirai ve kimyasal ilaç kullanımı dutluklara zarar vermiş ve ipek böcekçiliğinin verimini düşürmüştür. Tüm bu sebeplerden dolayı Osmaneli'de böcekçilik giderek azalmıştır (Şeker, 2017, 22). Ayrıca böcekçiliğin oldukça zahmetli olması ve koza üretiminin evlerde yapılması, ev halkının yaşamını zorlaştırması gibi nedenler böcekçiliğin azalmasındaki diğer sebeplerdir. Günümüzde Osmaneli ilçesinde böcekçilik Günüören Köyünde sadece birkaç aile tarafından yapılmaktadır.

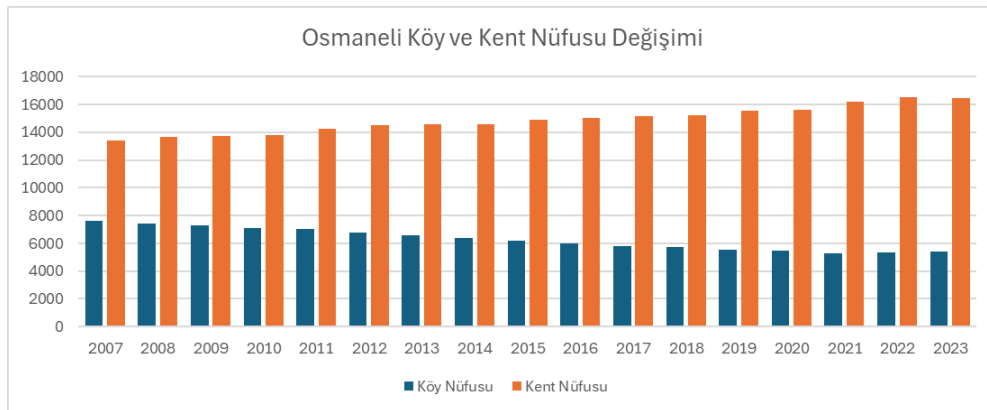
3.4 Osmaneli Demografisi

Osmaneli'nin de üzerinde bulunduğu İpekyolu coğrafyası birçok topluma ve kültüre ev sahipliği yapmıştır. Bu nedenle bölgede göç hareketleri yaşanmış ve birçok kültür bir arada yaşamıştır. Osmanlı'da Kurtuluş Savaşı'na kadar kasabada Rumlar ve Türkler birlikte ikamet etmiştir. Savaş sonrası yapılan Mübadele ile Rumlar ilçeyi terk etmiş, yerine Selanik Karacaoba yöresinden gelen Türkler yerleştirilmiştir. İlçeye 1952 ve 1972 yıllarında ise Balkan ülkelerinden Türkler göç etmiştir (Akkayan, 1990). Bu göçlerin büyük bir çoğunluğu Osmaneli ilçe merkezine olup, sadece Orhaniye, Selimiye ve Ericcek köylerinde nüfusun büyük çoğunluğunu Balkan göçmenleri oluşturmaktadır. Orhaniye Köyünü Balkanlar'dan gelen "Pomak" halkı, Çerkeşli Köyünü ise Çankırı'nın Çerkeş ilçesinden gelenler kurmuştur. İlçenin kuzeyinde Oğulpaşa Yaylasında yer alan Adliye Köyü'nün ise Kafkasya'dan gelen göçmenler tarafından kurulduğu bilinmektedir (Başkaya, 2013). Adliye Köylüleri ilk olarak bölgede İznik İlçesinin Elmalı köyüne yerleştiklerini, daha sonra Adliye Köyüne geldiklerini söylemektedirler. Osmaneli'nin yerel halkı kendini "manav" olarak nitelendirmektedir. Manavlar mübadele ile gelen Karacaobalılara "muhacir", 1950 sonrası gelen Balkan Türklerini "göçmen" olarak isimlendirmişlerdir. Bunun yanında 20. Yüzyılın ikinci yarısında ilçede sanayi faaliyetlerinin artması ile ilçe köylerinden ve başka illerden göç yaşanmıştır (Akkayan, 1990). Osmaneli ilçesinin köylerle birlikte toplam nüfusu 2018 yılı itibari ile 20.976 kişidir. Bu nüfusun 5752'si Osmaneli kırsalında yer alan köylerde yaşamaktadır. İlçenin son on yıllık nüfus istatistikleri

incelendiğinde, Osmaneli köy ve şehir toplam nüfusunda önemli değişikliklerin olmadığı gözlemlenmektedir. Ancak son on yılda Osmaneli'nin köy nüfusu düşerken, kent nüfusu yaklaşık 2000 kişi artmıştır (TÜİK, 2023b). Osmaneli kenti çevresinde açılan sanayi tesisleri, tarımın ekonomik getirisinin azalması, güvencesiz çalışma, sosyal ve sağlık donatılarından yeterince faydalanamama, köy okullarının kapatılması ve taşınmalı eğitime geçilmesi gibi nedenlerden dolayı ilçe merkezine göç günümüzde de sürmektedir (Tablo 3.2) (Şekil 3.5).

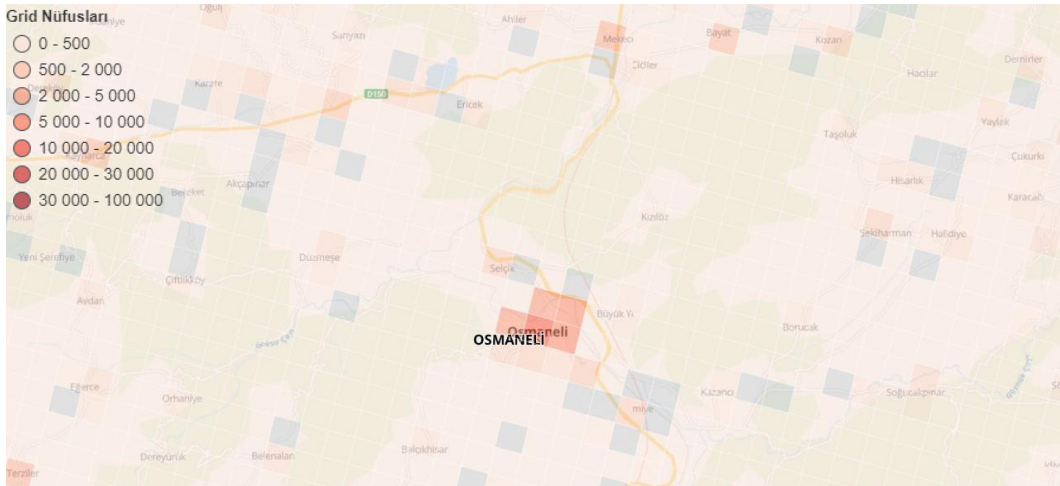
Tablo 3.2 Osmaneli ilçesinin 2007 – 2023 yılları arasındaki kır ve kent nüfusları (TÜİK, 2023b)

Yıl	İlçe nüfusu	Köy	Şehir	Kent nüfusunun toplam nüfusa oranı
2007	21022	7603	13419	64%
2008	21094	7453	13641	65%
2009	21050	7290	13760	65%
2010	20912	7096	13816	66%
2011	21299	7014	14285	67%
2012	21274	6753	14521	68%
2013	21195	6607	14588	69%
2014	20934	6379	14555	70%
2015	21106	6212	14894	71%
2016	21071	6006	15065	71%
2017	20973	5789	15184	72%
2018	20976	5752	15224	73%
2019	21105	5551	15554	74%
2020	21072	5474	15598	74%
2021	21497	5305	16192	75%
2022	21874	5366	16508	75%
2023	21875	5393	16482	75%

Şekil 3.5 Osmaneli ilçesinin 2007 – 2023 yılları arasındaki kır ve kent nüfusu sütun grafiği (TÜİK, 2023b).

Osmaneli kırsalındaki nüfus dağılımına bakıldığında en kalabalık köylerinin, nüfusu 500'ün üzerinde olan Hisarcık, Oğulpaşa ve Çerkeşli olduğu görülmektedir. Bu köyler ilçenin kuzeybatısında bulunan İznik Ovasının uzantısında yer almaktadır. Oğulpaşa ve Hisarcık köylerinin nüfusunu oluşturan kısımları ovada kurulan Yeşilçimen (Oğulpaşa) ve Beşevler (Hisarcık) mahalleleridir. Bu köylerin dağda bulunan eski yerleşimlerinde nüfus aynı yoğunlukta değildir. Nüfusu 300'ün üzerinde olan Soğucakpınar, Medetli ve Selimiye köyleri ilçenin güneydoğusunda Sakarya Nehri ve Göynük Suyu vadi tabanı ve yamacına yerleşmiştir. Soğucakpınar köyü Kaşıkçı ve Soğucakpınar olmak üzere iki eski mahalleden oluşmaktadır. Köyün günümüzde ilçenin en kalabalık köylerinden biri olmasına rağmen, geçmişte sinema, otel ve lokantası olan büyük bir yerleşim olduğu bilinmektedir. İlçenin en küçük nüfuslu köyleri nüfusu 50'nin altında olan Dereyörük, Kızılöz ve Günüören köyleridir. Bu köylerin nüfusu ipek böcekçiliğinin artık yapılmaması, tarım alanlarının sınırlı olması ve ilçe merkezine ulaşımın zorluğu gibi nedenlerden dolayı azalmıştır. İlçede köylerin nüfus dağılımı incelendiğinde, düz ve sulanabilen arazilere sahip olan köylerin nüfuslarının diğer köylere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Buna göre, Osmaneli kırsalındaki nüfus yoğunluğunun ilçenin kuzeyinde ve batısında bulunan Bilecik platosu ile Avdan Dağı arasında bulunan köylerde daha az olduğunu söylemek mümkündür (Şekil 3. 6).

Şekil 3.6 Osmaneli İlçesi gridlere göre nüfus yoğunlukları (TUIK, 2024).

3.4.1 Köylerde Sosyal Yaşam

Köy sosyolojisi hakkında Türkiye’de köycülük hareketi ile birlikte birçok çalışma yapılmaya başlanmıştır. Özellikle büyük şehirlerin çevresindeki köylerin

monografileri hazırlanmıştır. Bu araştırmalar köy yaşamıyla ilgili bilgiler üretilmesini sağlamıştır. Köy hanelerinde genellikle geniş aileler yaşamaktadır ve bu aileler 3 kuşak birlikte aynı hanede ikamet etmekte ve sahibi oldukları arazi ve hayvanları işletmektedirler. Ayrıca 20. yüzyılın ilk yarısında köylerde çok eşliliğin olağan olduğu bilinmektedir. Köy halkı arasında sıkı komşuluk ilişkileri bulunmaktadır ve haneler arasında maddi ve manevi yardımlar yapılmaktadır. Bu nedenle köylerde cemaat hayatı etkilidir.

Osmaneli’nde 20. yüzyılda yaşanan göçler ilçenin kültür mirasını etkilemiştir. İlçe merkezinde mübadele sonrasında Rumların göç etmesiyle birlikte ilçe kültürel olarak zayıflamıştır (Akpınar & Aksu, 2017). Rumların yerine gelen muhacirler Rumların sağlam kalan evlerine yerleşmiştir. Eskiden böcekçilik yapılan bu evlerde mekân ihtiyacı nedeniyle böcekçilik yapılan mekânlar odalara çevrilmiştir. Böcekçilik zanaatını bilmeyen muhacirler böcekçilik yerine sebze ve meyvecilik ile uğraşmışlardır. Bunun yanında muhacirler ve göçmenler ilçede sebze ve meyve üretiminin daha verimli hale gelmesini sağlayan topluluk olmuştur. Rumlar ilçeden ayrıldıktan sonra yerli halk bazı Rum evlerini talan etmiş ve iz kalmaması için evleri yakmıştır. Bu durum ilçedeki birçok eski evin yok olmasına sebep olmuştur. 1950’li yıllara kadar muhacirler ile manavlar arasında çok fazla kültürel bir alışveriş olmamıştır (Akkayan, 1990). Ancak günümüzde muhacir, göçmen ve manavlar arasında bir husumet bulunmamaktadır. İnsanlar çekinmeden kökenlerini söyleyebilmektedirler. Günümüzde ilçe merkezi köylerinden ve diğer illerden göç alarak kozmopolit hale gelmiştir. Diğer taraftan ilçe kırsalında köyden kente göç nedeniyle köy yaşamı sönükleşmiştir. Yine de Osmaneli köylerinde geleneklerin ve geleneksel yapı üretiminin ilçe merkezine göre daha çok sürdürüldüğünü söylemek mümkündür.

3.5 Osmaneli Kültürel Mirası

Osmaneli ve çevresinde asırlardır süren kültürel süreklilik, somut ve soyut olmayan birçok kültürel miras ögesinin yörede ortaya çıkmasına ve sürdürülmesine olanak sağlamıştır.

Osmaneli ilçesinde Eskişehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Bölge Koruma Kurulu tarafından tescillenen birçok arkeolojik miras alanı vardır. Bu miras alanlarını tümülüs, höyük, mezar, yol, köprü, kale ve kule kalıntıları oluşturmaktadır.

Bölgedeki arkeolojik miras köylerde kullanılan devşirme taşlar ile kendini belli etmektedir. Göksu Çayı ile Sakarya Nehrinin birleştiği alanda bulunan köprü kalıntısı bölgede Roma devrinden kalan en belirgin öğelerden biridir. Osmaneli ilçe merkezinde çok sayıda sivil mimarlık mirası olan konutlar ile Osmanlı döneminden kalan cami, hamam, kilise gibi birçok anıtsal yapı günümüze kadar ulaşmıştır. Osmaneli kırsalında yer alan 26 köyde geleneksel malzeme ve teknikte yapılmış yapılar bulunmaktadır. Köylerde kerpiç dolgulu ahşap karkas (hımış) tekniğinde yapılmış evler, kerpiç yığma olarak yapılmış mescitler, fırınlar, ahırlar, ambarlar, biberlikler, odunluklar ve ahşap yığma olarak inşa edilmiş ambarlar ile bu yapılara özel mimari detaylar bulunmaktadır. Tüm bu yapı grupları köylerdeki tarihi ve geleneksel dokuyu oluşturmaktadır. Köylerde ortaya çıkan söz konusu geleneksel doku bölgenin kırsal mimarlık mirasını meydana getirmektedir. Günümüzde Osmaneli köylerinin büyük bir kısmında kırsal mimarlık mirasını oluşturan yapı gruplarının var olduğu görülmektedir. Ancak bu yapıların büyük bir kısmı terkedilmiş veya amacı dışında kullanılmaya başlanmıştır. Dolayısı ile geleneksel yapılar yavaş yavaş kaybolmaktadır. Osmaneli kent merkezindeki geleneksel yapıların çoğunluğu ilgili koruma kurulu tarafından tescil edilmiştir. Ancak kırsal mimarlık mirası açısından sadece Günüören köyü için koruma kararları alınmıştır. 2017 yılı tarihli koruma kararlarında 4 konut II. Grup taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilmiş ve 29 parsel koruma alanı içine alınmıştır. Bunun dışında Bereket Köyünde bulunan kâgir mescit yapısı da kırsal alanda tescil edilmiş geleneksel yapılardan biridir (Resmi Gazete, 2017) (tablo 3. 3).

Tablo 3.3 Osmaneli kırsalında tescilli kültürel miras öğeleri (Eskişehir KVKM, 2024)

KÖY	KÜLTÜR VARLIĞI	ANIT TÜRÜ	KORUMA STATÜSÜ
AKÇAPINAR	Sınır Taşı	Anıtsal Öge	2. Grup Taşınmaz Kültür Varlığı
AVDAN	Concuk Mevki, Bağlarardı Mevki Tümülsü	Tümülsü	1. Derece Arkeolojik Sit
BALÇIKHİSAR	Mezarlık Mevki Yanı Arkeolojik Alan	Arkeolojik alan	1. ve 3. Derece Arkeolojik Sit
BALÇIKHİSAR	Balçikhisar Yerleşim ve Nekropolü	Nekropol	1. Derece Arkeolojik Sit
BALÇIKHİSAR	Hıdırellez Mevki Nekropolü	Nekropol	I.Derece Arkeolojik Sit
BEREKET	Bereket Köyü Tümülsü	Tümülsü	I.Derece Arkeolojik Sit
BEREKET	Köy Camisi	Dini Yapı	1. Grup Taşınmaz Kültür Varlığı
BEREKET	Bereket Köyü Mezarlığı	Mezarlık	1. Grup Taşınmaz Kültür Varlığı
BORCAK	Ören Mevkii Yerleşim Alanı ve Nekropolü	Nekropol ve Arkeolojik Alan	1. Derece Arkeolojik Sit
BÜYÜKYENİCE	Lefke Kalesi	Kalıntı	1. Derece Arkeolojik Sit
BÜYÜKYENİCE	Büyükyenice Mezarlığı	Mezar	2. Grup Taşınmaz Kültür Varlığı
BÜYÜKYENİCE	Büyükyenice Arkeolojik Alanı	Arkeolojik alan	3. Derece Arkeolojik Sit
ÇİFTLİK	Hacıpınarı Roma Nekropolü	Nekropol	3. Derece Arkeolojik Sit
ÇİTLİK	Çiftlik Höyük-II	Höyük	I.Derece Arkeolojik Sit
ÇİTLİK	Çiftlik Höyük-I	Höyük	1. ve 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı
DEREYÖRÜK	Dikenlik Geç Roma Nekropolü	Nekropol	I.Derece Arkeolojik Sit
DEVELİTARLA MEVKİİ	Göktepe Höyük 1.ve.3.derece arkeolojik sit alanı	Höyük	1. ve 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı
DÜZMEŞE	Arapuçcu Mevki Gözetleme Kulesi Kalıntıları	Kalıntı	1. Derece Arkeolojik Sit
DÜZMEŞE	Mezarlık	Mezar	2. Grup Taşınmaz Kültür Varlığı
DÜZMEŞE	Arapuçcu Roma Yolu Kalıntısı	Kalıntı	1. Derece Arkeolojik Sit
DÜZMEŞE	Ambaryanı Mevkii Nekropolü	Nekropol	1. Derece Arkeolojik Sit
DÜZMEŞE	Arapuçcu Arkeolojik Alanı ve Roma Yolu Kalıntısı	Arkeolojik alan	1. Derece Arkeolojik Sit

Tablo 3.3 Osmaneli kırsalında tescilli kültürel miras öğeleri (Eskişehir KVKM, 2024) (devamı)

KÖY	KÜLTÜR VARLIĞI	ANIT TÜRÜ	KORUMA STATÜSÜ
DÜZMEŞE	Taşköprü Mevkii Köprü Kalıntısı	Kalıntı	1. Derece Arkeolojik Sit
DÜZMEŞE	Göksu Gözetleme Kuleleri	Anıtsal Yapı	1. Grup Taşınmaz Kültür Varlığı
ERİCEK	Ericek Kalesi	Kalıntı	1. Derece Arkeolojik Sit
GÜNÜÖREN	Sivil mimarlık Örneği	Teçilli yapı ve koruma alanı	2. Grup Taşınmaz Kültür Varlığı
HİSARCIK	Hisarcık Nekropolü	Nekropol	1. Derece Arkeolojik Sit
KAZANCI	Kızıyerler Doğu Roma Nekropolü	Nekropol	1. Derece Arkeolojik Sit
KIZILÖZ	Tandır Doğu Roma yerleşim ve Nekropol Alanı	Nekropol	1. ve 3. Derece Arkeolojik Sit
KIZILÖZ	Armutlu Mevki Nekropolü	Nekropol	1..Derece Arkeolojik Sit
KIZILÖZ	Cambazkaya Gözetleme Kulesi	Kule	I.Derece Arkeolojik Sit
MEDETLİ	Paşalar Mevki Arkeolojik Alan	Arkeolojik alan	3. Derece Arkeolojik Sit
OĞULPAŞA	Oğulpaşa Çayırılığı Seramik Fırınları	Kalıntı	1. Derece Arkeolojik Sit
OĞULPAŞA	Osmanlı Mezarlığı	Mezar	2. Grup Taşınmaz Kültür Varlığı
SARIYAZI	Nağman Mevkii Arkeolojik Alanı	Arkeolojik alan	3. Derece Arkeolojik Sit
SARIYAZI	Köyyanı Mevkii Arkeolojik Alanı	Arkeolojik alan	3. Derece Arkeolojik Sit
SELÇİK	Lefke Kalesi	Kalıntı	1. Derece Arkeolojik Sit
SELÇİK	Kıraç sırtı Arkeolojik Alan	Kalıntı	1. Derece Arkeolojik Sit
SELÇİK	Sazaklık - Ova Mevki Roma Yolu Kalıntısı	Kalıntı	1. Derece Arkeolojik Sit
SELİMİYE	Köyyanı Mevkii Arkeolojik Alanı	Arkeolojik alan	3. Derece Arkeolojik Sit
SELİMİYE	Kuşlar Kalesi	Kalıntı	1. Derece Arkeolojik Sit
SOĞUCAKPINAR	Kaşıkçı Tümülüsü	Tümülüs	1. Derece Arkeolojik Sit
SOĞUCAKPINAR	Kaşıkçı Nekropolü	Nekropol	1. Derece Arkeolojik Sit
SOĞUCAKPINAR	Aha Deresi Mevkii Arkeolojik Alanı	Arkeolojik Alan	1. Derece Arkeolojik Sit

Geleneksel yapım tekniği açısından, bölgede en yaygın kerpiç dolgulu ahşap karkas olarak nitelenen “hımış” tekniğinde yapılmış geleneksel yapılar hakimdir. Hımışın yanında bazı köylerde ahşap yığma olarak betimlenen “çanti” tekniğinde yapılmış müstemilatlar bulunmaktadır. Osmaneli ilçe merkezinde bağdadi tekniğinde ahşap karkas yapılar bulunsa da, kırsalda çok nadir olarak bağdadi tekniğine sahip yapı tespit edilmiştir. Osmaneli köylerinde hıdırellez ve düğünler günümüzde de geleneksel olarak kutlanmaya devam eden somut olmayan kültürel miras öğelerinin başında gelmektedir.

3.6 Osmaneli Somut Olmayan Kültür Mirası

UNESCO somut olmayan kültürel mirası “toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekanlardır” şeklinde tanımlamaktadır. UNESCO bu mirası 5 madde içinde gruplamıştır (UNESCO, 2003):

- Somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar;
- Gösteri sanatları;
- Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler;
- Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar;
- El sanatları geleneği.

Türkiye coğrafyasında UNESCO 30 farklı İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası değeri listelemiştir (ICH, 2024a). Bu liste içinde Osmaneli kültüründe de bulunan Bahar Bayramı “Hıdırellez”, İpek Böcekçiliği ve Dokuma için İpeğin Geleneksel Üretimi bulunmaktadır.

Osmaneli ve çevresinin çağlar boyunca çeşitli milletlere ev sahipliği yapması, İpek Yolu gibi önemli ticaret yolları üzerinde olması, zengin doğası ve kültürel sürekliliği Osmaneli’nin kültürel mirasını zenginleştirmiştir. UNESCO’nun somut olmayan kültürel miras tanımına ve Osmaneli ilçesini konu alan monografilere göre Osmaneli somut olmayan kültürel mirasını başta hıdırellez, ipekböcekçiliği, düğün ve doğum gelenekleri ve geleneksel el sanatları oluşturmaktadır.

3.6.1. Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Şölenler

3.6.1.1. Hıdırellez Kutlamaları ve Şenlikleri

Hıdırellez kutlamaları UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Değerleri arasında Makedonya ve Türkiye'nin ortak değeri olarak belirtilmiştir. Hıdırellez kutlamaları UNESCO adaylık dosyasında somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar, gösteri sanatları, toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler, doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar kategorileri içinde değerlendirilmiştir (ICH, 2024b).

Orta Asya kültüründen gelen bir kutlama olan “hıdırellez” Osmaneli köylerinin tümünde kutlanmaktadır. Dereyörük Köyünde hıdırellezin başlangıcı olan 6 Mayıs günü “Erenler Günü” olarak kabul edilir ve bugün köyde yaşayan ya da göçmüş tüm köylüler Dereyörük’e gelerek yanlarında getirdikleri yiyecekleri pişirip, birlikte yemek yerler. Köyde nişanlı çiftler varsa Erenler Gününde köylüler ile tanışır ve çiftler birbirlerine hediyeler sunar. Hıdırellez’den bir gün önce içinde yüzük olan bir çömlek gül ağacı dibine gömülmektedir. Osmaneli’de bu ritüel ile evlilik çağına gelmiş gençlerin kismetlerinin açılacağına inanılır. Hıdırellez günü ile ilgili bir diğer ritüel ise “Sarıkız” geleneğidir. Buna göre hıdırellez sabahı damlayarak akan bir akarsuyun olduğu yere gidilir ve burada Kur’an okunur. Damlayan su yüze sürülerek ağrıların giderebileceğine inanılır (Akpınar & Aksu, 2017). Hıdırellez günümüzde Osmaneli köylerinde de coşku ile kutlanmaya devam etmektedir.

3.6.1.2. Düğün ve Doğum Gelenekleri

Osmaneli’de evlilik, doğum ve sünnetlerde çeşitli geleneksel törenler ve ritüellerle kutlanmıştır. Günümüzde bu gelenekler ve kutlamaların kuralları değişime uğramış olsa da geleneklere dayalı bir kutlama anlayışı devam etmektedir.

Osmaneli’de geleneksel evlenme adetleri birçok süreci içermektedir. Kız ve erkek tarafı arasında uygun bir gelin adayı bulunduğunda, evlilik için hazırlıklara başlanır. Geleneksel olarak, eş seçiminde ailelerin etkisi büyük olsa da günümüzde görücü usulü yerini çiftlerin anlaşmasına bırakmıştır. Gelin adayı belirlendikten sonra dünürler arasında ziyaretler gerçekleşir. Bu ziyaretlerde gelin adayı dikkatlice incelenir, gelinin davranışları ve yetenekleri gözlemlenir. Eğer her iki taraf da

olumlu bir izlenime sahipse ciddi niyet beyan edilir. D n rl r arasındaki görüşmeler ve değerlendirmelerin ardından söz kesilir. Nişan  ncesi alışverişe çıkılır, belirli eşyalar temin edilir ve nişan tarihi belirlenir. Nişanlılık dönemi genellikle kısa tutulmaya çalışılır. Nişanlılık döneminde, d n rl r arasında gerçekleşen bir ziyaret sonucunda söz kesilir ve beyaz ipek mendil gelin adayına verilir. Düğün günü yakla  tı  a, gelin ve damadın aileleri arasında alışveriş yapılır. Erkek evinde “dernek” adı verilen toplantı yapılır. Dernekte alınan eşyalar aile yakınlarına gösterilir ve bu adete “g r ml k” denir. Düğünden önce kız evinde hazırlanan hediyeler erkek evine götürülerek “ eyiz alma” adeti gerçekleştirilir. Düğün günü genellikle geleneksel m z k aletleriyle yapılan eğlenceli bir kutlama şeklinde geçer. Kadın ve erkeklerin ayrı ayrı kutladığı ve mevlitlerin okunduğ  düğünler olduğ  gibi, düğüne “incesaz” olarak bilinen keman, klarnet, cümbüş ve darbuka enstrümanlarının eşlik ettiğ i, kadın ve erkeklerin birlikte kutladığı düğünler de icra edilmekteydi. Düğünlerde genellikle erkek tarafının adetleri etkili olmaktadır. Düğünde davetlilerin ağırlanmasından, kız alma adetine kadar düğünün idare edilmesini “delikanlı ba ı” denilen bir kişi yapmaktadır. Geçmişte evlilikten sonra çiftler genellikle kök aile yanına yerle  irlerdi, günümüzde bu gelenek kentlerde ayrı eve yerle  ilmesi şeklinde gerçekleşmektedir. Genellikle evliliklerde yasal nikahın yanında dini nikahta kıyılmaktadır. 1970’li yıllara kadar malların bölünmemesi için akraba evlilikleri görülse de zamanla bundan vazgeçilmiştir (Akpınar & Aksu, 2017).

Osmaneli köylerinde yeni evlenen çiftlerden en yakın sürede  ocuk sahibi olmaları beklenmektedir. Çocukların doğ umundan büyüyene kadar hane ve köy halkı çocukların yetişmesinde destek olurlar. Gebeliğ in 4. Ayından doğ uma kadar olan süreçte  ocuğ a çeşitli hediyeler alınarak ailenin yeni ihtiyaçları karşılanmaya çalışılır. 1970’li yıllara kadar beşik veya salıncak ile çocuklar uyutulurken, bu yıllardan sonra karyola kullanılmaya ba  lanmı  tır. Hamilelik sürecinde  ocuğ un cinsiyetinin tahminine yönelik bir adet bulunmaktadır. Minder altına makas ve bıçak yerleştirilir ve anne adayı hangisine üzerine oturursa ona göre cinsiyet tahmini yapılır. Burada makas kız, bıçak da erkek  ocuğ u temsil etmektedir. Günümüzde evde doğ um çok az gerçekleşse de geçmişte “ev ebesi” ve “ard ebesi” tabir edilen yardımcılar ile doğ um evde ger ekle  irmi  . Doğ um sonrasında “göz aydınlığı” denilen ev ziyaretleri yapılır. Ziyarete gelen kadınlar yanlarında

getirdikleri hediyeleri bebeğe ve lohusa olan anneye verirler. Ziyaretlerde lohusa şerbeti ikram edilirken, günümüzde bu ikram hazır meşrubatlara dönmüştür. Doğumun 40. Gününden sonra çocukla beraber “el öpme” ziyaretlerine gidilir. Bebeğin ilk dişi çıktığında bir kutlama yapılır, buğday haşlanır ve üzerine şeker konularak ikram edilir. Bu kutlamaya “diş buğdayı” denir (Akpınar & Aksu, 2017).

Dini bir adet olan sünnet, Osmaneli’de erkek çocukların ergenliğe geçişini simgelemektedir. Erkek çocukların 7 ila 8 yaşlarında sünnet edildiği ve sünnetin bazı geleneklerle kutlandığı bilinmektedir. Sünnet öncesi çocuğun karyolası süslenir ve kıyafetleri hazırlanır. Sünnetten bir gün önce çocuğa “sünnet kınası” yapılır ve ertesi gün çocuk önce gezdirilerek sonra eve tekrar getirilerek sünnet gerçekleştirilir. Bu esnada çocuk eve girmeden önce babasından tarla, hayvan gibi bir hediye ister. Köy ahali önünde istenen bu hediye çocuğun gelecekte malı olacaktır. Eskiden sünnet operasyonu evde sağlık memurları tarafından yapılmaktaydı. Sünnet sonrasında erkekler çocuğu ve aileyi tebrik eder ve çocuğun yanına para bırakırlar. Bu tebrik adetine “el öptürme” denir. Bazı sünnetlerin sonrasında, pilav, et ve hoşafın olduğu yemek köy halkına verilmekteydi (Akpınar & Aksu, 2017).

3.6.1.3. Yemek Kültürü

Osmaneli’nin tarım ve hayvancılığın bir arada yapılmasına izin veren coğrafyası ve çok katmanlı kültürel geçmişi nedeniyle gastronomik açıdan zengin bir yöredir. Osmaneli Keklik eti, nohutlu mantı, piruhi, papaz yahnisi, Lefke Kebabı, gözleme, Osmaneli kebabı gibi et ve sebze yemeklerinde oluşan zengin bir gastronomiye sahiptir. Katırcı helvası, kavurga gibi tatlılar da yöreye özgü tatlılardır (Akpınar & Aksu, 2017).

3.6.2 Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar

3.6.2.1. İpek Böcekçiliği

İpek Böcekçiliği ve Dokuma için İpeğin Geleneksel Üretimi UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Değerleri arasında Afganistan, Azerbaycan, İran, Tacikistan, Türkmenistan Özbekistan ve Türkiye’nin ortak değeri olarak belirtilmiştir. İpek Böcekçiliği UNESCO adaylık dosyasında somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar, gösteri sanatları, toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler, doğa

ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar kategorileri içinde değerlendirilmiştir (ICH, 2024c).

Geçmişte Osmaneli ilçe merkezinde ve köylerinde ipek böcekçiliği yoğun şekilde yapılmıştır. Hatta bu uğraş ilçede geleneksel konutların şekillenmesinde etkili olmuştur. Günümüzde sadece Günüören Köyünde birkaç hane tarafından yapılan ipek böcekçiliği geleneği kaybolmak üzeredir.

Osmaneli’ de ipek böcekçiliği evlerde yapılmaktaydı. Evlerin son katları bu uğraşa ayrılmıştır ve buna göre biçimlenmiştir. Bu nedenle evlerin son katlarında sofalar geniş tutulmuş, tavanlar yüksek yapılmış ve kaplanmamıştır. Bunu yanında ipek böceğinin yemi olan dut yapraklarının depolanması için zemin katlardaki yemlik, ardiye gibi kısımlar kullanılırken, son katta böceğin ışıktan etkilenmemesi için pencerelere kapak yapılmıştır (Battalgazi Pamir ve Yücel, 2005). İpek kumaşı ipek böceğinin oluşturduğu kozaların toplanması ve bu kozaların kaynatılarak ip haline gelmesiyle üretilmektedir (TC. Kültür, 2024). Evlerde mayısın ilk haftası ile koza üretimi başlar ve 45 gün sonunda böceklerin yaş koza halini almasıyla son bulur. İpek böceği haşhaş tohumuna benzeyen küçük tohumlardan çıkar. Başlangıçta karınca boyutunda olan böcek dut yaprakları ile beslenerek büyür ve kozasını örmeye başlar. Böcek tohumdan çıktıktan sonra 2 gün beklenir ve bir gün yatar. Bu yattığı süreye “yatım” denmektedir. İpek böceği üretimi 5 yatımdan oluşmaktadır ve ilk 4 yatımı evin alt katlarında gerçekleşmektedir. Yatımlar böceğin büyüme evrelerini ifade etmektedir ve Osmanelililer bu evreleri “küçüğe kalktı, büyüğe kalktı” olarak ifade etmektedirler. Son yatımdan sonra böcekler yaklaşık 10 gün daha beslenirler sonrasında bir hafta ipek üretilir, kozalarını örmeye başlarlar. Eskiden köylerde bilge kadınlar, böceğin koza örmeye başlayacağını “böcek çalı dikmeye başlamış” şeklinde ifade ederlermiş. Bu aşamadan sonra böceklerin üstüne çalı kapatılarak böceklerin koza sarması sağlanır. Kozalardan tırtıllar çıkmadan yaş kozalar toplanır ve ipek üretimi için fabrikalara gönderilir. Cumhuriyetten önce Osmaneli ilçe merkezinde 3 adet ipek işleme fabrikası olduğu bilinmektedir. Fakat günümüze bu fabrikalar ulaşamamış ve sadece kalıntıları kalmıştır. İpek böceğinin sağlığını korumasında beslendiği dut yaprakları çok etkilidir. Tarım ilaçlarının kullanımının artması böcekçilik uğraşını olumsuz etkilemiştir (Akpınar & Aksu, 2017).

3.6.2.2. Tütüncülük ve Hayvancılık

1970’li yıllara kadar tütüncülük de Osmaneli kırsalında yapılan önemli uğraşlardan biriydi. Tarlalara ekilen tütünler toplanır ve evlerin cephelerine asılarak kurutulurdu. Kış döneminde tütünler sağılarak, TEKEL’e satıldığı bilinmektedir (Akpınar & Aksu, 2017).

Hayvancılığın yoğun olarak yapıldığı köylerde, “sığırtmaç” olarak adlandırılan köyün ortak çobanı, köyün hayvanlarını merada veya platoda otlatırmış. Küçükbaş hayvanlar köy dışında güdülürken, yem takviyesi için “saya” denilen etrafı çevrili, üstü kapalı küçük ağıllar yapılmış. Bu ağılardan sağılan sütlerde mevsimsel bir keçi peyniri imal edilirmiş (Akpınar & Aksu, 2017). Ancak günümüzde geleneksel hayvancılığın azalmasıyla bu gelenekler kaybolmaya yüz tutmuştur.

3.6.3 Gösteri Sanatları

1977 yılına kadar Osmaneli İlçe merkezinde yapılan yağlı güreş turnuvaları, bu yıldan sonra, Oğulpaşa Yaylasında haziran ayında yapılmaya devam etmiştir. Günümüzde Oğulpaşa Yaylasının yakınında bulunan Ağlan Köyü’nde yağlı güreş geleneğinin devam ettiği bilinmektedir. 1960’lı yıllardan itibaren ilçede kutlanmaya başlanan “Alaca Karpuz Festivali” ile meyve üreticileri teşvik edilmeye, ödüllendirilmeye çalışılmıştır. Günümüze kadar devam eden festivale konserler ve sergiler eşlik etmektedir (Akpınar & Aksu, 2017).

3.6.4 Geleneksel El Sanatları Geleneği

Osmaneli ilçe merkezinde el yapımı kunduraların yapıldığı, elle orak, bıçkı ve bıçak üretildiği ve ahilik geleneğinin var olduğu bilinmektedir. Bunun yanında keçi kılından dokunan ve adına “çuş” denen bir örtü ilçede dokunmaktaydı. Çuş evlerin zemin katlarında halı gibi kullanılırken, kışın evin giriş kapısının önüne asılarak soğuktan korunmaya yardımcı olmaktaydı. Osmaneli’nin Hisarcık Köyünde Düzmeşe Köyünden kesilen şimşir ağacından el yapımı oyma kaşık, bıçak ve testere yapılmakta ve Osmaneli ve İznik pazarlarında satılmaktadır (Akpınar & Aksu, 2017).

3.6.5 Somut Olmayan Kültürel Mirasın Aktarılmasında Taşıyıcı İşlevi Gören Dille Birlikte Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar

Geçmişten günümüze Sakarya Nehri Osmaneli'nin sadece su kaynağı olmamış insanların özel günlerini kutladığı, güzel vakit geçirdiği bir sayfiye alanı olmuştur. Sakarya Nehri kıyıları günümüzde de rekreasyon amaçlı kullanılmasıyla, bu arazi kullanımı hala devam etmektedir. Osmaneliler eğlencelerini içselleştirdikleri gibi acılarını da içselleştirmişlerdir. 1874 yılında, o zamanki adı Lefke olan Osmaneli ilçesinde büyük bir yangın çıkar ve 1200 hanelik yerleşimden sadece 200 hane ayakta kalır. Bu felaketin kültürel izlerini Osmaneli türkülerinde görmek mümkündür (Akpınar & Aksu, 2017).

3.7 Osmaneli Kırsal Mimarlık Mirası

Osmaneli kırsalında yer alan 26 köyde geleneksel malzeme ve teknikte yapılmış yapılar bulunmaktadır. Köylerde kerpiç dolgulu ahşap karkas (hımış) tekniğinde yapılmış evler, kerpiç yığma olarak yapılmış mescitler, fırınlar, ahırlar, ambarlar, biberlikler, odunluklar ve ahşap yığma olarak inşa edilmiş ambarlar ile bu yapılara özel mimari detaylar bulunmaktadır. Tüm bu yapı grupları köylerdeki tarihi ve geleneksel dokuyu oluşturmaktadır. Köylerde ortaya çıkan söz konusu geleneksel doku bölgenin kırsal mimarlık mirasını meydana getirmektedir (şekil 3. 7). Günümüzde Osmaneli köylerinin büyük bir kısmında kırsal mimarlık mirasını oluşturan dokunun var olduğu görülmektedir. Ancak bu yapıların büyük bir kısmı terkedilmiş veya amacı dışında kullanılmaya başlanmıştır. Diğer taraftan nüfusu artan ve ekonomik açıdan canlı olan köylerde kırsal peyzaja uygun olmayan yapılaşma devam etmektedir. Bu nedenle bölgedeki köyler kırsal mimarlık mirası ve kırsal yerleşim karakterini kaybetme tehlikesi ile karşı karşıyadır.

Şekil 3.7 Dereyörük (sol) ve Günüören (sağ) Köyleri Siluet Eskizleri

Osmaneli köylerinin yerleşim ve mimari karakterleri birbirine benzese de bulundukları coğrafya ve sahip oldukları toplumun kültürü yapıların yapım tekniği, yapı malzemesi, cephesi ve yapı tiplerini etkilemiştir (şekil 3. 8).

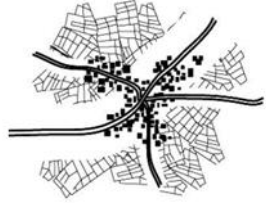
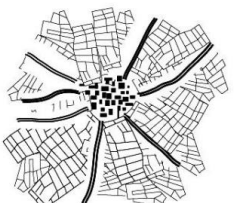
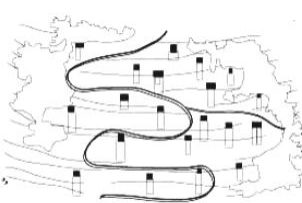
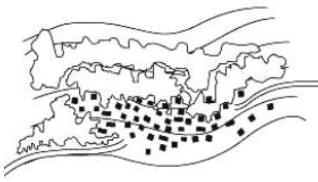

Şekil 3.8 Dereyörük, Kazancı ve Balçıkhisar (yukarıdan aşağıya doğru) köylerinin silüetleri

3.7.1 Yerleşim Özellikleri

Kırsal yerleşimlerin peyzaj karakterinin belirlenmesinde yapıların arazi üzerindeki konumlarına göre toplu, seyrek, dağınık, parçalı ve lineer olarak sınıflandırılmıştır (tablo 3. 4). Toplu yerleşim dokusu da yapıların ulaşım aksları ile olan konumlarına göre yıldız ve merkezi köy peyzaj bileşeni olarak ayrılmaktadır (Erdem, 2012).

Tablo 3.4 Kırsal yerleşim dokuları (Erdem, 2012)

Toplu Yerleşim (yıldız köy)	Toplu Yerleşim (merkezi köy)	Dağınık Yerleşim
		
Lineer Yerleşim	Parçalı Yerleşim	Seyrek Yerleşim
		

Planlı bir yerleşim gözlenmeyen Osmaneli köylerinde organik bir yerleşim dokusu görülmektedir. Kırsal yerleşimlerdeki evlerin çoğu parsel içinde ayırık nizamda inşa edilmiştir. Ancak bitişik nizamda yapılmış evler de bulunmaktadır. Evlerin bahçelerinde fırın, ahır, ambar, odunluk gibi müştemilat yapıları bulunmaktadır. Osmaneli köylerinin büyük bir kısmında toplu yerleşim dokusu gözlenmektedir. Bu köylerin kimisinde yıldız, kimisinde merkezli toplu yerleşim dokusu gelişmiştir. Bunun dışında Belenalan Köyü tarihi dokuya sahip ve parçalı yerleşim dokusunun geliştiği bir kırsal yerleşimdir. Günüören Köyü ise dağ eteğinde bulunmakta olup, eğime paralel şekilde yerleşmiş yapılarla seyrek yerleşim dokusuna sahiptir. Soğucakpınar (merkez) ve Dereyörük birer vadi köyüdür ve vadiye paralel olarak lineer yerleşim dokusu gelişmiştir. Coğrafi öğeler ve ulaşım aksları köylerin

yerleşim karakterini etkilemiştir. Örneğin Bilecik–Sakarya Karayolu ile Ankara – İstanbul Demiryolu hattı arasında kalan Selimiye köyünün yerleşimi bu iki aks ve tarım alanları arasında sınırlanmıştır. Köylerde farklı yerleşim dokuları bir arada görülebilmektedir. Bu durumun en net gözlendiği köy olan Çerkeşli köyünde, lineer gelişim gösteren iki parçalı bir yerleşim dokusu bulunmaktadır (Şekil 3. 9). Oğulpaşa Köyünün ovada bulunan ve yeni yerleşim yeri olan Yeşilçimen Mahallesi’nde lineer yerleşim dokusu oldukça belirgindir.

Şekil 3.9 Balçıkhisar, Belenalan, Günöören, Soğucakpınar, Selimiye ve Çerkeşli köylerinin uydu fotoğrafları (Google Earth, 2023)

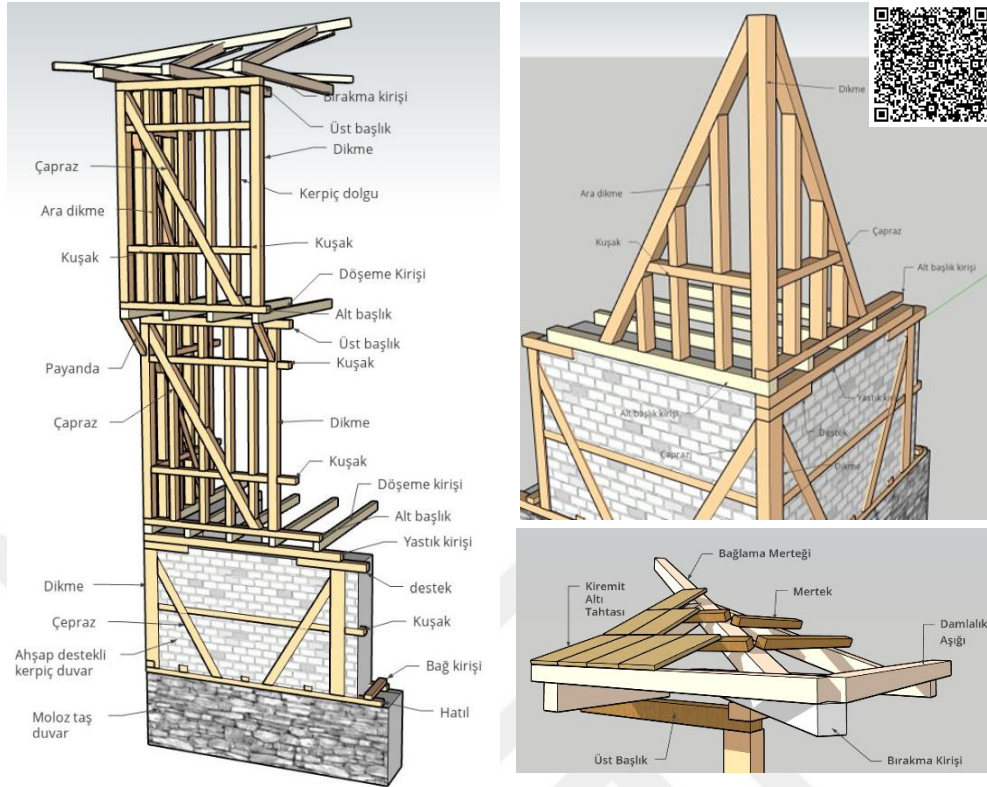
3.7.2 Yapım Tekniği

Osmaneli kırsal mimarlık mirasının karakterini, kerpiç ve ahşabın birlikte kullanıldığı “hımış” evler oluşturmaktadır. Köylerde geleneksel evler genellikle iki katlıdır. Ancak ipekböcekçiliğinin yapıldığı köylerde üç katlı evlere de rastlamak mümkündür (Şekil 3.10-11). Evlerin yapım sistemi kâgir duvarlar üzerine ahşap karkas katlar şeklindedir. Konutların subasman ve zemin kat duvarları taş ve kerpiç malzemeden yapılmıştır. Yapıların subasmanları ahşap hatıllı kuru taş duvar veya ahşap hatıllı moloz taş duvar örgüleri ile inşa edilmiştir. Subasman üzerine ahşap hatıllı kerpiç duvar ile zemin kat kâgir olarak yapılmıştır. Subasman duvarı evlerin büyüklüğüne 80 cm’yi bulabilirken, kerpiç duvarlar çoğunlukla 50 cm kalınlığındadır. Kerpiç duvarlar çoğu yapıda ahşap dikme, kuşak ve payandalar ile desteklenmiştir. Osmaneli’nin kuzeyinde yer alan Hisarcık gibi yüksek rakımlı köylerde zemin kat duvarlarının tamamının ahşap hatıllı moloz taş örgüsü ile inşa edildiği de görülmektedir. Birinci ve ikinci katlar hımış tekniğinde inşa edilmiştir.

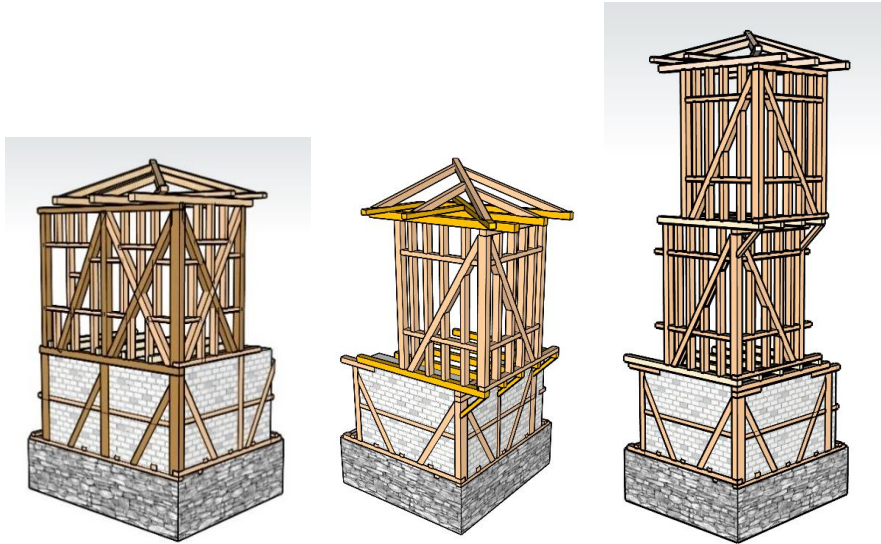
Ahşap karkas duvarlar kagir beden duvarları üzerine oturan alt başlık kirişi ve bu kirişlerin üzerine mesnetlenen döşeme kirişleri üzerine konan ikinci bir başlık kirişi ile döşeme kirişleri sabitlenmiştir. Başlık kirişleri üzerine dikme, çapraz ve kuşak elemanları ile duvar karkası oluşturulmuştur. Bazı iki katlı ve küçük konut örneklerinde bir başlık kirişi üzerine döşeme kirişi ve dikmelerin mesnetlendiği tespit edilmiştir (şekil 3.12). Ahşap karkas duvarların arası kerpiç ile doldurulmuştur ve üzeri çamur ile sıvanmıştır. Bazı köylerde dolgu malzemesi olarak tuğla kullanılmıştır ve duvarlar sıvanmamıştır. Osmaneli kuzeyinde yer alan köylerde ise, sıvanın üstüne ahşap kaplama yapılarak yapılar dış koşullara daha dayanıklı hale getirilmeye çalışılmıştır. Geleneksel konutların birinci veya ikinci katları sokak cephesine doğru çıkma yaparak genişlemiştir. Yaklaşık 1m'yi geçmeyen dar çıkmalar payanda ve eliböğründeler ile desteklenmiştir. Evlerin çatıları kırma çatılı ve ahşap konstrüksiyonludur. Çatılar bırakma kirişlerinin üst başlık kirişine mesnetlendiği oturtma çatı konstrüksiyonuna sahiptir. Bırakma kirişi üzerine sırasıyla dikme, bağlama merteği, mertek, kiremit altı tahtası gelerek çatı konstrüksiyonu tamamlanmaktadır. Alaturka kiremit kaplı çatılar saçaklıdır ve yaklaşık yarım metre çıkma yapmaktadır (şekil 3.11). Böcekçilik yapılan evlerin son kat tavanı kaplanmadığı için çatı konstrüksiyonu rahatlıkla okunabilmektedir (Şekil 3.13).

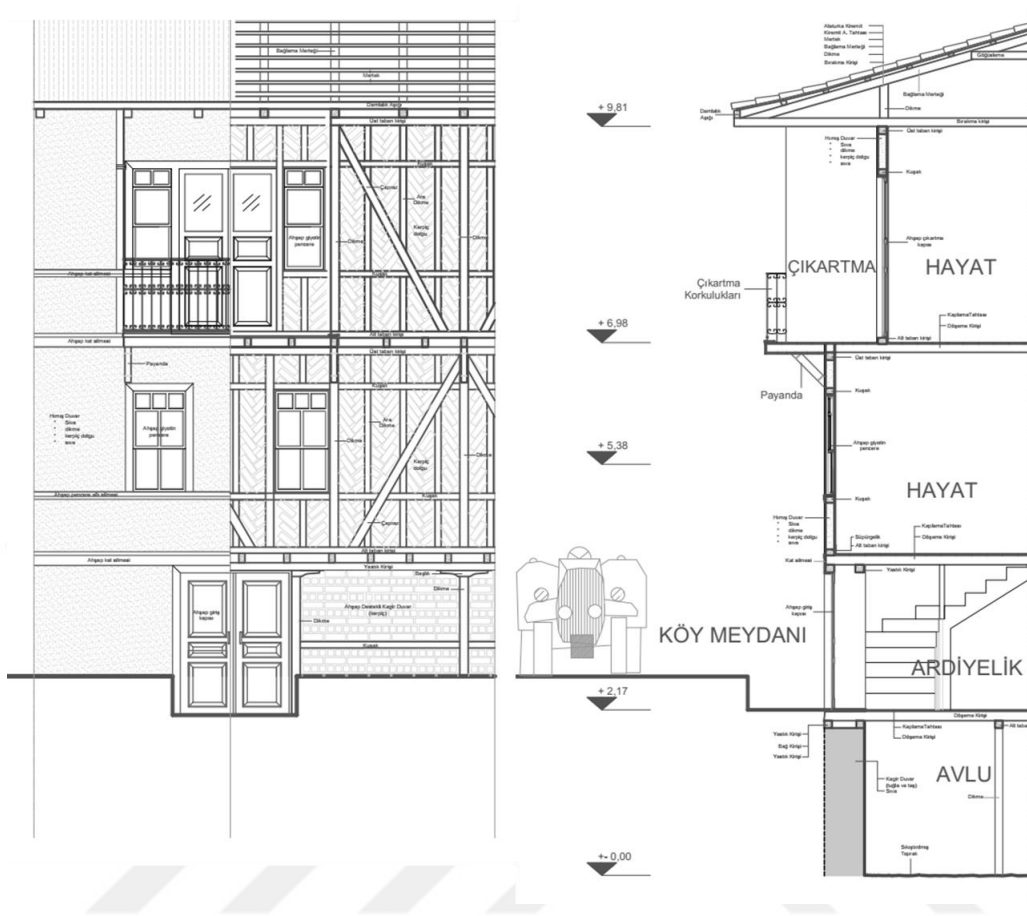
Şekil 3.10 Osmaneli köylerindeki geleneksel yapılar

Şekil 3.11 Osmaneli genelinde uygulanan geleneksel yapım sistemi ve çatı konstrüksiyonu modelleri (Modeli 3 boyutlu görüntülemek için karekodu okutabilirsiniz).

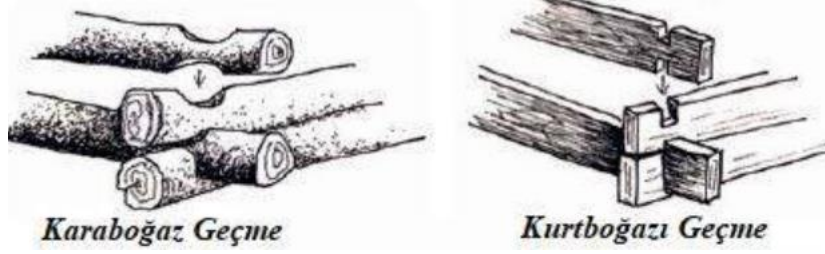
Şekil 3.12 İki katlı çıkmasız (tek tabanlı), İki katlı çıkmalı ve 3 katlı çıkmalı geleneksel konutların 3 boyutlu köşe konstrüksiyonları.

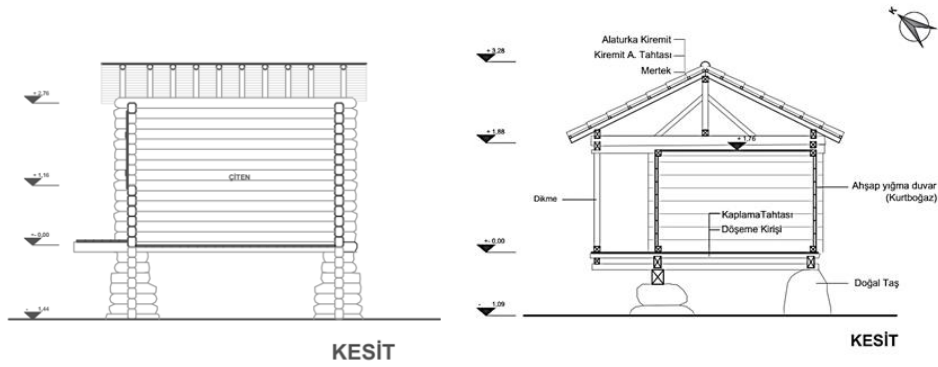
Şekil 3.13 Soğucakpınar Köyü 187 ada/1 parselde bulunan geleneksel konutun sistem kesiti.

Osmaneli kırsalında görülen bir diğer geleneksel yapım tekniği ise ahşap yığma olarak bilinen “çanti” tekniğidir. Serender ve nalya olarak isimlendirilen ambar mekanları çanti tekniğinde inşa edilmiştir. Çanti tekniği tomruk veya kerestelerin üst üste dizilerek ve köşelerde ahşap blokların birbirine geçmesiyle oluşturulan ahşap yığma duvar inşa tekniğidir (Şekil 3.14) (Tuna, 2008). Osmaneli’de çanti yapılar zeminden taş veya ahşap ile yerden yükseltilerek inşa edilmiş olup, üzeri ahşap bir çatı ile kapatılmıştır. Osmaneli köylerinde bu teknikte yapılmış yapılara daha çok ilçenin kuzeyinde bulunan ve Oğulpaşa Yaylasında yer alan Adliye ve Sarıyazı köylerinde rastlanmaktadır. Bu iki köyün Gürcü köyü olduğu bilinmekte ve söz konusu köylerde bu yapım tekniğinin varlığı, kültürün yapım tekniğinin devamlılığındaki önemini vurgulamaktadır. Adliye Köyü sakinlerinin Bursa’nın İznik ilçesinde bulunan bir başka Gürcü köyü olan Elmalı Köyünden buraya göçtükleri bilinmektedir. Bu göç sırasında yapı kültürlerini de yanında

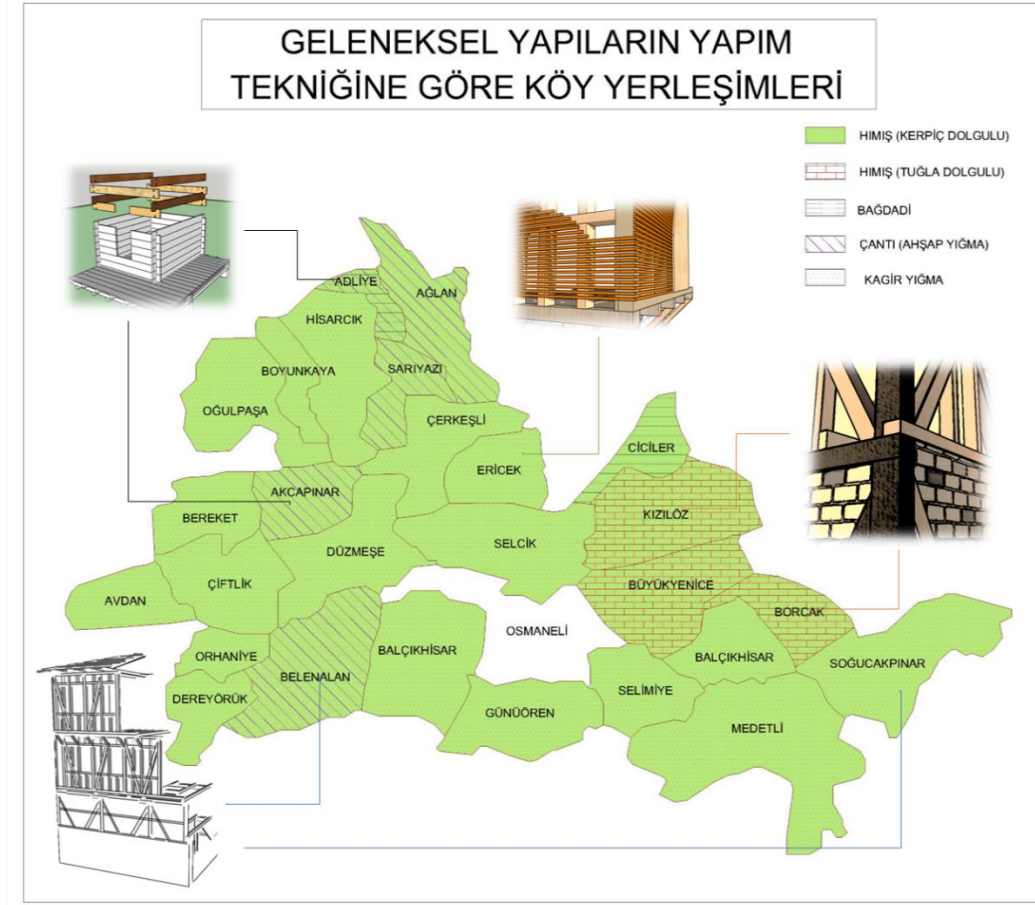
getirdiklerinin kanıtı, Adliye Köyündeki çantı tekniğinde yapılmış serender ve nalya yapılarıdır (Şekil 3.15). Osmaneli yöresel mimarisinde kerpiç dolgulu ahşap karkas (hımış) yapılar hakim olsa da, bazı köylerde kerpiç ve ahşap yığma yapıların da olduğu görülmektedir (Şekil 3.16).

Şekil 3.14 Çantı yapı ahşap birleşimleri (Tuna, 2008).

Şekil 3.15 Nalya (sol) ve Serender (sağ) yapılarında çantı tekniği.

Şekil 3.16 Osmaniye kırsalında kullanılan geleneksel yapım teknikleri.

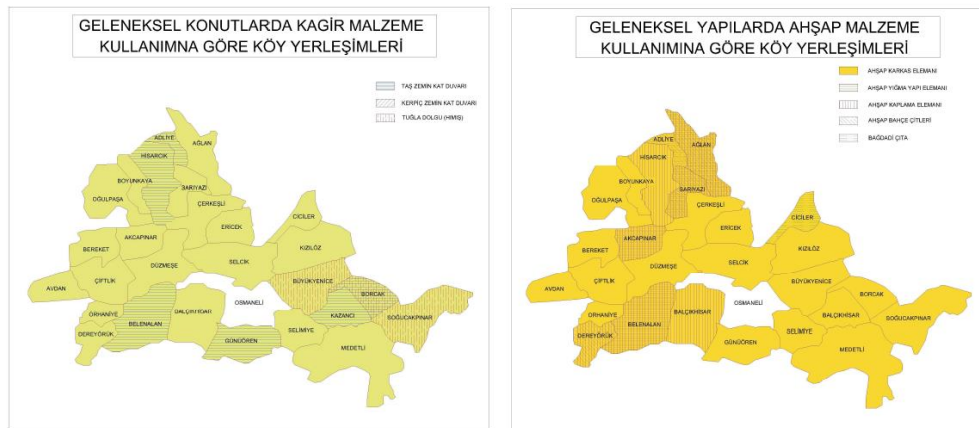
3.7.3 Yapı Malzemesi

Köylerin hepsinde kerpiç hem taşıyıcı hem de dolgu malzemesi olarak kullanılmıştır. Yapıların kagir duvarlarında taş ve kerpiç malzeme birlikte kullanılmıştır. Subasman seviyesine kadar moloz taş örgüsüyle devam eden duvar bu seviyeden sonra kerpiç örgüsüyle devam etmektedir. Ahşap, kagir duvarlar içinde dikme, payanda ve hatıl olarak kullanılmıştır. Ahşap karkas yapıların üst katlarında kerpiç dolgu malzemesi olarak kullanılırken, ahşap katların iskeletini oluşturmaktadır. Yapı cephelerinin çoğu çamur ile sıvanmıştır. Konutların içi yine çamur sıva ile sıvalı olup üzeri beyaz badanalıdır. Geleneksel yapıların çatıları ahşap konstrüksiyonludur. Konutların çatılarında kullanılan kirişler uzun ve kalın kesitli yekpare ahşaplardan oluşmaktadır. Çatı örtüsü olarak alaturka kiremit kullanılmıştır (Şekil 3.17). Köylerde kullanılan kerpiç boyutları 80×80×270 mm olup milimetrik olarak yapılarda değişmektedir.

Şekil 3.17 Osmaniye yöresel mimarisinde geleneksel yapı malzemesi kullanımı

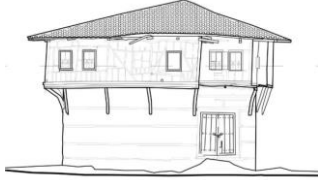
Osmaniye kırsalında 500 m rakıma kadar kızılçam, 500 m üzerinde karaçam ve meşe, 900 m üzerinde ise daha nemcil ağaçlar olan kayın ve gürgen ormanlarının olduğu bilinmektedir (Başkaya, 2016). Osmaniye köylüleri yapılarında genellikle çam ağacı kullandıklarını söylemektedirler. Osmaniye köylerinin büyük bir kısmının rakımı 500 m altında olduğu göz önüne alındığında köylerde ahşap olarak kızılçam kullanıldığı düşünülmektedir. Osmaniye kırsalında kerpiç hem taşıyıcı hem de dolgu malzemesi olarak bölgeye karakterini veren bir geleneksel yapı malzemesi olmuştur. Bunun yanında ahşap taşıyıcı malzeme olarak kullanılmakla beraber, az sayıda yapıda cephe kaplamasında kullanılmıştır. Taş ise yüksek rakımlı köylerdeki yapıların zemin kat duvarlarında kullanıldığı görülmektedir (Şekil 3.18).

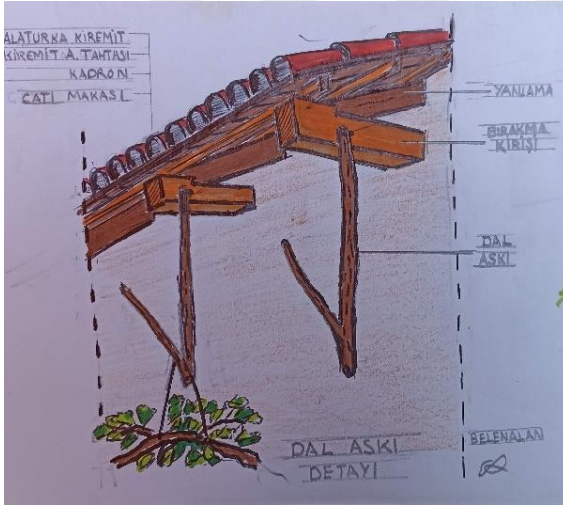
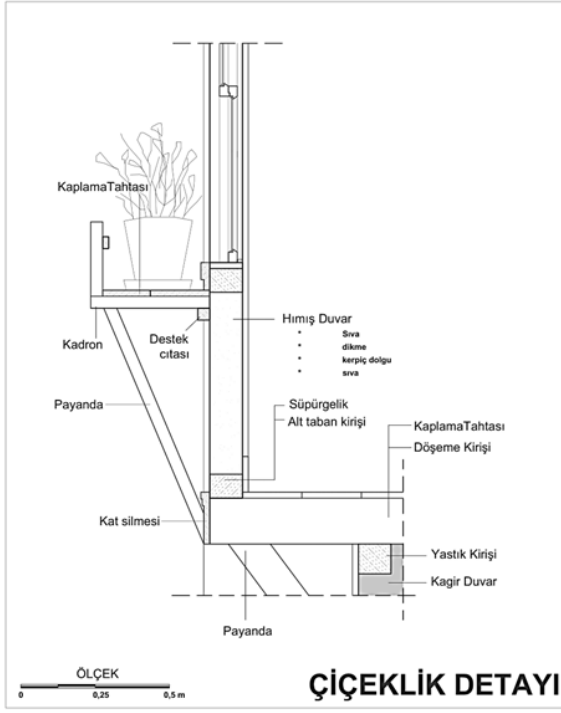
3.7.4 Yapı Cepheleri

Osmaneli kırsal mimarlık mirasını oluşturan yapı tiplerinin çoğunda cepheler çamur sıva ile sıvanmıştır. Konut yapılarında sıva üstüne badana yapıldığı görülmektedir. Bunun dışında kalan müstemilat yapılarında cepheler sıvanmadan bırakılmıştır. Osmaneli'nin kuzeyinde yer alan Oğulpaşa Yaylası'nda bulunan köylerde sıvalı olan cephelerin düşey ahşap kaplama tahtaları ile kaplandığı görülmektedir. Bunun yanında samanlık, ambar gibi müstemilat yapılarında hımış dolgu üzerine ahşap kaplandığı tespit edilmiştir. Serender yapılarının cephelerinde herhangi bir kaplama malzemesi kullanılmamıştır. Konut yapılarında pencere altı ve kat silmeleri ile cepheler hareketlendirilmiştir. Çoğu geleneksel konutta az veya çok çıkma kullanılmıştır. Çıkmalar genellikle konutların giriş cephesinde ve birinci katta bulunmaktadır. Zemin kattan yarım metre dışarı uzanan çıkmalar eliböğründeler ile desteklenmiştir. Bazı evlerin balkon ve sofa kısımlarında bu çıkmalar büyüterek yapı cephesine karakter vermiştir. Evlerin kapı ve pencere doğramalarının ahşap olup, büyük konaklarda ipek böcekçiliği yapılan mekânların pencerelerinin kapaklı olduğu görülmektedir. Evlerin cephelerinde çıkma şeklinde eklenmiş helalar bulunmaktadır. Hela çıkmaları evin giriş cephesi haricinde yan ve arka cephelerinde yer almaktadır. Yapı üzerindeki izler, yapım tekniği ve köylülerden alınan bilgilere göre hela çıkmalarının konutlara sonradan eklenmediği, yapı ile yapıldığı düşünülmektedir. Hela çıkmaları, çıkma yaptığı katın duvarları gibi hımış tekniğiyle yapılmış ve payandalar ile desteklenmiştir. Çoğu evde helalar evin içinde çıkma şeklinde yapılmış olsa da az sayıda örnekte hela evin bahçesinde yer almaktadır (Tablo 3. 6).

Tablo 3.5 Osmaneli kentsel ve kırsal peyzajında görülen geleneksel konut cepheleri

Kızılöz Köyü	Günüören Köyü (Akçura, 2018)
	
Sarıyazı Köyü Benli Mahallesi	Soğucakpınar Köyü
	
Osmaneli Merkez (Ünal, 2007)	Kızılöz Köyü
	

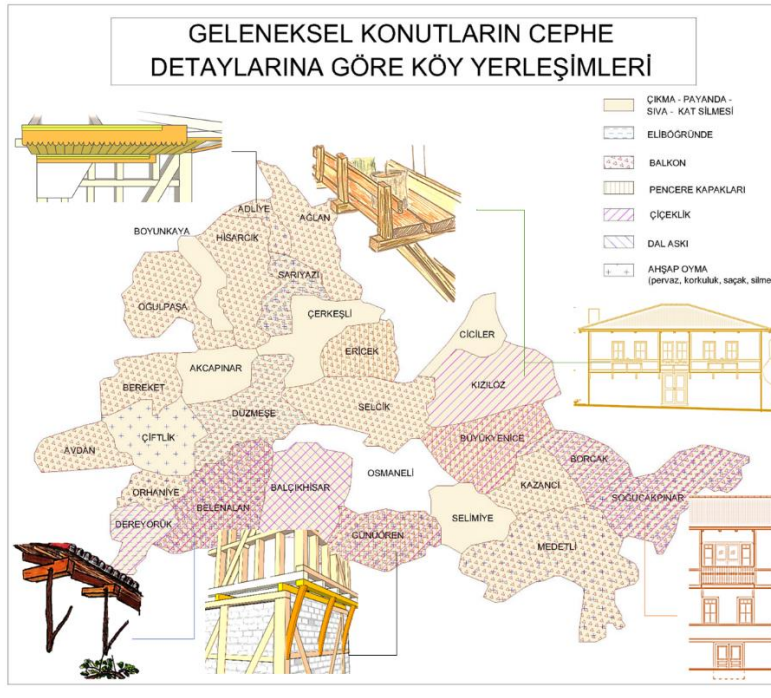
Bilecik platosu üzerinde bulunan köylerdeki bazı konutların giriş kapılarının üzeri bir sundurma ile kapatılmıştır. “Çardak” olarak nitelendirilen bu eklentilerin üzerine asma sardırılarak yazın ev girişlerinin gölge olması sağlanmıştır. Evlerin birinci katında bulunan ve sokağa bakan cephelerinde çiçek saksılarının konulması için küçük çıkmalar yapılmıştır. “Çiçeklik” olarak adlandırılan bu çıkmalar ince payandalar ile birinci kat duvarlarından desteklenmektedir. “Dal askı” adı verilen dal parçaları çatı kirişlerine asılarak yapı cephelerine sarkıtılmıştır. Dal askılar geçmişte tütün kurutmak için kullanılmış olsa da, günümüzde bu askılara asma sardırılmaktadır (Şekil 3.19).

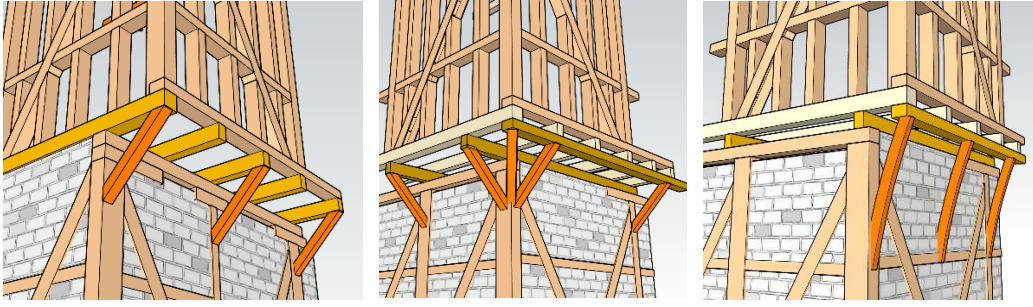
Şekil 3.19 Konutlardaki çiçeklik ve dal askı detayları

Osmaneli köylerindeki cephe biçimlenişleri benzer karakter gösterse de bazı detaylarda cephe biçimlenişleri farklılaşmaktadır (Şekil 3.20). Köylerin hepsinde evlerin çamur sıvalı ve çıkmalı olduğu görülmektedir. Sadece Kızıllöz Köyünde tuğla dolgulu ahşap karkas yapıda cephenin sıvanmadan bırakıldığı görülmüştür. Yan ve arka cephelerde çıkma yapan helaların da tüm köylerdeki geleneksel konut yapılarında olduğu tespit edilmiştir. Sıva üzerine ahşap kaplama ise Osmaneli'nin kuzeyinde bulunan Ağlan, Hisarcık ve Sarıyazı köylerinde yoğunlaşmıştır. Osmaneli'nin birçok köyünde geleneksel konut yapılarında üst katlarından balkon

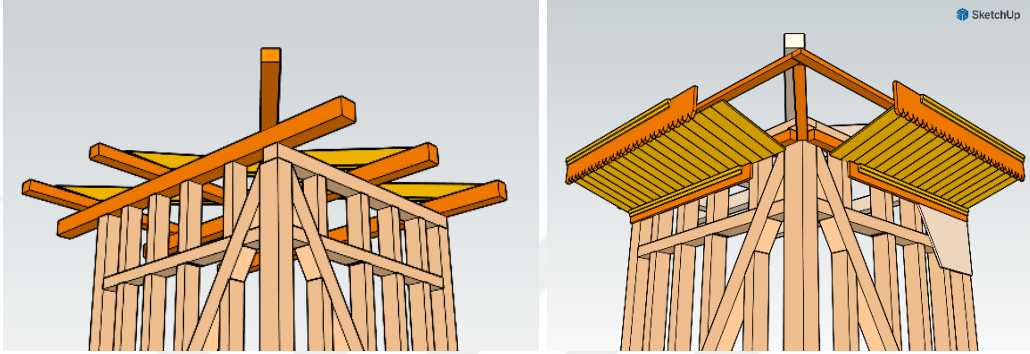
bulunmaktadır. Kızıllöz ve Dereyörük gibi küçük vadi köylerinde balkonlu geleneksel evlere rastlanmamıştır. Küçük köylerde ve geleneksel yapılarını kaybetmiş köylerde yapı çeşitliliği azaldığı için balkon gibi diğer cephe elemanları da azalmaktadır. Köy evlerinin cephelerinde kat silmelerini ve payandaları ilçenin hem merkezinde hem de kırsalındaki yerleşimlerde görmek mümkündür. Günüören, Büyükyenice, Belenalan ve Sarıyazı köylerinde payandanın yerini eliböğründelerin aldığı görülmektedir. Köşe parsel üzerine inşa edilmiş bazı evlerde çıkma her iki cephede de yapılmış olup, çıkma yapının köşesinden 3 payanda ile desteklenmiştir (şekil 3.21). Evlerin girişlerini örten çardaklar ise Balçıkhisar, Orhaniye ve Borçak köylerinde mevcuttur. Soğucakpınar, Medetli, Günüören, Belenalan, Orhaniye, Çiftlik, Adliye ve Sarıyazı köylerinde yapı cephelerinde ahşap oyma işçiliği vardır. Bu işçilik özellikle çatı saçaklarında dikkati çekmektedir. Geleneksel yapıların saçakları genellikle kaplanmamıştır. Ancak Adliye köyünde geleneksel konut yapıların saçak altlarının kaplandığı görülmektedir (şekil 3.22). Belenalan ve Günüören köylerinde geçmişte böcekçilik yapılan büyük konutlar bulunmaktadır. Bu evlerin genellikle pencereleri kapaklı yapılmıştır. Büyükyenice Köyünde ise kapaklı pencerelerin yanında kafesli pencereler de görülmektedir.

Şekil 3.20 Osmaniye yöresel mimarisinde evlerin cephe biçimlenişleri

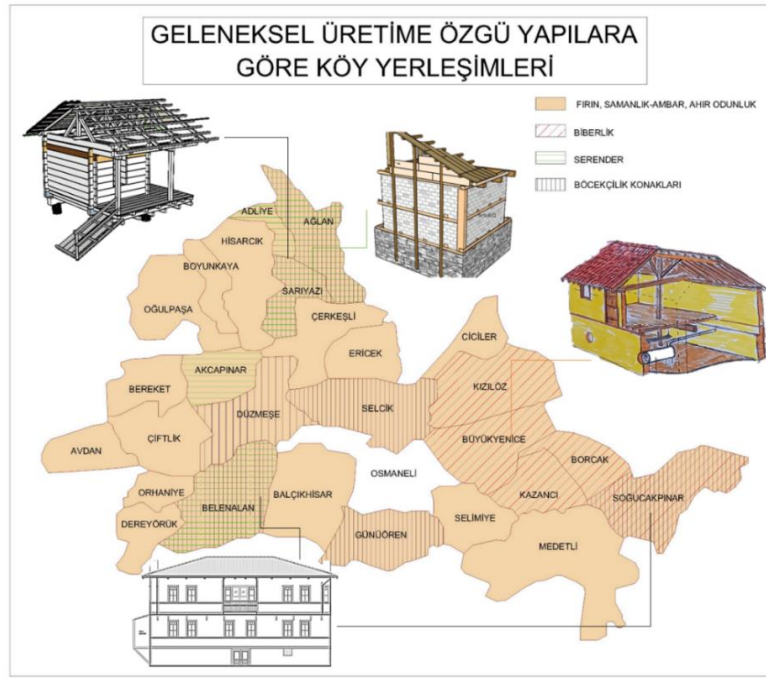
Şekil 3.21 Konutlarda çıkmayı destekleyen payanda ve eliböğründe tipleri.

Şekil 3.22 Açık saçak ve kapalı saçak örnekleri.

3.7.5 Yöresel Yapı Tipleri

Osmaneli kırsalında insanların ihtiyaçları, bölge coğrafyası ve geçim kaynaklarına göre yapı türleri oluşmuştur. Barınma ihtiyacı için konut yapıları inşa edilirken, kırsalda geleneksel üretime bağlı olarak ambar, samanlık, fırın ve biberlik yapıları üretilmiştir (Şekil 3.23). Çalışma kapsamında Osmaneli kırsalında özgün durumda olan yöresel mimarlık mirası örneklerinin rölöveleri alınarak belgelenmiştir. Belgelenen yapılar çalışmanın ekinde sunulmuştur.

Şekil 3.23 Geleneksel üretime özgü yapılara göre köyler

3.7.5.1. Konutlar

Osmaneli köylerinde geleneksel konutları iki katlı kagir-hımış yapılar oluşturmaktadır (Şekil 3. 24). Konutların subasman ve zemin kat duvarlarında taş ve kerpiç birlikte kullanılmış olup, zemin kat duvarlarında ahşap hatıllı kuru taş duvar ile yine ahşap hatıllı moloz taş duvar örgüleri görülmektedir. Evlerin birinci kat ve ikinci katları hımış tekniğinde inşa edilmiştir. Ahşap karkas duvarların arası kerpiç ile doldurulmuş ve üzeri çamur sıva ile sıvanmıştır. Bazı köylerde dolgu malzemesi olarak tuğla kullanılmıştır ve bu evlerde duvarlar sıvanmamıştır. Osmaneli Kuzeyinde yer alan köylerde ise, sıvanın üstüne kaplama tahtaları çakılarak, yapılar dış koşullara daha dayanıklı hale getirilmeye çalışılmıştır. Evlerin çatıları kırma çatılı ve ahşap konstrüksiyonludur. Böcekçilik yapılan evlerin son kat tavanı kaplanmadığı için çatı konstrüksiyonu evin içinden okunabilmektedir. Ahşap kirişler üzerine oturan evlerin çatıları saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır. Evlerin kapı-pencere doğramaları ahşap olup, bazı evlerde evin böcekçilik yapılan mekânlarının pencerelerinin kapaklı olduğu görülmektedir. Evlerin cephelerinde hela çıkmaları bulunmaktadır (Şekil 3.25). Hela çıkmaları eklendiği katın duvarları gibi hımış tekniğiyle yapılmıştır ve payandalar ile desteklenmiştir (Şekil 3.26). Osmaneli köylerinde helanın evin bahçesinde olduğu çok az örnek vardır. Hela çıkmalarının yapım tekniğinin evin yapım tekniği ile aynı olması, helanın zemininin

döşeme kirişlerinin uzatılması ile oluşturulmuş olması gibi bulgular ve köylülerin beyanına göre hela çıkmalarının yapıya sonradan değil, inşaat sürecinde eklendiği kanısı yaratmaktadır.

Şekil 3.24 Osmaneli kırsamda geleneksel konut örnekleri

Şekil 3.25 Hela çıkması eskizi ve Hisarcık Köyünde bir hela çıkması örneği.

Şekil 3.26 Hela çıkmasının farklı açılardan 3 boyutlu görünüşü.

Osmaneli kırsalındaki geleneksel konut yapılarının planları incelendiğinde zemin katların depo, işlik ve ahır olarak, üst katların ise barınma için kullanıldığı görülmektedir. İpek böcekçiliğinin yapıldığı evlerde ise evin son katında, barınma işlevine böcekçilik uğraşı da eşlik etmektedir. Evlere zemin katlarındaki çift kanatlı kapılardan girilmektedir. Kapı “avlu” olarak adlandırılan bölüntüsüz bir mekâna açılmaktadır. Bazı evlerde odunluk veya ahır yapmak için avlu bir duvar ile ayrılmıştır. Avlu, malzeme ve araç gereçlerin muhafaza edildiği, ürünlerin depolandığı, hayvan ve böcek yemlerinin istiflendiği bir mekândır. Avluda ahır yok ise binek hayvanları da avlu içinde bakılmaktadır. Bazı köylerde görülen zemin katta da barınma için bir oda bulunmaktadır. Yöre halkı bu odayı “yerodası” olarak isimlendirmiştir. Yerodasında merdivenden inip çıkmakta zorlanan evin yaşlısının kaldığı bilinmektedir. Avlunun şekillenmesinde merdiven kovası ve üst katın döşemesini taşıyan dikmeler etkili olmuştur. Avluda yemlerin depolandığı kısımlara yemlik, merdiven sahanlığına ise ayaklık denmektedir. Büyük evlerde avluya bir asma kat da eklenmiştir. Zemin kattaki merdiven ile üst katın sofasına ulaşılır. Evlerin üst katlarında geniş bir sofa bulunmaktadır. Sofa, kimi köylerde sayvan adını alırken bazı köylerde hayat olarak isimlendirilmektedir. Plan şeması olarak dış sofalı plan şemasına benzese de sofanın pencereler haricinde dış mekan ile bir bağlantısı yoktur. Evlerin üst katlarının şekillenmesinde ipek böcekçiliği etkili olmuştur. Böcekçilik evlerin Hayat kısmında yapıldığı için evlerin bu mekanları geniş tutulmuş ve tavanları kaplanmamıştır. Hayat, yapının büyüklüğüne göre iki veya üç odaya açılmaktadır. Bu odalardan en az birinde bir ocak ve bu

ocağın bir tarafında dolaplar ve nişler, diğer tarafında gusülhane bulunmaktadır. Ayrıca çoğu evde hayattan hela çıkmasına ulaşılmaktadır (şekil 3.27).

Şekil 3.27 Solda Soğucakpınar, ortada Günüören (Turgut, 2019) ve sağda Borçak köylerindeki konutların plan şemaları.

Çalışma kapsamında Kızılöz köyünde 144 ada 6 ve 7 parseldeki iki geleneksel konut ile Soğucakpınar köyünde 187 ada 4 parseldeki 3 katlı konak yapıları belgelenmiştir (Şekil 3.28).

Şekil 3.28 Soldan sağa doğru Kızılöz köyünde 144 ada 6 ve 7 ile Soğucakpınar köyünde 187 ada 4 parsellerdeki yapıların fotoğrafları.

Kızılöz köyünde belgelenen 144 adada bulunan komşu iki parseldeki konut yapıları birbirine benzer özellikte iki katlı yapılardan oluşmaktadır (Şekil 3. 29). Bu yapılardan 7 Parselde bulunan geleneksel konut yapısına sokak cephesine açılan çift kanatlı bir kapıdan girilmektedir. Giriş kapısı tarımsal mahsullerin, hayvan yemlerinin ve yakacak odunların depolandığı avluya açılmaktadır. Avlunun zemini sıkıştırılmış topraktır ve dikdörtgen formundadır. Evin giriş katı avlu, ahır, ayaklık ve yerodası olmak üzere 4 bölümden oluşmaktadır. Avlunun sol tarafında ahır yer alır. Avlu ile aynı kotta bulunan ahırın zemini de sıkıştırılmış topraktır. Giriş kapısının karşısında ayaklık bölümü bulunmaktadır. Ayaklık bir seki ile avludan yükseltilmiştir ve zemini ahşap kaplanmıştır. Ayaklığı avludan ayıran bir duvar veya korkuluk yoktur. İki mekan birbirinden kot ve zemin farkı ile ayrılmıştır.

Ayaklık bölümünde testilik ve üst kata çıkan merdiven kovası bulunmaktadır. Testilik çamaşır veya bulaşık yıkamaya yarayan bir tekneyi içermektedir. Testiliğin yaslandığı ahşap merdiven ile yapının ikinci katına çıkılmaktadır. Ayaklık kısmından iki kapıdan biri evin bahçesine diğeri yerodasına açılmaktadır. Yerodası ayaklık ile aynı kotta olup zemini ahşap kaplıdır. Bu odada sedir, ocak, yüklük ve gusülhane kısımları bulunmakta, 2 pencere ile ışık almaktadır. Ayaklık kısmından ahşap bir merdiven ile evin üst katına çıkılmaktadır. Merdiven dikdörtgen planlı bir sofaya açılmaktadır. Köylüler tarafından hayat veya sayvan olarak adlandırılan sofadan 4 odaya ve 1 helaya açılan kapılar bulunmaktadır. Evin batısında kalan odada ocak, yüklük, gusülhane ve sedir vardır. Bu oda “başoda” olarak tanımlanmıştır. Bu odaya komşu olan ve iki oda arasında kalan mekân ince uzun bir dikdörtgen formundadır. Bu odanın bir eyvan olduğu, sonradan duvar ile kapatılarak odaya dönüştürüldüğü düşünülmektedir. İkinci katın doğusunda iki oda yer alır. Bu odalardan büyük olanında evin köşesini dönen bir sedir vardır. Küçük olan odada ise ayaklıkta olduğu gibi bir testilik bulunmaktadır. Sofanın kuzey tarafında, hela çıkmasına bir kapı açılmaktadır. Bu katın tamamının zemini ahşap kaplamalı olup sadece odaların tavanı pasalı tavan ile kaplanmıştır. Sofanın üzeri ise herhangi bir kaplama yapılmayarak açık bırakılmıştır (şekil 3. 30).

Şekil 3.29 Kızılöz köyünde 144 ada 6 ve 7 parseldeki geleneksel köy evlerinin eskizi ve fotoğrafı.

İki katlı olan köy evinin bölgedeki diğer geleneksel evler gibi zemin katının kagir, üst katının ise ahşap karkas olarak inşa edildiği tespit edilmiştir. Zemin kat duvarlarında subasman seviyesine kadar taşın kullanıldığı, bu seviyeden sonra kerpiç ile duvara devam edildiği görülmüştür. Kagir duvar ahşap hatıl ve dikmeler ile desteklenmiştir. Yapı köşelerinde daha büyük ve düzgün kesimli taşları kullanılmıştır. Evin birinci katı zemin kattaki kagir duvarlar ve ayaklık kısmındaki

dikmenin taşıdığı kiriş üzerine oturmaktadır. Tamamen ahşap karkas inşa edilen birinci katta duvarlarda dolgu malzemesi olarak kerpiç kullanılmıştır. Yapı birinci katta çıkma yaparak genişlemektedir. Çıkmanın olduğu giriş cephesinde döşeme kirişleri payandalar ile desteklenmiştir. Birinci katı oturtma bir ahşap çatı örtmektedir. Çatı konstrüksiyonu duvarlar üzerine oturan bırakma kirişlerinin üzerine oturmaktadır. Kıрма çatı formundaki çatının kaplama malzemesi alaturka kiremittir. Yapının en nitelikli cephesi giriş cephesidir. Giriş cephesi parçalı olarak yapılmış iki çıkma ile hareketlendirilmiştir. Yapının girişinin iki yanına simetrik olarak yapılmış çıkmalar dörder adet payanda ile desteklenmiştir. Yapının tamamı çamur sıvalı olup, birinci kat giriş cephesinde kat silmeleri bulunmaktadır. Yapı köşesindeki dikmeler sıvanmadan bırakılarak cephe köşeleri vurgulanmıştır. Dikdörtgen formundaki çift kanatlı pencerelerin altında çiçeklikler bulunmaktadır. Çatı saçaklarında, bir alın tahtası ile mertek ve kirişler gizlenirken saçak altları kaplanmamıştır (Şekil 3. 30).

Şekil 3.30 Kızılöz köyünde 144 ada 6 parseldeki plan, kesit ve görünüş çizimleri.

Kızılöz Köyünde 144 ada 6 parselde bulunan iki katlı geleneksel konut yapısı komşu parselindeki geleneksel köy evine göre daha büyük olan bu evin birinci katının bir kısmı yıkılmıştır. İki yapı birbirine çok benzese de bazı plan özellikleri

değişmektedir. Yapıya evin bahçesinden avluya açılan çift kanatlı bir kapıdan girilmektedir. Yapının zemin katında avlu, şaraphane, odunluk, yerodası ve ahır kısımları bulunmaktadır. Ahır mekanına avludan girilememekte, ahırın direkt bahçeye açılan bir kapısı bulunmaktadır. Avlunun doğu köşesi bir seki ile yükseltilmiştir. Bu kısımda merdiven kovası ve şaraphane bölümü, şaraphane bölümünde ise geniş bir tekne vardır. Bu teknenin pekmez yapımında meyvelerin ezilmesi için kullanıldığı bilinmektedir. Şaraphane bölümüne komşu olarak odunluk yer alır. Odunluk bölümü bir duvar ile avludan ayrılmıştır. Avludan odunluğa kapı olmaksızın duvardaki boşluktan girilmektedir. Odunluktan da ahıra açılan bir kapı boşluğu bulunmaktadır. Günümüzde bu boşluk kapatılmıştır. Yerodası evin giriş kapısının sağında bulunmaktadır. Buraya avludan açılan kapı ile girilmekte olup bahçeye bakan bir penceresi vardır. Yerodası ve şaraphane bölümlerinin zeminleri sonradan beton kaplanmıştır. Bu katın diğer kısımlarında zemin sıkıştırılmış topraktır. Yerodasının zeminin beton, penceresinin diğer kat pencerelerinden farklı olması nedeniyle sonradan yapıldığı düşünülmektedir. Şaraphane kotunda bulunan ahşap merdiven ile evin birinci katına çıkılmaktadır. Birinci katta merdiveni evin hayatı (sofa) karşılamaktadır. Dikdörtgen planlı geniş bir hayata sahip olan evin üst katında 4 oda ve 1 hela çıkması bulunduğu düşünülmektedir. Günümüzde birinci katın bir kısmının yıkık olmasından dolayı sadece 3 oda mevcuttur. Üst katın kuzey köşesinde bulunan odada ocak, yüklük ve gusülhane bulunmaktadır. Bu odaya komşu olan dikdörtgen planlı küçük bir oda yer almaktadır bu odanın bahçeye bakan tek bir penceresi bulunmakta olup pencerenin doğraması olmayıp sadece kapağı vardır. Odanın tavanı diğer odalardan farklı olarak kaplanmamıştır ve sofayla beraber çatı konstrüksiyonunun görülebildiği mekanlardır. Geçmişte evde ipek böcekçiliği uğraşı yapıldığı bilinmektedir. Bu nedenle sofa ve söz konusu küçük odanı bu uğraş için kullanıldığı düşünülmektedir. Yapının batı köşesinde bulunan mevcut odada ise ocak, yüklük, gusülhane ve sedir bulunmaktadır. Büyük olan odaların tavanları pasalı tavan şeklinde kaplanmıştır. Birinci katın zemininin tamamı ahşap kaplamalıdır. Evin hayatında bir testilik bulunmaktadır. Günümüzde birinci katın mevcut olmayan kısmında bir odanın, bir helanın ve hayat kısmının devamının olduğu tahmin edilmektedir. Bu kısımların ev sahiplerinin anlatıları ve yapıdaki izlere göre restitüsyonu çizilmiştir. Buna göre evin batı köşesinde bulunan odanın evin başodası olduğu düşünülmüştür. Bu odada ocak, yüklük, gusülhane ve köşeyi

çevreleyen bir sedir olduğu tahmin edilmektedir. Hayatın güneybatı ucunda ise bir hela çıkmasının var olduğu düşünülmektedir (Şekil 3. 31-32).

Şekil 3.31 Kızılöz Köyünde geleneksel bir konut yapısının avlu, hayat ve sedirli odanın fotoğrafları (144 ada/6 parsel).

6 parselde bulunan geleneksel köy evinin yapım sistemi 7 parseldeki komşusu ile aynıdır. Ancak 6 parseldeki evde birinci kat giriş cephesi boyunca çıkma yapmıştır. Ancak çıkma (konsol) mesafesi kısa olduğu için payandalar ile desteklenmeye gerek duyulmamıştır. Ev 7 parseldeki komşusuna göre daha sade bir cepheye sahiptir. Cephelerinin tamamı sıvalı olan yapıya beyaz badana yapılmıştır. Yapının giriş cephesinde kat silmesi çıkmadaki döşeme kirişlerini gizlemiştir.

Şekil 3.32 Kızılöz Köyünde geleneksel bir konut yapısının plan şemaları (144 ada/6 parsel).

Soğucakpınar Köyünün Soğucakpınar Mahallesinde 187 ada 1 parselde bulunan geleneksel köy evi köylerdeki nitelikli sivil mimarlık miraslarından biridir. 3 normal kat ve 1 ara kattan oluşan ev içinde birçok farklı fonksiyona cevap verecek mekanlar barındırmaktadır. Yapıya sokak ve bahçe girişi olmak üzere iki farklı kottan girilmektedir. Bahçeden yapıya avlu ve ahıra açılan iki kapı ile girilmektedir. Ahırın başka mekanlarla bir ilişkisi olmayıp, sadece bahçeye açılan kapıdan ahıra girilebilmektedir. Eve sokaktan giriş çift kanatlı bir kapı ile sağlanmaktadır. Sokak kapısı günümüzde sokak kotunun altında kalmıştır ve sokaktan bir basamak inilerek kapı sahanlığına ulaşılabilir. Bu kot farkının sokağın zaman içinde döşemesinin yenilenerek yol kotunun yükselmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Yapının zemin katında geniş bir avlu bulunmaktadır (Şekil 3.33). Bahçeden açılan çift kanatlı kapı ile girilebilen avluda geçmişte olduğu gibi bugün de birçok mahsul depolanmaktadır. Zemini sıkıştırılmış toprak olan avlunun kat yüksekliği değişmektedir. Ara katın olduğu kısımlarda avlunun kat yüksekliği baş kurtaracak kadar azalmaktadır. Avludan ara kata çıkan ahşap bir merdiven bulunmaktadır. Bu merdivenle arakattaki “ardiyelik” mekanına çıkılmaktadır. Ardiyelik herhangi bir duvar ile avludan ayrılmamıştır (Şekil 3.34). Mekânsal ayırım kot farkı ve ahşap korkuluklar ile sağlanmıştır. Ardiye bölümü evin giriş sahanlığı niteliğinde olup, buradan mekanlara ayrılmaktadır. Ardiyelik bir sirkülasyon mekânı olmasının yanında, çeşitli araç gereçlerin istiflendiği, yiyecek ve içeceklerin muhafaza edildiği bir mekandır. Yapının sokak kapısı ardiyeliğe açılmakta olup, buradan merdivenler ile zemin kata veya birinci kata çıkılmaktadır. Ardiyelikte bir aralık ile odunluk kısmına geçilmektedir. Odunluk zemin kattaki ahırın üstünde yer almaktadır.

Şekil 3.33 Soğucakpınar Köyü 187 ada/1 parselde bulunan geleneksel konutun zemin kat fotoğrafı (avlu).

Şekil 3.34 Soğucakpınar Köyü 187 ada/1 parselde bulunan geleneksel konutun ara kat fotoğrafı (ardiyeye).

Şekil 3.35 Soğucakpınar Köyü 187 ada/1 parselde bulunan geleneksel konutun birinci kat fotoğrafı (hayat).

Şekil 3.36 Soğucakpınar Köyü 187 ada/1 parselde bulunan geleneksel konutun ikinci kat fotoğrafı (hayat).

Köy evinin birinci katına ardiyeden dönerek yükselen ahşap bir merdiven ile çıkılmaktadır. Birinci katta ev sahibinin “hayat” veya “sayvan” olarak nitelendirdiği geniş bir sofaya çıkılmaktadır. Hayatın iki köşesinde birer oda ve bir hela çıkması bulunmaktadır. İki odada da ocak, yüklük ve gusülhane vardır. Bu katın kuzeydoğu köşesinde bulunan odada kuzey duvarına yaslanan bir sedir yer

almaktadır. Hayatın ortasında bulunan dikme ile ikinci katın kirişleri desteklenmiştir. Bu katta hiçbir mekânın tavanı kaplanmamış olup, döşeme kirişleri görülmektedir (Şekil 3.35). Bu kattan ikinci kata yine ahşap döner bir merdiven ile çıkılmaktadır. Yapının son katında geniş bir hayat ve hayatın doğu ve batı köşelerinde birer oda ile sokak cephesinin tam ortasına açılan bir balkon bulunmaktadır (Şekil 3.36). Hayatın tavanı kaplanmamış olup, çatı konstrüksiyonu görülebilmektedir. Odaların tavanı ise çıtalı tavan şeklinde kaplanmıştır. Hayatın doğu köşesinde bulunan odanın köşesi pahlanmış olup bu paha yerleştirilmiş bir pencere bulunmaktadır. Diğer köşede bulunan oda da ise ocak, yüklük ve gusülhane yer alır. Hayattan balkona çift kanatlı ve camlı bir kapı ile çıkılmaktadır. Ev halkı balkonu “çıkartma” olarak tanımlamaktadır (Şekil 3. 37).

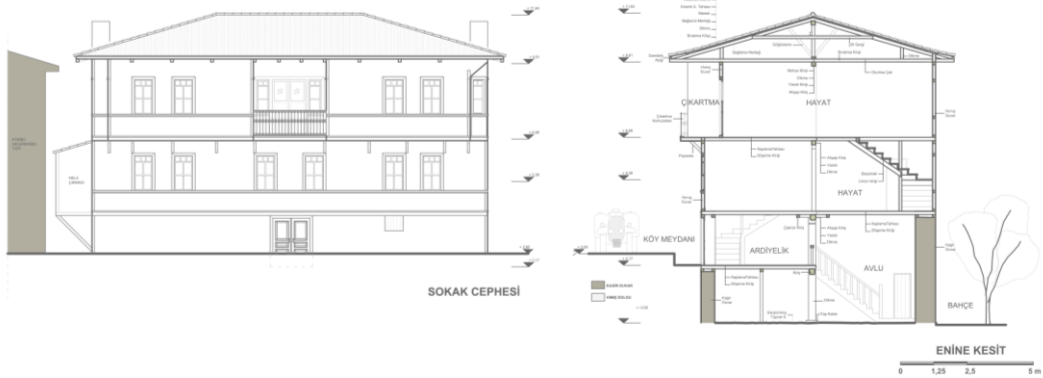

Şekil 3.37 Soğucakpınar Köyü 187 ada/1 parselde bulunan geleneksel konutun plan şemaları

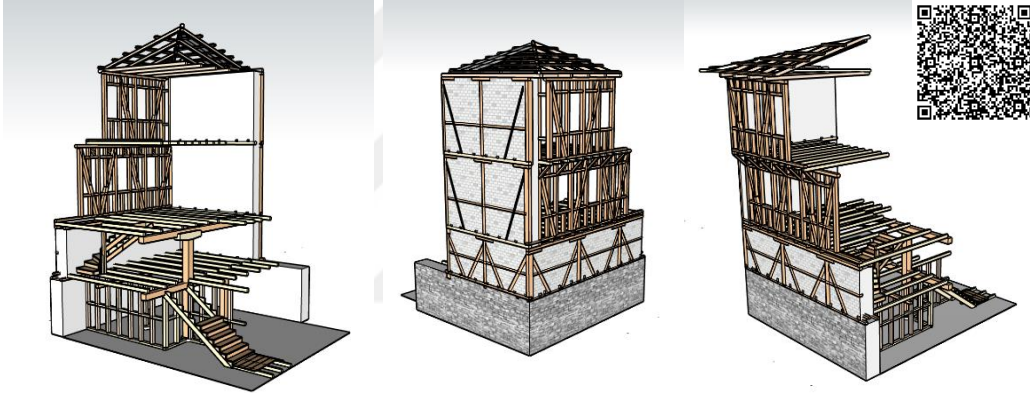
Soğucakpınar Köyünde bulunan 3 katlı geleneksel köy evinin yapım sistemi Osmaneli köylerinde geleneksel konutlarda görülen yapım sistemi ile benzerdir. Zemin kat kagir, üst katlar kerpiç dolgulu ahşap karkas olarak inşa edilmiştir. Ancak 7 parselde bulunan “Uğur Erdoğan Evinin” içindeki ara katlı mekânsal çözümü nedeniyle yapım sisteminde bazı özgün detayların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Yapının zemin katında subasman seviyesine kadar moloz taş örgülü

duvar, bu seviyeden birinci kata kadar kerpiç olarak devam etmektedir. Kagir duvar ahşap hatıl ve dikmelerle desteklenmiştir. Yapının ara kat strüktürü avlu zeminine oturan dikmeler üzerine mesnetlenen kiriş ve yapının beden duvarına saplanan döşeme kirişleri ile oluşturulmuştur. Arakatı taşıyan dikmeler avluda taş kaidelerin üzerine oturmaktadır. Böylece dikmelere gelen yükün daha homojen şekilde zemine aktarılması ve zemindeki rutubetin ahşaba geçmemesi sağlanmıştır. Arakat döşeme kirişlerinin oturduğu kiriş, dikmeye ara kat hizasında saplanmaktadır. Ardiye ve odunluk mekanlarının döşeme kirişleri bu kirişin üzerine oturmaktadır. Ardiye korkulukları dikmelere saplanan kerestelerden oluşturulmuştur. Dikme birinci kat seviyesinde bir destek elemanı ile sonlanmaktadır. Bu destek üzerine oturan kirişe göre oyulmuş olup kirişin yükünü dikmeye aktarmakla görevlidir. Birinci kat döşeme kirişleri evin uzun kenarına paralel orta ekseninde dikmenin taşıdığı kiriş üzerine otururken, duvar tarafında kerpiç duvara saplanmaktadır. Evin birinci kat döşemelerindeki açıklıklar fazla olduğu için döşeme kirişlerinin altından geçen çapraz kirişler ile döşemeler desteklenmiştir. Zemin kattaki dikmelerden sadece evin merkezinde bulunan dikme birinci katta da devam etmektedir. Bu dikme aynı zemin katta olduğu gibi bir destek ile sonlanmakta ve döşeme kirişlerinin oturduğu kirişi taşımaktadır. Yapının ikinci katı sokak cephesine doğru kısa bir çıkma yapmaktadır. Çıkma 10 adet payanda ile desteklenmiştir. Katlar arasındaki düşey sirkülasyonu sağlayan merdivenler tek bir merdiven kovanı içine yerleştirilmemiştir. Her kata çıkan merdiven ardiye ve hayat (sofa) içinde farklı yerlerde yer almaktadır. Ahşap merdivenler limon kirişe saplanan rıht ve basamaklar şeklinde taşıyıcısı oluşturulmuştur. Limon kirişler merdivenin birbirine bağladığı katların döşeme kirişlerine saplanarak kurulmuştur. Yapının ahşap konstrüksiyonlu çatısı, bırakma kirişleri üzerine mesnetlenen oturtma çatı şeklindedir. Bırakma kirişleri yapının kısa kenarına paralel olarak sıralanmaktadır ve ahşap karkas duvar ve yapının orta ekseninden geçen kirişin üzerine oturmaktadır. Oturtma çatı konstrüksiyonunu aşağıdan yukarı doğru bırakma kirişi, damlalık aşığı, yastık kirişi, dikme, göğüsleme, gergi, bağlama merteği, mahya aşığı, mertek ve kiremit altı tahtası oluşturmaktadır. Bırakma kirişi ile mahya aşığı bağlama mertekleri ile birbirine bağlanmıştır. Bağlama merteklerinin üzerine yapının uzun kenarına paralel olarak mertekler atılmıştır. Çatı kaplaması mertekler üzerine çakılan kaplama tahtaları üzerine kurulmuştur. Bağlama mertekleri göğüsleme ve gergi elemanları ile dikmeye bağlanarak desteklenmiştir. Çatı ve

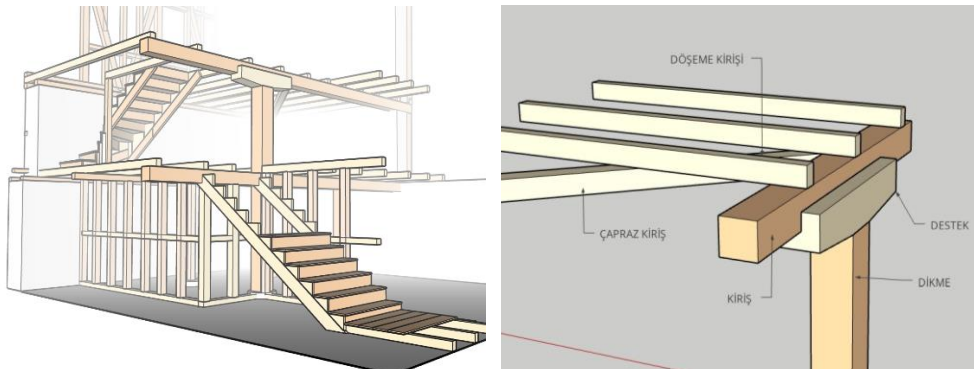
döşeme strüktüründe uzun açıklıkların geçilmesinde yekpare ağaç kullanılması dikkat çekicidir (Şekil 3. 38-39-40).

Şekil 3.38 Soğucakpınar Köyü 187 ada/1 parselde bulunan geleneksel konutun kesiti ve cephesi

Şekil 3 39 Soğucakpınar Köyü 187 ada/1 parselde bulunan geleneksel konutun sistem kesitinin farklı açılardan gösteren 3 boyutlu model (Modeli 3 boyutlu görüntülemek için karekodu okutabilirsiniz).

Şekil 3.40 Soğucakpınar Köyü 187 ada/1 parselde bulunan geleneksel konutun zemin kat ile ara kat merdivenleri ve birinci kat döşeme kirişi-dikme ilişkisini gösteren 3 boyutlu modeller

Soğucakpınar Köyünde 187 ada/1 parselde bulunan Uğur Erdoğan Evinin cephesi Soğucakpınar Köyü ve ilçenin diğer köylerindeki geleneksel köy evlerinde görülen cephe biçimlenişlerine benzemektedir. Evin sokak cephesi yapının en gösterişli cephesidir. Yapının tamamı sıvalı ve beyaz badanalıdır. Günümüzde badananın ve sıvanın döküldüğü kısımlar bulunmaktadır. Köy evinin sokak cephesinde kat ve pencere hizasında devam eden kat silmeleri bulunmaktadır. Birinci ve ikinci kat köşelerinde ve balkon kenarlarında dikmeler sıvanmadan bırakılmıştır. Cephede pencereler ahşap pervazlar ile vurgulanmıştır. Balkon korkulukları demirden imal edilmiş olup ferforje şeklindedir. Osmaneli'nin diğer köylerinde balkon korkuluklarının ahşap oymalı olarak yapılmış olmasından dolayı, bu evin korkuluklarının da eskiden ahşap oymalı olarak imal edildiği düşünülmektedir. Yapının çıkmasını destekleyen payandalarında keser izleri ile payandaya doku verilmeye çalışılmıştır. Çıkmanın sokak köşesine bakan kısmı pahlanarak, dikdörtgen formunda bir pencere yerleştirilmiştir. Alaturka kiremit kaplı olan çatının saçaklarında herhangi bir kaplama uygulaması yapılmamıştır. Yapının sokak cephesi köy meydanına bakmaktadır. Dolayısı ile evin yüksek yapısı ve nitelikli cephesi ve köy meydanındaki tarihi çınar, meydanın daha anıtsal görünmesini sağlamaktadır (Şekil 3. 41).

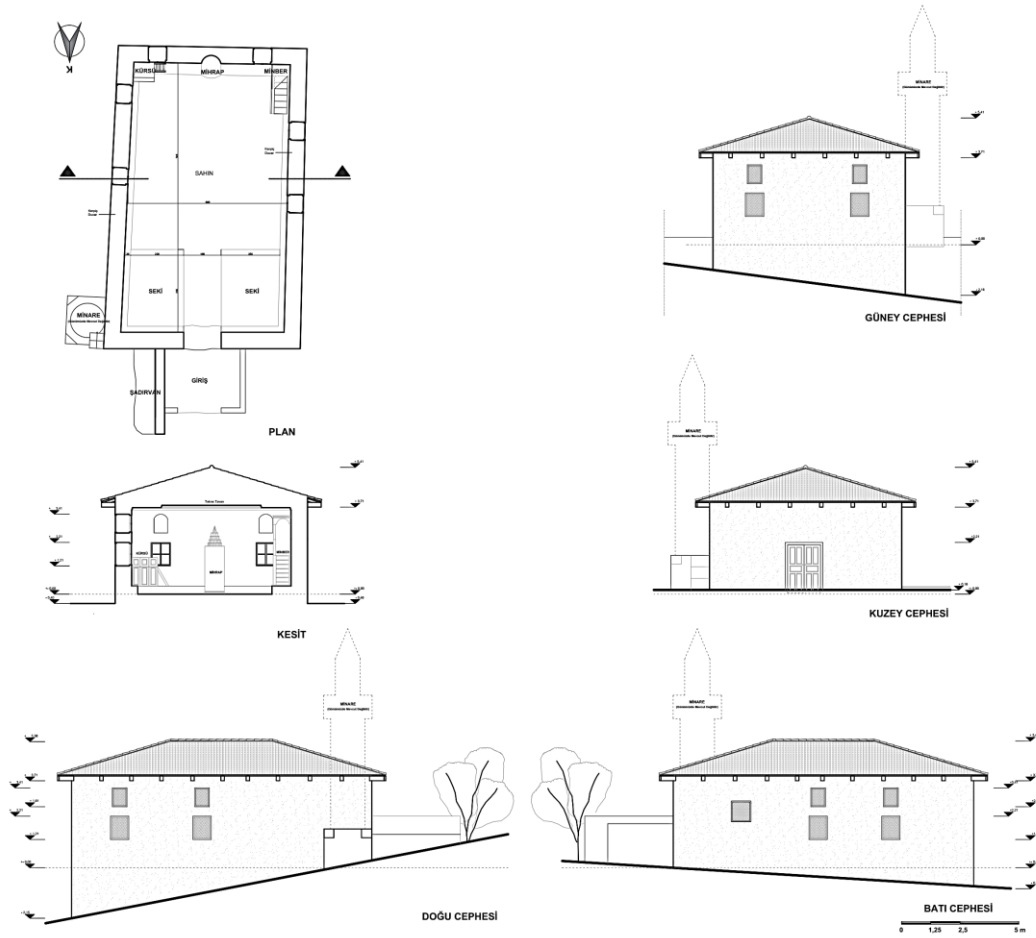
Şekil 3.41 Soğucakpınar Köyü'nde geleneksel köy evinin köy meydanı ile olan
ikişksi (187 ada/4 parsel)

3.7.5.2. Anıtsal Yapılar

Osmaneli köylerinin çoğunda özgün köy camisi veya mescidi günümüze ulaşamamıştır. Günümüze ulaşanların büyük bir çoğunluğu ise muhdes ekler ile özgün durumlarını kaybetmiştir. Günümüzde sadece 2 hanenin yaşamını sürdürdüğü Akçapınar Köyünde bir mescit günümüze harap da olsa ulaşabilmiştir (Şekil 3.42). Dikdörtgen plan şemasına sahip mescit 6,96×11,53 m boyutlarına sahiptir. Son cemaat yeri olmayan mescit sahnı, mihrap, minber ve müezzin mahfili bölümlerinden oluşmaktadır. Sahn bölümü bir seki ile ikiye ayrılmıştır. Mescide kuzey cephesinde yer alan küçük bir sahanlıktan sahna açılan bir kapı ile girilmektedir. Sahanlığın doğu duvarına bağlanmış muslukların olduğu basit bir şadırvan bulunmaktadır. Mescidin kible duvarında mihrap, minber ve müezzin mahfili yer almaktadır. Yapının giriş cephesi hariç her cephesine pencereler açılmıştır. Kible duvarında mihrap iki pencere dizisini ortalamıştır. Pencerelerin üzerinde tepe pencereleri bulunmaktadır. Pencereler dıştan ahşap kafeslerle, tepe pencereleri ise alçı pencereler ile kapatılmıştır. Her iki pencerede de içerden ahşap doğrama kullanılmıştır. Mescidin kuzeydoğu köşesinde bir minare bulunmaktadır. Ancak minareden günümüze sadece kaidesi kalmıştır. Mescit kagir yığma olarak inşa edilmiştir. Subasman seviyesine kadar duvarlar moloz taş örgüsüyle örülmüştür. Subasman seviyesinden sonra ahşap hatıllı kerpiç duvarlar ile beden duvarları tamamlanmıştır. Mescidin üzerini ahşap konstrüksiyonlu kırma çatı ile örtülmüştür. Sahn kısmının tavan kaplaması sekialtı ve sekiüstü kısımlarında farklılık göstermektedir. Küçük olan sekiüstü kısmının üzeri düz tavan, büyük olan sekialtı kısmının üzeri ise tekne tavan şeklindedir (Şekil 3. 43).

Şekil 3.42 Güneybatı köşesinden ve Son cemaat kısmından çekilen Akçapınar Köy Mescidi fotoğrafları.

Şekil 3.43 Akçapınar Köyü Mescidi plan, kesit ve cepheleri.

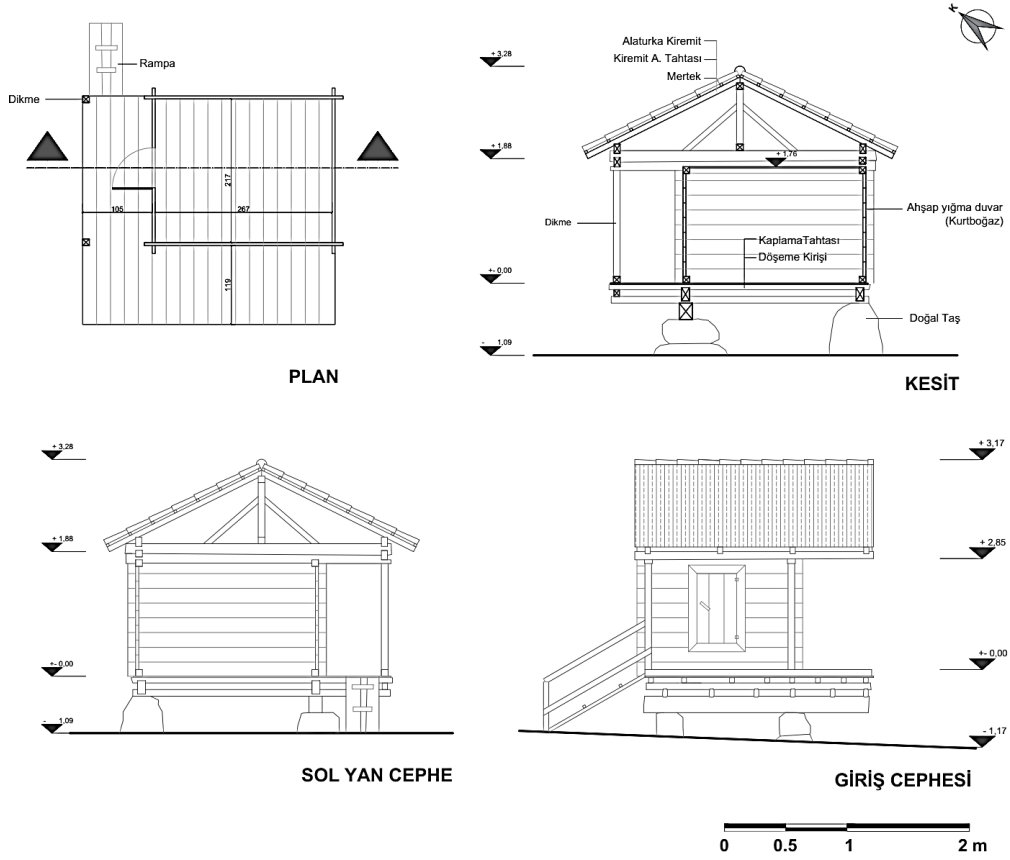
3.7.5.3. Ambarlar

Osmaneli köylerinin çoğunda evlerin zemin katlarında mahsuller depolanmaktadır. Evlerin zemin katlarının bir kısmı ambar işlevi görmektedir. Zamanla evlerdeki depolama alanları yetersiz kalarak köylerde mahsullerin ve hayvan yemlerinin depolanması için ambarlar inşa edilmiştir. Osmaneli'nin çoğu köyünde dikdörtgen planlı ve kerpiç yığma veya kerpiç dolgulu ahşap karkas yapım tekniğinde ambarlar inşa edilmiştir. Bu yapılar günümüzde daha çok samanlık veya ahır olarak kullanılmaktadır. Samanlık bölümünde söz konusu yapılar detaylandırıldığı için bu bölümde “serender” olarak nitelendirilen ambar yapıları anlatılacaktır (Şekil 3. 44). Osmaneli kuzeyinde yer alan yayla köylerinde “serender” olarak isimlendirilen yerden yükseltilmiş ambar yapılarına rastlanmaktadır. Bu yapılar köylüler tarafından “ambar” olarak adlandırılmaktadır. Bu köylerdeki serender yapıları taş veya tomruklar yardımıyla yerden yükseltilmiştir(Şekil 3. 45). Bu temeller üzerine

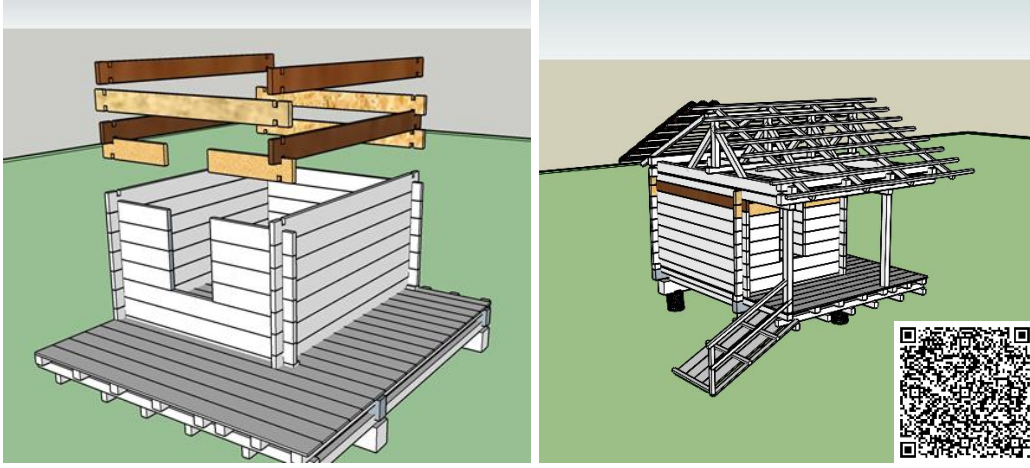
kurtboğazı tekniğinde keresteler birleşerek çantı bir yapı oluşturmuştur. Mahsullerin depolanması için kullanılan serenderlerde mahsullerin nem almaması için serenderin her tarafı kapalıdır. Serendere giriş cephesindeki bir kapak ile girilebilmektedir(Şekil 3. 46). Osmaneli’de en çok serender yapısı Oğulpaşa Yaylasında bulunan Adliye Köyünde yer almaktadır.

Şekil 3.44 Adliye Köyünde bir ambar (serender) yapıları.

Şekil 3.45 Adliye Köyü’nde bir ambar (serender) yapısı

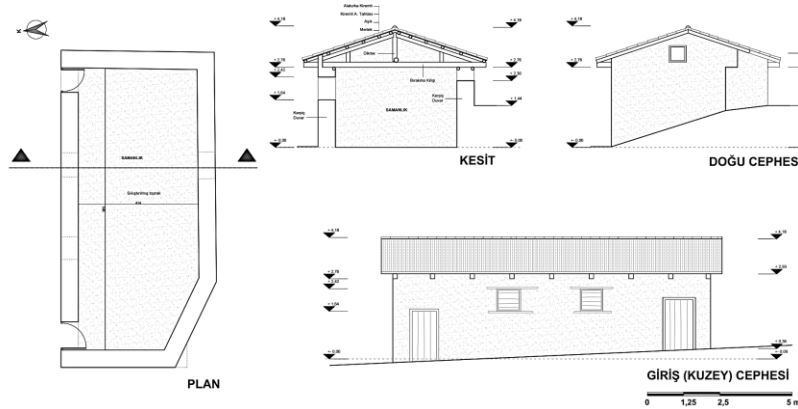
Şekil 3.46 3 boyutlu Serender modeli (Modeli 3 boyutlu görüntülemek için karekodu okutabilirsiniz).

Aynı köyde mısır depolamak amacıyla yapılmış olan ve “Nalya” adı verilen serender benzeri bir yapı bulunmaktadır. Mısırların depolandığı mekan zeminden karaboğaz tekniği ile birbirine geçmiş tomruklar ile yükseltilmiştir. Depo kısmı ise karaboğaz tekniğinde çantı olarak inşa edilmiştir (Şekil 3.47). Nalyalar serenderlerden farklı olarak, depo mekanının rahat havalandırılması için döşeme kirişleri sık aralıklarla döşenmiş olup, kirişler üzerine herhangi bir döşeme kaplaması yapılmamıştır. Böylece nalya içindeki mısır, zemindeki kiriş aralıklarından rüzgâr aldığı için çabucak kurur ve kuruyan mahsul değirmene taşınır. Günümüzde Osmaneli köylerinde geleneksel bir değirmen yapısına ait bir bulguya rastlanmamıştır. Serenderlerin ve nalyanın bulunduğu Adliye Köyü Gürcü köyü olup, 98 harbinde bölgeye gelen Gürcüler İznik’in Elmalı köyünden Adliye köyüne göçmüşlerdir. Bu göç sırasında köylerindeki yapı geleneğini Adliye köyüne taşımışlardır. Elmalı köyünde ahşap yığma tekniğinde inşa edilmiş ev, serender ve nalya yapılarını görmek mümkündür (şekil 3.48).

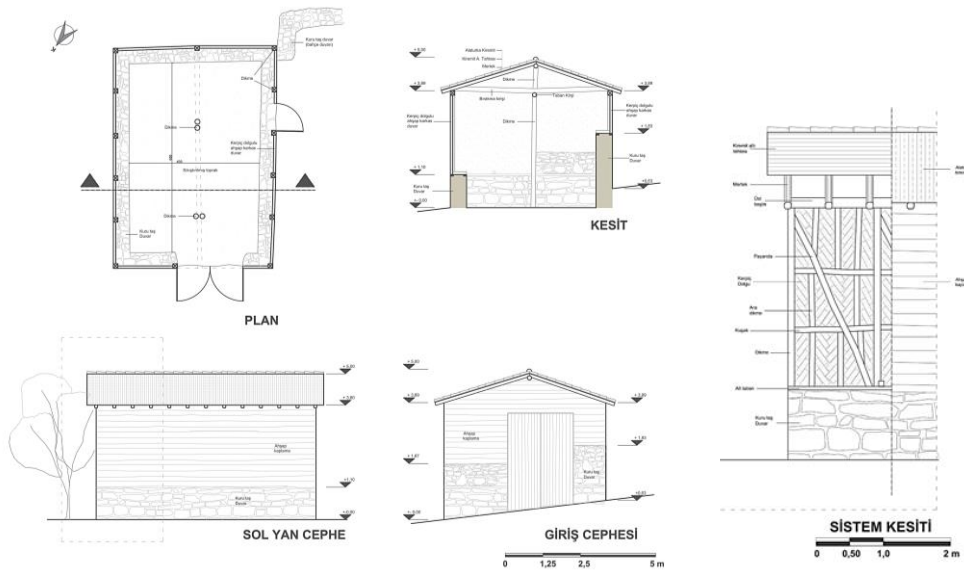
ahşap karkas duvar yapılmış ve karkas ahşap ile kaplanmıştır (şekil 3.51). Zeminleri sıkıştırılmış toprak olan ve herhangi bir tavan kaplaması bulunmayan samanlıklar oldukça basit yapılardır. Yapının beden duvarları üzerine mesnetlenen bırakma kirişleri üzerine beşik formunda ahşap oturtma çatı yerleştirilmiştir. Bazı örneklerde bırakma kirişleri açıklık ortasından dikmeler ile desteklenmiştir. Samanlıklara geniş bir kapıdan girilmektedir. Ancak günümüzde çoğunun ahır olarak kullanılmasından dolayı kapıların genişletilmiştir. Eğimli arazilere oturanlarında ise farklı kotlardan yapıya açılan iki kapı bulunmaktadır. Ağlan Köyünde bulunan samanlıklarda çatı saçağı uzatılarak bir sundurma oluşturulmuştur. Sundurma altı odunluk (kuruluk) olarak kullanılmaktadır. Sarıyazı ve Ağlan Köylerinde tütün kurutmak için samanlıkların hatılları duvar dışına doğru uzun bırakılmıştır (Şekil 3.49). Ancak günümüzde köylerde tütün üretimi devam etmediği için bu uzantılar işlevsiz kalmıştır. Köylerde samanlık ve ahır ihtiyacı hala devam ettiğinden dolayı tuğla veya gaz beton dolgulu ahşap karkas yeni samanlıklar ve ahırlar inşa edilmektedir.

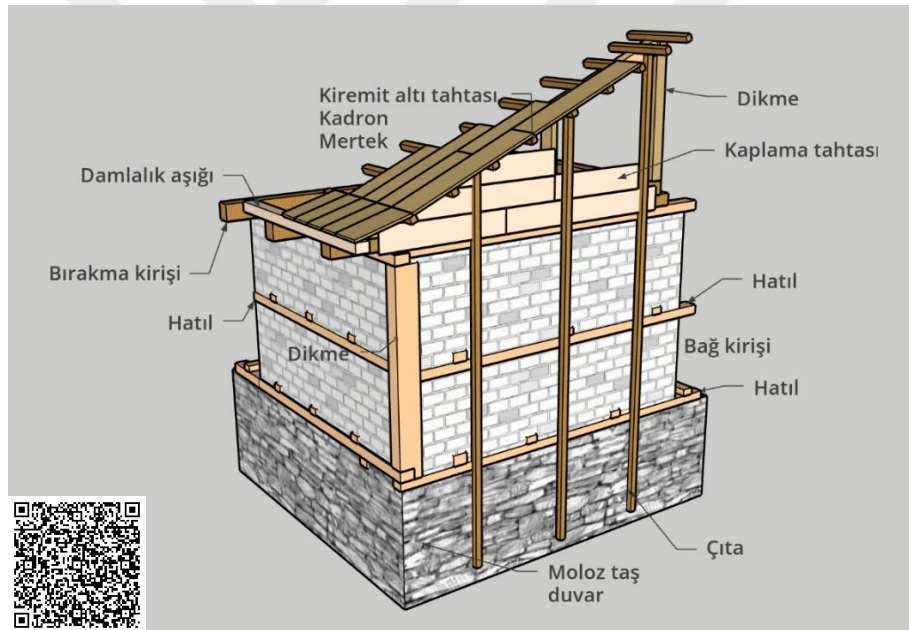
Şekil 3.49 Hımiş ve kerpiç samanlıklar

Şekil 3.50 Dereyörük Köyünde kerpiç samanlık yapısının plan, kesit ve cephe restitüsyon çizimleri.

Şekil 3.51 Balcıkhisar Köyünde hımış samanlık yapısının plan, kesit, cephe ve sistem kesiti restitüsyon çizimleri.

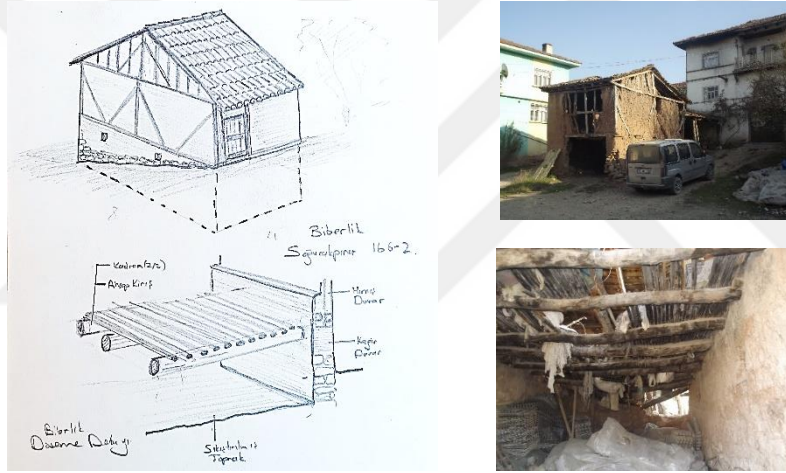
Şekil 3.52 Ahşap destekli kagir samanlık duvarı modeli (Modeli 3 boyutlu görüntülemek için karekodu okutabilirsiniz).

3.7.5.5. Biberlikler

Osmaneli'nin doğusunda bulunan köylerde kuru biber üretimi geçmiş yıllarda önemli bir ekonomi oluşturmuştur. Bu köylerde hava koşullarından bağımsız olarak biber kurutmak için yöre halkı tarafından "biberlik" olarak isimlendirilen biber kurutma yapıları inşa edilmiştir. Bu yapılar dikdörtgen planlı ve iki katlıdır. Kerpiç yığma olarak inşa edilmiş biberliklerin alt katında kazanlar bulunmaktadır. Bu

Şekil 3.54 Kızılöz Köyünde bir biberlik yapısının plan, kesit ve cephe çizimleri.

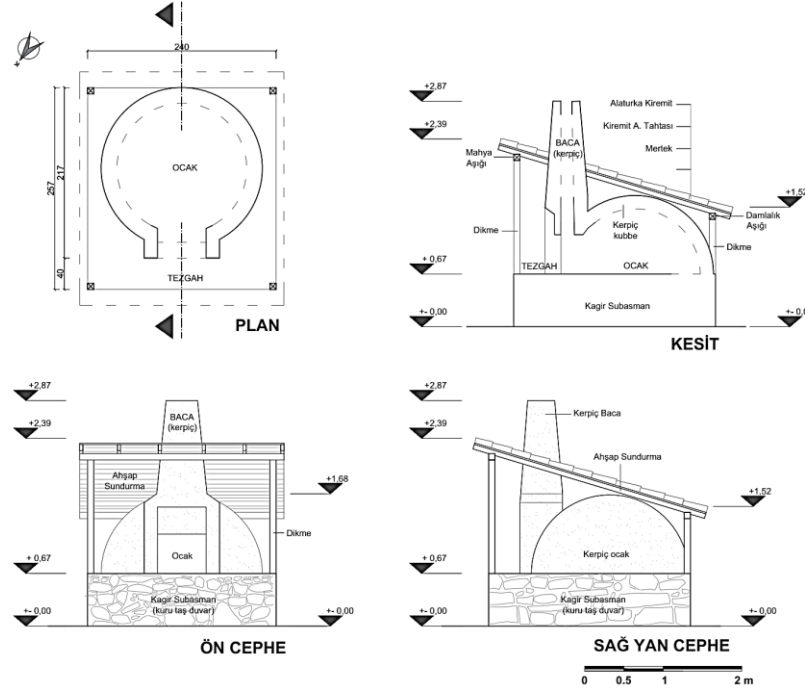

Şekil 3.55 Soğucakpınar Köyünde bir biberlik yapısının plan, kesit ve cephe eskizleri ile cephe ve döşeme fotoğrafları.

3.7.5.6. Fırınlr

Neredeyse her evin bahçesinde kagir malzemelerde yapılmış bir fırın bulunmaktadır. Moloz taş örgüsüyle yapılmış taş subasman seviyesinin üzerine ocak kurulmuştur. Ocakların bazıları kerpiç ile yapılmışken bazısında tuğla malzemenin de kullanıldığı görülmektedir. Fırınlrın dışı çamur sıvalı olduğu için yapı malzemesini cepheden tespit etmek mümkün değildir. Fırınlrın ocak kısmının ısıyı daha uzun muhafaza etmesi için ocak tabanına tuz serildiğı bilinmektedir. Osmaneli kırsalında ise bu işlem için cam kırığı kullanıldığı öğrenilmiştir. Ocağın üstü tuğla veya kerpiçten örölmüş kagir bir kubbe ile kapatılmıştır. Ocak ağızı üzerinde kerpiçten yapılmış bir baca bulunmaktadır. Bazı fırlrın ocak ağızlarının

iki yanında gözler (tembel deliği) bulunmaktadır. Fırınların üzeri yağmur ve kardan etkilenmemesi için bir sundurma ile kapatılmıştır. Sundurma fırın subasmanı üzerine mesnetlenen 4 dikme üzerine oturmaktadır. Bazı fırınlarda dikme yerine kerpiç duvar üzerine sundurma oturtulmuştur. Bu dikmeler üzerine oturan mahya ve damlalık aşığı üzerine mesnetlenen mertekler sundurmanın strüktürünü oluşturmaktadır. Fırının baca kısmından itibaren alçalmaya başlayan sundurma örtüsü alaturka kiremittir (Şekil 3. 56).

Şekil 3.56 Belenalan Köyü’nde geleneksel fırın yapısı

Fırınlar köy evinin parseli içinde diğer yapılara veya bahçe duvarına bitişik şekilde bulunacağı gibi bahçede tekil halde de bulunabilmektedir. Fırınlar günümüzde özgün işlevinde kullanılmaya devam edilmektedir. Osmaneli’nin tüm köylerinde fırınlar bulunmaktadır (Şekil 3. 57).

Şekil 3.57 Osmaneli Köylerinde görülen fırın örnekleri.

OSMANELİ KIRSAL MİMARLIK MİRASININ ENVANTERLENMESİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Tez kapsamında Osmaneli kırsalında yer alan tüm köy ve mahalleler yerinde incelenmiş ve yerleşimlerin kültürel peyzajını oluşturan kültürel ve doğal öğeler tespit edilmeye ve bu öğelerde görülen koruma sorunları belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen coğrafi, ekonomik, mimari ve sosyal veriler kültürel peyzaj değerlendirme formlarına (KPDF) işlenmiştir.

4.1 Kültürel Peyzaj Değerlendirme Formlarının Hazırlanması

Kültürel ve doğal mirasın belgelenmesi için envanterleme çalışmaları yapılmaktadır. Kırsal mimarlık mirasının belgelenmesinde tek yapı ölçeğinde oluşturulan kırsal mimarlık envanterleri Türkiye'nin çeşitli köylerinde uygulanmıştır (Mazlum vd., 2004). Bunun yanında ulusal ve uluslararası çalışmalarda yapılan köy tasarım rehberlerinde köylerin kırsal peyzaj ve mimari karakterinin belirlenmesi için çeşitli envanterler geliştirilmiştir (Şekil 4.1-2). Birleşik Krallıkta “Village Design Statement” raporları ile kırsal yerleşimlerin mimari karakteri tanımlanmaya çalışılmıştır (The Heritage Council, 2012). Türkiye’de kültürel peyzajın karakterizasyonunu konu alan akademik çalışmalarda, kültürel peyzaj sınıflandırmaları yapılırken bölgedeki hâkim mimari karakteri değerlendirmek için tablolar ve hesaplamalar yapılmıştır (Erdem, 2012). Bunun yanında Türkiye’nin çeşitli bölgelerinde köy tasarım rehberleri çalışılmış, bu rehberlerde bölgenin mimari karakteri belirlenmeye çalışılmıştır.

Kırsal yerleşimlerin doğal peyzaj ile iç içe olduğu ve bu yerleşimlerdeki coğrafi öğelerle birlikte ekonomik faaliyetlerin yerleşimleri şekillendirdiği bilinmektedir. Bu nedenle kırsal mimarlık mirasının yanında coğrafi ve ekonomik verileri de içeren bir envanter Osmaneli köyleri için geliştirilmiştir. Kültürel Peyzaj Değerlendirme Formları (KPDF) olarak isimlendirilen envanterler Osmaneli'nin 26 köyü için uygulanmıştır. KPDF envanterlerinde köylerin demografik ve ekonomik yapıları, doğal çevre, yapılı çevre özellikleri, kültürel peyzaj öğeleri, çizim ve fotoğraflar başlıkları altında konuyla ilgili veriler gruplanmıştır. Demografik yapıda köylerin nüfus ve hane bilgisi ile haritada konumları gösterilmiştir. Ekonomik yapı kısmında köylerdeki ekonomiyi oluşturan geçim kaynakları listelenmiştir. Doğal çevre özelliklerinde yerleşimlerin topoğrafya, jeoloji, hidroğrafya ve bitki örtüsü bilgileri verilmiştir. Yapılı çevre özelliklerinde köylerin yerleşim özellikleri, altyapı ve ulaşım olanakları, sokak dokusu, geleneksel yapıların mimari özellikleri ve yeni yapılaşma durumu ile ilgili veriler aktarılmaktadır. Bu kısımda tarihi yapıların yapım sistemleri, yapı malzemesi, cephe özellikleri ile yöreye özgü yöresel mimarlık ürünleri geleneksel yapıların mimari özellikleri başlığı altında detaylandırılmıştır. Bu bölümde köyün uydu fotoğrafı yerleşim özellikleri kısmında verilirken, geleneksel yapılarla ilgili eskiz, ve fotoğraflarına envanterin çizim ve fotoğraflar kısmında yer verilmiştir. Kültürel peyzaj öğeleri başlığı altında kültürel ve doğal miras öğelerinin tanımı yapılmış ve bu miras öğelerinde karşılaşılan koruma sorunları belirtilmiştir.

Osmaneli kırsalında yer alan tüm köy ve mahalleler yerinde incelenmiş, yerleşimlerin kültürel peyzajını oluşturan kültürel ve doğal öğeler tespit edilmeye ve bu öğelerde görülen koruma sorunları belirlenerek KPDF envanterleri doldurulmuştur. Kültürel Peyzaj Değerlendirme Formu (KPDF) envanterlerine sahadan ve literatürden elde edilen coğrafi, ekonomik, mimari ve sosyal veriler işlenmiş ve KPDF envanterleri çalışmanın ekinde verilmiştir.

OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU			
DEMOKRAFİK YAPI			
Köy:	DEREYÖRÜK		
Nüfus:	32		
Hane sayısı:			
EKONOMİK YAPI			
Geçim Kaynakları	Tarım	Tahıl ve meyve yetiştirilmektedir.	
	Hayvancılık	Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık yapılmaktadır.	
	Turizm	Bölgedeki doğa yürüyüşü rotaları köy üzerinden geçmektedir.	
	Ormancılık:	Köylüler yakacak ihtiyaçlarını çevredeki ormanlardan karşılamaktadırlar. (Makta)	
	Diğer:	Geçmişte ipekböcekçiliği yapılmıştır. Ancılık yapılmaktadır	
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ			
Topoğrafya	200-300 m		
Arazi Tipi	Ova Plato Vadi dağ sırt yamaç etek		
Göksu Vadisinde yer alan köyün kuzeyinden Göksu çayı akmaktadır.			
Jeoloji			
Magmatik Kayaç	Metamorfik Kayaç	Alüvyon	Tortul Kayaç
Hidroğrafya			
Akarsu	Göksu Çayı	Göl / Gölet	yok
Sulama		Hayvan B.	
Bitki Örtüsü			
AZ	YOĞUN	Orman Formasyonu:	Mera
		Tarım alanları	Maki
Köyün çevresi ormanlar ile kaplıdır.			
YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ			
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Yıldız	Merkezi
	Lineer	Parçalı	Seyrek
			
Altıyapı	su	elektrik	kanalizasyon
Ulaşım olanakları	Yerleşim Dışı	Yerleşim İçi	
	asfalt (Belenalan-Orhaniye)	Asfalt	Taş Kaplama
Yerleşim ve Sokak Dokusu	Yerleşim eğime ve göksu deresine paralel bir şekilde gelişmiştir. Evlerin çoğunluğu ayrı nizamda ve bir cephesi sokağa bakacak şekilde yapılmıştır. Az sayıda ev bitişik nizamda inşa edilmiştir. Evlerin bahçelerinde ağıl, odunluk ve ahır gibi müstemilatları vardır. Sokak ve bahçeler çoğunlukla taş duvarlar ile birbirinden ayrılmıştır. Bazı kısımlarda bu ayrımlar aşıp (dal) çitler ile sağlanmıştır. Evlerin bahçelerinde ve bahçe sınırlarında ağaçlar vardır. Bu nedenle köy oldukça yeşil bir görünüme sahiptir. Orman ile çevrelenen Dereyörük köyü ölçülü yapılaşması ve yeşil dokusu ile doğal peysajla uyumlu bir kültürel peyzaj sergilemektedir.		
	Yapıların Kat adetleri		
en fazla		2	Ortalama
Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri			
Köyün geleneksel dokusu 2 katlı evlerden oluşmaktadır. Evlerin birinci katlarında çikmalar yapılmıştır ve bu çikmalar payanda ve eliböğründeler ile desteklenmiştir. Evlerin çatıları kırma çatılı ve saçaklıdır.			

Cephe Özellikleri		Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri		Ortak Kullanım Alanları		Geleneksel Üretimde Olgun Yapı ve yapı detayları		Yeni Yapılaşma	
Evlerin çarısı ovali veya beyaz badanalıdır. Beyaz badanalı evlerin pencere diğirama ve silindiri yeşil boyalıdır. Bazı evlerin cephelelerinde kat ve pencere hizasında ahşap silmeler ve kalan diğirama pervaizler vardır. Evlerin birinci katındaki köşelerde bulunan diğirama ve alt taban kırışıklı genelleştirilmiştir. Evlerin birinci katlarında küçük çikmalar yapılmıştır. Bu çikmalar payandalar ile desteklenmiştir. Çikmalı evler kudur çikması olmayan evler de bulunmaktadır. Evlerin gusulhanesi elileri birinci katta çikma yaparak eklenmiştir. Bazı evlerin girişlerinin üzeri bir çikma ile örtülmüştür. Pencereleinde yatay ve dikey çatıların formları birlikte kullanılmıştır. Bazı pencerelerin önünde ahşap çikmaklar bulunmaktadır. Evlerin saçakları kaplanmamıştır.		Evlerin subasman ve zemin kat duvarları taş ve kerpiç malzemelerden yapılmıştır. Subasman duvarları ahşap hatlı kuru taş duvar veya moloz taş duvar örgülü ile yapılmıştır. İki katlı yapıların zemin katları kerpiç, yığma duvarlardan inşa edilmiştir. Evlerin ikinci kat duvarları kerpiç örgülü ahşap karkas (hemig) sistemi ile oluşturulmuştur. Evlerin çatıları kırma çatı ve ahşap konstrüksiyonludur. Çatılar saçaklı ve alaturka kırma çatıdır. Kiremit pencereler diğirama ile yapılmıştır. Evlerin cephelelerinde eklenen gusulhanesi geleneksel yöntem ve malzemeler ile yapılmıştır. Gusulhane çikmaları ahşap kaplıdır ve evin çatısından ayrı olarak tek yone eğimli küçük çatılar bulunmaktadır. Evlerin bahçelerinde bulunan ambar, odunluk firi gibi yapılar taş, kerpiç ve ahşap malzemeleri birlikte kullanılarak yapılmıştır. Fırılar kerpiçten yapılmıştır. Bazı fırıların üzeri ahşap bir sunuma ile örtülmüştür. Ambar ve odunluk yapılarının duvarları, evlerde olduğu gibi subasmanlar kuru taş duvarı, zemin katları kerpiç, yığma duvarlıdır. Bu yapıların üzeri beşik çatı ile birleşim olup çitlen alanları ahşap tahtalar ile kaplanmıştır.		cami, çeşme, kühne		Fırı, ambar, odunluk, çikmaklar		Yeni yapılaşma ağırlıkla konutlar tek ve iki katlı olarak inşa edilmiştir. Evlerin çatıları kırma çatıya inşa edilmeye devam etmektedir. Yeni yapılar beton ve derzli tuğla yapı malzemeleri olarak kullanılmıştır. Bu yapıların üzeri marulıya kırma çatı veya oluklu levha ile örtülmüştür.	

Şekil 4.3 Dereyörük köyü için hazırlanan kültürel peyzaj değerlendirme formu (KPDF) envanter örneği.

4.2 Osmaneli Kırsal Mimarlık Mirasının Sayısallaştırılması ve Değerlendirilmesi

Osmaneli köylerindeki saha çalışması ve KPDF envanterlerinin sonucunda kimi köylerin kırsal mimarlık mirasını kaybettiği, bazılarının ise kırsal peyzaj özelliklerini koruyamadığı gözlemlenmiştir. Ancak çalışma alanında yer alan 26 köy benzer

mimari özelliklere ve farklı koruma sorunlarına sahiptir. Bu nedenle yerleşimler arasında karşılaştırma yapmak, kültürel ve doğal açıdan nitelikli köylerin daha detaylı çalışılabilmesi için nicel bir değerlendirmeye ihtiyaç duyulmuştur. Bu amaçla yerleşimlerin kırsal mimarlık mirası, kırsal peyzaj ve sosyoekonomik özelliklerinin değerlendirileceği tablolar geliştirilmiştir. Bu kapsamda Osmaneli kırsalında yer alan 26 köyün bir arada yer aldığı kırsal mimarlık mirası, kırsal peyzaj, sosyal ve ekonomik yapı tabloları üretilmiştir.

Dünyada kırsal yerleşimlerin mimari karakterlerinin belirlenmesi için farklı yöntemler geliştirilmiştir. Birleşik Krallıkta “Village Design Statement” raporları ile kırsal yerleşimlerin mimari karakteri tanımlanmaktadır (The Heritage Council, 2012). Yine, Birleşik Krallık’ta Historic Landscape Characterisation (HLC) haritaları ile kırsal alanların karakteri belirlenmeye çalışılmıştır. HLC yönteminde, bölgenin peyzaj yoğunluğuna göre 1 veya 2 hektarlık alanlarda bölgenin baskın peyzaj karakteri belirlenerek haritalanır. Böylece alan bazlı veri haritalanarak bölgelerin peyzaj karakterleri belirlenmesi sağlanır. Masa başında ve sahada bölgenin peyzaj karakterine ilişkin bilgiler toplanarak coğrafi bilgi sistemlerine (CBS) aktarılır. HLC kırsal mirasın korunması ve sürdürülebilirliği için doğru planlama kararlarının alınmasına katkı sağlamaktadır (Historic England, 2024). Türkiye’de kültürel peyzajın karakterizasyonunu konu alan akademik çalışmalarda, kültürel peyzaj sınıflandırmaları yapılırken bölgedeki hâkim mimari karakteri değerlendirmek için tablolar üretilmiştir (Erdem, 2012). Osmaneli köylerinin kırsal mimarlık mirası, kırsal peyzaj, sosyal ve ekonomik yapı tabloları geliştirilirken, daha önce yapılmış kırsal peyzajın karakterizasyon ve sınıflandırma çalışmalarından faydalanılmıştır.

4.2.1 Kırsal Mimarlık Mirası Tablosu

HLC gibi peyzaj karakter çalışmalarında bölgelerin tarihi peyzaj karakterinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Osmaneli köylerinde yöresel mimari karakter birbirine benzer nitelikte iken, aynı köylerde geleneksel dokunun yoğunluğu ve korunmuşluk durumlarında belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Bu farklılıkları objektif bir biçimde ölçmek amacıyla sayısal bir değerlendirme yöntemi geliştirilmiştir. Kırsal mimarlık mirası tablosu ile bölgedeki kırsal mimarlık mirasının özelliklerinin betimlenmesi ve yöresel mimarinin yoğunluğu ve korunmuşluk durumunun ölçülmesi amaçlanmaktadır. Bu nedenle yerleşimlerdeki

kırsal mimarlık mirasının durumunun sayısallaştırılması ve hesaplanması için B. İpekoğlu'nun (2005) "An Architectural Evaluation Method for Conservation of Traditional Dwellings" ve Nijkamp'ın (1989) "Evaluation Indicators for our Cultural-Architectural Heritage" başlıklı çalışmasından faydalanılmıştır. B. İpekoğlu'nun (2005) çalışmasında Eskişehir Odunpazarı'ndaki geleneksel konutların cephe ve iç mimari özellikleri ile korunmuşluk durumları sayısallaştırarak değerlendirilmiştir. Odunpazarı mahallelerinde yapı ölçeğinde olan bu hesaplama yöntemi, bu çalışmada Osmaneli köylerindeki yöresel mimarlık ürünleri, geleneksel yapım teknikleri ve malzemeleri ile geleneksel dokunun yoğunluğu ve korunmuşluk durumları sayısallaştırılarak kırsal yerleşim ölçeğine uyarlanmıştır. Osmaneli köylerinin kırsal mimarlık mirasının durumunu değerlendirmek için "Kırsal Mimarlık Mirası Tablosu" üretilmiştir. Tablo arkeolojik miras, kırsal mimarlık öğeleri, geleneksel dokunun durumu ve yeni yapılaşma olarak 4 bölüme ayrılmıştır. Bu dört bölümün altında farklı değerlendirme kriterleri bulunmaktadır (Tablo 4.1).

Arkeolojik miras bölümü Höyük ve Tümlüs, Mimari Kalıntı ve Buluntu, Devşirme taş kıstaslarına ayrılmış ve A1 ile A3 arasında kodlanmıştır. Osmaneli köylerinde arkeolojik miras öğeleriyle yöresel mimarinin iç içe geçtiği alanlara rastlanmamaktadır. Köylerde arkeolojik öğelerin devşirme taş, tekil buluntu ve höyük şeklinde olduğu görülmektedir. Bu nedenle bu bölümde kriterler için herhangi bir sayısal değer verilmemiş, köylerin sahip olduğu arkeolojik öğenin bilgisi aktarılmıştır.

Kırsal mimarlık öğeleri bölümü, yapım teknikleri, malzeme kullanımı, cephe ve plan özellikleri, anıtsal yapı, geleneksel üretime yönelik yapılar ve sokak dokusu olarak alt başlıklara ayrılmıştır. Bu başlıkların altına köylerde görülen mimari, malzeme ve yapım tekniğine göre değerlendirme kriterleri belirlenmiştir. Örneğin malzeme kullanımı bölümünde kerpiç (1-2), taş (1-2) ve ahşap (1-2) kıstasları bulunmaktadır. Köydeki malzeme kullanım yoğunluğuna göre her malzeme 1 veya 2 sayısal değerini almaktadır. Yerleşimlerde var olan yöresel mimarlık öğelerinin özgünlüğü ve nadirliği bu kısımda alacağı sayısal değeri etkilemektedir. Örneğin hemen hemen her köyde bulunan samanlık yapıları "2" sayısal değerini alırken, sadece birkaç köyde var olan biberlik yapıları ise "4" sayısal değerini almaktadır. Geleneksel doku bölümünde 25 kriter bulunmaktadır ve her biri K1 ile K25

arasında kodlandırılmıştır. Her köy sahip olduğu mimari ve malzeme özelliklerinin varlığına ve yoğunluğuna göre bir değer almaktadır. Bu değerlerin toplamı ise o yerleşimin kırsal mimarlık öğeleri değerini oluşturmaktadır.

Geleneksel doku durumu başlığının altında Geleneksel Dokunun Yoğunluğu (1-4) ve Korunmuşluk Durumu (0-4) kısımları yer almaktadır. Köyler geleneksel dokunun yoğunluk ve korunmuşluk durumuna göre parantez içinde bulunan rakamlar arasında bir değer almaktadır. D1 ve D2 olarak kodlandırılan yoğunluk ve korunmuşluk değerleri her köy için toplanarak geleneksel doku durum sayısını oluşturmaktadır.

Yeni yapılaşma bölümü, Çok-Az Katlı (0-5-10), Geleneksel Yapı Parsel içi-dışı (10-0), Yapılaşma Yoğunluğu (0-5-10) şeklinde üç kıstasa ayrılmıştır. Bu bölümde yerleşimler yeni yapıların kat sayıları, geleneksel konutların parseli içine veya dışına inşa edilmesi ve yoğunluklarına göre değer almaktadır. YY1, YY2 ve YY3 olarak kodlanan kriterlerin değerleri toplanarak köyün yeni yapılaşma değeri hesaplanmaktadır. Geleneksel doku ile uyumsuz yapılar tarihi kırsal peyzaja zarar vermektedir. Bu nedenle bu bölümden elde edilen veri negatif değer taşımaktadır.

Yerleşimin kırsal mimarlık mirası değeri, kırsal mimarlık öğeleri ile geleneksel doku değerlerinin çarpılması ve bu değerden yeni yapılaşma değerinin çıkartılması ile bulunmaktadır (1.1).

Kırsal mimarlık mirası değeri = Toplam (kırsal mimarlık öğeleri) x Toplam (geleneksel doku) – Toplam (yeni yapılaşma)

$$KM = \sum Kn . \sum Dn - \sum YYn \quad (1.1)$$

Tablo 4.1 Kırsal Mimarlık Mirası Tablosu

KIRSAL MİMARLIK MİRASI																																				
Kırsal Mimarlık Öğeleri																																				
Arkeolojik Miras	Yapım teknikleri										Malzeme kullanımı	Cephe özellikleri	Plan Özellikleri		Kat Sayısı	Anıtsal nitelik (yapı- alan)	Geleneksel üretime yönelik yapılar										Sokak Dokusu	Yeni Yapılaşma		KIRSAL MİMARLIK MİRASI DEĞERİ						
	Yığılma (2)	İhmal (2)	Çantı (2)	abşap (1/2)	kerpiç (1/2)	taş (1/2)	Sivili (2)	Ahşap Kaplamalı (2)	Çiçeklik (4)	Dal Askı (4)	Sofalı (2)	2 katlı (2)	3 katlı (3)	Camli / Mescit (3)	Çeşme ve meydan (3)	Konak (3)	Fırın (2)	Ahır (dam) (2)	Ambar (2)	Ödünç (2)	Biberlik (4)	Serender (4)	Böcekçilik Konağı (4)	Geleneksel sokak kaplaması (taş kaplama) (3)	Geleneksel bahçe duvarlarının varlığı (2)	10	Geleneksel Dokunun Korunmuşluk Durumu (0/4)	11	Çok / az katlı (0/5/10)		Y12	Geleneksel Yapı Parseli içi / dışı (10)	Y13	Yapılaşma Yoğunluğu (0/5/10)		
Höyük (Tümülüs 10)	T1	Yığılma (2)	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22	K23	K24	K25	2	4	3	5	0	0	5	326	A
	*	2	2	0	1	2	1	2	0	4	2	2	2	2	3	3	3	3	2	2	2	2	0	0	4	2	4	3	0	0	5	273	A			
	Kazılıp	*	2	2	1	2	1	2	0	4	2	2	2	2	2	3	3	3	2	2	2	2	4	4	2	4	3	0	0	5	256	A				
	Dereyörük	*	2	2	0	1	2	1	2	0	4	0	2	2	0	0	3	0	2	2	2	2	0	0	4	3	2	4	3	5	0	5	238	A		
	Alçıpanar	*	2	2	0	1	2	1	2	0	0	2	2	0	3	0	0	0	2	2	2	2	2	0	4	0	3	2	4	0	0	0	234	A		
	Kazancı	*	2	2	1	2	2	2	2	0	2	2	2	2	3	3	3	3	2	2	2	2	2	4	4	2	4	2	0	0	5	224	A			
	Günüören	*	2	2	1	2	1	2	4	2	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	4	4	2	3	3	5	0	5	220	A				
	Sarıyazı	*	2	2	2	1	2	2	2	2	0	2	2	3	3	3	3	3	2	2	2	2	4	4	2	3	2	5	10	5	195	B				
	Ağlan	*	2	2	0	2	2	1	2	2	0	0	2	3	0	0	3	2	2	2	2	2	0	4	4	3	2	3	2	5	10	5	190	B		
	Soğucakpanar	*	2	2	1	2	1	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	2	2	2	2	4	4	2	3	2	5	10	10	78	B				
Koruma Durumu	Borcak	*	2	2	0	1	2	1	2	0	4	0	2	2	0	0	3	0	2	2	2	2	0	0	0	2	2	3	5	0	5	145	B			
	Hisarçık	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2	0	0	0	140	B				
	Adıyıc	2	2	2	2	2	2	2	2	0	2	2	2	0	0	0	0	2	2	2	2	0	4	0	0	2	2	2	0	0	5	131	B			
	Bağcıhisar	2	2	0	1	2	1	2	0	4	2	2	0	0	0	0	2	2	2	2	2	0	0	0	0	0	2	2	5	0	5	110	B			
	Selçik	*	2	2	1	2	1	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	4	4	2	1	2	5	10	96	B					
	Oğuşpaşa	*	2	2	1	2	1	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	5	5	90	B					
	Çiftlik	*	2	2	0	1	2	1	2	0	0	2	2	0	0	0	0	2	2	2	2	0	0	0	0	2	2	5	0	5	86	B				
	Düzmeşe	*	2	2	0	1	2	1	2	0	0	2	2	3	0	0	3	2	2	2	2	2	0	0	4	0	2	1	5	0	10	81	B			
	Büyükyenice	*	2	2	0	1	2	1	2	0	4	0	2	2	3	3	3	3	2	2	2	2	2	4	2	2	2	2	1	10	10	78	B			
	Orhanlıye	2	2	2	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	5	10	73	B				
Bereket	*	2	2	0	1	2	1	2	0	0	2	2	2	0	3	0	0	2	2	2	2	0	0	0	0	0	2	2	1	5	0	5	65	B		
Eriçek	2	2	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	5	0	5	36	C				
Selimiye	2	2	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	5	10	35	C					
Boylukaya	2	2	0	1	2	1	2	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	2	2	2	2	0	0	0	0	0	1	1	5	0	5	34	C			
Ardan	*	2	2	0	1	2	1	2	0	0	2	2	2	0	0	0	0	2	2	2	2	0	0	0	0	0	1	1	5	10	5	24	C			
Medetli	2	2	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	4	4	2	1	1	1	1	10	10	10	C				
Ciğler	1	1	1	1	1	2	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	2	2	2	0	0	0	0	0	0	1	1	5	10	5	-4	D			
Çerkeşli	2	2	0	1	1	1	2	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	10	10	-19	D				

4.2.2 Kırsal Peyzaj Karakteri Tablosu

Köylerin sahip oldukları doğal çevre özellikleri ve bu doğal çevre ile olan ilişkisini değerlendirmek için kırsal peyzaj karakteri tablosu geliştirilmiştir. Oluşturulan tablolarda sadece kırsal mimarlık mirası tablosunda sayısal değer verilerek değerlendirme ve gruplandırma yapılmıştır. Geriye kalan kırsal peyzaj karakteri ile sosyal ve ekonomik yapı tablosunda herhangi bir sayısal değer verilmeyerek kırsal mimarlık mirası tablosunda değerlendirilen köylerin bilgilerini bir arada görebilme ve değerlendirme imkânı vermektedir. Köylerin sahip olduğu özellikler tabloda ilgili sütunda “ * ” işareti veya rakam ile belirtilmiştir.

Tabloda kırsal peyzaj karakteri tablosu yerleşim dokusu, kırsal peyzaj öğeleri ve kentsel peyzaj olmak üzere 3 ana kısımdan oluşmaktadır. Yerleşim dokusu kısmında köylerin hangi yerleşim dokusuna veya dokularına sahip olduğu belirtilmiştir. Bu bölümde toplu (yıldız, merkezli), dağınık, parçalı, lineer ve seyrek olmak üzere YD1’den YD6’ya kadar özellikler kodlanmıştır. Kırsal peyzaj kısmı doğal çevre öğeleri (D_n) ve doğal çevrenin korunmuşluk durumu (K_n) bölümlerinden oluşmaktadır. Doğal çevre öğeleri: kente olan uzaklık, topoğrafya, hidroğrafya, jeoloji ve bitki örtüsü alt başlıklarına ayrılmıştır. Bu bölümler üst başlığı ile ilgili olarak 20 kritere bölünmüştür ve D1’den D20’ye kadar kodlanmıştır. Tabloda kente olan uzaklık bölümü 0 ile 35 km arasında kıstaslara ayrılmıştır. Topoğrafya bölümü ova, plato, vadi, yayla ve dağ olarak, Jeoloji kısmı ise magmatik, metamorfik, tortul kayaçlar ve alüvyon şeklinde 4 kıstasa ayrılmıştır. Hidroğrafya bölümü göl, karasu ve gölet olarak üç, bitki örtüsü bölümü ise orman, maki, tarım alanı ve mera (otlak) olarak 4 kritere bölünmüştür. Bitki örtüsü bölümünde bitki örtüsünün yoğunluğuna göre 1 ile 4 (Kitle 4, Grup 3, az 2, Tek 1) arasında değer almıştır. Doğal çevrenin korunmuşluk durumu bölümü 4 kıstasta incelenmiştir. Bunlar; sanayi, yapılaşma ve otoyollar ile bozulmuş doğal çevre, kontrolsüz yapılaşma ile kısmen bozulmuş doğal çevre, doğal çevre ile uyumlu yapılaşmanın olduğu kırsal peyzaj, doğal koruma alanı olarak tescil edilmiş korunan çevre şeklinde sıralanmaktadır. Köylerin çevresindeki doğal çevrede olan yapılaşma faaliyetleri ve doğal koruma alanının olup olmaması bu bölümde hangi sütunda konumlanacağını belirlemektedir. Kentsel peyzaj kısmını (KP_n) kentsel alan, sanayi tesisleri ve otoban kriterleri oluşturmaktadır. Köylerin içinde veya yakınında bu öğelerden hangileri bulunuyorsa ilgili sütunda “ * ” işareti ile

belirtilmiştir. Tablonun son sütununda kırsal mimarlık mirası kriterlerine göre sınıflandırılan köylerin hangi grupta olduğu belirtilmiştir. Bu sayede köylerin kırsal mimarlık mirasının korunmuşluk durumuna göre kırsal yerleşimlerin doğal çevre ile olan ilişkisini değerlendirmek mümkün olmuştur (Tablo 4.2).

Tablo 4.2 Kırsal peyzaj karakteri tablosu

[illegible]

4.2.3 Sosyal ve Ekonomik Yapı Tablosu

Yerleşimlerin kültürel, demografik ve ekonomik yapıları sosyal ve ekonomik değer tablosunda değerlendirilmeye çalışılmıştır. Tabloda öncelikle yaşamın devam ettiği ve devam etmediği (terkedilmiş) tarihi kırsal yerleşimler belirtilmiştir. Terkedilmiş yerleşimlerde herhangi bir ekonomik ve sosyal faaliyet olmadığı için ekonomik ve sosyal değerlendirmeye katılmamıştır. Sosyal ve ekonomik yapı tablosu somut olmayan kültürel miras, nüfus yapısı ve ekonomik yapı bölümlerinden oluşmaktadır. Somut olmayan kültürel miras kısmı etnik köken, gelenekler ve geleneksel üretim tekniklerinden oluşmaktadır. Osmaneli köylerinin çoğunluğu etnik köken açısından kozmopolit bir yapıya sahip değildir. Ancak bazı köylerin nüfusunu Gürcü, Pomak ve Bulgar göçmenleri oluşturmaktadır. Etnik köken kısmında köylerde görülen etnik köken belirtilmiştir. Gelenekler bölümünde yerleşimde geçmişte var olmuş veya günümüzde de devam eden hıdırellez, düğün gibi geleneksel kutlamaların var olup olmadığı belirtilmektedir. Geleneksel üretim tekniklerini ise günümüzde veya geçmişte köylerde sürdürülmüş olan ipekböcekçiliği, tütüncülük gibi geleneksel ziraat ve hayvancılık faaliyetleri oluşturmaktadır.

Tablonun demografik durum bölümünde yerleşimlerin nüfusları belirtilmiştir. Bu bölüm 100 -0, 100-200, 300-400, 400 -1000 şeklinde nüfus kriterlerine ayrılmıştır. Yerleşimler nüfuslarına göre herhangi bir sayısal değer almadan tabloda hangi nüfus dilimine ait oldukları belirtilmiştir. Hisarcık, Oğulpaşa, Akçapınar, Sarıyazı, Soğucakpınar köylerinin birden fazla mahalleden oluşması nedeniyle nüfusları tek yerleşimden oluşan köylere göre daha yüksektir. Ekonomik yapı bölümünü yerleşimlerdeki ziraat, hayvancılık, avcılık ve turizm faaliyetleri oluşturmaktadır. Ziraat kısmı sulu ve susuz tarım olmak üzere iki, hayvancılık kısmı küçükbaş, büyükbaş, arıcılık ve ipek böcekçiliği olarak dört kritere ayrılmıştır. Tablonun son sütununda kırsal mimarlık mirası tablosuna göre sınıflandırılan köylerin hangi grupta olduğu belirtilmiştir. Bu sayede köylerin kırsal mimarlık mirasının korunmuşluk durumuna göre kırsal yerleşimlerin sosyoekonomik durumlarını bütünlük olarak değerlendirmek mümkün olmuştur (Tablo 4.3).

Tablo 4.3 Sosyal ve ekonomik değerlendirme tablosu

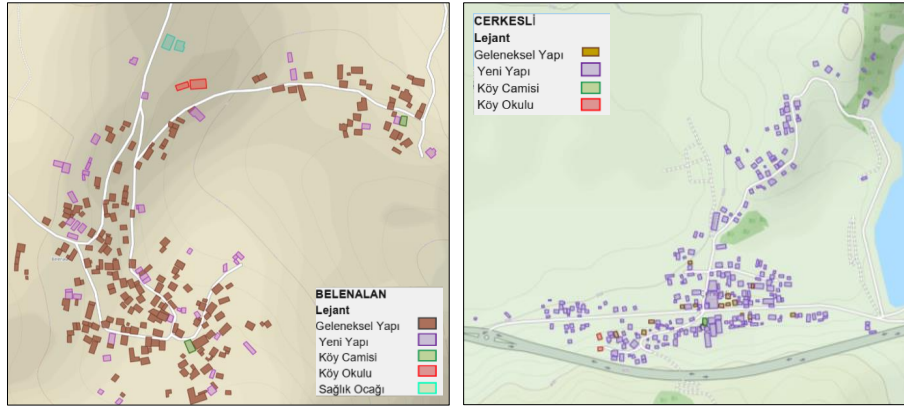
VERLEŞİMLER			SOSYAL VE EKONOMİK YAPI																								
			Somut Olmayan Kültürel Miras												Nüfus Yapısı				Ekonomik Yapı								KD
Yaşamın devam ettiği kırsal peyzaj		Yaşamın devam etmediği kırsal peyzaj		Et	Gelenekler				Geleneksel Üretim Teknikleri				N1	N2	N3	N4	Ziraat (5)		Hayvancılık (5)		E6	E7	E8				
K1	K2	K3	K4		K5	K6	E1	E2	E3	E4	E5																
Köyler	T1	T2	Enrik Köken	Bayramlar (Hidrellez)	Düğünler (5)	Festivaler- Kutlamalar (5)	Biberçilik(15)	Böcekçilik (15)	Tutunculuk (15)																		
Alçapınar	*	*	manav	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	A
Belenalan	*	*	manav	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	A
Dereyörük	*	*	manav	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	A
Gündören	*	*	manav	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	A
Kazancı	*	*	manav	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	A
Kızılöz	*	*	manav	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	A
Sarıyazı	*	*	manav	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	A
Adliye	*	*	gürcü	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	B
Ağlan	*	*	manav	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	B
Bağcıhisar	*	*	manav	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	B
Bereket	*	*	manav	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	B
Borcak	*	*	manav	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	B
Büyükyenice	*	*	manav	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	B
Çiftlik	*	*	manav	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	B
Düzmeşe	*	*	manav	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	B
Hisarcık	*	*	manav	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	B
Oğulpaşa	*	*	manav	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	B
Orhaniye	*	*	ponak	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	B
Selçik	*	*	manav	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	B
Soğucakpınar	*	*	manav	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	B
Avdan	*	*	manav	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	C
Boyukaya	*	*	manav	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	C
Ercek	*	*	manav	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	C
Medetli	*	*	manav	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	C
Selimiye	*	*	göçmen	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	C
Ciciler	*	*	manav	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	D
Çerkeşli	*	*	manav	*	*	*	*	*	*									*	*	*	*	*	*	*	*	*	D

4.3 Sayısallaştırılan Verilere Göre Kırsal Yerleşimlerin Sınıflandırılması

Kırsal yerleşimler Kırsal Mimarlık Mirası tablosunda aldıkları puanlara göre sınıflandırılmıştır. Tabloda 322 ile -19 değerleri ile köyler sıralanmıştır. En yüksek puanı Belenalan, en düşük puanı ise Çerkeşli köyü almıştır. Bu sıralamada belli eşik değerler üzerinden köyler dört gruba ayrılmıştır (Tablo 4.4). 200 puan ve üzeri alan yerleşimler “tarihi dokuya sahip köyler” olarak “A” grubunda sınıflandırılmıştır. 200 ile 50 puan arasında değere sahip yerleşimler ise “tarihi dokusu risk altında olan köyler” olarak “B” grubu olarak nitelendirilmiştir. Puanı 0 ile 50 arasında olan yerleşimler “tarihi dokusunu kaybetmiş köyler” olarak “C” grubunda yer almaktadır. Son sırada ise, puanı 0’dan küçük olan yerleşimler “yeni yapılaşan köyler” adıyla “D” grubuna girmektedir. Her grupta en çok ve en az değerleri alan köyler coğrafi bilgi sistemi (CBS) programları ile yerleşim planları çıkartılmıştır. Yerleşim planlarında geleneksel ve yeni yapılar işlenerek köylerdeki geleneksel yapıların yoğunluğu ortaya çıkartılmıştır (Şekil 4.4).

Tablo 4.4 Sayısallaştırılan Verilere Göre kırsal yerleşimlerin sınıflandırılması

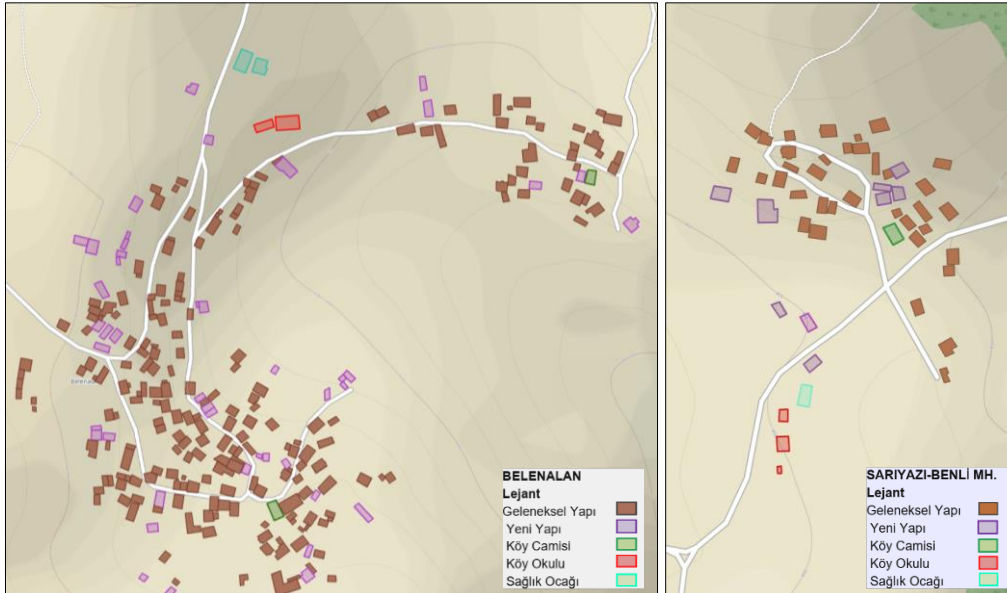
Değer Aralığı	Grup	Tanım	Yerleşimler
$N_{AYM} > 200$	A	Tarihi Dokuya Sahip Köyler	Belenalan, Kızılöz, Kazancı, Akçapınar, Günöören, Sarıyazı, Dereyörük
$200 > N_{AYM} > 50$	B	Tarihi Dokusu Risk Altında Olan Köyler	Ağlan, Borcak, Hisarcık, Adliye, Balçıkhisar, Selçik, Çiftlik, Oğulpaşa, Soğucakpınar, Büyükyenice, Düzmeşe, Bereket, Orhaniye
$50 > N_{AYM} > 0$	C	Tarihi Dokusunu Kaybetmiş Köyler	Selimiye, Avdan, Boyukaya, Medetli, Ericcek
$0 > N_{AYM}$	D	Yeni Yapılaşma Yoğun Köyler	Çerkeşli, Ciciler

Şekil 4.4 Kırsal Mimarlık Mirası Tablosunda en yüksek ve en az değerleri alan Belenalan (sol) ve Çerkeşli (sağ) köylerinin yerleşim planlarında geleneksel ve yeni yapı yoğunluğu.

4.4 A Grubu Köyler

Tarihi dokuya sahip köyler olarak tanımlanan A grubu yerleşimlerini Belenalan, Kızılöz, Kazancı, Akçapınar, Günüören, Sarıyazı, Dereyörük köyleri oluşturmaktadır (Şekil 4.6). A grubu köyleri oluşturulan kırsal mimarlık mirası, kırsal peyzaj karakteri, sosyal ve ekonomik yapı tablolarına ve KPDK envanterlerine göre değerlendirilmiş ve köylerin ortaklaşan öne çıkan özellikleri aşağıda sıralanmıştır (Şekil 4.5).

Şekil 4.5 A grubu köylerinde az değerleri alan Belenalan (sol) ve Sarıyazı Benli Mh. (sağ) köylerinin yerleşim planlarında geleneksel ve yeni yapı yoğunluğu.

Şekil 4.6 A Grubu köylerinden fotoğraflar: Belenalan (solda), Dereyörük (sağda) ve Kazancı (altta)

- Bu köylerden Sarıyazı hariç hepsinin en az bir höyük, kalıntı gibi arkeolojik miras ögesine sahip olduğu görülmektedir (Şekil 4. 7).
- Köylerde birden fazla geleneksel yapım tekniğinin bir arada ve genellikle yığma ve hımiş tekniğinin birlikte kullanıldığı tespit edilmiştir. Osmaneli'nin kuzeyinde bulunan Sarıyazı'da bu yapım tekniklerine çantı tekniği de eklenmektedir.
- Taş, kerpiç ve ahşap gibi geleneksel malzemeler her yerleşimde farklı oranlarda kullanılmaktadır. Köylerin genelinde çoğunlukla kerpiç malzeme kullanılırken, Sarıyazı Köyü ve çevresinde kerpicing yerini taş ve ahşap malzeme almıştır.
- Konut cephelerinde çiçeklik gibi geleneksel eklentilere Belenalan, Kızılöz ve Günüören köylerinde rastlanmaktadır. Dal askı detayı bu grupta sadece Belenalan köyünde görülmektedir. Köylerin tümünde konut cepheleri sıvalıdır. Bunun yanında Sarıyazı Köyünde ahşap kaplamalı cepheler de görülmektedir.
- Osmaneli genelinde olduğu gibi bu köylerdeki geleneksel konutların hepsinde sofalı plan tipi gözlenmektedir. Köylerdeki evlerin çoğunu iki katlı yapılar oluşturmaktadır. Ancak gruptaki en küçük yerleşimler olan Kızılöz,

Akçapınar ve Dereyörük köyleri hariç hepsinde üç katlı evler de bulunmaktadır (Şekil 4.7).

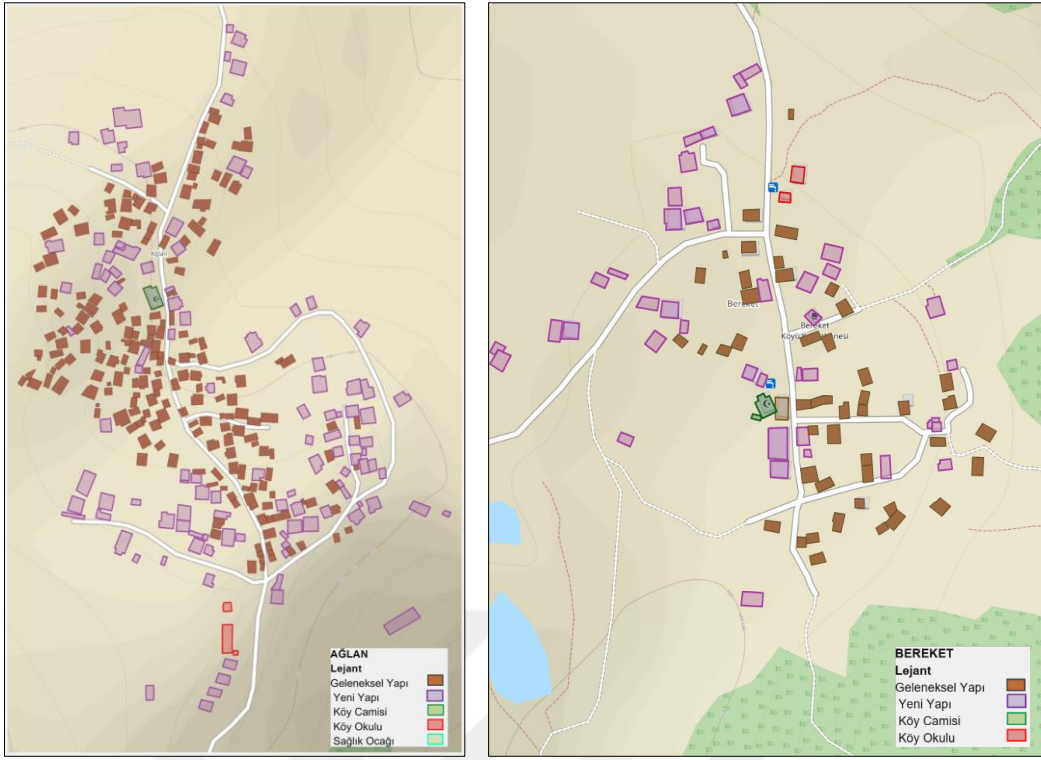
- Anıtsal nitelikli yapı veya mekân olarak tanımlanan tarihi cami, mescit, meydan, çeşme ve konak ögelerinden, her köyde en az bir tanesi mevcuttur.
- Geleneksel üretime yönelik yapılar olan fırın, ahır, ambar ve odunluk bu gruptaki her köyde mevcuttur. Bunların yanında biberlik, serender, böcekçilik konağı gibi daha özel yapılardan en az biri bu gruptaki köylerde bulunmaktadır.
- Akçapınar ve Dereyörük köylerinde geleneksel sokak kaplamasından izler bulunmaktadır. Kerpiç duvar ve ahşap çit gibi geleneksel ayırıcı elemanlar bu köylerin tamamında geleneksel dokuya katkı sağlamaktadır.
- A grubu köylerinin hepsinde köyün büyüklüğüne göre geleneksel yapılar çoğunluğu oluşturmaktadır. Yine bu yapıların büyük bir kısmı ayakta ve geleneksel malzeme ve plan özelliklerini korumaktadır. Burada yapıların korunmasını sağlayan iki faktör bulunmaktadır. Dereyörük, Kızılöz gibi nüfusu azalan ve Akçapınar gibi terkedilen köylerde yeni yapı ihtiyacı olmadığı için yapılar mevcudiyetini sürdürmektedir. Diğer taraftan geleneksel yapıların kullanılmaması bozulmaların hızlanmasına neden olmaktadır.
- Dereyörük ve Akçapınar köyleri kent merkezine uzak, nüfusu az ve doğal peyzaj ile uyum içinde olan yerleşimlerdir. Ayrıca Göksu Vadisi içine kurulmuş olan Dereyörük Köyü korunması gerekli bir doğal miras içinde yer almaktadır. Nüfusunu kaybetmiş olan Akçapınar Köyünde ise yapılar doğal etkenlerin yıpratıcı etkisi altında yıkılmak üzeredir.
- Kızılöz, Kazancı ve Sarıyazı yerleşimlerinde ipekböcekçiliğinden, kuru biber üretimine kadar çeşitli geleneksel üretimler bir arada yürütülmüştür. İpekböcekçiliği günümüzde birçok köyde artık yapılmıyor olsa da yarattığı ekonomik ve kültürel etki köylerin sosyal ve ekonomik açıdan gelişmesini sağlamıştır.

Şekil 4.7 Belenalan köyünde çamaşır teknesi olarak kullanılan bir lahit kapağı (solda), Günüören Köyünde 3 katlı böcekçilik konağı (sağda).

4.5 B Grubu Köyler

Tarihi Dokusu Risk Altında Olan Köyler olarak nitelendirilen B sınıfı köylerini Ağlan, Borcak, Hisarcık, Adliye, Balçıkhisar, Selçik, Çiftlik, Oğulpaşa, Soğucakpınar, Büyükyenice, Düzmeşe, Bereket ve Orhaniye yerleşimleri oluşturmaktadır (Şekil 4.9). B grubu köyleri oluşturulan kırsal mimarlık mirası, kırsal peyzaj karakteri ve sosyal ve ekonomik yapı tablolarına ve KPDK envanterlerine göre değerlendirilmiş ve köylerin ortaklaşan ve öne çıkan özellikleri aşağıda sıralanmıştır (Şekil 4.8).

Şekil 4.8 B grubu köylerinde az değerleri alan Ağlan (sol) ve Bereket (sağ) köylerinin yerleşim planlarında geleneksel ve yeni yapı yoğunluğu.

Şekil 4.9 B Grubu köylerinden fotoğraflar: Ağlan (solda), Büyükyenice (asağda)

- Osmaneli kuzeyinde ve Samanlı Dağları üzerinde bulunan Ağlan, Adliye ve Hisarcık köyleri ile Bilecik Platosundaki Orhaniye Köyünde herhangi bir arkeolojik miras ögesi tespit edilmemiştir. Bunların dışındaki köylerde en az bir arkeolojik miras ögesi bulunmaktadır.
- Bu gruptaki yerleşimlerde yapılarda en az iki geleneksel yapım tekniği kullanılmıştır. Yığma ve hımsı tekniği en çok kullanılanlardır. Sadece Adliye Köyünde yığma ve hımsının yanında çantı tekniği de görülmektedir.
- Diğer gruptaki köylerde olduğu gibi kerpiç, B grubu yerleşimlerde en fazla kullanılan geleneksel yapı malzemesidir. Ancak Hisarcık, Adliye, Ağlan köylerinde kerpicingin ağırlığını ahşap malzeme almıştır.
- Geleneksel evlerin cepheleri karşılaştırıldığında ise, bu grupta A grubundaki gibi cephe eklentilerinde çeşitlilik gözlenmemektedir. Osmaneli kuzeyinde yer alan köylerde yine ahşap kaplamalı cepheler görülmektedir. Çiçeklikler Büyükyenice, Borcak ve Balçıkhisar köylerinde kullanılmıştır. Dal askı detayı ise yalnızca Balçıkhisar Köyünde bulunmaktadır.
- Geleneksel evler sofalı plan tipine sahip olup, çoğu iki katlıdır. Bu grupta Düzmeşe, Soğucakpınar, Büyükyenice, Selcik ve Ağlan köylerinde üç katlı geleneksel evler bulunmaktadır.
- Soğucakpınar, Ağlan, Borcak, Selcik ve Oğulpaşa köylerinde çeşmenin de yer aldığı bir meydan bulunmaktadır. Selcik'te meydanla beraber eskiden böcekçilik yapılan bir konak da yer almaktadır (Şekil 4. 10).
- Köylerin hepsinde fırın, ambar, odunluk ve ahır müştemilatları bulunmaktadır. Ağlan ve Adliye köylerinde serender örnekleri görülmektedir. İpek böcekçiliği yapılan konaklar ise Soğucakpınar, Ağlan ve Selcik'te tespit edilmiştir.
- Özgün sokak kaplaması Osmaneli köylerinde çok az yerleşimde görülmektedir. Bunlardan biri de Ağlan Köyüdür. Ağlan'da taş kaplamalı ve su drenajının sokağın ortasından yapıldığı örnekler günümüze ulaşmıştır (Şekil 4. 10). Borcak, Hisarcık, Adliye, Selcik ve Çiftlik köylerinde kerpiç, taş ve ahşaptan yapılmış bahçe duvarları ve çitler işlevini sürdürmektedir.
- B grubu yerleşimlerinde köylerin büyüklüğüne göre geleneksel yapılar çok yoğun değildir. Bu grupta nüfusu azalan köylerde geleneksel yapıların büyük bir kısmı yıkılmıştır. Diğer taraftan nüfus kaybı yaşanmayan yerleşimlerde yeni yapılar yoğunluğu ele geçirmiştir. Ağlan ve Hisarcık

tarihi dokunun en çok algılandığı köylerdir. Maalesef bu köylerin hiçbirinde yöresel mimarinin korunmasına yönelik bir tescil kararı bulunmamaktadır. Ayakta kalan geleneksel yapılar bazı eklentiler ve malzeme değişiklikleri ile kullanılmaya devam etmektedir. Müdahaleler her ne kadar yapıların özgünlüğünü bozsa da yapıların kullanılması onların yaşamasına olanak vermektedir. Bunun yanında yıkılmış eski yapıların enkazını veya yerine yeniden yapılan betonarme yapıları görmek mümkündür.

- B grubu köylerinde yeni yapılaşma Hisarcık Köyü hariç hepsinde görülmektedir. Ancak bu yapılaşmada yüksek katlı binalara rastlanmamaktadır. Diğer taraftan yeni yapılarda kat sayısının artması, geleneksel yapıların yıkılıp yerine yeni binaların yapılması, geleneksel yapıların terkedilmesi bu köylerde tarihi dokunun kaybolmasına neden olacaktır. Bu nedenle herhangi bir koruma kararı bulunmayan bu yerleşimler yöresel mimarinin korunması açısından oldukça riskli durumdadır. Bunun yanında Soğucakpınar gibi nüfus kaybı yaşanmayan köylerde geleneksel yapılar kullanılmaya devam edilmektedir. Yapıların kullanılması korunmalarına yardımcı olurken diğer taraftan yeni yapı ve konfor ihtiyacı tarihi yapıya ve yerleşime birçok müdahale yapılmasına neden olmaktadır. Bu durum kırsal yerleşimde yöresel mimarinin ve tarihi dokunun korunmasını zorlaştırmaktadır. Neyse ki, nüfus kaybı olmayan köylerde yeni yapılaşmanın az, yeni yapıların kat yüksekliği ve çatı formunun geleneksel konutlar ile uyumlu olması ve yeni yapıların eski konutun parselinin dışında yapılması gibi nedenlerle geleneksel dokunun korunduğunu söylemek mümkündür.
- Samanlı Dağlarında, Oğulpaşa Yaylası üzerinde yer alan Adliye ve Hisarcık köylerinin nüfusları azdır ve zengin bir fauna ve flora sahiptir. Selçik Köyü ise ilçe merkezine ve İstanbul – Bilecik karayoluna çok yakındır. Köyün çevresinde tavuk çiftliği ve piliç işleme tesisleri bulunmaktadır. Bu tesislerin ürettiği atık ve kötü koku doğal çevreye zarar vermektedir. Ayrıca atıklar düzgün bir şekilde bertaraf edilmediği takdirde bölgede ciddi çevresel sorunlara neden olabilmektedir (Karaman, 2006: 133-139). Bunun yanında tesis yapıları ve tesisin birçok ağır tonajlı aracı bölgeye çekmesi kırsal peyzaj karakterini olumsuz etkilemektedir.

- Ağlan köyü Osmaneli'nin nüfus oranı yüksek köylerinden biri olmasına rağmen tarihi dokusunu kaybetmemiş bir yerleşimdir. Osmaneli'nin uzak köylerinden olmakla birlikte ekonomisi oldukça canlıdır. Günümüzde ziraat ve hayvancılığın etkin olduğu Ağlan'da geçmişte tütün üretimi ve ipekböcekçiliği de yapılmıştır. Geçmişte bibercilik ve ipekböcekçiliğinin yapıldığı Soğucakpınar Köyü ise günümüzde tarımsal üretimin çok olduğu B grubu köylerindendir.

Şekil 4.10 Ağlan Köyünde geleneksel sokak kaplaması, Soğucakpınar Köyünde meydan ve asırlık çınar, Selçik Köyünde böcekçilik konağı.

4.6 C Grubu Köyler

C grubu köyler Tarihi Dokusunu Kaybetmiş Köyler olarak sınıflandırılmıştır. Bu grubu Ericcek, Selimiye, Avdan, Boyunkaya ve Medetli köyleri oluşturmaktadır. Bu yerleşimlerde yeni yapılaşma yoğundur ve birçok geleneksel yapı yıkılarak yerine yeni yapılar yapılmıştır (Şekil 4.12). C grubu köyleri oluşturulan kırsal mimarlık mirası, kırsal peyzaj karakteri ve sosyal ve ekonomik yapı tablolarına ve KPDF envanterlerine göre değerlendirilmiş ve köylerin ortaklaşan ve öne çıkan özellikleri aşağıda sıralanmıştır (Şekil 4.11).

Şekil 4.11 C grubu köylerinde az değerleri alan Ericek (sol) ve Medetli (sağ) köylerinin yerleşim planlarında geleneksel ve yeni yapı yoğunluğu.

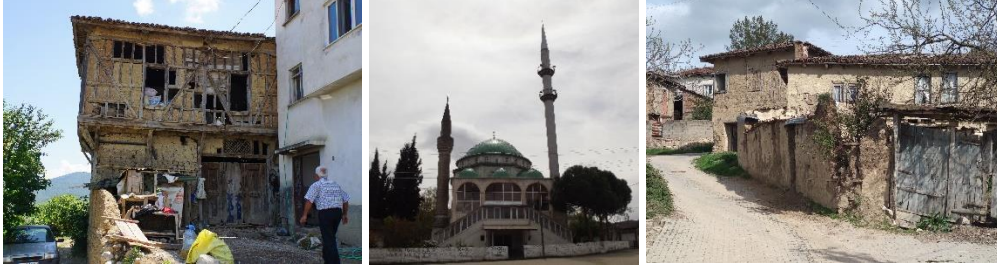

Şekil 4.12 C Grubu köylerinden fotoğraflar: Medetli (solda), Ericek (asağda), Avdan (aşağıda)

- Yöresel mimarinin kaybindan bağımsız olarak bu dokuz köyden yedisinde arkeolojik miras ögesi bulunmaktadır.
- Köylerde kalmış az sayıdaki yöresel mimari öğelerde hımmış ve yığma yapım teknikleri kullanılmıştır. Kerpiç en fazla kullanılan yapı malzemesidir. Ahşap karkas elemanlarda, taş ise sadece subasmanda kullanılmıştır.
- Geleneksel yapıların cepheleri sıvalıdır.
- Geleneksel evler sofalı plan tipine sahip olup iki katlıdır.

- Gruptaki beş köy anıtsal nitelikli geleneksel bir yapı veya kamusal alana sahiptir.
- Köylerin genelinde fırın, ahır, ambar gibi yapılar vardır. Ancak bu yapılardan geleneksel teknikle yapılmış olanları çok az sayıda kalmıştır. Medetli Köyünde geçmişte böcekçilik yapılmış bir geleneksel ev bulunmaktadır. Maalesef bu ender yapı günümüzde kullanılmadığı veya amacı dışında kullanıldığı için harap durumdadır (Şekil 4. 13).
- Bu yerleşimlerde geleneksel sokak dokusunu yansıtan sokak kaplaması günümüze ulaşamamıştır. Sadece Ericek Köyünde özgün bahçe duvarlarına rastlanmıştır (şekil 4. 13).
- C grubu köylerinde yeni yapılaşmanın yoğun olması ve geleneksel yapıların yıkılması nedeniyle yöresel mimari, tarihi bir doku oluşturacak seviyede değildir. Köylerdeki geleneksel yapılara yönelik hiçbir koruma kararı bulunmamaktadır. Bu grup ve diğer gruptaki köylerde yıkılma tehlikesi olan geleneksel yapıların İl Özel İdaresi tarafından yıkıldığı köylüler tarafından aktarılmıştır. Tarihi doku ve kırsal yerleşim karakterinin en fazla bozulduğu Medetli Köyünde, eski evler yıkılarak yerine çok katlı betonarme binalar inşa edilmiştir. Bu durumun ortaya çıkmasında, köyün geniş tarım alanlarına bağlı olarak ekonomisinin güçlü olması sonucunda artan nüfusun konut ve konfor ihtiyacı etkili olmuştur. Diğer taraftan Avdan gibi göç veren köylerde bakımsızlık nedeniyle geleneksel yapılar yıkılmak üzeredir.
- Ericek ve Selimiye köylerinde bulunan camiler yenilenmiştir. Ancak yeni yapılan camilerin boyutları ve minare yükseklikleri köy silueti ve dokusu ile uyumsuzdur. Selimiye Köy Camisinde eski caminin kagir minaresi ve yeni minare birlikte bulunmaktadır. İki minare karşılaştırıldığında eski minarenin köy dokusuna ve silüetine daha uygun olduğu görülmektedir (Şekil 4. 13).
- Tarihi Dokusunu Kaybetmiş Köyler yapılaşma nedeniyle doğal peyzaj ile uyumsuz bir görüntü sergilemektedirler. Bu köylerden sadece, Oğulpaşa yaylasında yer alan Boyunkaya Köyü kırsal yerleşim niteliğini ve doğal çevresini korumaya devam etmektedir.
- Geçmişte ipekböcekçiliğinin yapıldığı Medetli Köyü, günümüzde tarımsal üretimin çok olduğu bir yerleşimdir. Avdan Köyünde ise diğer

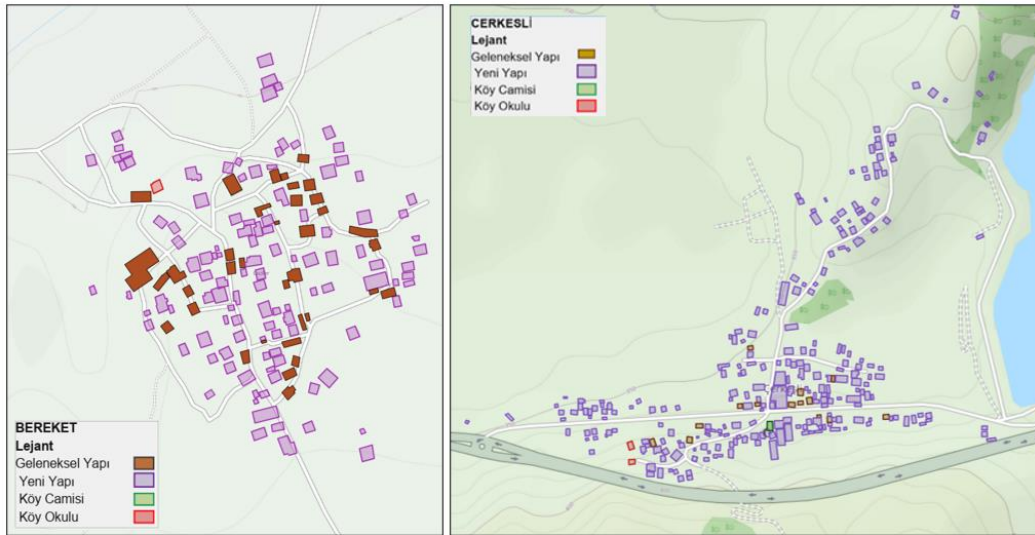
yerleşimlerden farklı olarak avcılık ve ormancılık faaliyetleri az da olsa yapılmaktadır.

Şekil 4.13 Medetli Köyünde harap böcekçilik konağı (sol), Selimiye Köy Camisi (orta), Ericcek Köyü sokak dokusu (sağ).

4.7 D Grubu Köyler

Son grup olan D grubu yerleşimler “Yeni Yapılaşma Yoğun Köyler” olarak tanımlanmıştır. D grubunu Çerkeşli ve Ciciler Köyleri oluşturmaktadır ve bu köylerde sayılı geleneksel yapı kalmıştır (Şekil 4.15). D grubu köyleri oluşturulan kırsal mimarlık mirası, kırsal peyzaj karakteri ve sosyal ve ekonomik yapı tablolarına ve KPDF envanterlerine göre değerlendirilmiş ve köylerin ortaklaşan ve öne çıkan özellikleri aşağıda sıralanmıştır (Şekil 4.14).

Şekil 4.14 D grubu köylerinde az değerleri alan Ciciler (sol) ve Çerkeşli (sağ) köylerinin yerleşim planlarında geleneksel ve yeni yapı yoğunluğu.

Şekil 4.15 C Grubu köylerinden fotoğraflar: Çerkeşli (yukarıda), Ciciler (asağda)

- Karayolu ulaşım avantajı olan Çerkeşli ve Ciciler Köyleri kolayca mahsullerini pazara ulaştırabilmektedir. Diğer taraftan ovada yer alan ve su kaynaklarına yakın olan bu iki köy verimli tarım alanlarına sahiptir. Bu durum köylerin zenginleşmesini ve nüfusunu kaybetmemesini sağlamıştır. Zenginleşen ve kalabalıklaşan köylerde yeni ve konforlu konut ihtiyacı doğmuştur. Bu nedenle köylerde yeni yapılaşma da yoğundur. Çerkeşli Köyünde yapılaşmanın apartmana döndüğü bir mahalle de bulunmaktadır. Ciciler Köyünde ise yeni yapılaşmanın az katlı olması ve nüfusunun daha az yoğun olması nedeniyle kırsal yerleşim karakterini koruyabilmiştir. Köyde iki katlı hımiş tekniğinde yapılmış sadece bir adet geleneksel konut bulunmaktadır. Konutun ön cephesindeki çıkmaların bağdadi tekniğinde yapılmış olması dikkat çekmektedir (Şekil 4.16). Çerkeşli Köyünde ise günümüze hımiş tekniğinden yapılmış birkaç yapı ulaşabilmiştir. Bunlardan sadece birinde yaşam sürmektedir. Az sayıda kalmış olan geleneksel yapılarla ilgili bir koruma kararı bulunmamaktadır.
- D grubu köylerinde tarihi dokunun kalmadığı ve yeni yapıların köy dokusuna hâkim olduğu görülmektedir.
- Tarım arazileri içinde yer alan Çerkeşli ve Ciciler Köyünün ana arter karayollarına yakın olması kırsal peyzaj algısını azaltmaktadır. Diğer taraftan bu yolların çevresinde gelişen çeşitli yapılar ve sanayi tesisleri

doğal peyzajın korunmasını zorlaştırmaktadır. Çerkeşli Göletinin kıyısında yüksek katlı yapılaşma ise kırsal yerleşim karakterini bozmaktadır (Şekil 4.16).

- Ova köyleri olan Çerkeşli ve Ciciler köylerinde Çerkeşli Göleti ve Sakarya Nehri sayesinde yoğun olarak sulu tarım yapılmaktadır. Bu köylerin ekonomilerini meyve ve sebze üretimi oluşturmaktadır. Çerkeşli Köyünün artan nüfusu ve kentsel nitelikli yapılaşması kır hayatını olumsuz olarak etkilemektedir.

Şekil 4.16 Çerkeşli Köyü ve Göleti (sol), Ciciler Köyünde bir geleneksel konut (sağ).

5

OSMANELİ KIRSAL MİMARLIK MİRASININ KORUMA SORUNLARI VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KORUMA POLİTİKALARININ GELİŞTİRİLMESİ

5.1 Osmaneli Kırsal Mimarlık Mirasının Korunması

Kentsel ve kırsal alanda bulunan yapı ve yapı gruplarını taşıdığı tarihi belge, eskilik ve estetik değer ölçütlerinin varlığına göre korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak nitelenmektedir. Kırsal alanda doğa ile ölçülü ilişki kurmuş, yerel malzemeyi kullanmış ve bunu geleneksel bir usta çırak ilişkisi içinde birçok yapı grubu ve türü ile yapı detayı üretmiştir. Diğer taşınmaz kültür varlıkları gibi kırsal mimarlık mirasının da taşıdığı belge, eskilik ve estetik değerler nedeniyle korunması gerekmektedir (Ahunbay, 2009). Osmaneli kırsalında kültürel devamlılığın fiziksel kanıtı olan köyler ve yöresel mimarlık öğelerinin yöre kültürünün gelecek kuşaklara aktarılması için korunması ve yaşatılması gerekmektedir.

Tarihi kırsal yerleşimler geçmişteki kır yaşamı hakkında günümüze önemli bilgiler sunmaktadır. Yöresel mimarlık öğeleri geleneksel üretim yöntemleri, yapı üretim teknikleri ve eski kır yaşamıyla ilgili verdiği bilgiler nedeniyle tarihi belge niteliği taşımaktadır. Osmaneli’de de tarihi dokuya sahip kırsal yerleşimler içerdikleri geleneksel yapım tekniği, malzeme kullanımı ve mimari biçimlenişleri nedeniyle tarihi belge niteliği taşımaktadır ve bu belge niteliğinin korunması için koruma politikaları üretilmelidir.

Kültür varlıklarının korunmasında eskilik (zaman) değeri ülkelere göre farklılık göstermektedir (Ahunbay, 2009). Türkiye’de 2863 sayılı KVKK’ya göre, 1900 yılından daha eski yapılar ve bu tarihten daha sonra önemli bir mimarın tasarladığı veya bir mimari akımın önemli bir temsilcisi olan yapı ve yapı gruplarının tarihi eser sayılarak koruma altına alınması gerekmektedir. Yöresel mimarlık ürünleri yerel malzeme ve geleneksel teknikler kullanılarak inşa edilmektedir. Türkiye’nin birçok bölgesinde ahşap ve kerpiç en çok kullanılan geleneksel malzemelerdir. Yeterli önlemler alınmadığı ve düzenli onarımlar yapılmadığı takdirde söz konusu

yapı malzemeleri hava koşullarında deforme olmaktadır. Bu nedenle kırsal alanda 19. Yüzyıl ve öncesinden kalma yöresel mimarlık ürünlerinden günümüze çok az sayıda yapı ulaşmıştır. Ancak Osmaneli kırsal yerleşimlerini oluşturan yapıların çoğunun, 20. Yüzyılın son çeyreğine kadar geleneksel yöntem ve yerel malzemeler ile inşa edildiği bilinmektedir. Bu nedenle geleneksel yapım üretim tekniğinin sürdürülmesi, yapının 20. Yüzyılda yapılmış olmasına rağmen eskilik değeri taşıdığını göstermektedir. Geleneksel yapım tekniği ve yerel malzeme ile yapılmış yöresel mimarlık ürünleri 20. Yüzyılda yapılmış olsa bile eskilik değeri taşımaktadır ve korunması gerekmektedir.

Kırsal mimarlık mirası ürünleri herhangi bir mimar olmadan anonim şekilde yerel yapı ustaları tarafından inşa edilmiştir. Bu süreçte yüzyıllar boyunca yapı ustaları deneme yanılma yöntemi ile en uygun çözümü geliştirmiştir. Yüzyıllar boyunca gelişen bu yapı teknolojisi biçimlenişi ve malzeme kullanımı ile bulunduğu coğrafya ile uyum içinde ve insan ölçeğinde estetik bir peyzaj oluşturmuştur. Bazı yöresel mimarlık ürünlerinde yerel ustaların ve sanatçıların ustalıklarını sergilediği anıtsal nitelikli yapılar bile inşa edilmiştir. Geleneksel kır yerleşimleri bölgenin kırsal peyzajını bozmadan oluşturdukları kültürel etkileşim ile bu alanları kültürel peyzaj alanlarına çevirmişlerdir. Osmaneli kırsal yerleşimlerinde birçok köyün doğa ile kurduğu bu uyumlu ilişki dikkat çekmektedir. Özellikle geliştirilen kırsal mimarlık tablosuna göre A sınıfı olarak gruplanan “tarihi dokusunu koruyan köylerin” doğal peyzaj ile kurduğu dengeli ilişki estetik bir peyzaj oluşturmuştur ve bu peyzajın sürdürülebilir bir şekilde korunması gerekmektedir.

Sanayi Devrimiyle birlikte kır ve kent nüfusunda dramatik değişimler yaşanmaya başlamıştır. Bu durum hızla sanayileşen ülkelerde kır nüfusunun azalması ve kentte banliyö semtlerinin oluşmasına neden olmuştur. Türkiye’de ise 20. Yüzyılın ikinci yarısıyla beraber nüfusun hızla artması, plansız sanayileşme, kır ve kentteki fırsat eşitsizliği ve ölçülü toprak reformunun yapılamaması gibi nedenlerden dolayı kırdan kente hızlı bir göç yaşanmıştır. Bu göç sonucunda kır nüfusu azalırken kent nüfusundaki bu ani artış kent çeperinde plansız yerleşimleri doğurmuştur (Çakır, 2011). 21. yüzyılda tarımda makineleşmenin başlaması, ulaşım ve haberleşme araçlarının yaygınlaşması, kente göç, modern yapı malzemelerinin ucuzlaması ve yaygınlaşması kırsal yerleşimlerde geleneksel dokunun bozulmasına neden olan bir diğer sebeptir. Son yıllarda uzaktan çalışma imkânı, salgın ve ekonomik değişimler

nedeniyle kentten kıra göç hareketi başlamış olsa da, tarımsal üretime dayalı kır nüfusu azalmaya devam etmektedir. Osmaneli köylerinde inşaat sektöründe “tiny house” olarak nitelendirilen prefabrik yapılar çoğalmaya başlamıştır. Bu durum Osmaneli kırsalında ikincil konut kullanımının arttığı anacak tarıma dayalı ekonominin ve kırsal yaşam pratiklerinin devam etmediğini göstermektedir. Osmaneli köylerinde kırsal mimarlık mirası olarak nitelendirilen yapıların kullanımını gün geçtikçe azaltmakta ve koruma sorunları ortaya çıkarmaktadır.

Osmaneli kırsal yerleşimleri KPDF ile envanterlerlenmiş ve geliştirilen sayısal değerlendirme yöntemiyle köylerin kırsal mimarlık mirasının yoğunluğu ve korunmuşluk durumuna göre 4 grupta sınıflandırılmıştır. Elde edilen veriler bölgenin kırsal mimarlık mirasının korunması için oluşturulan politikalara yön verecektir.

5.2 Sürdürülebilir Koruma

Sürdürülebilirlik, 1987 yılında Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından hazırlanan raporda, “bugünün gereksinmelerini, gelecek kuşakların kendi gereksinmelerini karşılama yetisinden yoksun bırakmadan karşılamak” olarak tanımlanmıştır (United Nations, 1987). Keleş Kent Bilimleri Sözlüğünde sürdürülebilirlik tanımını “Çevre değerlerinin ve doğal kaynakların savurganlığa yol açmayacak biçimde akılcı yöntemlerle, bugünkü ve gelecek kuşakların hak ve yararları da göz önünde bulundurularak kullanılması ilkesinden özveride bulunmaksızın ekonomik gelişmenin sağlanmasını amaçlayan çevreci dünya görüşüdür” şeklinde yapmıştır (Keleş, 1998).

Sürdürülebilirlik kavramı genellikle doğal kaynakların gelecek kuşaklara aktarılması şeklinde algılanmaktadır. Kültürel miras değerleri de aynı doğal miras öğelerinde olduğu gibi korunmadığı takdirde geriye dönüşü olmayan bir kültürel kaynaktır. Gelecek kuşakların gereksinimlerinde, doğal kaynakların korunumu kadar kültürlerin de korunması gereklidir. Sürdürülebilirlik kavramına koruma açısından bakıldığında; günümüzün ve geçmişin kültürel birikimini gelecek kuşaklara devredilmesi ve yaşatılması, bir neslin diğer nesle aktaracağı kültürel değer olarak sürdürülebilir koruma kavramı tanımlanabilir (Günay, 2010). ICOMOS (1964) Venedik Tüzüğü’nde “Anıtların korunmasındaki temel tutum korumanın kalıcı olması, sürekliliğinin sağlanmasıdır” ifadesiyle korumanın

devamlı olması vurgulanmıştır. ICOMOS (1999) Geleneksel Mimari Miras Tüzüğü'nde "hükümetler ve yetkili kuruluşlar bütün toplumların yaşayan geleneklerini sürdürme ve bunları mevcut yasal, yönetsel ve maddi olanaklarla koruyarak gelecek kuşaklara aktarma haklarını tanımalıdır." denilerek somut olmayan kültür mirasının yaşatılmasında kurumların sorumluluğu hatırlatılmıştır.

Doğal çevre ile yakın ilişki içinde olan kırsal yerleşimlerde yöresel mimari ve doğal çevre birlikte korunmalıdır. Bu nedenle hem mimari hem de ekolojik korumanın sürdürülebilir ve bütünleşik politikalar üreterek yaşatılması sağlanmalıdır.

5.3 Osmaneli Kırsal Mimarlık Mirası ve Kültürel Peyzajı İçin Koruma Öneriler

Osmaneli kırsalının kırsal mimarlık mirası ve doğal çevresinin korunması için ulusal ve bölgesel kırsal kalkınma planları, koruma politikalarının oluşturulmasına referans olabilmektedir. Planlama kararları ve Osmaneli kırsalında yapılan saha ve analiz çalışmasına göre Osmaneli kırsal mimarlık mirasının korunması için politikalar geliştirilmiştir. Bölgenin kültürel peyzajının korunması için kırsalın ekonomik sürdürülebilirliğinin sağlanması, doğal çevrenin korunması için öneriler sunulmuş, doğal ve yapısal çevrenin korunmasındaki yasal sorunlara çözüm getirilmeye çalışılmıştır.

5.3.1 Kırsal Kalkınma Planları

Kırsal mimarlık mirasının korunması ve yaşatılması kırsal alanda yaşamın ve canlı bir ekonominin var olmasıyla mümkündür. Bu nedenle kırsal kalkınma politikaları kırsal mimarlık mirası ve kültürel peyzajın korunması ile doğrudan ilişkilidir. Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisine göre kırsal alanda yaşayan vatandaşların ekonomik, sosyal refahı ile yaşam kalitesini artırma süreci kırsal kalkınma olarak tanımlanmaktadır. Avrupa Komisyonu kırsal alanda sürdürülebilir kalkınmanın sağlanmasını aşağıdaki üç temel hususa bağlamıştır (European Commission, 2023):

- Tarım ve ormancılığın rekabet gücünü arttırmak,
- Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını ve iklim değişikliğini dikkate alarak planlama yapmak ve yönetmek,
- Kırsal ekonomilerde sürdürülebilir bir ekonomi oluşturmak ve bölgenin dengeli şekilde gelişmesini sağlamak.

Türkiye’de kırsal yerleşimlerin kalkınması süreci Cumhuriyetle beraber Köy Kanunun yürürlüğe girmesiyle başlamıştır. Köy Kanunu ile köylerin sıhhi, sosyal ve ekonomik şartlarının iyileştirilerek yaşam standartlarının artırılması hedeflenmiştir (TBMM, 1924). 20. Yüzyıl ilk yarısından sonra sanayi tesislerinin yaygınlaşması, tarımda makineleşmenin artması diğer taraftan kentlerde sosyal ve ekonomik olanakların gelişmesi kırsal yerleşimlerin boşalmasına neden olmuştur (Tunçdilek, 1986 ve Küçükoğul ve Türkoğlu, 2021). Boşalan köyleri ve tarımsal üretimin sürdürülebilirliği için 60’lı yıllardan itibaren yapılan beş yıllık kalkınma planlarında kırsal alanlarla ilgili planlama kararları alınmıştır. Bu planlardan ilki olan I. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963 -1967) kırsal alanda tarımda üretimin iyileştirilmesine yönelik kararlar içermektedir. II. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972) ise köy nüfusunun gelirinin artırılması için tarım dışı sektörlerle yöneltilmesini öneriyordu. III. Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda (1973-1978) bazı köylerin merkezileşerek kamu hizmetinin bu köylerde yaygınlaştırılması planlanmıştır. IV. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983) kırsal yerleşim ile kent arasında yeni bir yerleşim düzeninin oluşmasını amaçlayan “köykent” kavramını ortaya atmıştır. V. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1984-1989) merkez köylere daha çok sosyal ve ekonomik hizmetlerin götürülmesini hedeflemiştir. Bunun yanında “koruma alanları” kavramı da planlama kararlarına girmiştir. VI. Beş Yıllık Kalkınma Planında (1990-1995) ise kırsal alanların canlandırılması için köylerde ekonominin çeşitlendirilmesi, köylünün eğitim ve kültür düzeyinin artırılması hedeflenmiştir. VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000) ile küçük araziler birleştirilmesi ile tarım reformunun gerçekleştirilmesini amaçlamaktaydı. VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı ile birlikte “kırsal kalkınma” kavramı kullanılmaya başlanmıştır. AB uyum süreci ile birlikte IX. ve X. Kalkınma planlarında geri kalmış kırsal alanların ekonomisinin gelişmesi ve çeşitlenmesi için adımlar atılması, altyapı eksikliklerinin giderilmesi planlanmıştır (Küçükoğul ve Türkoğlu 2021). XI. Kalkınma Planında, sürdürülebilir kırsal kalkınma anlayışı çerçevesinde kırsal yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, hane gelirlerinin artırılması ve kırsal nüfusunun korunması amaçlanmıştır. Kalkınma planında küçük aile işletmeleri ile genç ve kadın çiftçilerin işletmelerini sürdürebilmeleri ve büyütmeleri için desteklenmesi gerektiği belirtilmiştir. Aynı kalkınma planında köylerdeki kültürel ve doğal miras öğeleri ile birlikte bağcılık, arıcılık gibi köylere özgü geleneksel üretim metotlarının korunması ve yaşatılmasının destekleneceği açıklanmıştır (Strateji ve Bütçe

Başkanlığı, 2024). Bursa, Eskişehir, Bilecik Bölge Planında (2014 – 2023) Bilecik Merkez ve Osmaneli Alt Bölgesi mekânsal gelişme planlarında Osmaneli kırsalına yönelik tedbirler bulunmaktadır. Bölgedeki turizm potansiyelinin geliştirilmesi için Osmaneli kent merkezindeki tescilli yapıların restorasyonu önerilmiştir. Ancak Osmaneli kırsalındaki yöresel mimarinin korunması için herhangi bir tanım veya tedbir belirtilmemiştir. Osmaneli kırsalında yayla turizminin desteklenerek kırsal turizmin geliştirilmesi, köylerde iyi ve organik tarım uygulamalarının desteklenmesi ve bölgede bazı tarımsal ürünlerin markalaşması önerilmiştir. Doğa ile yakın ilişki içinde olan Osmaneli köylerinin bölge planında su kaynaklarındaki kirliliğin önlenmesi için arıtma tesislerinin kurulması ve maden faaliyetlerinin atıklarının geri dönüştürülmesi doğal çevrenin korunmasını ilgilendiren önerilerden biridir. Kırsal mimarlık mirasının korunmasına yönelik politikalar kalkınma planlarında daha çok yer alması gerekmektedir. Planlarda yöresel mimarlık tanımlanmalı ve bu mirasın korunmasına yönelik plan notları oluşturulmalıdır. Kalkınma planlarında üretilen politika yerelde kalkınma ajanslarının hazırladığı plan notlarına etki etmesine, yerel yönetimlerin korumaya dahil olmalarına ve koruma için gerekli finansmanın bulunmasına olanak tanıyabilir. Özellikle kırsal mimarlık mirasının korunmasına yönelik plan notlarının oluşturulması yöresel mimarinin korunmasına yönelik projelerin yapılmasını ve fonların oluşturulmasını sağlayacaktır.

5.3.2 Alan Yönetim Planları

Mevcut kalkınma ve bölge planlarında kırsal mimarlık mirasının korunmasına yönelik öneriler sınırlı ve yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle planlama çalışmalarında yöresel mimarlık mirası tanımlanmalı ve korunması için tedbirler ve öneriler belirtilmelidir. Tarihi niteliğe sahip kültürel peyzaj alanlarının dünya miras alanlarında olduğu gibi alan yönetim planlarının oluşturulması bu geniş alanların korunmasını ve yönetilmesini kolaylaştıracaktır. Alan yönetim planlarında tarihi yerleşimlere doğal çevre ile bütüncül bir şekilde yaklaşılmalı ve plan kararları alınırken bölgenin sosyal, kültürel ve ekonomik yapısı dikkate alınmalıdır. Tüm bu yönetim planı çalışmaları bölge halkının katılımcı katkısı ile ilerlemesine dikkat edilmelidir. Yörede yaşayan insanların taleplerini ve hassasiyetlerini dikkate almayan koruma politikalarının uygulanması gerçekçi görünmemektedir (Kuşcuoğlu ve Taş, 2017).

Osmaneli kırsal mimarlık mirasının korunması için bir alan yönetimi oluşturulması bölgedeki kültürel peyzajın korunmasını sağlayabilir. Osmaneli kırsal mimarlık mirasının tespiti ve değerlendirilmesi için tezin 4. Bölümünde anlatılan kırsal mimarlık mirasının sayısal değerlendirme yöntemi geliştirilmiştir. Bu değerlendirme sonucunda ortaya çıkan tablo ve sınıflandırma verilerine göre Osmaneli kırsal yerleşimlerine özel koruma politikaları oluşturulabilir ve alan yönetimleri bu politikalar ile kırsal yerleşimlerin kültürel ve doğal mirasları ile kırsal yerleşim niteliğini koruyabilirler. Kırsal mimarlık mirası tablosunda A, B, C ve D olarak gruplandırılan köylerin aşağıdaki koruma kararları ile yönetilmesi önerilmiştir (Tablo 5.1).

Tablo 5.1 A, B, C ve D olarak gruplandırılan köylerin koruma politikaları tablosu.

Yasal koruma Restorasyon Yerel malzeme kullanımı Geleneksel malzeme ve tekniğinin kullanımı Yapı ustalığının sürdürülmesi Yeni yapılaşmanın sınırlandırılması Doğal peyzajın korunması Sürdürülebilir turizm Tarımsal üretimin devamlılığı A GRUBU	Yasal koruma Restorasyon Yerel malzeme ve geleneksel tekniğin kullanılması Köy tasarım rehberleri oluşturulması Doğal peyzajın korunması Sürdürülebilir turizm Tarımsal üretimin devamlılığı B GRUBU	Restorasyon Kırsal yerleşim niteliğinin sürdürülmesi Doğal peyzajın korunması Tarımsal üretimin devamlılığı C GRUBU	Kırsal yerleşim niteliğinin korunması Tarım alanlarının korunması ve tarımsal üretimin devamlılığı D GRUBU
---	---	---	--

Akçapınar Köyü nüfusunu kaybetmiş bir tarihi köydür. Bu köyün korunması için ayrıca koruma stratejileri oluşturulmuştur.

5.4 A Grubu Köylerde Koruma Politikaları:

Eskişehir Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü tarafından Osmaneli kırsalında sadece Günöören köyünde bir koruma alanı belirlenmiş ve bazı geleneksel yapılar tescillenmiştir (Şekil 5. 1). Günümüzde diğer köylerde herhangi bir sivil mimarlık ögesi tescil edilmemiş ve herhangi bir koruma alanı belirlenmemiştir. Bu nedenle A grubu olarak tanımlanan Tarihi Dokuya Sahip Köylerde ilgili koruma kurulu tarafından geleneksel yapıların tescillenmesi ve bir

koruma alanının belirlenmesi gerekmektedir. Koruma önlemi olarak geleneksel yapıların sadece tescil edilmesi onların korunmasından ziyade yapının bozulma sürecini yavaşlatmaktadır. Bu nedenle tescil çalışmalarıyla birlikte koruma ilkelerine uygun onarım çalışmaları devam etmelidir. Geleneksel yapı sahiplerine yapılarının restorasyonunu yapmak kaydıyla teknik ve finansal destek verilmelidir. Geleneksel yapıların kullanımlarının devam etmesi bu korumanın devamlılığı için önemlidir. Köylerin yerleşim dokusunun ve silüetinin korunması için yeni yapılaşmanın kontrol edilmesi gerekmektedir. Özellikle son yıllarda büyük şehirlerde yaşayan ve ekonomik durumu iyi insanlar organik üretime ve kırsalda yaşama ilgi duymaya başlamıştır. 2019 yılında başlayan Covid 19 salgını ile kıra olan bu ilgi daha da hızlı biçimde artmıştır. Bunun sonucu olarak kentte yaşayan insanlar kırsal yerleşimlerde kendilerine yeni mekanlar oluşturmaya başlamıştır. Bu durum kırsal alanın soylulaşmasına, kıra özgü niteliklerin ve yerin ruhunun kaybolmasına neden olabilmektedir (Asrav, 2021). Kırsaldaki bu yöndeki değişimin fiziksel kanıtları, ikincil konut olarak sıkça inşa edilen ve “tiny house” olarak nitelendirilen prefabrik evlerdir. Osmaneli kırsalında da bu evlere rastlamak mümkündür (Şekil 5. 1). Dolayısı ile herhangi bir ruhsat ve denetime tabii olmayan bu prefabrik evlerin tarihi köylerde çoğalması bu köylerin tarihi dokusunu kaybetmesine sebebiyet verecektir. Diğer taraftan kırsalda ikincil konut kullanımı için geleneksel yapıların restorasyonu ile bu yapıların korunması sağlanabilir. Ancak Osmaneli köylerinde kentlilerin ikincil konutlarının artması ve köylerde baskın nüfus haline gelmesi yerele özgü değerlerin yitirilmesine sebep olacaktır. Bu nedenle ikincil konut ile yerel halkın yoğunluğu arasında denge kurulmalı, yerel halkın köylerde yaşamaya devam etmesi sağlanmalıdır.

Şekil 5.1 Günüören Köyü Koruma Alanı (sol), Dereyörük Köyünde bir “tinyhouse” (sağ).

Tarihi dokusunu koruyan A grubu köylerinde geleneksel yapım tekniklerinin devamlılığının sağlanması için yapılardaki onarımlar ve eklentiler geleneksel teknik ve yerel malzemeler kullanılarak yapılmalıdır. Geleneksel yapım tekniklerinin ileriki nesillere aktarımı ve bu zanaatın devamlılığı için atölyeler ve meslek edindirme eğitimleri bu köylerde düzenlenebilir. Tarihi kırsal yerleşimler öncelikle kültür ve doğa turizmi olmak üzere turizm destinasyonu olma potansiyeli taşımaktadır. Ancak turizm iyi planlanmadığı ve turizm destinasyonunun taşıma kapasitesi aşıldığında korunması gerekli kültürel ve doğal öğeleri aşındırmaya başlamaktadır. Bu nedenle A grubu köylerde sürdürülebilir bir turizm planı yapılmalıdır. Köylerde sokak dokusunu oluşturan sokak kaplamasının köyün geleneksel ve tarihi karakterine uygun olmalıdır. Köylerin çoğunda kullanılan parke taşı kaplaması tarihi köy karakterine zarar vermektedir. Bunun yanında köylerde yenilenen veya yeni inşa edilen bahçe duvarlarının delikli tuğla, gazbeton gibi yeni malzemeler ile yapıldığı ve duvarın sıvanmadan bırakıldığı görülmektedir. Bu durum köyün geleneksel dokusuna zarar vermektedir (Şekil 5. 2). Bu nedenle sokak kaplamasını kayrak taşı gibi doğal taş ile kaplanması, bahçe duvarlarında ise köydeki mimari karaktere göre ahşap malzemenin kullanılması, çamur sıva yapılması gibi uygulamalar tarihi çevre algısını tamamlayacaktır. Köylerin doğal çevre ile kurdukları dengeli ilişkinin korunması ve devamlılığı sağlanmalıdır. Bu amaçla köy çevresinde bir tampon bölge oluşturularak, köyün yakın çevresinde otoyol gibi büyük altyapı projelerinin inşa edilmesi engellenmiş olacaktır (Şekil 5. 2).

Şekil 5.2 Dereyörük Köyü ve yakınındaki demiryolu inşaatı şantiyesi (so), Kızıllöz Köyünde köy dokusu ile uyumsuz bahçe duvarı (sağ).

5.4.1 Akçapınar Köyü ve Terk Edilmiş Köylerin Korunması

A grubu köylerinden olan Akçapınar köyünün Merkez mahallesinde günümüzde hayvancılıkla geçinen iki hane dışında kimse kalmamıştır. Neredeyse tüm konutların terkedildiği köyde içinde yaşamın olmadığı geleneksel yapılar harabe haline gelmiştir (Şekil 5. 3). Terkedilmiş kırsal yerleşimlerin korunması için çeşitli koruma yöntemleri geliştirilmiştir. Bu yöntemler müzeleştirme, turizm, yeniden iskân ve yeniden yabanileştirme (ormanlaştırma) olarak 4 gruba ayrılmaktadır. Turizm yöntemi, terkedilmiş köyleri turizm amacıyla kullanılması ve bu amaç için geleneksel yapıların onarılarak turizm işletmeleri için işlevlendirilmesini önermektedir (Güler, 2016). Köyün turizm amaçlı olarak kullanılması beraberinde bazı riskler de getirebilmektedir. Turizmde taşıma kapasitesinin aşılması, kitle turizmi gibi riskler köyün ve çevresinin tüm özgün niteliklerinin kaybolmasına sebebiyet verebilmektedir. Akçapınar Köyünün ana yollara uzak olması, günümüzde turizmin bölgede yaygın olmaması köyde turizme bağlı ekonominin sürdürülebilirliğini sorgulatmaktadır. Yeniden iskân yaklaşımında ise terk edilmiş köye eski sakinlerini yeniden iskân edilmesi ile yerleşimin korunmasını amaçlamaktadır. Yeniden iskân edilen yerleşimlere eski sakinleri olduğu gibi kentten kıra göçmek isteyen yeni yerleşimciler de iskân edilebilmektedir. Ancak bu durum kırsalın soylulaştırılmasına sebep olabilmektedir (Güler, 2016). Akçapınar Köy halkı tarımsal üretimin daha ekonomik ve ulaşımın daha kolay olduğu ovadaki Gaziler mahallesine göçmüştür. Eski Akçapınar Köyünde yeniden tarımsal üretimi canlandırmak ve halkın yeniden eski mahallelerine döndürmek mevcut ekonomik koşullar göz önüne alındığında oldukça zor gözükmemektedir. Yeniden yabanileşme (ormanlaştırma) yönteminde ise kırsal yerleşime hiçbir müdahale yapılmadan doğanın kendini onarması beklenmektedir (Güler, 2016). Ancak çalışmanın amacı

Osmaneli kırsalındaki yöresel mimarinin korunması olduğu için bu yöntem göz ardı edilmiştir. Müzeleştirme ise, terk edilmiş yerleşim veya kırsal mimarlık mirası öğelerinin açık hava müzesine dönüştürülerek sergilenmesi yöntemini içermektedir. 19. Yüzyılın sonunda yöresel mimarlık öğelerinin mevcut yerlerinden sökülerek, başka bir alanda yeniden kurulması ve diğer yöresel mimarlık ürünleriyle birlikte sergilenmesi açık hava müzesi kavramını geliştirmiştir (Güler 2016 ve Eres 2020). Akçapınar Köyünün müzeleştirme kavramı içinde, bir açık hava müzesine dönüştürülerek, “in-situ” şeklinde korunması önerilmektedir. Bunun yanında köyün müze olarak işlevlendirilmesi ve köyün harabe estetiği turizm potansiyeli oluşturmaktadır.

Şekil 5.3 Akçapınar Köyünde terk edilmiş köy evleri ve köy okulu.

Kırsal mimarlık öğelerinin bir açık hava müzesi şeklinde korunması ve sergilenmesi fikri ilk olarak İsviçre’de ortaya çıkmıştır. İsviçreli Karl Viktor von Bonstetten, 1790’da çiftlik evlerinin korunması için bir parkta bu evlerin toplanması önerisini getirmiştir (Eres, 2009). Kırsal yaşama ait taşınabilir objelerin sergilenmesi ile başlayan süreç kırsal mimarlık mirası öğelerinin başka bir yere yeniden inşa edilmesiyle devam etmiştir. Kırsal mimarlık mirasının korunması ve sergilenmesi için İsveç’ in Skansen bölgesine, İsveç’in farklı yerlerinden sökülerek getirilen çiftlik evlerinin yeniden kurulmasıyla 1891 yılında ilk açık hava müzesi açılmıştır. Bununla birlikte Avrupa’da başta İskandinav ülkeleri olmak üzere çeşitli ülkelerde açık hava müzeleri açılmaya başlamıştır. Böylece sanayileşen Avrupa ülkeleri geleneksel yaşamlarını gelecek nesillere aktarmayı ve ulus bilinçlerini güçlendirmeyi amaçlamışlardır. Avrupa’da uygulanan açık hava müzesi örneklerinde yöresel mimarlık öğeleri benzer coğrafi özellikteki arazilerde yeniden kuruldukları için doğa ile dengeli ilişkilerine devam etmişlerdir. Diğer taraftan 2. Dünya Savaşı öncesinde yerel ustaların bu taşıma işlemlerini gerçekleştirmesi

nedeniyle yapıların özgün niteliklerinin korunduğu da bilinmektedir. Ancak savaş sonrasında birçok yerel ustanın hayatta olmaması nedeniyle, savaş sonrası yapılan taşıma işlemlerinde aynı özgünlüğün korunamadığı görülmektedir. 1946 yılında kurulan Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM) kırsal yaşam kültürünün ve yöresel mimarinin korunması için yapıların yerlerinden sökülerek başka yerde yeniden yapıp sergilenmesini olumlu karşılamış ve desteklemiştir. İlerleyen yıllarda konsey açık hava müzelerinde yeniden yapımın (rekonstrüksiyon) bilimsel koşullara bağlı kalarak uygulanabileceğini belirtmiştir. 1970’li yıllarda bilimsel nitelik taşımayan taşıma ve rekonstrüksiyon uygulamalarının “disneylandvari” peyzajlar yaratma olasılığı tartışmaya açılmıştır. Bunun üzerine 1972 yılında kurulan Avrupa Açık Hava Müzeleri birliği (AEOM), yapıların yerinden sökülürken ayrıntılı belgelenmelerin yapılması, eğer bir değişiklik yapıyorsa sebebinin teknik çizim, belge ve fotoğraflarla belirtilmesini önererek, kırsal açık hava müzelerini bilimsel bir altyapıya oturtmaya çalışmıştır (Eres, 2020). Açık hava müzelerinin ilk kuruldukları andan günümüze gelene kadar farklı görüş ve akımlar etkisinde şekillenmiştir. 19. ve 20. yüzyılda romantizm ve milliyetçilik akımları ile müzeler Avrupa’da ulusal kimliğin inşasında önemli bir rol oynamıştır. Zaman içinde bu müzeler, turizm, bilimsel çalışmalar, eğitim ve hatta politik mesajların bir aracı haline gelmiştir. Açık hava müzeleri günümüzde içerdiği kültürel ve doğal miras bakımından farklı tipolojilerde bulunmaktadır: Sergileme mekanlarından oluşan “geleneksel müzeler”, Arkeolojik eserlerin rekonstrüksiyonundan oluşan “arkeolojik açık hava müzeleri”, zengin kültürel peyzaj alanlarının korunduğu “doğal park müzeleri”, geleneksel yaşamı ve kültürü anlatan “etnografik açık hava müzeleri”, eski batık teknelerin yeniden canlandırıldığı “tarihi tekne müzeleri”, geleneksel yaşamın aktörlerle canlandırıldığı “yaşayan tarih müzeleri”, insan ve doğal yaşamın ilişkisinin sergilendiği “doğal yaşam müzeleri” belli bir konu üzerine yoğunlaşmış ve ticari kaygılar güden “tematik müzeler” şeklinde çeşitlenmiştir (Paardekooper, 2012).

Kırsal mirası konu alan kırsal açık hava müzeleri, bir coğrafyanın doğal ve kültürel mirasının bütünleşik korunmasını, sürdürülebilir gelişimini ve mirasın topluma aktarılmasını ifade eden “Eko-Müze” kavramı içinde ele alınmalıdır. Bu bağlamda İran’ın Gilan bölgesinde 1990 yılında yaşanan deprem sonrasında kırsal mirası konu alan bir eko-müze oluşturulması planlanmıştır. 2005 yılında Saravan

Ormanında açılan Gilan Kırsal Miras Müzesine bölgedeki yöresel mimarlık ürünleri taşınmıştır (Şekil 5.4). Böylece bölgedeki yöresel mimarinin korunması ve doğal bir çevre içinde kırsal mimarlık mirasının sergilenmesi amaçlanmıştır (Pedram, Amin ve Khakban, 2018).

Şekil 5.4 Gilan Kırsal Miras Müzesinde taşıma öncesi (sol) ve sonrası (sağ) yöresel mimarlık öğeleri (Pedram, Amin ve Khakban, 2018).

Kırsal mirası konu alan açık hava müzelerinin dünyadaki örneklerine bakıldığında, yöresel mimarlık ürünlerinin restore edilerek veya başka bir yerde yeniden inşa edilmesi ile kurulduğu görülmektedir. Genellikle kent çeperinde yeniden kurulan müzelerde eski kırsal yaşam canlandırılmaya çalışılmıştır. Açık hava müzeleri çeşitli atölye, eğitim, konser gibi etkinliklerle desteklenerek sürekli yaşayan bir yer haline getirilmiştir. Örneğin Almanya’da bulunan Pfahlbauten Unteruhldingen Arekolojik Açık Hava Müzesi’nde, Neolitik dönemde (MÖ 4000) göl üzerinde ahşap direkler üzerinde bir köy yerleşiminin olduğu saptanmış ve bu yerleşim

model alınarak kazı alanının hemen yakınında göl üzerinde bir köy rekonstrüksiyonu yapılmıştır (Şekil 5.5). Tarih öncesi ve orta çağlara ait arkeolojik mirasın sergilendiği açık hava müzesinde sergi alanları, arşiv, kütüphane, kazı belgeleme ve model atölyesi gibi birçok mekân düzenlemesi ile farklı faaliyetlere ev sahipliği yapmaktadır (Eres, 2020 ve Pfahlbauten, 2024).

Şekil 5.5 Pfahlbauten Unteruhldingen Açık Hava Müzesi (Pfahlbauten, 2024).

Türkiye’de açık hava müzelerinin oluşturulmasına yönelik girişimler Dr. Hamit Zübeyir Koşay’ın 21. yüzyılın ilk çeyreğinden beri yaptığı çalışmalar ve yayınlar ile başlamıştır. Koşay yayınlarında Ankara’da bir halk müzesi kurulmasını önermiş ve açık hava müzesini açık hava halk müzesi olarak tanımlayarak bu müzelerin halkı anlatan belge niteliğini vurgulamıştır. Türkiye’de ilk açık hava müzesi uygulaması 2008 yılında Kırklareli Aşağı Pınar Arkeolojik Kazı alanında yapılabilmektedir. Müzede Istranca Dağlarındaki eski samanlık yapıları kazı alanında yeniden inşa edilerek, sergileme mekânı olarak kullanılmıştır. Kırklareli’deki müzeyi Bursa Aktopraklık Höyük Arkeopark Açık Hava müzesi uygulaması takip etmiştir. 2014 yılında Ankara’da kurulan Altıncöy Açık Hava Müzesi’nde, Karabük çevresinden sökülen çantı tekniğinde yapılmış geleneksel evler müze alanında tekrar yapılmıştır (Eres, 2020). Ancak yapıların özgün çevresi ile yeniden yapıldığı çevre arasında büyük farkların olması doğal çevreden kopuk, yapay bir ortam yaratmıştır. Dolayısı ile Türkiye’de az sayıda kalmış olan tarihi kırsal yerleşimlerin taşıma -yeniden yapım yöntemiyle başka yere taşınmasıyla korunmasının sağlanması tartışmalı sonuçlar doğurmaktadır. Bu nedenle, tarihi dokuya sahip köylerin “in situ” niteliğinde korunmasına yönelik politikalar izlenmesi doğru olacaktır. Yerel çevresinden koparılarak bambaşka bir çevreye taşınarak yeniden

inşa edilmiş yöresel yapılar “disneylandvari” bir peyzaj yaratarak, kültürü “köy kahvaltısı” gibi metalaştırmaktadır.

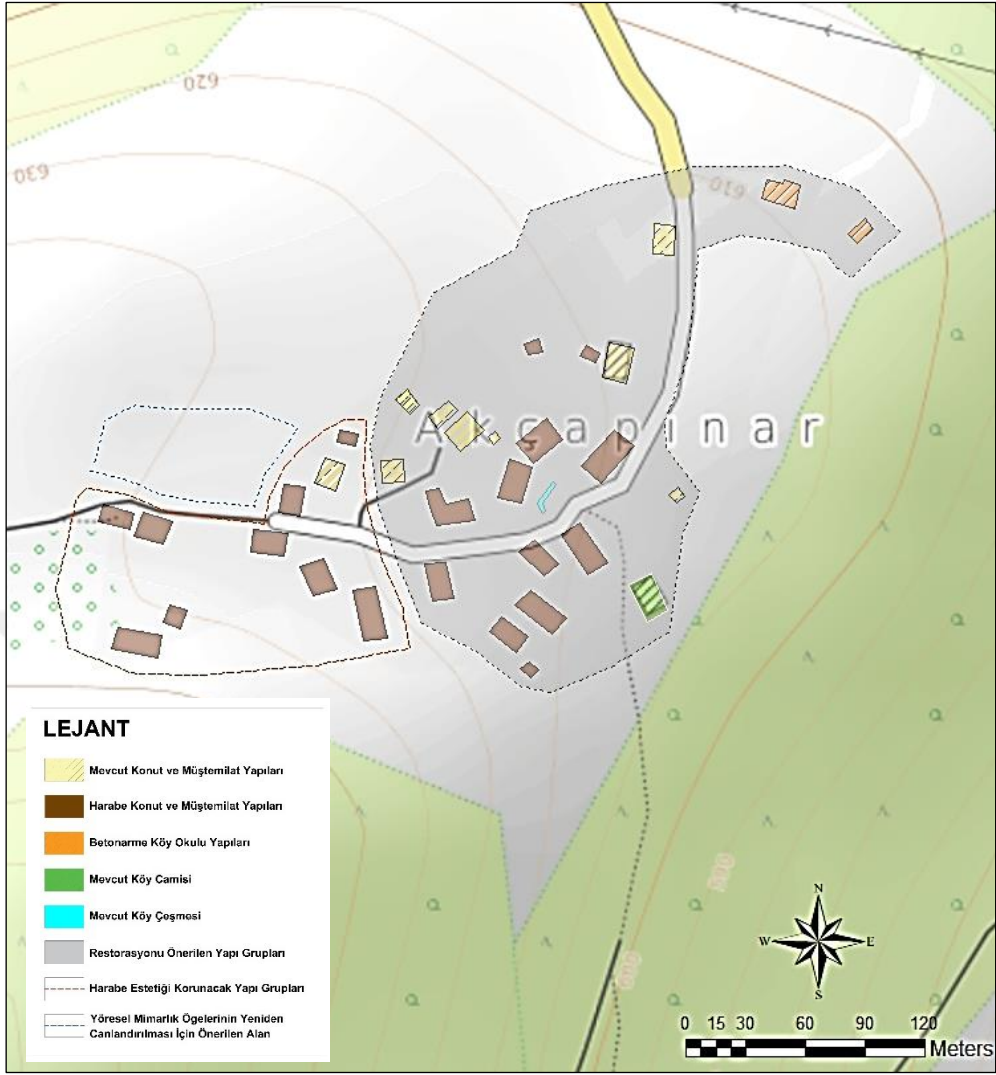
Dünya’daki arkeolojik nitelikteki eserler açık hava müzelerinde bilimsel tekniklerle rekonstrüksiyonu yapılarak korunmakta ve sergilenmektedir. Kırsal mimarlık mirası öğeleri ise özgün yerlerinden açık hava müzelerine taşınarak korunmaya ve sergilenmeye çalışılmaktadır. Avrupa’nın çeşitli şehirlerinde kurulan açık hava etnografya ve yaşam müzeleri ile ülkeler kırsal miraslarını yaşatmayı amaçlamaktadırlar. Letonya’da bulunan Latvia Etnografik Açık Hava Müzesinde Letonya’nın çeşitli yerlerinden taşınan yöresel mimarlık ürünleri getirilerek müzede ülkenin kırsal peyzajı oluşturulmuştur (Şekil 5.6). Müzede kırsal peyzajında yanında çeşitli etkinliklerle geleneksel kır yaşamı da canlandırılmaya çalışılmıştır (Latvia, 2024). Etnografik açık hava müzelerine bir örnekte Gürcistan’nın başkentinde bulunan Tiflis Açık Hava Etnografya Müzesi verilebilir (Şekil 5.6). Bu müzede ülkenin çeşitli yerlerindeki kırsal mimarlık mirası öğeleri taşınarak yeniden yapılmıştır (Tiflis, 2024). Etnografik müzelerin yanında İngiltere’de kurulmuş olan ve kır yaşamını konu alan yaşam müzelerinde kıra özgü konut ve işlik yapıları taşınarak veya yeniden yapılarak kırsal yerleşimler tasvir edilmeye çalışılmıştır (Şekil 5.6). Bunun yanında çeşitli tiyatral canlandırmalar ve atölyeler ile kır yaşamı ve kıra özgü üretim teknikleri yaşatılmaya çalışılmaktadır (St Fagans, 2024).

Şekil 5.6 Solda Latvia Etnografya Açık Hava Müzesi, ortada Tiflis Açık Hava Etnnografya Müzesi ve sağda St Fagans Ulusal Tarih Müzesi (Latvia, 2024, Tiflis, 2024 ve St Fagans, 2024).

A grubu köylerinden biri olan ve nüfusunu kaybetmiş olan Akçapınar Köyü bir etnografik açık hava müzesine dönüştürülerek korunması sağlanabilir. Akçapınar köyünde kurulacak açık hava müzesinde yöresel mimarlık ürünlerinin taşınmadan, in-situ şeklinde korunması önerilmektedir. Bu kapsamda köyde bir doku oluşturacak kadar geleneksel yapıların restorasyonunun yapılması ve bu yapıların müzenin sergi ve etkinlik mekanları olarak kullanılması sağlanabilir. Bu kapsamda

bir köy evinin müstemilatlarıyla birlikte restorasyonu yapılarak Osmaneli kırsalındaki köy yaşantısı canlandırılabilir. Açık hava müzesi içinde bölge kırsalında görülen ipek böcekçiliği, bibercilik ve tütüncülük gibi geleneksel üretim tekniklerini anlatan sergiler oluşturulabilir. Köyde kısmen yıkılmış olan geleneksel yapılar doğal bir kesit vererek geleneksel yapım teknikleri hakkında bilgiler vermektedir. Bu yapılar geleneksel yapım tekniklerini anlatan bir sergi alanına dönüştürülebilir. Yıkıntı halindeki yapılar mimarlık fakültelerinin restorasyon uygulamaları için kullanılabilir. Köydeki sağlam ve yıkılmış yapılar öğrencilere ve yerel yapı ustalarına geleneksel yapım tekniklerinin teorik ve uygulama eğitimleri verilebileceği bir alan ve mekân olarak düzenlenebilir ve kullanılabilir. Köyde betonarme olarak inşa edilmiş ve kullanılmayan bir ilkokul bulunmaktadır. Okul binası özgün karakteri bozulmadan onarılarak eğitim ve seminer salonu, teknik ofis mekanları, kafe, dükkân gibi servis mekanları için kullanılabilir. Müze için gerekli olacak tuvalet gibi servis mekanları okul çevresine tarihi ve doğal çevreyi bozmayacak şekilde inşa edilerek müzenin mekân ihtiyaçları karşılanabilir. Akçapınar Köyünde açık hava müzesi kapsamında sergi, seminer, atölye ve servis imkanlarının geliştirilmesi ile müzenin sürekli yaşaması sağlanarak köyün korunması sağlanabilir (Şekil 5.7). Diğer taraftan köyün özgün dokusuna ve yapılarına zarar vermeden köyün film çekim platosu olarak kullanılması, köyün korunması için bir finansman oluşturabilir.

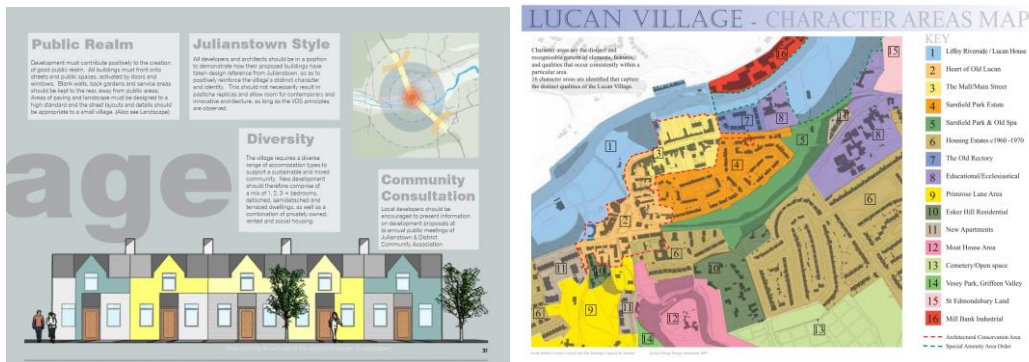

Şekil 5.7 Akcapınar Köyü için koruma öneri haritası.

5.5 B Grubu Köylerde Koruma Politikaları

B grubu yerleşimlerde bulunan geleneksel yapı ve yapı gruplarının korunmasına dair bir tescil veya koruma kararı bulunmamaktadır. Bu nedenle geleneksel yapılar tescillenmeli ve tarihi geleneksel dokuyu oluşturan köy merkezlerinde bir koruma alanı oluşturulmalıdır. B grubu köyleri A grubu yerleşimlerine göre daha büyük ve daha canlı bir ekonomiye sahiptir. Bu nedenle köylerde inşaat faaliyetleri ve yeni yapılar bulunmaktadır. Ancak yeni yapılaşmanın bu yerleşimlerde köyün kırsal niteliğini ve mimari karakterini bozmayacak şekilde olmasına dikkat edilmelidir. Bu amaçla Birleşik Krallıkta kırsal yerleşimleri için uygulanan “village design statement” raporları gibi köy tasarım rehberi uygulamaları B grubu köyleri için de uygulanabilir (Şekil 5. 8). Köy tasarım rehberleri ile köyün sahip olduğu mimari

karaktere uygun yeni yapılaşmanın standartları belirlenir ve bu şartlara göre yapılaşma kontrol edilebilir. Köy tasarım rehberlerinin amacı tip proje üretmekten ziyade kırsal peyzaja ve köy karakterine uygun özgün yapılar üretmek olmalıdır. Geleneksel yapıların onarılmasında o yapıları kullananlara teknik ve finansal destek verilerek bu yapıların korunmasını ve kullanılmasını sağlamalıdır. Birçok kentsel ve kırsal tarihi yerleşimlerde uygulanan cephe sağlıklaştırma projelerinde, geleneksel yapılara müdahaleler restorasyon ilkeleri ile çelişmektedir. Bu nedenle köylerde yapılacak basit veya kapsamlı onarımların bilimsel nitelikler önceliklendirilerek, uzmanlar tarafından yürütülmesi sağlanmalıdır. Köylerde tarımsal faaliyetlerin devamlılığı kırsal yerleşim niteliğinin korunmasında büyük rol oynamaktadır. Bu nedenle tarımsal üretim bu köylerde desteklenmeli ve sürdürülebilir kılınmalıdır. A grubu köylerindeki turizm faaliyetleri bu gruptaki yerleşimler ile desteklenebilir. Turizmin konaklama ihtiyacını bu köyler karşılayabilir. Diğer taraftan köylerin sahip olduğu zengin tarımsal üretim nedeniyle köylerde gastronomi turizmi geliştirilebilir. Bu gruptaki kırsal yerleşimler doğal çevre ile olan dengeli ilişkilerini devam ettirmektedirler. Sadece Selçik Köyü Osmaneli kent merkezine yaklaşık 4 km uzaklıktadır ve Sakarya – Bilecik Karayolu teğet geçmektedir. Karayolunun köyün içinden geçmemesi köyün kırsal yerleşim dokusunu korumasına olanak tanımıştır. İstanbul – Ankara Konvansiyonel Demiryolu hattı köy ile karayolu arasında bir tampon bölge oluşturmuştur. Doğal çevre ile köyler arasındaki uyumun korunması için tarımsal üretimin devamlılığı ve büyük sanayi tesislerinin köy ve yakın çevresine yapılmaması sağlanmalıdır.

Şekil 5.8 Julianstown ve Lucan köy tasarım rehberlerinde cephe ve peyzaj karakterine yönelik öneri ve analizler (Julianstown, 2011 ve Lucan, 2006).

5.6 C Grubu Köylerde Koruma Politikaları

C grubu yerleşimlerde geleneksel yapılar bulunsa da, tarihi bir doku oluşturacak kadar yoğun ve korunmuş değildir. Bu nedenle mevcut yapıların korunması, yeni yapılaşmanın kırsal yerleşim kimliğine uygun olarak devam etmesi sağlanmalıdır. Mevcut geleneksel yapıların korunması için tescil kararlarının alınması ve onarımları için mülk sahiplerine teknik ve finansal destek verilmesi bu yapıların korunmasını kolaylaştıracaktır. Yeni yapılarda kat sınırlaması ile köyün silüetinin korunması sağlanabilir. Osmaneli köylerinin çoğunda evlerin bahçeli nizamda inşa edildiği, müştemilatlarının kendi parseli içinde dağıldığı görülmektedir. Kalabalık ve topoğrafyanın yerleşimi şekillendirdiği Soğucakpınar gibi köylerde konutlar sokağa cephe verecek şekilde bitişik nizamda yapılmıştır. Ancak her halükârda konutların kendi parselleri içinde bir bahçesi ve müştemilatları bulunmaktadır. Bu gruptaki en kalabalık yerleşim olan Medetli Köyünde geleneksel yapıların parselleri içine yeni yapılar yapılmıştır (Şekil 5.9). Köy halkı inşa ettiği yeni konuta taşınırken, eski evini ahır ve ardiye olarak kullanmaktadır. Geleneksel yapıların parsellerinin içine yeni yapı yapılması engellenmeli ve mevcut yerleşim düzenine göre yeni yapılaşma planlanmalıdır. C Grubu köylerde tarımsal üretim ekonomisi devam etmektedir. Dolayısı ile köylerdeki kırsala özgü olan tarımsal üretim, ormancılık ve avcılık gibi faaliyetlerin devamlılığı sağlanmalı ve yerleşimlerin çevresinde bulunan tarım alanları ile ormanlık alanlar korunmalıdır (Şekil 5.9).

Şekil 5.9 Medetli Köyünde köy karakteri ile uyumsuz apartman (sol) ve Selimiye Köyü ve yakınında gelişen sanayi tesisleri (sağ)

5.7 D Grubu Köylerde Koruma Politikaları:

D grubu köylerinde geleneksel yapılar yok denecek kadar azdır. Bu köylerden Çerkeşli Köyü ise kırsal yerleşim dokusunu dahi kaybetmiştir. Çerkeşli Köyü gibi İznik Ovasının devamı olan Karadin Oluğu (ovası) ve İznik – Adapazarı Karayolu güzergahı üzerinde yer alan Oğulpaşa Köyünün Yeşilçimen ile Hisarcık Köyünün Beşevler Mahallerinde de kırsal yerleşim dokusu kaybolma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Bu nedenle söz konusu mahalleler ve D grubu köylerde kırsal yerleşim niteliğine uygun az katlı yapılaşma ile ovadaki tarım arazilerinin korunması sağlanmalıdır (Şekil 5. 10).

Şekil 5.10 Oğulpaşa, Beşevler ve Hisarcık, Yeşilçimen mahallelerinin tarımsal üretim peyzajı içindeki yerleri.

5.8 Kültürel Yapı ve Doğal Çevrenin Korunmasına Yönelik Öneriler

Osmaneli köyleri nüfusunun büyük bir kısmını kaybetmiştir. Bu nüfus kaybının en büyük sebebi Osmaneli kırsal yerleşimlerinde hayat standartlarının kentsel alanlara göre daha düşük olmasıyla açıklanabilir. Günümüzde Osmaneli kırsalındaki ekonomi köylülerin hayat standartlarını geliştirmesine imkân vermemektedir. Diğer taraftan Osmaneli Köyleri sosyal ve kültürel olanaklara eşit olarak ulaşamamaktadır. Birçok köyde taşınalı olarak çocuklara eğitim verilmesi köylüleri Osmaneli kent merkezine doğru yönlendirmektedir. Nüfus kaybı kırsal yerleşimlerde sosyal ve kültürel hayatı olumsuz etkilemiştir.

Sosyal ve kültürel hayatın Osmaneli köylerinde korunması için kırsal nüfusun korunması gerekmektedir. Nüfusun korunması ve gençlerin köylerinde yaşamlarını devam ettirebilmesi kırsaldaki ekonominin canlandırılması ve eğitim olanaklarının

yaygınlaştırılması ile sağlanabilir. Bu amaçla günümüzde terk edilmiş olan köy okulları yeniden açılarak yerelde eğitim olanağı oluşturulmalıdır. Köy okulları kırsal yerleşimlerde bir kültür merkezi gibi kullanılarak okulların sosyal ve kültürel amaçla kullanılması sağlanabilir. Osmaneli köylerinin çoğunda sağlık hizmetinin sınırlı olduğu görülmüştür. Geçmişte açılmış olan sağlık evleri köylerde yeniden işler hale getirilerek kır nüfusunun sağlık hizmetine ulaşımı kolaylaştırılabilir.

Osmaneli köylerindeki genç nüfus kentlere göçmüş olsa da hala köyleri ile olan ilişkilerini koparmamıştır. Hafta sonu ve bayram tatillerinde vatandaşlar köylerini ziyarete gelerek köyleri ile mekânsal ve kültürel bağlarını devam ettirmektedirler. Bunun yanında günümüzde köylerde hala hıdırellez kutlamaları coşkuyla devam etmektedir.

5.8.1 Kırsal Ekonominin Devamlılığının Sağlanması

Yaklaşık bir asırdır yapılan kalkınma planlarına rağmen kırsal yerleşimlerin sosyal ve ekonomik kalkınması istenilen düzeye gelememiştir. 19. Yüzyılda liman ve demiryolu ile ilişki kurabilen kırsal yerleşimler ürünlerini pazara daha kolay ulaştırabildikleri için gelişmiştir. Cumhuriyetle birlikte devletçi politikalar savaş sonrasında tarımı ayakta tutabilmiştir. 2. Dünya Savaşı sonrasında tarımda makineleşmenin artması kırsaldaki işgücü ihtiyacını azaltmış, bu durum kırdan kente göçü hızlandırmıştır. 1960'lı yıllarda yaşanan Almanya'ya işçi gücü kırdan genç nüfusunu iyice düşürmüş ve köyler yaşlıların ikame ettiği yerlere dönüşmüştür. 1970'li yıllarda uygulanan "ithal ikameci büyüme" ekonomi politikaları, sanayi ürünlerinin ithalatına dayanmaktaydı. Bu dönemde tarım hem sanayiye hammadde sağlayan bir sektör, hem de sanayi ürünlerini kullanan bir üretimdi. Köylünün yol, baraj inşaatı gibi tarım dışı işlerde istihdamıyla birlikte 70'li yıllarda köyler zenginleşmiş ancak bu zenginlik köylerde yöresel mimarinin korunmasına veya iyileştirilmesine yansımamıştır. 1980'li yıllarda kamu bütçesinin açık vermesiyle tarıma verilen desteklerin azalmasıyla birlikte tarımsal üretim azalmış ve buna bağlı olarak kırdan kente göç hızlanmıştır (Sönmez, 2019). 21. Yüzyılda ise çok işlevli kırsal alan planlaması, mazot, tohum gibi tarımda üretim girdilerinin fiyatlarının artması ve sübvansiyonların artan masrafları karşılayamaması ülkedeki tarımsal üretimi ve kır nüfusunu azaltmıştır (Suiçmez, 2019). Bunun yanında köylerde taşınmalı eğitime geçilmesi, sağlık ve sosyal hizmetlerin kırsala yayılmaması kırsaldaki nüfusun azalmasını hızlandıran diğer

etkenler olmuştur. Aynı yüzyılda gelişen turizm sektörü kırsal alanda da kendine yeni ekonomiler yaratmıştır. Ancak planlanmayan turizm faaliyetleri kırsal alandan çok zarar getirdiği görülmektedir. Özellikle Karadeniz Bölgesinde “Yeşil Yol” projesi ile yaygınlaşan yayla turizmi kırsalın yapılaşmasına, kırsal mimarlık mirasını kaybetmesine neden olmuştur (Suiçmez, 2019).

Günümüzde Osmaneli kırsalının ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Bununla birlikte orman köylerinde ormancılık, Günüören Köyünde ipekböcekçiliği yapılmaktadır. Birçok köyde tavuk çiftliği işletmeleri, Sakarya Nehri kıyısında kum ocağı tesisleri bulunmaktadır. Osmaneli kent merkezinde kültür turizmi etkinken, kırsalında ise doğa turizmi gelişmektedir. Köylerdeki ekonominin dayandığı tarımsal ve hayvansal üretimin giderek ekonomik getirisini kaybetmesi nedeniyle köylüler bu uğraşı terk etmek üzeredir. Köyde yaşayan gençlerin çoğu tarımsal üretimde kendine gelecek görmemesi nedeniyle ilçe merkezine ve başka kentlere göçmektedir. Geriye kalan yaşlı köy halkı ise sadece kendi ihtiyaçlarını karşılamak için ziraat ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. Bölgenin kırsal niteliğini ve nüfusunu korumak için bölgedeki ekonomiyi geliştirmek ve canlandırmak gerekmektedir. Ancak bunu sağlarken kırsal peyzaja zarar vermeyecek üretim ve hizmet sektörlerinin geliştirilmesine dikkat edilmelidir. Beş yıllık ulusal kalkınma planları ve kırsal kalkınma planlarında köylerde tarımsal ve hayvansal üretimin artırılmasına yönelik ilke kararları alınmış olsa da yerel ölçekte kararların alınması ve uygulanması gerekmektedir.

Osmaneli İlçesinde nehir ve akarsu yollarının varlığı nedeniyle mikroklima iklim bölgesinde yer almaktadır. Bu nedenle özellikle akarsu ve gölet çevrelerinde sebze ve meyve yetiştiriciliği için uygun ortam sunmaktadır (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2022). Bu bölgedeki tarımsal üretimin markalaşarak nitelikli mahsuller ve kazançlı bir iş haline gelmesi mümkündür. Osmaneli’nin plato ve yaylalarında yapılan kuru tarım ve hayvancılık faaliyetleri desteklenmeli ve pazar payı geliştirilerek bölgede tarımın ve hayvancılığın devamlılığı sağlanmalıdır.

Osmaneli kırsalı kırsal mimarlık mirasının yanında zengin bir doğal mirasa sahiptir. Bu nedenle doğa ve kültür turizmi için bölge çok büyük potansiyeli vardır. Günümüzde Günüören, Balçıkhisar, Belenalan, Dereyörük, Oğulpaşa, Adliye köyleri doğa yürüyüşlerinin rotası içindedir. Bunun yanında sürdürülebilir bir turizm modeli olan bisiklet turizmi bölge için önemli bir ekonomi yaratabilir.

Osmaneli köy yollarının iyi kaplamaya, sakin trafiğe ve güzel bir peyzaja sahip olması, Osmaneli kırsalı bisiklet için oldukça ilgi çekici bir yer haline getirmektedir. Bunun yanında yol bisikleti için farklı eğimlere sahip rotalar, dağ bisikleti için toprak zeminli dağ yolları bulunmaktadır. Bisiklet turizminin gelişmesi için bisiklet rotaları planlanması ve tanıtılması gerekmektedir. Avrupa’da Bisiklet Rota Ağı olarak tanımlanan EuroVelo projesi ile sürdürülebilir bir turizm modeli yaratılmış ve kırsal kalkınmaya destek olması sağlanmıştır. Osmaneli bu ağın bir parçası olması için uygun bir altyapıya ve zengin kültürel peyzaja sahiptir.

Osmaneli’ye komşu ve Bilecik’in ilçelerinde tarihi dokuya sahip olan kırsal yerleşimler bulunmaktadır. Bilecik’te çeşitli nedenlerden dolayı terkedilmek zorunda kalmış eski köyler bulunmaktadır. Bu köyler sahip olduğu güzel doğal peyzaj, tarihi doku ve terkedilmiş yapıların oluşturduğu pitoresk manzara sosyal medya üzerinde “terkedilmiş köy” başlığı altında sıkça paylaşılmakta ve ilgi çekmektedir. Bu köylerden biri, Bilecik ilinin İnhisar ilçesine bağlı, eski adı “Bedi” olan Üzümlü köyüdür (Şekil 5.11). Köy 1980’li yıllarda heyelan tehlikesi nedeniyle 1.5 km güneyinde kurulan yeni köye taşınmıştır (Kültür Envanteri, 2024). Üzümlü Köyüne Osmaneli kırsal yerleşimlerindeki geleneksel yerleşim ve mimari doku hakimdir. İki ve üç katlı kagir subasmanlı hımış evlerden oluşan köyde sadece köy okulu Eskişehir Kültür Varlıkları Koruma Kurulu tarafından “İkinci Grup Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür Varlığı” olarak tescil edilmiştir. Üzümlü Köyü Osmaneli İlçesinin Akçapınar Köyü gibi bir müze-köy olma potansiyeli taşımaktadır. Bunun için heyelan tehlikesine karşı önlemler alınması ve köyün korunması için uygulamalar yapılması gerekmektedir. Köydeki gerekli koruma önlemlerinin alınmasıyla, Osmaneli ilçesiyle beraber hem kültür hem de doğa turizmi için önemli bir destinasyon olabilir. Bununla beraber köy koruma alanında akademik çalışmalara konu olabilecek niteliktedir.

Şekil 5.11 Bilecik İli, İnhisar İlçesi, terkedilmiş olan Üzümlü Köyü silueti
(Google Fotoğraflar, 2024).

Bilecik ilçesinde terkedilmiş bir diğer köy de Pazaryeri ilçesine bağlı Günyurdu köyüdür (Şekil 5.12). Eski adı “Bakraz” olan köy Günyurdu Barajının yapılmasıyla birlikte sular altında kalma tehlikesine karşı boşaltılmıştır. Köy halkı TOKİ’nin yaptığı konutlara taşınması nedeniyle köydeki yapılar bakımsız kalmış ve harap hale gelmiştir. Bir kısmı baraj suları altında kalan köyde kagir subasmanlı hımış evlerin çoğu hala ayaktaadır. Köyün tarihi dokusu ve barajla oluşan yeni peyzajı sayesinde güzel manzaralar sunmaktadır. Köyün harabe niteliğinin korunmasıyla Gaziantep İlının, Halfeti İlçesi gibi bir turizm noktası olma potansiyeli taşımaktadır (Göker, Hergül ve Kahveci, 2019).

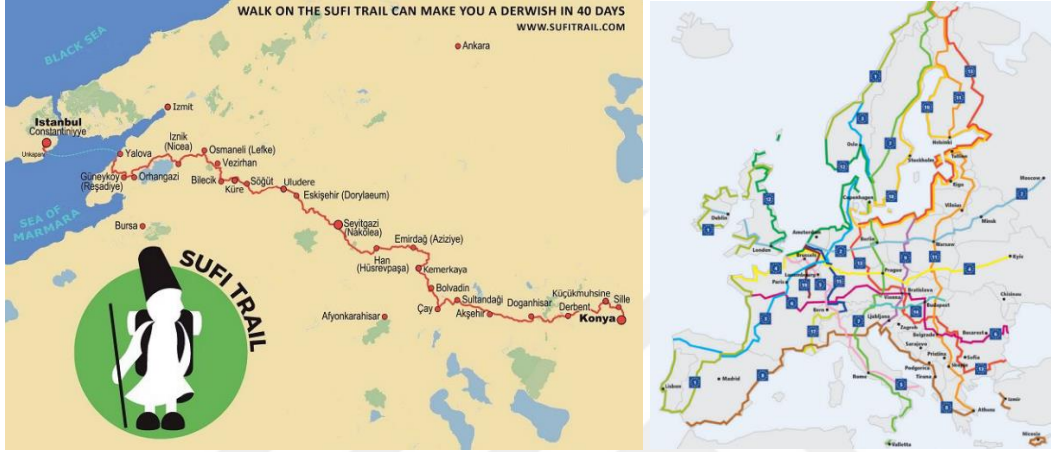

Şekil 5.12 Bilecik İli, Gölpazarı İlçesi, terkedilmiş olan Günyurdu Köyü silueti
(NTV, 2019).

Osmaneli'nin komşu ilçesi olan Bursa'nın İznik ilçesinde geleneksel yapıların olduğu birçok köy bulunmaktadır. Bunlardan Samanlı Dağlarında bulunan Elmalı Köyü'ne Osmaneli'nin kuzeyinde bulunan ve yayla köyleri olan Oğulpaşa, Adliye ve Boyunkaya köylerinden toprak bir yol ile ulaşılabilir. Elmalı Köyünü 1800'lü yılların sonunda buraya göç eden Batumlu Gürcüler kurmuştur. Gürcüler yapı geleneklerini burada da devam ettirmişlerdir. Köyde ahşap yığma tekniği olan "çanti" tekniğinde yapılmış serender gibi birçok geleneksel yapı bulunmaktadır. 2013 yılında restore edilmiş olan çanti tekniğinde inşa edilmiş köy camisi köyün anıtsal nitelikli geleneksel yapısıdır. Günümüzde köydeki nitelsiz yeni yapılaşmanın artması köyün geleneksel dokusuna zarar vermektedir. Köyün kültürel mirası, dağlık topoğrafyası ve yoğun orman dokusu köyü bir turizm destinasyonu haline getirmiştir. Kültür turizmi açısından bilinirliği sınırlı olsa da, Elmalı köyü doğa yürüyüşü rotaları üzerinde bulunmaktadır. Köydeki nitelsiz yapılaşmanın artması köyün turizm potansiyelini kaybetmesine neden olabilir. Bu nedenle köyün kültürel peyzajının korunması için uygulamalar yapılması gerekmektedir. (Aydın ve Peker, 2015)

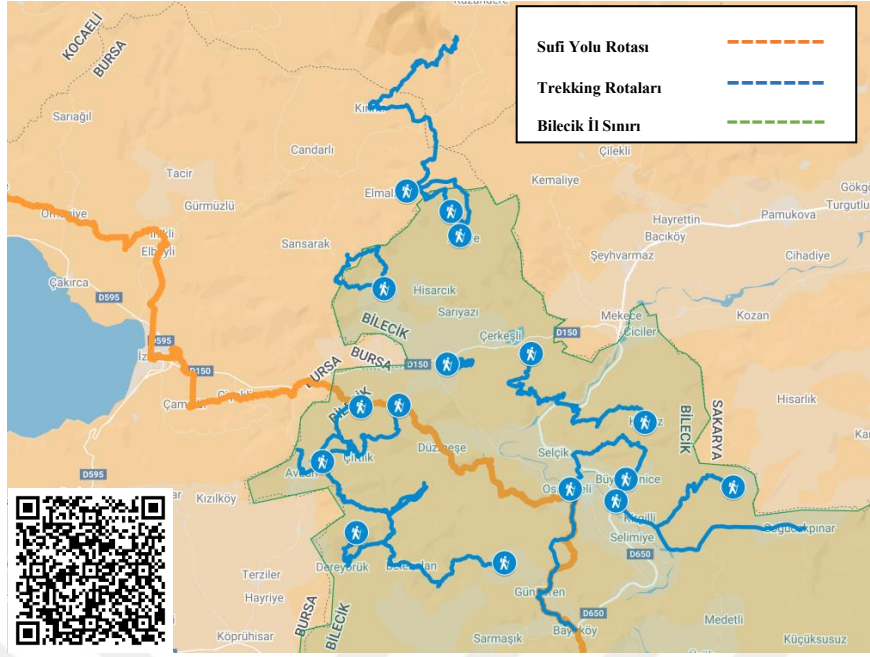
Türkiye'nin geçmiş yüzyıllarda yetiştirdiği sûfî, şâir ve âlimlere ait mekanları yeniden canlandırmak ve bu sayede kültür ve inanç turizmi açısından farkındalık oluşturmak amacıyla geliştirilen Sufi Yolu, İstanbul'dan başlayarak Konya'ya kadar uzanan yaklaşık 801 km uzunluğundaki bir yürüyüş rotasıdır (Şekil 5.13). Osmanlı döneminde Hac yolunun bir parçası olan bu güzergâh, uluslararası standartlara göre işaretlenmiş, Türkçe ve İngilizce rehber kitapları, GPS verileri ve ayrıntılı haritaları hazırlanmıştır. 2014 yılından başlayan Sufi Yolu Projesi yürüyüş ve bisiklet rotalarının içermekte olup, güzergâh Osmaneli ilçesinden geçmektedir (Sufiyolu, 2024). Rota Osmaneli ilçe sınırlarına İznik Ovasından girmekte olup, Bereket, Akçapınar, Düzmeşe köylerinden geçerek Osmaneli kent merkezine ulaşmaktadır. Osmaneli ilçe sınırından Günören Köyü üzerinden Bilecik İlının Bayırköy sınırından çıkmaktadır. İznik Ovası, Avdan Dağı, Göksu Deresi, Sakarya Nehri ve Bilecik Platosu rotanın Osmaneli'ndeki önemli doğal miras öğeleridir. Osmaneli kırsalındaki yöresel mimari ve kent merkezindeki tarihi anıtsal yapılar ile sivil mimarlık ürünleri rotanın önemli kültürel miraslarını oluşturmaktadır. Osmaneli ilçesi sahip olduğu zengin kültürel ve doğal miras nedeniyle Sufi Rotasının kültürel peyzajını zenginleştirmektedir. Birçok kültür rotasında olduğu

gibi bu rotayı takip edenler belirli noktalarda rota pasaportlarını damgalatmaktadırlar. Bu rotanın ilçedeki kültür ve doğa rotalarına bağlanması, tanıtımının yapılması ilçe turizmini geliştirecek, kırsal kalkınmaya katkı sunacaktır. Sufi Rotasının aynı zamanda bisiklet rotası olmasından dolayı EuroVelo gibi uluslararası bisiklet rotaları ve Türkiye Bisiklet Yolu Master Planı gibi ulusal bisiklet güzergahları ile bağ kurması Türkiye ve bölgedeki bisiklet turizmini geliştirecektir (Şekil 5.13).

Şekil 5.13 Solda Sufi Yolu Rotası (Sufi Yolu, 2024). Sağda EuroVelo bisiklet rotaları (Lancaster vd., 2023).

Osmaneli köyleri doğa yürüyüş rotaları üzerinde yer almaktadır. Wikiloc gibi GPS kaydı alan ve paylaşan doğa sporları uygulamalarında bölgeye ait birçok rota bulunmaktadır. Bu rotaları doğa severler hem bireysel hem de grup halinde yürümektedirler. Hafta sonları büyük şehirlerden bölgeye yürüyüş turları düzenlenmektedir. Bu rotaların Sufi Yolu gibi uluslararası kültür rotalarına bağlanması bölgedeki kültür ve doğa turizmini geliştirecektir (şekil 5.14).

Şekil 5.14 Sufi Yolu Rotası ve Wikiloc uygulamasında mevcut Osmaneli çevresindeki trekking rotaları (Karekodu tarayarak rotalara ulaşabilirsiniz).

5.8.2 Doğal Mirasın Korunmasına Yönelik Öneriler

90'lı yıllarda doğal çevrenin bozulmaya başlamasının hızlanmasıyla, yapılı çevre ile doğal çevre arasındaki ilişki sorgulanmaya başlanmıştır. İki çevre arasındaki dengenin sağlanması düşüncesi ile kültürel peyzajın koruma sorunları ve korunması gündeme gelmiştir (Binan, 1999).

Her topluluk kendi medeniyetini geliştirmek için doğadan faydalanmıştır. Bu süreçte insanlar doğaya müdahale etmiş ve doğal çevreyi biçimlendirmeye başlamıştır. Bu fayda ve biçimlendirme esnasında doğal ekosistem zarar görebilmektedir. Bu noktada doğal çevrenin korunması için kırsal peyzajın planlanması gerekmektedir (Beckham, 2003). Doğal peyzajın korunmasında 20. yüzyıl başında estetik açıdan hoş manzaralar sunan peyzajlar korunmaya değer görülüyordu. Ancak günümüzde bu kavram, estetik kaygı gütmenden tüm kırsal peyzaj alanlarının korunması şekline evrilmiştir. Dolayısı ile doğal çevrenin korunması elitist bir yaklaşımdan, peyzaj hakkı (manzara hakkı) merkezli bir koruma ve planlama anlayışına doğru ilerlemektedir (Kaboğlu, 2003).

Peyzaj planlamasında

- İnsanın doğadan faydalanırken ve onu biçimlendirirken ekonomik sisteme zarar vermeyecek şekilde yapmasını sağlamak,

- Ekolojik sistemin devamlılığını ve gelişmesini sağlayacak politikalar üretmek,

Amaçlanmaktadır (Beckham, 2003). Diğer taraftan planlamanın ekolojik sistemin sürdürülebilirliğinin sağlanması ve doğa ile ilişkili olan insan faaliyetlerinin artması nedeniyle planlama sürecinin çok disiplinli olarak yürütülmesi gerekmektedir (Yılmaz, 2003).

Osmaneli kırsalının doğal çevre özelliklerinin korunmasıyla ilgili olarak Bursa, Eskişehir, Bilecik Bölge Planında (2014 – 2023) Bilecik Merkez ve Osmaneli Alt Bölgesi mekânsal gelişme planlarında su kaynaklarındaki kirliliğin önlenmesi için arıtma tesislerinin kurulması ve maden faaliyetlerinin atıklarının geri dönüştürülmesi önerilmiştir. Osmaneli kırsalındaki doğal mirasın korunması için doğal koruma alanları belirlenebilir. Özellikler birçok kuş ve bitki türüne ev sahipliği yapan Oğulpaşa Yaylası için bir koruma planı ve alanı geliştirilmelidir (Şekil 5. 15). Göksu Çayına su toplayan havza ve vadinin korunmasını sağlayacak önlemler alınmalıdır (Şekil 5. 16). Doğal çevrenin ve yöresel mimarinin korunması için disiplinler arası çalışmalar yürütülerek, bütünlük koruma politikaları oluşturulmalıdır.

Şekil 5.15 Oğulpaşa Yaylası ve göçmen kuşlar

Şekil 5.16 Göksu Vadisi ve vadiye bakan gözetleme kuleleri kalıntıları.

5.8.3 Yasal Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Türkiye uluslararası düzeyde yapılan kültürel mirası korunmasına yönelik sözleşmelerde taraf ülke olsa da sözleşme içeriklerini bütüncül bir şekilde uygulamakta zorlanmaktadır. Örneğin Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanunundaki sit kavramı “kültür varlıklarının yoğun olarak bulunduğu sosyal yaşama konu olmuş yerler” olarak değiştirilirken, yasaya kırsal sit ve kültürel peyzajla ilgili kavramlar girmemiştir. Mevzuatta doğal çevre ile iç içe olan kırsal alanları kapsayan bir “kırsal sit” kavramının olmaması kırsal mimarlık mirasının korunmasını zorlaştırmaktadır (Eres, 2013). Doğal ve kültürel mirasın içi içe olduğu kırsal yerleşimlerde, doğal ve kültürel mirasın korunmasına yönelik kararların farklı bakanlıklara ait kurumlar tarafından alınması kırsal yerleşimlerin korunmasını zorlaştıran bir diğer etmendir. Koruma mevzuatı “kırsal sit” ve “kültürel peyzaj kavramlarının da dahil olduğu şekilde güncellenmesi hem doğal çevrenin hem de kırsal yerleşimlerin korunmasını kolaylaştıracaktır.

2012 yılında çıkan “On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” Büyükşehirlerdeki köy ve beldelerin mahalle statüsünde Büyükşehir Belediyeleri’ne bağlanmasını açıklamaktaydı. Söz konusu kanunla Büyükşehirlerde mahalle statüsüne düşürülen köyler, köy tüzel kişiliğini kaybetmiş ve köye ait mera, ormanlık alan gibi mal varlıkları ilgili belediyeye geçmiştir. Köylere hizmet götürme sorumluluğu İl Özel İdaresi’nden Büyükşehir Belediyeleri’ne geçmiştir (On Üç İlde Büyükşehir ..., 2012). Bunun yanında kentsel alanlarda uygulanan birçok vergi ve harcın kırsal yerleşimlerde de uygulanması, ekonomik geliri düşük olan köy halkını sıkıntıya sokmuştur. Büyükşehir sınırları içinde kalan kırsal yerleşimlerde vergi yükünün azaltılması için kamu idaresi çeşitli düzenlemeler yapmış olsa da bu düzenlemeler yeterli olmamıştır. 6360 sayılı Büyükşehir Kanununda yapılan değişikliklerle büyükşehir sınırları içinde kalan kırsal yerleşimlerin kırsal niteliklerini korumaları zorlaşmıştır. Özellikle kent çeperlerinde kalan tarım alanları kentleşme tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır (Kavuncu, 2023). Söz konusu yasa getirdiği yeni düzenlemelerle; kent, köy, kır, kırsal alan gibi kavramların anlamını kaybetmesine, büyükşehirlere dahil kırsal alanların merkezi planlama haricinde ilgili yerel yönetimlerin sınırlı bütçe ve

personeller ile planlanmasına, küçük aile çiftçiliğinin azalmasına ve kent çevresindeki kırsal alanların yapılaşmasına neden olmuştur (Suiçmez, 2019).

Osmaneli İlçesi büyükşehir sınırları içinde olmasa da komşu olduğu iller büyükşehirdir. Dolayısı ile büyükşehirleri ilgilendiren yasal düzenlemelerden dolayı yoldan etkilenmektedir. Osmaneli köylerinin yasal olarak korunması için kırsal sit kavramının olmaması, kırsaldaki geleneksel yapılarda izlenecek yasal prosedür kentsel alandaki tarihi yapılar ile aynı olması kırsal mimarlık mirasının korunmasını zorlaştırmaktadır. Bunun yanında zengin bir kültürel peyzaja sahip Osmaneli kırsalında, doğal alanlar ile kırsal mimarlık mirasının birlikte korunması gerekmektedir. Sınıflandırılan Osmaneli köylerindeki koruma politikalarına göre köylerin yakın çevresinde her türlü yapılaşmanın sınırlandırıldığı tampon bölgeler oluşturulması önerilmiştir. Bu tampon bölgeler, kültürel peyzajın tanımlandığı sit alanlarının uygulanmasıyla oluşturulabilir. Osmaneli ve birçok ilçenin kültürel peyzaj alanları ve kırsal mirası “kültürel peyzaj” ve “kırsal sit” kavramlarının mevzuata girmesiyle sürdürülebilir bir koruma politikasına kavuşacaktır.

Kırsal alandaki taşınmaz kültür mirası ile ilgili tescil kararları ve bu mirasın coğrafi konumlarına ulaşmak kolay değildir. Bu nedenle kırsalda alınan tüm koruma kararları CBS’ye işlenmeli ve CBS’ye işlenen veriler açık veri olarak kamuoyu ile paylaşılmalıdır. Böylece ilgili kurum ve kişilerin koruma kararlarının coğrafi konumlarını görebilmelerine ve bütüncül koruma politikalarının geliştirilmesine ve uygulanmasına olanak tanıyacaktır.

6 SONUÇ

Kırsal mimarlık mirasına ev sahipliği yapan yerleşimler doğal çevre ile yakın ilişki içindedir. Kırsal yerleşim niteliğini korumuş tarihi kırsal peyzaj alanları zaman içinde doğal çevre yerleşimlerinin şekillenmesinde etkili olurken, insan da doğayı şekillendirmeye başlamıştır. Doğa ile insan arasında oluşan bu ilişki kırsal yerleşimlerin aynı zamanda bir kültürel peyzaj alanı olduğunu göstermektedir. Osmaneli kırsalında yer alan birçok köy UNESCO’nun kültürel peyzaj sınıflandırmasına göre organik gelişen kültürel peyzaj alanı olarak sınıflandırılabilir. Bu nedenle Osmaneli kırsal mimarlık mirasının korunmasında yöresel mimarlık öğelerinin yanında kültürel ve doğal öğeler ile değerlendirilmesi gerekmektedir. Tez kapsamında, Osmaneli kırsalındaki yöresel mimarının yanında somut olmayan kültürel miras ile topoğrafya, iklim, demografi, bitki örtüsü gibi coğrafi öğeler birlikte değerlendirilmiştir. Bu kapsamda Osmaneli coğrafyasının Marmara Geçiş Tipi iklimine, plato, yayla, vadi ve ovalardan oluşan zengin bir topoğrafyaya sahip olduğu görülmüştür. Bu zengin topoğrafya bölgede farklı mikro klimaların görülmesini, fauna ve floranın çeşitlenmesini sağlamıştır. Diğer taraftan Osmaneli kırsalında somut olmayan kültürel miras öğeleri UNESCO’nun tanımına göre gruplandırılmıştır. Buna göre “Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler” grubu altında Hıdırellez, düğün ve doğum gibi kutlamaların köylerde büyük önem taşıdığı, günümüzde de bu kutlamaların zamana ayak uydurarak devam ettiği görülmektedir. “Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar” grubunda ise; İpek böcekçiliği, tütüncülük ve hayvancılık Osmaneli yöresinde yapılmış geleneksel üretim teknikleri olarak öne çıkmaktadır. Ancak günümüzde geleneksel üretim teknikleri ve hayvancılık uygulamaları giderek azalmıştır. Günöören Köyü’nde birkaç hanede yapılan ipek böcekçiliği uygulamaları dışında geleneksel bir üretim tekniği kalmamıştır. Günümüzde geleneksel üretim teknikleri devam etmese de, söz konusu teknikler yöresel mimariyi ve kültürü etkilemiştir. Hisarcık Köyü’nde yapılan ahşap oyma kaşık, bıçak ve testere ile keçi kılından örülen ve “çuş” ismi verilen kilim ilçe kırsalında yapılan geleneksel el sanatları örnekleridir. Oğulpaşa Yaylası’nda yapılan yağlı güreş turnuvaları ve Alaca Karpuz Festivali ilçede yapılan önemli gösteri sanatlarıdır. Günümüzde Osmaneli köylerinde nüfusun yaşlanması ve azalmasıyla birlikte kırsalda sosyal yaşam zayıflamıştır. Bununla

birlikte tarım ve hayvancılığın ekonomik getirisinin riskli olması nedeniyle kıra özgü olan tarımsal üretim de azalmıştır. Son yıllarda geleneksel hayvancılığın yerini tavuk çiftliklerinin almasıyla bu çiftliklerin oluşturduğu atıklar çevreyi olumsuz etkilemektedir. Dolayısı ile günümüzde Osmaneli kırsalında somut olmayan kültürel miras öğelerinin bazıları kaybolmuş, bazıları da zayıflayarak ve günümüz kültürüne uyum sağlayarak devam etmektedir.

Planlı bir yerleşim dokusu gözlenmeyen Osmaneli köylerinde topoğrafyaya göre organik bir yerleşim görülmektedir. Örneğin Dereyörük gibi vadi tabanına yerleşmiş köylerde yerleşim vadiye paralel bir şekilde genişlerken, bir plato köyü olan Balçıkhisar Köyü yollara göre yıldız formunda toplu bir yerleşim göstermektedir. Osmaneli köylerindeki mimari dokuyu oluşturan geleneksel yapıları konutlar, samanlıklar, ambarlar, fırınlar, biberlikler gibi barınma ve tarımsal üretime dayalı müstemilat yapıları oluşturmaktadır. Köylerin yerleşim ve mimari dokusunu analiz edebilmek için Osmaneli'nin köyleri yerinde incelenmiş ve özgün yöresel mimarlık örnekleri belgelenmiştir. Bu kapsamda, Kızılöz Köyü'nde iki, Soğucakpınar Köyü'nde bir konut, Balçıkhisar ve Dereyörük köylerinde birer samanlık, Kızılöz Köyünde bir biberlik, Dereyörük Köyünde bir fırın, Akçapınar Köyü'nde bir köy camisi ve Adliye Köyü'nde bir serender ve nalya yapılarının rölöveleri alınarak restitüsyonları çizilmiştir. Ayrıca geleneksel konut, samanlık, serender ve biberlik yapılarının yapım sistemleri, kesit ve 3 boyutlu görselleri hazırlanarak yapım sistemleri ve yapı detayları çözülmeye çalışılmıştır.

Osmaneli köylerinde geleneksel yapıların çoğunluğunu hımiş tekniğinde yapılmış ahşap karkas yapılar oluşturmaktadır. Bunun yanında kerpiç yığma samanlık ve ambarlar ile ahşap yığma (çantı) serender ve nalya yapılarına Osmaneli'nin kuzey köylerinde rastlamak mümkündür. Her köyde bulunan samanlıklar dikdörtgen planlı oldukça basit yapılardır. Çoğu kerpiç yığma olarak yapılmış samanlıkların üzeri beşik çatı ile örtülmüştür. Bazı samanlıklarda duvarları kagır subasman üzerine kerpiç dolgulu ahşap karkas duvarlar şeklinde inşa edilmiştir. Köy evlerinin bahçesinde yer alan fırınlar taş subasman üzerine kerpiç veya tuğladan örülmüş kubbeli ocaklardan oluşmaktadır. Kızılöz gibi Osmaneli'nin doğusunda bulunan köylerde biber kurutmak için yapılmış fırınlar bulunmaktadır. Biberlik olarak adlandırılan bu yapılar samanlıklar ile benzer boyut, yapım tekniği ve forma sahip olsalar da işlevleri farklıdır. Biberlikler iki kattan oluşmakta olup, zemin kat fırın,

birinci kat kuruluk olarak kullanılmaktadır. Fırın kısmında varillerden oluşturulmuş sobalar yer almaktadır. Fırın kısmındaki sıcak havanın kuruluk kısmına geçmesi için kat döşemesinde

çıtalar kısa aralıklarla döşenmiştir. Bu çıtaların üzerine biberler serilerek kuruması sağlanmaktadır. Osmaneli'nin kuzeyinde yer alan Adliye, Sarıyazı ve Ağlan köylerinde Serenderler bulunmaktadır. Adliye köyünde daha çok çantı tekniğinde inşa edilmiş olanlar bulunmaktadır. Köylerde geleneksel konutlar genellikle iki katlı olup, üç katlı olan örnekleri de bulunmaktadır. Evlerin zemin katları kagir, üst katları ise hımış olarak inşa edilmiştir. Dikdörtgen planlı evler sokak cephesinde çıkma yaparak genişlemiş ve üzeri kırma çatı ile örtülmüştür. Evlerin zemin katları ahır, ambar gibi servis mekanları için kullanılırken, üst katlar yaşama birimi olarak kullanılmaktadır. Geçmişte yapılmış olan ipekböcekçiliği evlerin şekillenmesinde etkili olmuştur. Böcekçilik için sofalar geniş yapılmış ve tavanları kaplanmadan açık bırakılmıştır. İç sofalı plan tipine sahip evlerde helalar evlere çıkma yaparak eklenmiştir. Osmaneli kırsalındaki yöresel mimariyi araziye organik bir şekilde yerleşmiş, iki katlı, dar çıkmalı, kırma çatılı hımış evler ile dikdörtgen planlı ve beşik çatılı müştemilat yapılarının oluşturduğu yapı grupları meydana getirmektedir.

Köylerde geleneksel yapılarda yapı malzemesi olarak kerpiç ve ahşap malzeme yoğun olarak yer almaktadır. Ahşap taşıyıcı malzeme olarak kullanılırken, kerpiç zemin katlarda taşıyıcı, birinci ve ikinci katlarda dolgu malzemesi olarak kullanılmıştır. Osmaneli'nin kuzeyinde yer alan köylerde ahşabın taşıyıcı malzemenin yanında dış cephenin kaplanması için de kullanıldığı görülmektedir. Yine bu köylerde bulunan ve ahşap yığma olarak yapılmış serender ve nalya yapılarında ahşap tek başına taşıyıcı malzemedir. Bazı köylerde subasman ve zemin kat duvarları kuru veya moloz taş duvar örgüleri ile inşa edilmiştir. Osmaneli köylerinde her ne kadar betonarme, gazbeton gibi yeni inşaat teknikleri ve malzemeleri girmiş olsa da hala geleneksel yapım tekniklerinin kullanıldığı görülmektedir. Bazı yapılarda ahşap çatki taşıyıcılı gaz beton dolgulu duvarlar gibi yeni malzeme ile geleneksel teknik bir arada yer almaktadır.

Osmaneli köylerindeki geleneksel mimari doku, doğal peyzaj ve somut olmayan miras öğeleri zengin bir kültürel peyzaj alanı oluşturmuştur. Bulunduğu coğrafya, ekonomi ve kültür köylerdeki yapılaşmayı etkilemiştir. Bu nedenle kırsal

yerleşimler kültürel peyzajı oluşturan kırsal mimarlık mirası, doğal çevre, ekonomik ve sosyal yapıyla birlikte incelenmiştir. Bu inceleme için oluşturulan “Kültürel Peyzaj Değerlendirme Formları (KPDF) ile köyler için envanter fişleri hazırlanmıştır. Envanterler Osmaneli’nin 26 köyü için uygulanmış ve köylerin başta yöresel mimari özellikleri olmak üzere doğal, ekonomik ve sosyal özellikleri ile fotoğrafları belgelenmiştir. KPDF envanteri tezin daha sonraki bölümünde oluşturulan Osmaneli kırsal mimarlık mirasının sayısal değerlendirilmesi ve kırsal mimarlık mirası, kırsal peyzaj karakteri, sosyal ve ekonomik değer tablolarına kaynak oluşturmıştır.

Osmaneli köylerinde görülen yöresel mimari karakteri benzer nitelikte olsa da köylerdeki geleneksel yapıların yoğunluğu ve korunmuşluk durumları farklılık göstermektedir. Köylerdeki tarihi kırsal mimarlık mirasının korunmuşluk durumu köyün nüfus yapısı, ekonomik canlılığı, ulaşım arterlerine yakınlığı gibi faktörlerden dolayı değişmektedir. Bazı köylerde tarihi bir doku oluşturacak kadar yoğun iken, kimi köylerde geleneksel yapılardan günümüze çok az sayıda kalmıştır.

Tez kapsamında köylerdeki kırsal mimarlık mirasının yoğunluğu ve korunmuşluk durumunu ölçmek daha önce yapılmış mimarlık mirasının sayısal değerlendirmesini konu alan akademik çalışmalar incelenmiş ve Osmaneli kırsal mimarlık mirası için bir sayısal değerlendirme yöntemi geliştirilmiştir. Bu yöntemde köylerin yöresel mimarisinde görülen yapı sistemleri ve malzemeleri, yapı tipleri gibi mimari özellikleri ile köylerdeki geleneksel dokunun korunmuşluk durumu sayısal değer verilerek köylerin kırsal mimarlık mirası değeri hesaplanmıştır. Kırsal mimarlık mirası tablosunda yapılan hesaplama göre köyler sıralanmıştır. Osmaneli köyleri kırsal mimarlık mirası değerlerine göre A, B, C ve D grupları olarak sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmada en yüksek değerlere sahip olan A Grubu (tarihi dokusunu koruyan köyler) yerleşimlerinde, geleneksel yapı tekniklerinin ve yerel yapı malzemelerinin çeşitlendiği, yeni yapılaşmanın yoğun olmadığı ve az katlı olduğu, geleneksel yapıların bir yerleşim dokusu oluşturacak kadar korunduğu görülmektedir. Sınıflandırmada en düşük değerlere sahip olan D Grubu (Yeni yapılaşma yoğun köyler) yerleşimlerinde ise geleneksel yapı teknikleri ve geleneksel malzeme çeşitliliği oldukça azdır. Bu gruptaki köylerde yerleşime yeni yapılar hakimdir ve mevcut geleneksel yapılar bir doku oluşturamayacak kadar az ve seyrek. Gruplandırılan köylerden her grupta en

yüksek ve en az puan alan ikişer köy haritalandırılarak yeni ve geleneksel yapılar değerlendirilmiştir. Oluşturulan haritalar da yüksek puan alan köylerde geleneksel yapıların köye hâkim olduğu ve bir arada bulunduğu, listenin son sıralarında olan köylerde ise yeni yapıların çoğunlukta ve geleneksel yapıların dağınık bir şekilde bulunduğu görülmüştür. Yapılan haritalama çalışmasının tablolarda çıkan değerleri doğruladığı tespit edilmiştir. Osmaneli köylerinin kırsal mimarlık mirası tablosunun yanında kırsal peyzaj karakteri ile sosyal ve ekonomik değer tabloları da hazırlanmıştır. Kırsal peyzaj karakteri tablosunda köylerin ve çevresinin sahip olduğu yerleşim dokusu, topoğrafya, bitki örtüsü, su kaynakları, doğal koruma alanları ve kentsel peyzaj alanı gibi doğal ve yapılı çevre özelliklerinin bilgileri verilmiştir. Sosyal ve ekonomik yapı tablosunda köylerin nüfusları, somut olmayan kültürel mirası ve geçim kaynaklarının verileri derlenmiştir. Kırsal peyzaj karakteri, sosyal ve ekonomik yapı tablolarında herhangi bir sayısal değer verilmeden köylere ait veriler sıralanmıştır.

Hazırlanan tablo ile köylerin mimari özelliklerinden koruma durumuna kadar birçok veri kolayca okunabilmektedir. Bu veriler doğrultusunda köyler sahip oldukları niteliklere ve sorunlara göre filtrelenabilmekte ve gruplanabilmektedir. Böylece Osmaneli kırsal mimarlık mirasının korunmasında daha kapsayıcı ve bütüncül koruma politikalarının üretilmesi sağlanabilir ve oluşturulan yöntem benzer özellikli yerleşimlerde kullanılabilir.

Tez kapsamında, Osmaneli köylerinin kırsal mimarlık mirasının korunması için sürdürülebilir koruma politikaları geliştirilmiştir. Bu kapsamda, A, B, C ve D olarak sınıflandırılan köyler için koruma politikaları ayrı ayrı belirlenmiştir. A grubu köylerinde geleneksel yapıların tescillenerek restorasyon çalışmalarının yürütülmesi, yerel nüfusun ve yerel ekonominin devamlılığının sağlanması, yeni yapılaşmanın sınırlandırılması gibi koruma önerileri getirilmiştir. A grubu köylerinden farklı olarak B grubu köylerinde ise yeni yapılaşmanın tarihi köy dokusunu bozmadan inşa edilebilmesi için Birleşik Krallık kırsal yerleşimlerinde uygulandığı gibi bir köy tasarım rehberinin oluşturulması ve yeni yapılaşmanın bu rehber göre yapılması önerilmiştir. C grubu köylerinde mevcut kırsal yerleşim dokusunun ve geleneksel yapıların korunması için mevcut yapıların tescillenmesi ve onarılması, yeni yapılaşmanın geleneksel yerleşim karakterine ve köy silüetine uygun inşa edilmesi önerilmiştir. Kırsal yerleşim özelliğini kaybetme riski ile karşı

karşıya olan D grubu yerleşimlerinde ise kırsal yerleşim niteliğini bozacak yapılaşmadan kaçınılması önerilmiştir.

Osmaneli'nin köylerinin nüfusları azalmış olsa da yaşam birçok köyünde hâlâ devam etmektedir. Kırsal mimarlık mirasının korunması için köylerde yaşamın sürdürülmesi elzemdir. Ancak kırsal alanlarda yaşayan bireylerin sağlık ve eğitim hizmetlerine erişimde yaşadığı zorluklar, bu nüfusu kente göç etmeye yönlendirmektedir. Osmaneli köylerinde okul binaları mevcut olmasına rağmen, eğitim ve öğretim hizmetleri artık köy okullarında verilmemekte, köyde ikamet eden çocuklar ilçe merkezine veya büyük köylere taşınmalı eğitim sistemiyle ulaştırılmaktadır. Bu durum, aileleri ilçe merkezine taşınmaya zorlamaktadır. Bunun yanında, sosyal güvencesiz çalışma şartları ve değişken piyasa koşulları nedeniyle insanlar, çiftçilik yerine kentte sigortalı ve maaşlı işleri tercih etmektedir. Bu sebeple, kuşaklardır köylerde ikamet eden geniş ailelerin son nesli, il ve ilçe merkezlerine göç etmiş; hafta sonları veya tatil dönemlerinde köylerini ziyaret etmektedir. Bu göç süreci, köy evlerinin terk edilmesine, kullanılmayan yapıların bakımsızlaşarak zamanla yıkılmasına yol açmaktadır. Nüfusun nispeten korunduğu, sulu tarımın yapılabildiği, tarım ürünlerinin çeşitlendiği ve canlı bir ekonomiye sahip olan köylerde, geleneksel yapıların terk edilerek yerine kırsal yerleşim dokusuyla uyuşmayan konut ve müstemilat yapılarının inşa edildiği görülmektedir. Hatta Medetli ve Çerkeşli köylerinde, zemin katların ticarethane, üst katların konut olarak kullanıldığı apartmanlar dahi inşa edilmiştir.

Kırsal yerleşimlerdeki kırsal mimarlık mirasının korunması için, köylerde yaşamın devam etmesiyle beraber yerleşimin kültürel ve kırsal peyzajını koruyacak politikalar uygulanmalıdır. Tez kapsamında, kırsal mimarlık mirasının korunmuşluk ve yoğunluk durumuna göre sınıflandırılan Osmaneli köyleri için koruma politikaları geliştirilmiştir. Bu koruma politikalarının, bir alan yönetimi kurularak kırsal yerleşimlerde uygulanması ve yöresel mimarlık ürünlerinin tescil edilerek yasal olarak koruma altına alınması gerekmektedir. Ancak, koruma mevzuatındaki "sit" kavramı ile kırsal mimarlık mirasının korunması gerçekçi gözükmemektedir. Bu nedenle, kırsal sit ve kültürel peyzajı da içeren bir koruma mevzuatının geliştirilmesi, detaylıca çalışılması gereken bir diğer araştırma konusudur. Osmaneli kırsal mimarlık mirasının korunmasında, yöre halkında koruma bilincinin geliştirilmesi önemlidir. Çoğu vatandaş, doğup büyüdüğü hatta

dedesinin inşa ettiği köy evinin korunması gereken bir kültür öğesi olduğunun farkında değildir. Eski köy evleri, günümüz konfor şartlarını sağlayamadığı için terk edilmekte; yerine yapılan betonarme evin penceresinden eski ev, bir nostalji öğesi olarak görölmekte ve yavaş yavaş yok olmaktadır. Bu durumun önlenmesi için, yöredeki geleneksel yapıların kültürel bir değer taşıdığı anlatılmalı, yerel halka bu yapıların restorasyonu için teknik ve maddi destek sağlanmalı, yerel yapı ustaları eğitilmelidir. Köylerde eğitim ve sağlık hizmetlerinin kırsalda yaygınlaştırılması, kırsalda ekonominin tarım ve turizm ile çeşitlendirilmesi ve canlandırılması, köylerdeki yaşamın devamlılığını sağlayacaktır. Osmaneli ve Türkiye genelinde kırsal mimarlık mirasının korunması, tüm bu kırsal kalkınma ve koruma politikalarının ulusal ve yerel kalkınma planlarında yer almasıyla mümkün olacaktır.

Günümüzde nüfusunu kaybetmiş olan Akçapınar Köyü'nün in-situ olarak açık hava müzesi şeklinde korunması tavsiye edilmiştir. Koruma politikaları oluşturulurken köylerin sahip oldukları doğal çevre ve ekonomik yapı da göz önüne alınmıştır. Buna göre köylerin kırsal yerleşim niteliğini korumak, doğal çevre ile kurdukları dengeli ilişkiyi sürdürmek amacıyla köy çevrelerinde bir tampon bölge oluşturulması ve tampon bölgede köyün doğal peyzajını bozacak büyük inşaat ve sanayi faaliyetlerine izin verilmemesi önerilmiştir. Köylerde ekonominin canlı ve sürdürülebilir kılınması için tarıma bağlı ekonominin desteklenmesi, iyi tarım uygulamalarının artması ve bölgenin sahip olduğu zengin doğa ve kültür mirasını sürdürülebilir turizm yöntemleri ile kullanılması belirtilmiştir. A ve B gruplarındaki köyler sahip oldukları kültürel peyzaj değerleri ile turizm potansiyeli yüksek yerleşimlerdir. Buralarda kültür, doğa, bisiklet turizmi gibi sürdürülebilir turizm modellerinin geliştirilmesi, bölge ekonomisine katkı sunacaktır. Bilecik ilindeki Akçapınar Köyü gibi çeşitli sebeplerle terkedilmiş köylerin pitoresk görüntüsü ilgi çekmektedir. Söz konusu köyler için koruma politikaları üretilerek turizm potansiyeli değerlendirilmelidir.

Türkiye'nin koruma mevzuatında kırsal sit kavramının olmaması, doğal ve kültürel varlıkların korunmasının farklı Bakanlıkların sorumluluğu altında olması kırsal mimarlık mirasının ve buna bağlı olarak kültürel peyzajın korunmasını zorlaştırmaktadır. Bu bağlamda kırsal sit kavramını tanımlayan ve kırsal mimarlık mirasını çevresindeki doğal unsurlarla birlikte korunmasını önceleyen bir mevzuat

geliştirilmesi Osmaneli köylerindeki yöresel mimarinin ve kültürel peyzajın korunmasını kolaylaştıracaktır. Diğer taraftan iklim değişikliği nedeniyle doğal çevrenin, kırsal peyzajın, kır yaşamının korunması önem kazanmıştır. Birleşmiş Milletlerin sürdürülebilir kalkınma hedefleri içinde; kırsal alanlarda tarımın iklim krizine karşı dirençli, sürdürülebilir ve sağlıklı kılınması, kır ve kentteki sosyal ve ekonomik adaletsizliğin giderilmesi, arazi tüketiminin kontrol edilmesi, kültürel ve doğal mirasın korunması, atık üretimin azaltılması, karasal, tatlı su ve deniz ekosistemleri ile biyoçeşitliliğinin korunması ve sürdürülebilir stratejiler geliştirilmesi kırsal yerleşimleri ilgilendiren hedefler arasındadır. Kırsal mimarlık mirası ile doğal çevrenin korunması sadece ulusal bir hedeften uluslararası hedefe doğru evrilmiştir. Bu kapsamda, kırsalda mimarlık mirasının yanında, kır kültürünü, doğal çevreyi birlikte koruyabilecek ve uygulanabilir yasalar geliştirilmesi gerekmektedir. Gelişen uluslararası koruma kavramlarıyla birlikte kültürel peyzajı korunmasına yönelik mevzuatın geliştirilmesi başka çalışmaların konusu olabilir.

Kırsalla ilgili yapılan araştırma ve çalışmalarda verilere bütüncül şekilde ulaşabilmek kolay olmamaktadır. Kırsalda kültürel ve doğal mirasla ilgili koruma kararlarının “Coğrafi Bilgi Sitemine (CBS)” işlenmesi ve açık veri olarak paylaşılması daha bütüncül koruma politikalarının geliştirilmesine olanak tanıyacaktır. Tez kapsamında haritalandırılan köyler CBS programlarından faydalanılarak sayısallaştırılmıştır. KPDF envanterleri ve sınıflandırma metodu diğer kırsal yerleşimlere de uygulanarak, envanter ve sınıflandırma verileri CBS ortamına aktarılabilir. Böylece kırsal yerleşimlerde kültürel ve doğal mirasa ait özellikler daha ulaşılabilir ve coğrafi olarak işaretlenmiş olacaktır. İngiltere’de uygulanan Historical Landscapes Characterisation (HLC) yönteminde olduğu gibi kültürel peyzaj öğelerinin coğrafi olarak işaretlenmesi, Türkiye’nin kırsal peyzaj karakterinin belirlenmesi ve yöresel mimarinin korunmasına katkı sağlayacaktır. Türkiye’de kırsalla ilgili verilerin derlenmesi, CBS’de sayısallaştırılmasına yönelik çalışmalara ve teknolojik uygulamalara ihtiyaç bulunmaktadır.

Tez kapsamında geliştirilen KPDF envanterleri ve kırsal mimarlık mirası sayısal değerlendirme yöntemi başka kırsal yerleşimler için de uygulanabilir. Bu sayede farklı bölgelerdeki kırsal yerleşimlerin envanterlenmesi, yöresel mimarinin yoğunluk ve korunmuşluk durumunun tespiti sağlanmış olacaktır. Bu çalışmanın

devamında aynı yöntemin farklı kırsal yerleşimlerde uygulanması ilerideki çalışmaların konusu olacak, kırsal mimarlık mirasının sayısallaştırılarak sınıflandırılması koruma politikalarını daha nitelikli ve yerele özel çözümler getirmesini sağlayacaktır. Çalışmaya konu olan Osmaneli ilçesinin bağlı olduğu Bilecik İli kırsalında Osmaneli köylerindeki gibi geleneksel dokunun yoğun olduğu başka kırsal yerleşimler de bulunmaktadır. Bilecik'in İnhisar ilçesindeki Üzümlü Köyü ile Pazaryeri ilçesinin Günyurdu köyü çeşitli sebeplerden dolayı terkedilmiş tarihi yerleşimlere örnektir. Bilecik kırsalında yer alan geleneksel dokuya sahip terkedilmiş ve yaşayan benzer köyler de başka akademik çalışmalara konu olabilir. Bu tezde olduğu gibi yeni yapılacak çalışmalar bölgenin kırsal mimarlık mirasının belgelenmesine ve koruma politikaları oluşturulmasına imkân sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Ahunbay, Z., (2009). *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*. İstanbul: YEM Yayın
- Akçura, S. U. (2018). *Bilecik – Osmaneli Günöören Köyü Tarihi Kırsal Peyzaj Koruma Projesi*. (Y. Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul
- Akkayan, T., (1990). *Osmaneli değişen bir Anadolu kasabası*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları
- Akpınar, A. & Aksu, G. A. (2017). *Gelişim Sürecinde Osmaneli*. Osmaneli: Osmaneli Belediyesi Yayınları.
- Asrav, E. Ç., (2021). Kırsal Alanların Kültürel Miras Olarak Değerlendirilmesi ve Korunmasına Yönelik Yaklaşımlara Dünyadan Örnekler. Peker A. U. ve Güçhan N. Ş. (Der.), *Topluma adanmış bir yaşam... Prof. Dr. Ömür Bakırer Armağanı* içinde (ss. 125-137). Ankara: ODTU Basım İşliği
- Aydın, H. ve Peker, Z. S., (2015). İznik Elmalı Ahşap Camii Yapısal Özellikleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 14/53, 37-47
- Başkaya, Z. (2012). *Osmaneli İlçesinin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası*. (Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Başkaya, Z., (2013). Coğrafi faktörlerin köy yerleşmeleri üzerindeki etkilerinin Osmaneli ilçesi (Bilecik) örneğinde incelenmesi. *Asia Minor Studies*, 1(1), 12-41
- Beckham, A., (2003). Almanya’da Peyzaj ve Çevre Planlamasında Uygulanan Stratejiler. *Avrupa Peyzaj Sözleşmesi ve Türkiye Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. İstanbul: YTÜ Mimarlık Fakültesi Basım Merkezi.
- Binan, C., (1999). *Mimari Koruma Alanında Venedik Tüzüğü’nden Günümüze Düşünsel Gelişimin Uluslararası Evrim Süreci*. İstanbul: YTÜ Basım-Yayın.
- CEMAT, (2003). *European Rural Heritage Observation Guide*. Council of Europa
- Cork 2.0 Declaration, (2016). *A Better Life in Rural Areas Considerations*
- Council of Europa, (1973). *On Rural Revival Policies In The Balance Between Town And Country*.
- Council of Europa, (1989). *On The Protection And Enhancement Of The Rural Architectural Heritage*.
- Council of Europe, (1995). *On the Committee of Ministers to Member States on the Integrated Conservation of Cultural Landscape Areas as Part of Landscape Policies*.
- Çakır, S., (2011). Türkiye’de Göç, Kentleşme/Gecekondu Sorunu ve Üretilen Politikalar, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23, 209-222
- Dijkstra L., Poelman H., (2014). *A Harmonised Definition of Cities and Rural Areas: The New Degree of Urbanisation*. European Commission.
- Dik, E., (2016). Türkiye’de Erken Cumhuriyet Döneminde (1923-1930) “Köy” Sorunu, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 71 (3), 693 – 729.

- Dünya Bankası, (2024). *Dünya kır kent nüfusu*. Erişim tarihi: 17.01. 2024, <https://data.worldbank.org/indicator/SP.URB.TOTL.IN.ZS?end=2022&start=1960&type=points&view=chart>
- Emecen, F., (2000). Bilecik. *TDV İslam Ansiklopedisi İçinde: (Cilt 6, 1542-1543)*. İstanbul: Türkiye Diyanet vakfı.
- Erdem, M., (2012). Kırsal yerleşim peyzaj kimlik özelliklerinin tespiti, korunması ve geliştirilmesine yönelik değerlendirme matrisi önerisi. (Doktora Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Eres Z., (2009). *Türkiye’de planlı kırsal yerleşmelerin tarihsel gelişimi ve erken cumhuriyet dönemi planlı kırsal mimarisinin korunması sorunu* (Doktora tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Eres, Z. (2013). Türkiye’de geleneksel kırsal mimarinin korunması: Tarihsel süreç, yasal boyut. Z. Eres, K.K. Eyüpgiller (Ed.), *Mimari ve kentsel koruma Prof. Dr. Nur Akın’a armağan* (ss 439-491). Yem Yayınları: İstanbul.
- Eres, Z., (2020). Kırsal mimarlığın “miraslaşma” süreci: Avrupa açık hava köy müzeleri üzerinden bir değerlendirme. *Mimar.ist dört aylık mimarlık kültürü dergisi* , 67, 40-51.
- Ertürk R., (1997). *Türk sosyolojisinde ve cumhuriyet döneminde köy tartışmaları*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları: İstanbul
- Eskişehir KVKM, (2024). *Eskişehir Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, kurul toplantı gündemleri*. Erişim tarihi: 04.02.2024, <https://korumakurullari.ktb.gov.tr/TR-252248/kurul-toplanti-gundemleri.html>
- European Commission, (2023). *Agriculture and rural development*. Erişim tarihi 21.12.2023, https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/rural-development_en
- Google Fotoğraflar, (2024). *Hakkı Aynur’un Üzümlü Köyü fotoğrafı*. Erişim tarihi: 10.09.2024, https://lh5.googleusercontent.com/p/AF1QipMUaQMBVEN_59aW5R1zybcF3UfAXnmfhKFdNACF=h1440
- Gögebakan, A. Y., Saban F. D., (2021). Kültürel özelliklerin kırsal mimariye yansması: Ceyhan Burhanlı Köyü örneği. *Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi*, 22, 32-63.
- Göker, P., Hergül, Ö. C., Kahveci, H. (2019). Terkedilmiş hayatlar; Günyurdu Köyü, Pazaryeri örneği. *Peyzaj - Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi*, 2, 22-30
- Gulumser, A.A., Levent, T.B., Nijkamp, P. (2011). Türkiye'nin kırsal yapısı: AB düzeyinde bir karşılaştırma. *İtü dergisi*, 9 (2), 133 -144
- Güler, A. C., (2019). Tarihi kırsal peyzaj kavramının getirdiği yeni açılımlar, *Mimar.ist dört aylık mimarlık kültürü dergisi* , 66, 30-40.
- Güler, K., (2016). *Türkiye’de nüfusunu yitiren kırsal yerleşimlerin korunması için bir yöntem önerisi: Ödemiş-Lübbey Köyü örneği*. (Doktora Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi: İstanbul.
- Gümüşçü O., Küçükaşçı M. S., (2019). Köy. *TDV İslam Ansiklopedisi İçinde: (EK -2, 85-87)* İstanbul: Türkiye Diyanet vakfı.

- Günay, Z., (2010). *Neoliberal kentleşme dinamikleri çerçevesinde tarihi çevrenin sürdürülebilirliği: sürdürülebilir kentsel koruma modeli*. (Doktora tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Historic England, (2024). *Historic landscape characterisation (HLC)*. Erişim tarihi:23.01.2024
<https://historicengland.org.uk/research/methods/characterisation/historic-landscape-characterisation/>
- ICH, (2024a). *UNESCO somut olmayan kültürel miras listesi*. Erişim tarihi: 02.04.2024,
<https://ich.unesco.org/en/lists?text=&country=00228&multinational=3#tabs>
- ICH, (2024b). *UNESCO Hıdırellez kutlamaları*. Erişim tarihi 02.04.2024,
<https://ich.unesco.org/en/RL/spring-celebration-hdrellez-01284>
- ICH, (2024c). *UNESCO ipek böcekçiliği ve dokuma için ipeğin geleneksel üretimi*. Erişim tarihi 02.04.2024, <https://ich.unesco.org/en/RL/sericulture-and-traditional-production-of-silk-for-weaving-01890>
- ICOMOS-IFLA. (2017). *Principles concerning rural landscapes as heritage*.
- ICOMOS. (1964). *International charter for the conservation and restoration of monuments and sites (The Venice Charter)*.
- ICOMOS. (1975). *The Declaration of Amsterdam*.
- ICOMOS. (1982). *Tlaxcala Declaration on the revitalization of small settlements*.
- ICOMOS. (1999). *Charter on the built vernacular heritage*.
- ICOMOS. (2011). *The Valletta principles for the safeguarding and management of historic cities, towns and urban areas*.
- ICOMOS Türkiye. (2013). *ICOMOS Türkiye mimari mirası koruma bildirgesi*.
- ICOMOS. (2014). *The Florence declaration on heritage and landscape as human values*.
- ICOMOS. (2017). *Principles for the conservation of wooden built heritage*.
- IUCN, (2023). *Guidelines for reviewers of cultural landscapes - the assessment of natural values in cultural landscapes*. Erişim tarihi: 21.12.2023,
https://www.iucn.org/sites/default/files/2022-09/guidelines_for_reviewers_of_cls.pdf
- İpekoğlu, B., (2006). An architectural evaluation method for conservation of traditional dwellings, *Building and Environment*, 41, 386–394
- Julianstown & District Residents Association, (2011). *Julianstown Village design statement*. Ireland: The Heritage Council.
- Kaboğlu, İ. Ö. (2003). Avrupa Peyzaj Sözleşmesinde peyzaj hakkı. *Avrupa Peyzaj Sözleşmesi ve Türkiye Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. İstanbul: YTÜ Mimarlık Fakültesi Basım Merkezi.
- Karaman, S., (2006), Hayvansal üretimden kaynaklanan çevre sorunları ve çözüm olanakları, *KSÜ Fen ve Mühendislik Dergisi*, 9 (2), 133-139
- Kavuncu, A. Ç., (2023). Türk yerel yönetim yapısında kırsal mahallelerin sorunları. *İdeal Kent Kent Araştırmaları Dergisi*, 41 (15), 606-629

- Kaymaz, I., BAKİ, E., SARIHAN, F., PERÇİN, H., (2019). Doğayla yeniden bağ kurma: Bilecik Kent Botanik Bahçesi tasarımı. *Uluslararası Hakemli Tasarım ve Mimarlık Dergisi*, 16, 199-228.
- Keleş, R., (1998). *Kent bilimleri sözlüğü*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Kılıç, T., KARAKAŞ, E., (2013). Osmaneli’de (Bilecik) fonksiyonel özelliklerini kaybetmiş ev eklentilerine bir örnek: biber kurutma evleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 27, 476-486
- Küçükoğlu, S. ve Türkoğlu, H. (2021). Kırsal yerleşmelerde yaşam kalitesinin ölçülmesi için bir yöntem önerisi: bursa köylerinden örnekler. *Planlama Dergisi*, 31 (1), 47-62
- Kültür Envanteri, (2024). *Bedi Köyü*. Erişim tarihi: 10.09.2024 <https://kulturenvanteri.com/tr/yer/bedi-koyu/#15.75/40.154567/30.353513>
- Lancaster, E., Grégoire, F., Malak, O., & Casagrande, J. (2023). *EuroVelo: The European cycle route network press kit*. European Cyclists’ Federation (ECF).
- Latvia, (2024). *Latvia Etnografik Açık Hava Müzesi*. Erişim tarihi 25.01.2024 <http://brivdabasmuzejs.lv/en/>
- Livingstone, D.N., (2008). *The geographical tradition*: Blackwell Publishing.
- Lucan & District Residents Association, (2006). *Lucan Village design statement*. Ireland: The Heritage Council.
- Meteoroloji Genel Müdürlüğü (MGM). (2019a). *İklim sınıflandırmaları*. Erişim tarihi: 30.11. 2019, <https://www.mgm.gov.tr/iklim/iklim.aspx?key=B>
- Meteoroloji Genel Müdürlüğü (MGM). (2019b). *Bilecik iklimi*. Erişim tarihi: 30.11.2019, <https://www.mgm.gov.tr/iklim/iklim-siniflandirmalari.aspx?m=BILECIK>
- Nijkamp, P., (1989). Quantity and quality: Evaluation indicators for our cultural-architectural heritage, *Serie Research Memoranda*, 0046, 1-31
- National Park Service (NPS). (2023). *Understand cultural landscapes*. Erişim tarihi: 21.12.2023, <https://www.nps.gov/subjects/culturallandscapes/understand-cl.htm>
- National Park Service (NPS) Inventory. (2024). *Pacific Northwest Region inventory*. Erişim tarihi: 16.02.2024, <http://npshistory.com/publications/noca/pi-backus-rs-res-1009.pdf>
- NTV, (2019). *Bilecik'in sular altındaki "sessiz köyü"*. Erişim tarihi: 10.09.2024 https://www.ntv.com.tr/galeri/seyahat/bilecikin-sular-altindaki-sessiz-koyu,COjwCaFEnk6jZ-hRqsO9Qw/6zTxyEhmiUC8F8FP_THqWg
- On üç ilde büyükşehir belediyesi ve yirmi altı ilçe kurulması ile bazı kanun ve kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapılmasına dair kanun. (2012). *T.C. Resmi Gazete*, 28489, 6 Aralık 2012.
- Osmaneli Belediyesi. (2019a). *Osmaneli tarihçesi*. Erişim tarihi: 30.11.2019, <https://www.osmaneli.bel.tr/tarihce>

- Osmaneli Belediyesi. (2019b). *Osmaneli sanayisi*. Erişim tarihi: 30.11.2019, <https://www.osmaneli.bel.tr/sanayi>
- Öğdül, H., (2019). Kırsal alanların değişimi ve kırsal planlama çerçevesinde bir değerlendirme, *Mimar.ist dört aylık mimarlık kültürü dergisi* , 66, 41-49.
- Öksüz Kuşçuoğlu, G., ve Taş, M. (2017). Sürdürülebilir kültürel miras yönetimi. *Yalvaç Akademi Dergisi*, 2(1), 58-67.
- Özcan K., (2017). Kırsal miras koruma stratejisi Sandıma Köyü, Bodrum. *Millî Folklor Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, 29 (113), 40-53
- Öztürk, Z. K., ve Şimşek, A. (2019). Tarih öncesi dönemdeki ilk barınma alanları ile Anadolu'daki Körtik Tepe, Hallan Çemi, Nevali Çori ve Aşıklı Höyük yerleşimlerinde, inanç ve kültürün etkisinin incelenmesi. *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(3), 14-22.
- Pamir Battaloğlu, A. Ve Yücel, A. (2005). Osmaneli'nde sosyo-ekonomik değişimlerin konut tipolojisine etkileri, *itüdergisi/a*, 4 (2), 70-78
- Paardekooper, R. P. (2012). *The value of an archaeological open-air museum is in its use: Understanding archaeological open-air museums and their visitors*. Sidestone Press.
- Pedram, B., Amin Emami, M., ve Khakban, M. (2018). Role of the open-air museum in the conservation of the rural architectural heritage, *Conservation Science in Cultural Heritage*, 18(1), 101–120.
- Pfahlbauten. (2024). *Pfahlbauten açık hava müzesi*. Erişim tarihi: 25.01.2024, <https://www.pfahlbauten.de/ueber-uns/>
- Sauer, C.O., (1925). The morphology of landscape. *University of California Publications in Geography*, 2 (2):19-53
- Sönmez, M., (2019). Tarımda gerileme ve köy mekânına yansımaları, *Mimar.ist dört aylık mimarlık kültürü dergisi* , 66, 63-72.
- Suiçmez, B. R., (2019). Kalmayan köylü ve yok olan küçük çiftçi ile ülkemizde tarımsal üretim artırılarak kırsal kalkınma başarılabilir mi?, *Mimar.ist dört aylık mimarlık kültürü dergisi*, 66, 50-62.
- Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2024). *11. kalkınma planı (2019-2023)*. Erişim tarihi: 11.02.2024, https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/On_Birinci_Kalkinma_Plani-2019-2023.pdf
- St. Fagans. (2024). *St. Fagans ulusal tarih müzesi*. Erişim tarihi: 13.10.2024, <https://museum.wales/stfagans/about/>
- Sufiyolu. (2024). *Sufi yolu yürüyüş ve bisiklet güzergahı*. Erişim tarihi: 10.09.2024, <https://sufiyolu.com/>
- Swanwick, C. (2002). *Landscape character assessment: Guidance for England and Scotland*. The Countryside Agency and Scottish Natural Heritage.
- Şeker İ., (2017). *İpek böceğinin yaşam öyküsü*. Bursa: Bursa Kültür AŞ.
- T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı. (2015). *Ulusal kırsal kalkınma stratejisi (2014-2020)*.

- Tacoli, C. (1998). Rural-urban interactions: a guide to the literature. *Environment and Urbanization*, 10 (1), 147-166.
- T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı. (2022). *Bilecik tarımsal yatırım rehberi*. Erişim tarihi: 06.11.2024, https://www.tarimorman.gov.tr/TRGM/TARYAT/Belgeler/il_yatirim_rehberleri/bilecik.pdf
- Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM). (1924). *Köy kanunu*. T.C. Resmi Gazete, Sayı:442, 18.03.1924. Türkiye.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2024). *İpek böcekçiliği ve dokuma için ipeğin geleneksel üretimi*. Erişim tarihi: 15.01.2024, <https://aregem.ktb.gov.tr/TR-345163/ipek-bocekciligi-ve-dokuma-icin-ipegin-geleneksel-uretimi.html>
- The Heritage Council, (2012). *Community-led village design statements in Ireland toolkit*. Dublin: The Heritage Council
- Tiflis. (2024). *Tiflis açık hava etnografya müzesi*. Erişim tarihi: 25.01.2024, <https://georgianmuseums.ge/en/museum/georgian-national-museum-giorgi-chitaia-ethnographical-museum-the-open-air-museum/>
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2023a). *Kent-kır nüfus istatistikleri, 2022*. Erişim tarihi: 21.12.2023, <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Kent-Kir-Nufus-Istatistikleri-2022-49755>
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2023b). *Merkezi dağıtım sistemi*. Erişim tarihi: 03.01.2023, <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?locale=tr>
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2024). *Osmaneli grid nüfusları*. Erişim tarihi: 03.02.2024, <https://cip.tuik.gov.tr/>
- Tuna, C., (2008). *Orta Karadeniz Bölgesi sahil kesiminde geleneksel mimari*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Tunçdilek N., (1986). *Türkiye'de yerleşmenin evrimi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları,
- Turğut Y., (2019). Osmaneli Günöören Köyü geleneksel mimari dokusunun koruma bağlamında değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- Tütengil, O., C. (1969). *Türkiye'de köy sorunu*. İstanbul: Kitap Yayınları,
- Ulukol, D., A., (2019). *İznik Hisardere Köyü geleneksel mimarisinin incelenmesi ve kırsal bağlamda sorunlarının değerlendirilmesi*. (Yükseklisans tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- United Nations. (1972). *Report of the United Nations Conference on the Human Environment*.
- UNESCO. (1962). *Safeguarding landscapes of beauty and sites concerning character of landscapes and sites*.
- UNESCO. (1972). *Convention concerning the protection of the World Cultural and Natural Heritage*. 16 Kasım 1972, Paris.
- UNESCO. (1992). *Report of the expert group on cultural landscapes*. 23-26 Ekim 1992, La Petite Pierre.

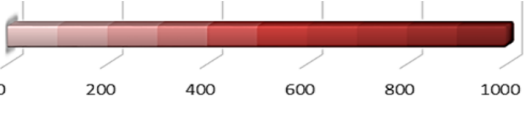
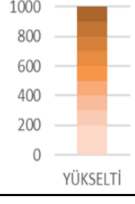
- UNESCO. (1993). *Report of the international expert meeting on "Cultural landscapes of outstanding universal value."* 12-17 Ekim 1993, Templin.
- UNESCO. (1994). *Expert meeting on the "Global strategy" and thematic studies for a representative World Heritage List.* 10-22 Haziran 1994, Paris.
- UNESCO. (1999). *Synthesis report of the expert meeting on management guidelines for cultural landscapes.* 5-10 Temmuz 1999, Banská Stiavnica.
- UNESCO. (2003). *Convention for the safeguarding of the intangible cultural heritage.*
- Yılmaz, T. (2003). Peyzaj planlama kavramının Türkiye’de mevcut fiziksel planlama prosedürüne entegrasyonu. *Avrupa Peyzaj Sözleşmesi ve Türkiye Sempozyumu Bildiriler Kitabı.* İstanbul: YTÜ Mimarlık Fakültesi Basım Merkezi.
- World Heritage Centre (WHC). (2023). *Cultural landscapes.* Erişim tarihi: 03.01.2023, <https://whc.unesco.org/en/culturallandscape/#4>
- World Heritage Centre (WHC). (2024a). *Güneydoğu Küba ilk kahve çiftlikleri arkeolojik peyzaj alanı.* Erişim tarihi: 02.02.2024, <https://whc.unesco.org/en/list/1008/>
- World Heritage Centre (WHC). (2024b). *Macaristan – Tokaj şarabı kültürel peyzajı.* Erişim tarihi: 02.02.2024, <https://whc.unesco.org/en/list/1063>
- World Heritage Centre (WHC). (2024c). *Lübnan - Ouadi Qadisha kültürel peyzajı.* Erişim tarihi: 02.02.2024, <https://whc.unesco.org/en/list/850/>
- Wilson, C., & Groth, P. E. (2003). *Everyday America: Cultural landscape studies after J.B. Jackson.* Berkeley: University of California Press.

A

KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMLARI (KPDF)

KPDF 'DE
ENVANTELENEN
KÖYLERİN LİSTESİ VE
KORUMA DURUMLARI

	Yaşamın devam ettiği kırsal peyzaj	Yaşamın devam etmediği kırsal peyzaj (terkedilmiş)	Koruma Durumu
Adliye	*		B
Ağlan	*		B
Akçapınar		*	A
Avdan	*		C
Balçıkhisar	*		B
Belenalan	*		A
Bereket	*		B
Borcak	*		B
Boyukaya	*		C
Büyükyenice	*		B
Ciciler	*		D
Çerkeşli	*		D
Çiftlik	*		B
Dereyörük	*		A
Düzmeşe	*		B
Ericek	*		C
Günüören	*		A
Hisarcık	*		B
Kazancı	*		A
Kızılöz	*		A
Medetli	*		C
Oğulpaşa	*		B
Orhaniye	*		B
Sarıyazı	*		A
Selçik	*		B
Selimiye	*		C
Soğucakpınar	*		B

OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU					
DEMOGRAFİK YAPI					
Köy:	ADLIYE				
Nüfus:	58				
					
Hane sayısı:	22				
EKONOMİK YAPI					
Geçim Kaynakları	Tarım	Kuru ve sulı tarım yapılmaktadır.			
	Hayvancılık	Küçük ve büyük baş hayvancılık yapılmaktadır.			
	Turizm	Herhangi bir turizm faaliyeti yoktur.			
	Ormancılık:	Ormancılık faaliyeti bulunmamaktadır			
	Diğer:	Arıcılık yapılmaktadır.			
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ					
Topoğrafya					
Yükseklik 700 - 800 m					
Arazi Tipi					
Ova	Plato	Vadi	Yayla	Sırt (dağ) yamaç (dağ) etek (dağ)	
Samanlı Dağlarında Oğulpaşa yaylasında yer almaktadır.					
Hidroğrafya					
Akarsu	Mevsimlik Dereler		Göl / Gölet		
			Sulama	Hayvan B.	
Jeoloji					
Magmatik Kayaç		Metamorfik Kayaç	Alüvyon	Tortul Kayaç	
Bitki Örtüsü					
		Orman Formasyonu:		Ot Formasyonu	
		Tarım alanları		Çalı Formasyonu	
		Oğulpaşa yaylasında tarım arazileri ve çayırlar bulunmaktadır. Samanlı Dağı eteklerinde orman örtüsü hakimdir.			

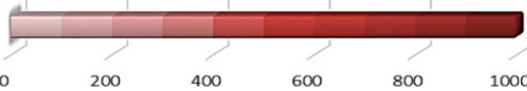
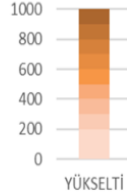
YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ					
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu			
		Yıldız	Merkezi		
	Lineer	Parçalı	Seyrek		
Adliye Google Earth image © 2023 Airbus					
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet	
Ulaşım-Yol Niteliği	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi		
	asfalt (Sarıyazı)		Asfalt	Taş Kaplama	Toprak
	stabilize				
Yerleşim ve Sokak Dokusu	Oğulpaşa yaylası üzerine yerleşen Adliye Köyü toplu bir yerleşim dokusuna sahip olup, organik bir plana sahiptir. Evler ayrıık nizamda yapılmış olup tek ve iki katlıdır. Köy sokaklarının çoğu sıkıştırılmış topraktır. Sadece köy meydanı parke taş kaplıdır. Sokak ve bahçe ayrımı ahşap çitler ile sağlanmıştır. Köydeki yapılarda ahşap malzeme kullanımı diğer köylere göre daha fazladır.				
Yapıların Kat adetleri	en fazla	2	Ortalama	2	
Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri					
Köyün geleneksel dokusu 2 katlı evlerden oluşmaktadır. Konutların zemin katları ahır, odunluk gibi servis mekanlarına ayrılmıştır. Üst katlarında ise yaşam mekanları bulunmaktadır. Evlerin çatıları kırma çatılı ve saçaklıdır. Köyde serender yapıları bulunmakta ve hala kullanılmaktadır.					

Cephe Özellikleri	Geleneksel evlerin cepheleri genellikle çamur sıvalı veya beyaz badanalıdır. Evlerin birinci katlarında kısa çıkmalar yapılmıştır. Bazı evlerin birinci katlarında birer balkon bulunmaktadır. Hela mekanları birinci katta çıkma yaparak evlere eklenmiştir. Evlerin cephelerinde kat aralarında ahşap kat silmeler ve birinci kat köşelerinde dikmeler sıvanmamıştır. Geleneksel yapılar saçaklı olup diğer köylerin aksine Adliye'de saçakları kaplama tahtaları ile kaplanmış ev örnekleri bulunmaktadır. Samanlık , ambar gibi geleneksel üretimle alakalı yapılar kerpiç ve taştan yapılmış olup, çamur sıvalıdır.	
Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Evlerin subasman ve zemin kat duvarları kagir olarak inşa edilmiştir. Kagir duvarlarda taş ve kerpiç malzeme birlikte kullanılmıştır. Evlerin subasman seviyesine kadar taş malzeme kullanılmıştır. Bu kısımlar ahşap hatıllı moloz taş örgülü olarak yapılmıştır. Üst kat duvarları ise kerpiç dolgulu ahşap karkas (Hıms) yöntemi ile oluşturulmuştur. Diğer köylerden farklı olarak bağdadi tekniğinde duvarlar da yapılmıştır. Çatılar kırma formlu, ahşap konstrüksiyonlu, saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır. Kapı-pencere doğramaları ahşaptır. Evlerin cephelerine eklenen hela yine hıms tekniğinde yapılmıştır. Bu çıkmalar eliböğünde ve payandalarla desteklenmiştir. Ahır, samanlık, fırın yapıları kerpiç yığma olarak inşa edilmiştir. Köyde serender örnekleri bulunmaktadır. Serender taş kaideler ile zeminden yükseltilmiştir. Serenderler taş kaideler üzerine kurtboğazı tekniğinde çatı tekniğinde inşa edilmiştir. Bu yapıların üzeri ahşap beşik çatı ile örtülmüştür.	
Ortak Kullanım Alanları	cami, kahve, çeşme	
Geleneksel Üretime Özgü Yapı ve yapı detayları	fırın, samanlık, odunluk, ahır, serender	
Yeni Yapılaşma	Yerleşimde az sayıda tek ve iki katlı yeni yapı bulunmaktadır.	
KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
Taşınmaz Kültür Mirası	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
	Geleneksel teknik ve malzemeler ile yapılmış sivil mimarlık örnekleri (Evler, Ahırlar, serenderler, fırınlar v.b.) Köy camisi yığma kerpiç olarak inşa edilmiş bir geleneksel yapıdır.	Herhangi bir yasal ve finansal koruma çalışması yapılmamıştır. Boş kalan geleneksel yapılar bakımsızlık nedeniyle yıkılmak üzeredir. Bazı terk edilmiş evler ahır olarak kullanılmaktadır.
Somut Olmayan Kültür Mirası	Hıdırellez, Düğünler, Yağlı Güreş Turnuvası	Genç nüfusun kente göçmesi ile nesilden nesile kültür aktarımı sekteye uğramaktadır.

Doğal Miras	Samanlı dağında bulunan Oğulpaşa yaylasında köy yerleşmiştir. batısında yer almaktadır. Karadin oluğu ile Avdan Dağını gören geniş bir manzaraya sahiptir.	Köy nüfusunun azalması doğanın tahribini azaltmaktadır. Herhangi bir doğal koruma alanı bulunmamaktadır.
-------------	--	--

ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR

OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU							
DEMOGRAFİK YAPI							
Köy:	AĞLAN						
Nüfus:	239						
							
Hane sayısı:	73						
EKONOMİK YAPI							
Geçim Kaynakları	Tarım		Kuru ve sulı tarım yapılmaktadır.				
	Hayvancılık		Küçük ve büyük baş hayvancılık yapılmaktadır.				
	Turizm		Herhangi bir turizm faaliyeti yoktur.				
	Ormancılık:		Ormancılık faaliyeti bulunmamaktadır				
	Diğer:		Geçmişte ipekböcekçiliği ve tütüncülük yapıldığı bilinmektedir.				
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ							
Topoğrafya							
Yükseklik 700-800 m							
Arazi Tipi							
Ova	Plato	Vadi	Yayla	Sırt (dağ)	yamaç (dağ)		etek (dağ)
Samanlı Dağları yamacında yer almaktadır.							
Hidroğrafya							
Akarsu	Mevsimlik Dereler			Göl / Gölet			
				Sulama	Hayvan B.		
Jeoloji							
Magmatik Kayaç		Metamorfik Kayaç		Alüvyon		Tortul Kayaç	
Bitki Örtüsü							
			Orman Formasyonu:		Ot Formasyonu		
			Tarım alanları		Çalı Formasyonu		
			Samanlı dağı yamaçlarında tarım alanları dağılmıştır.				

YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ					
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu			
		Yıldız	Merkezi		
	Lineer	Parçalı	Seyrek		
					
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet	
Ulaşım-Yol Niteliği	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi		
	asfalt (Sarıyazı - Ağlan)		Asfalt	Taş Kaplama	Toprak
	stabilize				
Yerleşim ve Sokak Dokusu	Ağlan köyü Samanlı Dağının yamacına yerleşmiştir. Mahalle ayırık ve bitişik nizamda inşa edilmiş iki ve üç katlı evlerden oluşmaktadır. Evler bahçelidir ve bahçelerinde fırın, ambar, odunluk gibi müstemilatlar bulunmaktadır. Mahalle organik bir yerleşim planına sahiptir. Eğimli bir araziye yerleşen köyde, geleneksel yapılar köy silüetine hakimdir. Bahçe sokak ayrımı kerpiç duvar ve ahşap çitler ile yapılmıştır. Geleneksel sokak kaplamasının günümüze kadar ulaşabildiği sokaklar vardır. Taş kaplı geleneksel sokağın drenajı yolun ortasından yapılmıştır.				
Yapıların Kat adetleri	en fazla	3	Ortalama	2	

Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri	
Köyün geleneksel dokusu 2 ve 3 katlı evlerden oluşmaktadır. Konutların zemin katları ahır, odunluk gibi servis mekanlarına ayrılmıştır. Üst katlarında ise yaşam mekanları bulunmaktadır. Köyde geçmişte ipekböcekçiliği yapıldığı için evlerin sofaları bu uğraşa göre şekillenmiştir. Bu nedenle sofalar oldukça geniş inşa edilmiştir. Evlerin çatıları kırma çatılı ve saçaklıdır. Köyde samanlık ve serender yapıları az da olsa bulunmaktadır. Köy genelinde ahşap malzeme sık kullanılmıştır.	
Cephe Özellikleri	Geleneksel evlerin cepheleri genellikle çamur sıvalı veya beyaz badanalıdır. Evlerin birinci katlarında çıkmalar yapılmış ve payandalarla desteklenmiştir. Bazı evlerin birinci katlarında balkon bulunmaktadır. Balkonlar cephelerin ortasında veya Sarıyazı Köyü Benli Mahallesinde olduğu gibi yapının köşesinde yer almaktadır. Hela mekanları 1. katta çıkma yaparak oluşturulmuştur. Evlerin cephelerinde kat aralarında ve pencere hizasında ahşap silmeler ve köşe pervazları vardır. Ahşap karkas ve kerpiç yapılar çamur sıvalı olmasına rağmen bu yapıların bazı kısımları düşey ahşap kaplama tahtaları ile kaplanmıştır. Geleneksel yapılar saçaklı olup, saçakları kaplanmamıştır. Samanlık, ambar gibi geleneksel üretimle ilgili yapılar kerpiç yığma yapılmış olup, çamur sıvalıdır.
Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Evlerin subasman ve zemin kat duvarları kagir olarak inşa edilmiştir. Kagir duvarlarda taş ve kerpiç malzeme birlikte kullanılmıştır. Evlerin subasman seviyesine kadar taş malzeme kullanılmıştır. Bu kısımlar ahşap hatıllı moloz taş örgülü olarak inşa edilmiştir. Üst kat duvarları ise kerpiç dolgu ahşap karkas (Hımış) yöntemi ile oluşturulmuştur. Çatılar kırma formda, ahşap konstrüksiyonlu, saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır. Kapı-pencere doğramaları ahşaptır. Evlerin cephelerindeki hela çıkmaları hımış tekniğinde yapılmıştır. Bu çıkmalar eliböğünde ve payandalarla desteklenmiştir. Ahır, ambar, samanlık, fırın yapıları kerpiç yığma olarak inşa edilmiştir. Samanlık yapıları taş subasmanlı ve kerpiç yığma olarak inşa edilmiş ve diğer üretim yapılarına göre daha yüksektirler. Samanlığın sağır cephelerinden birinde ahşap hatıl bağlamaları uzatılarak tütün askıları oluşturulmuştur. Köyde serender örnekleri bulunmaktadır. Serender taş subasman ile zeminden yükseltilmiştir. Subasman üzerine çalmaboğaz tekniği ile çantı serender yapılmıştır. Serenderin üzeri ahşap kırma çatı ile örtülmüştür. Köyde görülen sıva üzeri ahşap kaplama, sıva üzerine çakılan bir lataya kaplama tahtalarının monte edilmesi ile oluşturulmuştur.
Ortak Kullanım Alanları	camii, kahve, çeşme
Geleneksel Üretime Özgü Yapı ve Yapı Detayları	ambar, fırın, odunluk, samanlık, ahır, serender, tütün askıları
Yeni Yapılaşma	Yerleşimde birçok yeni yapı bulunmasına rağmen köy geleneksel silüetini kaybetmemiştir.

KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
Taşınmaz Kültür Mirası	Geleneksel teknik ve malzemeler ile yapılmış sivil mimarlık örnekleri (Evler, Ahırlar, ambarlar, fırınlar v.b.) Köy camisi yığma kerpiç olarak inşa edilmiş bir geleneksel yapıdır.	Herhangi bir yasal ve finansal koruma çalışması yapılmamıştır. Köy nüfusunu kaybetmekte ve ekonomik durumu iyi olan köylüler kendine yeni betonarme ev yaptırmaktadır. Boş kalan eski evler terkedilmekte veya ahır olarak kullanılmaktadır. Bu durum yapıların bakımsız kalmasını ve zamanla yıkılmasına neden olmaktadır.
Somut Olmayan Kültür Mirası	Hıdırellez, Düğünler, İpekböcekçiliği, Tütüncülük, Yağlı Güreş Turnuvası	Böcekçilik ve tütüncülük geleneksel üretim teknikleri günümüzde sona ermiştir. Genç nüfusun kente göçmesi ile nesilden nesile kültür aktarımı sekteye uğramaktadır.
Doğal Miras	Samanlı dağının yamaçlarında yer alan köy geniş bir manzaraya sahiptir. Osmaneli'nin en yüksek köylerinden biridir. Yüksekliğin getirdiği ikilimsel ve topoğrafik özellikler köy çevresinde canlı çeşitliliğini arttırmıştır. Köy doğa severlerin yürüyüş rotaları arasında bulunmaktadır.	Köy nüfusunun azalması doğanın tahribini azaltmaktadır. Herhangi bir doğal koruma alanı bulunmamaktadır.

ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR

OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU						
DEMOGRAFİK YAPI						
Köy:	AKÇAPINAR					
Nüfus:	262*					
Hane sayısı:	51					
* Akçapınar köyü Gaziler ve Akçapınar olmak üzere iki mahalleden oluşmaktadır. Eski yerleşim yeri olan Akçapınar Mahallesinde günümüzde sadece iki hane yaşamaktadır.						
EKONOMİK YAPI						
Geçim Kaynakları	Tarım	Herhangi bir tarımsal faaliyet yoktur.				
	Hayvancılık	İki aile tarafından hayvancılık yapılmaktadır.				
	Turizm	Herhangi bir turizm faaliyeti yoktur.				
	Ormancılık:	Herhangi bir ormancılık faaliyeti yoktur.				
	Diğer:					
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ						
Topoğrafya						
Yükseklik						
Arazi Tipi						
Ova	Plato	Vadi		Yayla	Sırt (dağ)	yamaç (dağ)
Köy Avdan dağında, Göksu Vadisi ile Karadin Oluğu arasında kalan sırtta yer almaktadır.						
Hidroğrafya						
Akarsu	Göksu Çayına dökülen mevsimlik dereler	Göl / Gölet				
		Sulama	Hayvan B.			
Jeoloji						
Magmatik Kayaç	Metamorfik Kayaç	Alüvyon	Tortul Kayaç			
Bitki Örtüsü						
	Orman Formasyonu:		Ot Formasyonu			
	Tarım alanları		Çalı Formasyonu			
	Köyün çevresi yoğun orman örtüsü ile kaplıdır.					

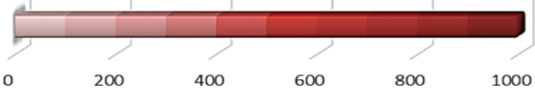
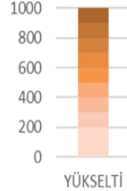
YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ					
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu			
		Yıldız	Merkezi		
	Lineer	Parçalı	Seyrek		
					
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet	
Ulaşım-Yol Niteliği	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi		
	asfalt (Bereket - Gaziler Mh.)		Asfalt	Taş Kaplama	Toprak
	stabilize (Akçapınar sapağı)				
Yerleşim ve Sokak Dokusu	Köy Akçapınar ve Gaziler olmak üzere iki mahalleden oluşmaktadır. Çalışmada incelenmeyen Gaziler mahallesi Akçapınar'ın 5 km kuzeydoğusunda bulunmaktadır. Avdan Dağı eteklerinde bulunan Gaziler mahallesinde neredeyse köy nüfusunun tamamı yaşamakta ve mahalle yeni yapılardan oluşmaktadır. Avdan Dağı sırtlarında bulunan Akçapınar Köyü günümüzde terkedilmiş durumdadır. Sadece iki çoban ailesi köyde yaşamaktadır. Terkedilen evlerin çoğunun çatısı çökmüş, kagir ve ahşap duvarları yıkılmak üzeredir. Köyde terkedilmiş olan okul binası dışında çağdaş yapı malzemeleri kullanılan başka yapı yoktur. Her ne kadar yapılar viran halde olsa da köy geleneksel dokusunu korumaktadır. Evler bahçe içerisinde ayrı nizamda inşa edilmiştir. Bahçe içinde yer alan fırın, ambar, odunluk, ahır gibi ek yapıların çoğu yıkılmıştır. Terkedilen köyde otların ve bitkilerin büyümesiyle sokak ve bahçe ayrımı ortadan kalkmıştır.				

Yapıların Kat adetleri	en fazla	2	Ortalama	2
Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri				
Köyün geleneksel dokusu 2 katlı evlerden oluşmaktadır. Evlerin birinci katlarında küçük çıkmlar yapılmıştır. Evlerin çatıları kırma çatılı ve saçaklıdır. Köyde kerpiç yığma olarak inşa edilmiş bir mescit bulunmaktadır. Mescit tek hacimden oluşmakta olup tavanı göbekli ve basit kırkangıç tavan şeklindedir ve üzeri kırma çatı ile örtülmüştür. Köyde zeminde ahşap dikmelerle yükseltilmiş, geleneksel teknik ve malzeme ile yapılmış tek haneli bir yapı bulunmaktadır. Çok eski olmayan yapının çobanların barınma ihtiyacı karşılamak için bir ambarın kulubeye dönüştürüldüğü tahmin edilmektedir.				
Cephe Özellikleri	Evler çamur sıvalı veya beyaz badanalıdır. Bazı evlerde bir cephe boyunca devam eden kısa çıkmlar yapılmıştır. Kapı -pencere doğramaları ahşaptır. Evlerin çatıları kırma çatılı olup, ahşap konstrüksiyonlu ve saçaklıdır. Çatılar alaturka kiremit kaplıdır ve çatı saçakları kaplanmamıştır. Dikdörtgen planlı mescitin cepheleri beyaz badanalı ve 3 cephesinde iki sıra pencere dizisi vardır. Kırma çatılı mescitin üzeri alaturka kiremit kaplıdır ve saçakları kaplanmamıştır.			
Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Evlerin subasman duvarları moloz taş duvarlıdır. Genellikle zemin kat duvarları kerpiç kagir duvarlardan inşa edilmiştir. Yapıların kagir duvarları ahşap hatıllıdır. Evlerin birinci katları kerpiç dolgu ahşap karkas (Hımış) olarak inşa edilmiştir. Köyde bulunan çoban kulubesinde ahşap dikmeler ile yapı zeminden yükseltilmiştir. Böylece kulube zemininin toprak ile bağlantısı kalmamıştır. Yapının duvarları hımış olarak inşa edilmiş olup, üzeri beşik çatı ile örtülmüştür. Kulubenin çatısı sonradan oluklu levha ile kaplanmış ve cephesine geniş bir pencere açılmıştır. Köy mescidi tamamen yığma kagir olarak inşa edilmiştir. Kagir duvarları subasman seviyesinde moloz taş, zemin katta kerpiç duvarlar oluşturmaktadır. Mescidi ahşap konstrüksiyonlu, kırma bir çatı örtmektedir.			
Ortak Kullanım Alanları				
Geleneksel Üretime Özgü Yapı ve yapı detayları	Ambar, fırın, ahır			
Yeni Yapılaşma	Yeni yapılaşma yoktur.			

KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
Taşınmaz Kültür Mirası	Geleneksel teknik ve malzemeler ile yapılmış sivil mimarlık örnekleri (Evler, Ahırlar, ambarlar, fırınlar v.b.) ve Mescit	Köydeki ev ve müstemilatları ile mescit yapısı için herhangi bir yasal veya finansal koruma çalışması yapılmamıştır. Terkedilen köydeki yapılar yavaş yavaş yıkılmaktadır. Köy günümüzde harabe durumundadır.
Somut Olmayan Kültür Mirası		Köy neredeyse tüm nüfusunu kaybetmiştir.
Doğal Miras	Avdan Dağının sırtlarından yer alan Akçapınar Köyü geniş bir görüş açısına sahiptir. Köyde güneye bakıldığında Göksu Vadisi, kuzeye ve batı yönlerine bakıldığında İzinik Ovası ve Gölü görülebilmektedir. Çevresi ormanlarla kaplı olan bu yerleşim güzel bir doğa manzarasına sahiptir.	Köy çevresinde kurulan tavuk çiftliklerinin atıkları doğaya zarar verebilir. Komşu yerleşimlere ait tarım alanlarının artışı orman tahribatına yol açabilir.

ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR

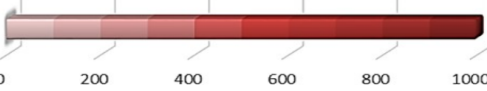
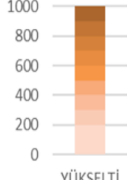
OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU									
DEMOGRAFİK YAPI									
Köy:	AVDAN								
Nüfus:	129								
									
Hane sayısı:	45								
EKONOMİK YAPI									
Geçim Kaynakları	Tarım		Kuru (buğday ve tahıl) ve sulı tarım (domates, biber, şeftali, erik) yapılmaktadır.						
	Hayvancılık		Küçük ve büyük baş hayvancılık yapılmaktadır.						
	Turizm		Herhangi bir turizm faaliyeti yoktur.						
	Ormancılık:		Köylülerin ahşap ihtiyacı Orman OGM tarafından ormanın verimine göre tarife bedeli üzerinden yapılan indirimlerle verilir.						
	Diğer:		Arıcılık ve avcılık yapılmaktadır						
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ									
Topoğrafya									
Yükseklik		400-500 m							
Arazi Tipi									
Ova	Plato	Vadi	Yayla	Sırt (dağ)	yamaç (dağ)	etek (dağ)			
Avdan dağı yamacında bulunmaktadır.									
Hidroğrafya									
Akarsu	Mevsimlik Dereler			Göl / Gölet		Avdan Göleti			
				Sulama	Hayvan B.				
Jeoloji									
Magmatik Kayaç		Metamorfik Kayaç		Alüvyon		Tortul Kayaç			
Bitki Örtüsü									
			Orman Formasyonu:		Ot Formasyonu				
			Tarım alanları		Çalı Formasyonu				
Avdan Dağı ve çevresinde ormanlık alanlar bulunmaktadır. Yenişehir Ovasına doğru tarım alanları yayılmıştır.									

YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ					
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu			
		Yıldız	Merkezi		
	Lineer	Parçalı	Seyrek		
					
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet	
Ulaşım-Yol Niteliği	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi		
	asfalt (Avdan - Düzmeşe)		Asfalt	Taş Kaplama	Toprak
	stabilize				
Yerleşim ve Sokak Dokusu	Avdan Dağı yamacına yerleşen Avdan Köyü eğimli arazide organik bir yerleşim dokusuna sahiptir. Geleneksel yapıların bir kısmı yıkılmıştır. Yerlerine bir veya iki katlı betonarme evler yapılmıştır. Bu nedenle köyde belirgin bir geleneksel doku söz konusu değildir. Evlerin bahçelerinde ambar, samanlık, odunluk, ahır ve fırın gibi ek yapılar bulunmaktadır. Bahçe ve sokak ayırımının taş duvarlarla sağlandığı birkaç bahçe günümüze ulaşabilmiştir.				
Yapıların Kat adetleri	en fazla	2	Ortalama	2	
Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri					
Köyün geleneksel dokusu 2 katlı evlerden oluşmaktadır. Konutların zemin katları ahır olarak kullanılmak üzere inşa edilmiştir. Birinci katlarında ise yaşam mekanları bulunmaktadır. Evlerin çatıları kırma çatılı ve saçaklıdır.					

Cephe Özellikleri	Az sayıda kalmış geleneksel evlerin cepheleri çamur sıvalı veya beyaz badanalıdır. Evlerin birinci katları bir cephede çıkma yaparak genişletilmiştir. Bu çıkmalar payandalar ile desteklenmiştir. Helalar birinci katta çıkma yaparak oluşturulmuştur.Evlerin üzeri kırma çatı ile örtülüdür ve saçakları kaplanmamıştır.	
Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Evlerin subasman ve zemin kat duvarları kagir olarak inşa edilmiştir. Kagir duvarlarda taş ve kerpiç malzeme birlikte kullanılmıştır. Evlerin subasman seviyesine kadar taş malzeme kullanılmıştır. Bu kısımlar ahşap hatıllı moloz taş örgülü olarak yapılmıştır. Üst kat duvarları ise kerpiç dolgulu ahşap karkas (Hımış) yöntemi ile oluşturulmuştur. Çatılar kırma formda, ahşap konstrüksiyonlu, saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır. Kapı-pencere doğramaları ahşaptır. Evlerin cephelerine eklenen güsulhaneler yine hımış tekniğinde yapılmıştır. Ahır, samanlık, ambar, fırın yapıları kerpiç ve taş yığma olarak inşa edilmiştir. Geleneksel yapıların üzeri ahşap taşıyıcılı çatılar ile kapatılmıştır. Fırınlr çamur sıvalıdır ve üzeri bir sundurma ile kapatılmıştır.	
Ortak Kullanım Alanları	cami, kahve, çeşme	
Geleneksel Üretime Özgü Yapı ve Yapı Detayları	Samanlık, ambar, fırın, odunluk, ahır	
Yeni Yapılaşma	Köy nüfusunun az olmasına rağmen yeni yapılar geleneksel yapılara oranla fazladır. Çoğunluğu iki katlı olan yeni konutlar betonarme ve delikli tuğla kullanılarak yapılmıştır.	
KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
Taşınmaz Kültür Mirası	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
	Geleneksel teknik ve malzemeler ile yapılmış sivil mimarlık örnekleri (Evler, Ahırlar, ambarlar, fırınlar v.b.)	Herhangi bir yasal ve finansal koruma çalışması yapılmamıştır. Mevcut geleneksel yapılar bakımsız haldedir. Kimi geleneksel konut yapıları ahır olarak kullanılmaktadır. Köyde geleneksel yapıların yıkılarak yerine yeni yapıların yapılması geleneksel dokuyu bozmuştur.
Somut Olmayan Kültür Mirası	Hıdrellez, düğünler	Genç nüfusun kente göçmesi ile nesilden nesile kültür aktarımı sekteye uğramaktadır.
Doğal Miras	Avdan Dağında yer alan Avdan Köyü çevresi yoğun orman örtüsü ve tarım alanları ile kaplıdır. Köy Göksu Vadisi ve Yenişehir Ovasını gören bir manzaraya sahiptir.	Köy nüfusunun azalması doğanın tahribini azaltmaktadır. Herhangi bir doğal koruma alanı bulunmamaktadır.

ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR

OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU						
DEMOGRAFİK YAPI						
Köy:	BALÇIKHİSAR					
Nüfus:	97					
						
Hane sayısı:	45					
EKONOMİK YAPI						
Geçim Kaynakları	Tarım	Çoğunlukla platoda susuz tarım yapılmaktadır. (Tahıl, Ayçiçeği) Ayrıca sulu tarımla meyve üretimi yapılmaktadır.				
	Hayvancılık	Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Köy yakınında tavuk çiftlikleri bulunmaktadır.				
	Turizm	Köy yürüyüş rotaları üzerindedir.				
	Ormancılık:	Herhangi bir ormancılık faaliyeti bulunmamaktadır.				
	Diğer:	Geçmişte ipek böcekçiliği yapılmıştır.				
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ						
Topoğrafya						
Yükseklik 600-700 m						
Arazi Tipi						
Ova	Plato	Vadi	Yayla	Sırt (dağ)		yamaç (dağ)
Köy Bilecik Platosunda yer almaktadır.						
Hidroğrafya						
Akarsu	Mevsimlik Akarsulara Sahiptir	Göl / Gölet		yok		
		Sulama	Hayvan B.			
Jeoloji						
Magmatik Kayaç	Metamorfik Kayaç	Alüvyon		Tortul Kayaç		
Bitki Örtüsü						
	Orman Formasyonu:			Ot Formasyonu		
	Tarım alanları			Çalı Formasyonu		
	Yerleşimin çevresi ormanlarla kaplıdır. Eğimin az olduğu plato arazilerinde tarım yapılmaktadır.					

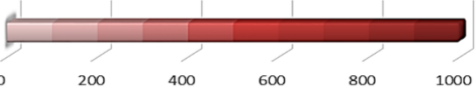
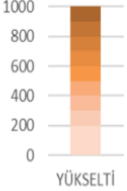
YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ					
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu			
		Yıldız	Merkezi		
	Lineer	Parçalı	Seyrek		
					
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet	
Ulaşım-Yol Niteliği	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi		
	asfalt (Cumalı - Osmanieli)		Asfalt	Taş Kaplama	Toprak
	stabilize (Günüören)				
Yerleşim ve Sokak Dokusu	Evler parsel içinde ayrı nizamda inşa edilmiştir. Genellikle evler sokağa cephe verecek şekilde parselde yerleştirilmiştir. Ambar, odunluk gibi ek yapılar bazı parsellerde evlere bitişik şekilde yapılmıştır. Bahçe ve yollar taş duvar veya ahşap çitler ile birbirinden ayrılmıştır. Bahçe içlerinde ekili ağaçlar sayesinde köy yeşil bir peyzaja sahiptir.				
Yapıların Kat adetleri	en fazla	2	Ortalama	2	
Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri					
Köyün geleneksel dokusu 2 katlı evlerden oluşmaktadır. Evlerin birinci katlarında küçük çıkmlar yapılmıştır ve bu çıkmlar payandalar ile desteklenmiştir. Evlerin çatıları kırma çatılı ve saçaklıdır.					

Cephe Özellikleri	Evlerin cepheleri çamur sıvalı veya beyaz badanalıdır. Beyaz badanalı evlerin pencere doğramaları mavi boyalıdır. Bazı yapı müstemilatlarında ahşap kaplamalar görülmektedir. Evlerin birinci katlarında küçük çıkmalar yapılmıştır. Bu çıkmalar payandalar ile desteklenmiştir. Ancak çıkması olmayan evler de bulunmaktadır. Evlere hela mekanları birinci katta çıkma yaparak eklenmiştir. Bazı evlerin girişlerinin üzeri bir çardak ile örtülmüştür. Evlerin cephelerine asma sardırılmıştır. Asma için evlerin saçaklarına dal askılar asılmıştır. Bazı pencerelerin önünde ahşap çiçeklikler bulunmaktadır. Evlerin saçakları kaplanmamıştır. Ambar, odunluk gibi ek yapıların bazılarında ahşap kaplamalı ahşap karkas duvarlar görülmektedir.
Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Evlerin subasman ve zemin kat duvarları taş ve kerpiç malzemelerden yapılmıştır. Duvarlarda genellikle ahşap hatıllı kuru taş duvar ile yine ahşap hatıllı moloz taş duvar örgüleri kullanılmıştır. Birinci ve ikinci katları kerpiç dolgu ahşap karkas (Hıms) yöntemi ile inşa edilmiştir. Çatılar kırma formu ve ahşap konstrüksiyonludur. Çatılar saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır. Kapı-pencere doğramaları ahşaptır. Evlerin cephelerindeki helalar geleneksel yöntem ve malzemeler ile yapılmıştır. Evlerin ek yapılarında (ambar, odunluk, ahır) ahşap ve kagir malzeme birlikte kullanılmıştır. Bu yapılar genellikle kuru taş duvar örgüsü ile yapılmış subasman üzerine kerpiç veya ahşap karkas duvarlar ile oluşturulan tek katlı yapılardır. Bu yapıların üzeri tek yöne eğimli veya beşik formda ahşap çatılar ile kapatılmıştır. Eski yapılardaki onarımlar yeni malzeme ve geleneksel yöntemlerin birarada kullanılması ile yapılmıştır. Örneğin ahşap karkas duvarların bazıları dolgu malzemesi kerpiç yerine delikli tuğla kullanılarak onarılmıştır.
Ortak Kullanım Alanları	Köy Çeşmesi, Cami
Geleneksel Üretime Özgü Yapı ve yapı detayları	Dal askı, Ahırlar, Ambarlar, Çiçeklikler
Yeni Yapılaşma	Evler 2 veya tek katlı olarak inşa edilmiştir. Evlerin cepheleri beyaz badanalıdır. Yapılara ahır gibi ek yapılar taş su basman üzeri delikli tuğla ile yığma yapım tekniği ile yapılmıştır. Bu yapıların üzeri beşik çatı ile örtülmüştür.

KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
Taşınmaz Kültür Mirası	Geleneksel teknik ve malzemeler ile yapılmış sivil mimarlık örnekleri. (Evler, ambarlar, odunluklar v.b.)	Herhangi bir yasal ve finansal koruma çalışması yapılmamıştır. Köyün göç vermesi nedeniyle yeni yapılaşmanın az olması köyün geleneksel dokusunu korumuştur. Bunun yanında köy nüfusunun yaşlanması, göç etmesi ve ekonomik yetersizlik nedeniyle söz konusu yapılar yavaş yavaş yıkılmakta ve terkedilmektedir.
Somut Olmayan Kültür Mirası	İpek böcekçiliği, hıdırellez, düğünler	Genç nüfusun kente göçmesi ile nesilden nesile kültür aktarımı sekteye uğramaktadır.
Doğal Miras	Bilecik Platosunda yer alan köy İnkaya Deresi vadisini gören geniş bir görüş alanına sahiptir. Çevresinde bulunan orman örtüsüyle yeşil bir peyzaja sahiptir.	Köy nüfusunun azalması doğanın tahribini azaltmaktadır. Tarım alanlarının ve tavuk çiftliklerinin denetimsiz artışı orman alanlarının tahrip olmasına ve çevre kirliliğine sebep olabilir.

ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR

OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU						
DEMOGRAFİK YAPI						
Köy:	BELENALAN					
Nüfus:	177					
						
Hane sayısı:	73					
EKONOMİK YAPI						
Geçim Kaynakları	Tarım	Genellikle platoda susuz tarım yapılmaktadır. (Tahıl, Ayçiçeği) Azda olsa sulu tarımla meyve üretimi yapılmaktadır.				
	Hayvancılık	Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık yapılmaktadır.				
	Turizm	Bölgedeki doğa yürüyüşü rotaları köy üzerinden geçmektedir.				
	Ormancılık:	Köylüler yakacak ihtiyaçlarını çevredeki ormanlardan karşılamaktadırlar.				
	Diğer:	İpek böcekliği geçmişte yapılmış olsada günümüzde yapılmamaktadır.				
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ						
Topoğrafya						
Yükseklik 600-700 m						
Arazi Tipi						
Ova	Plato	Vadi	Yayla	Sırt (dağ)		yamaç (dağ)
Açıklama: Köyün arazileri Bilecik Platosunda yer almaktadır. Köy plato üzerindeki bir yamaca yerleşmiştir.						
Hidroğrafya						
Akarsu	Göksu Kolları (sürekli ve mevsimlik akarsular)		Göl / Gölet		yok	
			Sulama	Hayvan B.		
Jeoloji						
Magmatik Kayaç		Metamorfik Kayaç	Alüvyon	Tortul Kayaç		
Bitki Örtüsü						
		Orman Formasyonu:	Ot Formasyonu			
		Tarım alanları		Çalı Formasyonu	yok	
		Plato üzerindeki düzlük arazilerde tarım alanları bulunmaktadır. Platonun yamaç ve tepeleri yoğun orman örtüsü ile kaplıdır.				

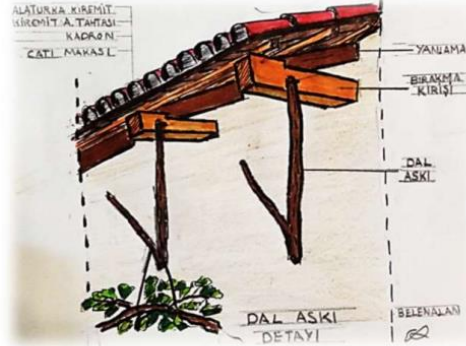
YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ				
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu		
		Yıldız	Merkezi	
	Lineer	Parçalı	Seyrek	

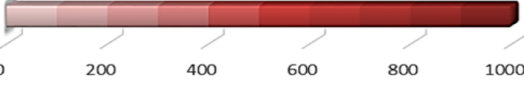
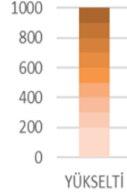
					
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet	
Ulaşım-Yol Niteliği	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi		
	asfalt (Cumalı - Balçıkhisar)		Asfalt	Taş Kaplama	Toprak
	stabilize				
Yerleşim ve Sokak Doku	Yerleşim iki farklı kotta yoğunlaşmıştır. Üst kotta muhtarlık ve caminin bulunduğu daha yoğun ve toplu bir yerleşim vardır. Burada yapılar genellikle sokağa cephelenmiştir ve yapılar bitişik nizamda inşa edilmiştir. Alt kotta bulunan mahallede ise yapılaşma dağınık ve seyrek. Buradaki konutlar bahçe içinde ve ayrı nizamda yapılmıştır. Köyün tamamında bahçe ile sokaklar kiremit harpuştalı taş duvarlar ile birbirinen ayrılmıştır. Bahçeli evlerin büyük bahçe kapıları vardır. Bahçe içindeki ağaçlar ve yapılara sardırılan asmalar köyün yeşil peyzajına katkı sağlamaktadır. Köyde yeni yapılaşma azdır ve yapılar az katlıdır. Bu nedenle köydeki geleneksel doku bozulmamıştır.				
Yapıların Kat adetleri	en fazla	3	Ortalama	2	
Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri					

Köydeki evlerin çoğu 2 katlıdır. Az sayıda 3 katlı ev vardır. İpekböcekçiliği yapılmış olan evler genellikle 3 katlıdır ve son katları bu uğraşa göre şekillenmiştir. Evlerin birinci katlarına çıkmalar yapılmıştır. Bu çıkmalar payandalar ile desteklenmiştir. Evlerin bahçelerinde ambar, ahır ve odunluk gibi ek yapılar vardır. Bu yapılar tek katlı olup geleneksel malzeme ve yöntemler ile yapılmıştır. Evlerin çatıları kırma çatılı olup ambar gibi ek yapıların çatıları genellikle beşik formudur.	
Cephe Özellikleri	Köyde çoğu evin dış cephesi çamur sıvalı olup beyaz badanalı evler de bulunmaktadır. İpekböcekçiliği yapılmış olan evlerin son kat pencereleri kapaklıdır. Evlerin giriş kapıları çift kanatlı ve genellikle çakma kapı şeklindedir. Bazı evlerin giriş kapılarının üzerinde bir pencere bulunmaktadır. Ev cephelerinde kat ve pencere hizasında ahşap silmeler bulunmaktadır. Evlerin çoğunda çıkmalar evin sokak cephesi boyunca devam etmektedir. Bazılarında bu çıkmaların içinde balkon da yer almaktadır. Az sayıda evde çıkma cephenin ortasındadır. Evlerin Saçakları kaplanmamıştır. Bazı saçaklara asma asmak için dal askılar asılmıştır. Evlerde tuvalet ve gusülhane bölümleri cephe dışına çıkma yaparak eklenmiş ve dikme ve payandalarla desteklenmiştir. Tuvalet çıkmaları genellikle evlerin yan cephelerinde bulunmaktadır.
Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Evlerin subasman ve zemin kat duvarları taş ve kerpiç kagir malzemelerden yapılmıştır. Kagir duvarlarda farklı örgü sistemleri kullanılmıştır. Ahşap hatıllı kuru taş duvar ve moloz duvar örgüleri görülmektedir. Evlerin birinci ve ikinci katları kerpiç dolgulu ahşap karkas (Hıms) sistem ile inşa edilmiştir. Çatılar kırma çatılı ve ahşap konstrüksiyonlu, saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır. Kapı-pencere doğramaları ahşaptır. Ambar yapıları kuru taş subasman üzerine ahşap karkas sistemle yapılmıştır. Ambar yapılarında kerpiç dolgulu ahşap karkas oluşu gibi ahşap karkas sistemin geniş kaplama tahtaları ile kaplandığı örnekler de vardır. Ambarın üzeri alaturka kiremitli ahşap beşik çatı ile örtülmüştür Yapılara ekler ve tamiratlar geleneksel yöntem ve malzeme ile yapılmaya devam edilmiştir. Ancak bazı yapıların onarım ve eklerinde delikli tuğla, oluklu sac levha gibi geleneksel olmayan malzemeler kullanılmıştır.
Ortak Kullanım Alanları	Köy Çeşmesi, Camisi ve kahvesi
Geleneksel Üretime Özgü Yapı ve yapı detayları	Dal askılar, Ahırlar, Ambarlar, Odunluklar, Bazı evlerin son katı ipek böcekçiliği yetiştiriciliği için düzenlenmiştir.
Yeni Yapılaşma	Evler betonarme sistemle inşa edilmiş ve en fazla 2 katlıdır. Evlerin duvarları sıvalıdır. Doğramalar ahşap veya plastiktir. Çatıları kırma biçimli ve marsilya kiremit ile örtülüdür

KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
Taşınmaz Kültür Mirası	Geleneksel teknik ve malzemeler ile yapılmış sivil mimarlık örnekleri. (Evler, ambarlar, odunluklar v.b.) Ayrıca köyde bir lahit kapağı bulunmaktadır. Köylü lahit kapağını ters çevirerek çamaşır yıkama teknesi olarak kullanmaktadır.	Herhangi bir yasal ve finansal koruma çalışması yapılmamıştır. Köyün nüfusunun azalması nedeniyle yeni yapılaşma azdır. Bu nedenle köyün geleneksel dokusu günümüze ulaşabilmiştir. Bunun yanında köy nüfusunun yaşlanması, göç etmesi ve ekonomik yetersizlik nedeniyle söz konusu yapılar yavaş yavaş yıkılmakta ve terkedilmektedir. Lahit kapağının ise uzun yıllar boyunca köylüler tarafından çeşme teknesi olarak kullanılmıştır.
Somut Olmayan Kültür Mirası	İpek böceği yetiştiriciliği, Hıdırellez, Düğünler	Çin'den gelen ucuz ipek ve sentetik ipek üretiminin artması nedeniyle ipek böcekçiliği eski ekonomik verimini kaybetmiştir. Günümüzde köyde ipek böcekçiliği yapılmamaktadır.
Doğal Miras	Bilecik Platosunda yüksek bir rakımda yer alan köy geniş bir görüş alanına sahiptir. Çevresinde bulunan orman örtüsüyle yeşil bir peyzaja sahiptir	Köy nüfusunun azalması doğanın tahribini azaltmaktadır. Tarım alanlarının ve tavuk çiftliklerinin kontrolsüzce artması orman alanlarının tahrip olmasına ve çevre kirliliğine sebep olmaktadır.

ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR

OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU							
DEMOGRAFİK YAPI							
Köy:	BEREKET						
Nüfus:	66						
							
Hane sayısı:	29 (2011)						
EKONOMİK YAPI							
Geçim Kaynakları	Tarım	Kuru ve sulu tarım yapılmaktadır. Tahıl, sebze ve meyve yetiştirilmektedir.					
	Hayvancılık	Küçük ve büyük baş hayvancılık yapılmaktadır.					
	Turizm	Herhangi bir turizm faaliyeti yoktur.					
	Ormancılık:	Köylüler yakacak ihtiyaçlarını çevredeki ormanlardan karşılamaktadırlar. (Makta)*					
	Diğer:						
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ							
Topoğrafya							
Yükseklik 600-700 m							
Arazi Tipi							
Ova	Plato	Vadi	Yayla	Sırt (dağ)		yamaç (dağ)	etek (dağ)
Avdan Dağındaki az engebeli arazide bulunmaktadır.							
Hidroğrafya							
Akarsu			Göl / Gölet		Bereket Göleti		
			Sulama	Hayvan B.			
Jeoloji							
Magmatik Kayaç	Metamorfik Kayaç	Alüvyon		Tortul Kayaç			
Bitki Örtüsü							
		Orman Formasyonu:		Ot Formasyonu			
		Tarım alanları		Çalı Formasyonu			
Köyün Avdan Dağının yamaçları ve eteklerinde olan kısımları orman örtüsü ile kaplıdır. Köyün plato alanlarında tarım alanları vardır.							

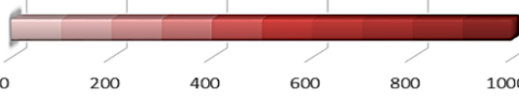
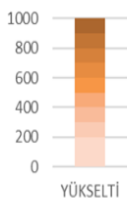
YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ				
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu		
		Yıldız	Merkezi	
	Lineer	Parçalı	Seyrek	
				
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet
Ulaşım-Yol Niteliği	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi	
	asfalt (Akçapınar)		Asfalt	Taş Kaplama
	stabilize (avdan - çiftlik)			
Yerleşim ve Sokak Dokusu	Köyün nüfusunun fazla olmamasına rağmen yeni yapıların sayısı fazladır. Yeni yapılar geleneksel yapılar ile malzeme ve biçimleniş açısından uyumsuzdur. Bu nedenle köyde geleneksel bir dokudan bahsetmek mümkün değildir. Geleneksel yapılar bahçeli ve ayırık nizamda inşa edilmiştir. Evlerin bahçelerinde samanlık, ambar, odunluk, ahır ve fırın gibi ek yapılar bulunmaktadır. Sokak ve bahçeler birbirinden taş ve kerpiç duvarlar ile ayrılmıştır.			
Yapıların Kat adetleri	en fazla	3	Ortalama	2
Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri				

Köyün geleneksel dokusu 2 katlı evlerden oluşmaktadır. Konutların zemin katları ahır olarak kullanılmak üzere inşa edilmiş olsa da günümüzde yaşam mekanı olarak yeniden düzenlenmiştir. Bazı evlerin birinci katlarında çıkma ve balkon bulunmaktadır. Evlerin çatıları kırma çatılı ve saçaklıdır. Köy meydanında kerpiç yığma olarak inşa edilmiş mescit bulunmaktadır. Mescit son cemaat, kadınlar mahfili ve harim bölümlerinden oluşmaktadır. Kadınlar mahfili ahşap döşemeli olarak son cemaat bölümünün üzerini örterken, harim bölümünde asma kat oluşturmaktadır. Kubbesiz olan mescitin üzeri kırma çatı ile örtülmüştür. Harim kısmının üzerinde pasalı bir tavan ve bu tavanın ortasında bir göbek bulunmaktadır. Mescitin pek muntazam olmayan mukarnaslı bir mihrabı vardır. Maalesef günümüzde mescit ve geleneksel evlerin çoğu kullanılmamaktadır.	
Cephe Özellikleri	Az sayıda kalmış geleneksel evlerin cepheleri çamur sıvalı veya beyaz badanalıdır. Bazı evler çıkmalı ve balkonludur. Badanalı evlerin pencereleri mavi veya yeşil boyalıdır. Evlerin helaları birinci katta çıkma yapılar eklenmiştir. Evlerin saçakları kaplanmamıştır. Mescit yapısı çamur sıvalı ve beyaz badanalıdır. Mescitin harim kısmına açılan yeşil boyalı büyük pencereleri vardır. Diğer pencereleri kadınlar mahfiline açılmakta ve son cemaat kısmının olduğu giriş cephesinde yer almaktadır. Tüm pencereler düşey dikdörtgen formundadır. Mescitin saçakları kaplanmamıştır.
Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Evlerin ve ambarların subasman duvarları taş, zemin kat duvarları ise kerpiç malzemeden örülmüştür. Bu yapıların kagir duvarlar ahşap hatıllıdır. Evlerin birinci katları kerpiç dolgu ahşap karkas (hımiş) duvarlıdır. Pencere ve kapı doğramaları ahşaptır. Evlerin üzeri ahşap konstrüksiyonlu kırma çatılı ve alaturka kiremitlidir. Mescit taş ve kerpiçten yığma olarak inşa edilmiştir. Mescitin subasman seviyesi yol ve cami inşaatı nedeniyle kaybolmuştur. Yapının subasman duvarının diğer geleneksel yapılarda olduğu gibi taş olduğu düşünülmektedir. Ancak kadınlar mahfilinin giriş cephesindeki duvarı kerpiç dolgu ahşap karkas (hımiş) olarak inşa edilmiştir. Kadınlar mahfilinin ahşap döşemesi son cemaat ve harim bölümündeki ahşap dikmeler tarafından taşınmaktadır. Mescitin üzeri ahşap konstrüksiyonlu kırma çatı ile örtülmüştür. Çatısı sonradan marsilya kiremit ile kaplanmıştır. Ambar, ahır, odunluk gibi yapıların üzeri ahşap beşik çatılar ile örtülmüştür.
Ortak Kullanım Alanları	camii, kahve, çeşme
Geleneksel Üretime Özgü Yapı veYapı Detayları	Samanlık, Ambar, Ahır, Fırın, Odunluk
Yeni Yapılaşma	Köy nüfusunun az olmasına rağmen yeni yapılar geleneksel yapılara oranla fazladır. Çoğunluğu iki katlı olan yeni yapılarda betonarme ve delikli tuğla kullanılmıştır.

KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
Taşınmaz Kültür Mirası	*Geleneksel teknik ve malzemeler ile yapılmış sivil mimarlık örnekleri (Evler, Ahırlar, ambarlar, odunluklar v.b.), köy mescidi ve höyükler.	Köydeki mevcut eski konut ve müştemilat yapıları için herhangi bir yasal ve finansal koruma çalışması yapılmamıştır. Mescit ve höyükler ilgili KVKK tarafından tescillenmiştir. Köy nüfusunun azalması, yaşlanması, göç etmesi ve ekonomik yetersizlik nedeniyle eski yapılar yavaş yavaş terkedilmekte ve yıkılmaktadır. Köy nüfusunun azalmasına rağmen eski yapıların yerine veya bahçesine yeni yapılar yapılmıştır. Bu durum zaten küçük olan köyde geleneksel dokunun kaybolmasına sebep olmuştur.
Somut Olmayan Kültür Mirası	Hıdırellez, düğünler	Genç nüfusun kente göçmesi ile nesilden nesile kültür aktarımı sekteye uğramaktadır.
Doğal Miras	Avdan Dağında yer alan Bereket Köyünün çevresi ormanlarla kaplıdır.	Köy nüfusunun azalması doğanın tahribini azaltmaktadır. Köy çevresinde kurulan tavuk çiftliklerinin atıkları doğaya zarar verebilir. Aynı zamanda bu çiftliklerden yayılan kötü koku nedeniyle köy halkı şikayet etmektedir.

ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR

OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU									
DEMOGRAFİK YAPI									
Köy:	BORCAK								
Nüfus:	100								
									
Hane sayısı:	21								
EKONOMİK YAPI									
Geçim Kaynakları	Tarım		Kuru ve sulı tarım yapılmaktadır. Tahıl, sebze ve meyve yetiştirilmektedir.						
	Hayvancılık		Küçük ve büyük baş hayvancılık yapılmaktadır.						
	Turizm		Herhangi bir turizm faaliyeti yoktur.						
	Ormancılık:		Herhangi bir ormancılık faaliyeti yoktur.						
	Diğer:		Geçmişte ipek böcekçiliği yapılmıştır.						
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ									
Topoğrafya									
Yükseklik	200-300 m								
Arazi Tipi									
Ova	Plato	Vadi	Yayla	Sırt (dağ)	yamaç (dağ)	etek (dağ)			
Taraklı – Göynük Platosu eteklerinde yer almaktadır.									
Hidroğrafya									
Akarsu				Göl / Gölet					
				Sulama	Hayvan B.				
Jeoloji									
Magmatik Kayaç	Metamorfik Kayaç	Alüvyon	Tortul Kayaç						
Bitki Örtüsü									
	Orman Formasyonu:				Ot Formasyonu				
	Tarım alanları				Çalı Formasyonu				
	Göynük suyu vadi tabanına doğru tarım alanları bulunmaktadır. Göynük platosunun yamaçları yoğun orman formasyonu ile kaplıdır.								

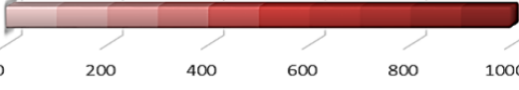
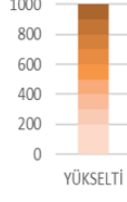
YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ					
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu			
	Lineer	Yıldız	Merkezi		
		Parçalı	Seyrek		
Borcak 					
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet	
Ulaşım-Yol Niteliği	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi		
	asfalt (Osmaneli)		Asfalt	Taş Kaplama	Toprak
	stabilize				
Yerleşim ve Sokak Dokusu	Göynük platosunun eteklerine yerleşen Borcak Köyü, eğime paralel uzanan yolun çevresine inşa edilmiş evlerden ve çıkmaz sokaklardan oluşmaktadır. Köyde evler bahçe içerisinde ve ayırık nizamda inşa edilmiştir. Sokak ile bahçe ayrımı taş ve kerpiç duvarlar ile sağlanmıştır.				
Yapıların Kat adetleri	en fazla	2	Ortalama	2	
Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri					

Köyün geleneksel dokusu 2 katlı hımsı evlerden oluşmaktadır. Evlerin zemin katları genellikle odunluk, ahır, kiler gibi hizmet mekanlarına ayrılmıştır. Üst katında ise sofa, oda ve hela bölümleri bulunmaktadır. Geçmişte evlerde ipek böcekçiliği yapıldığı için sofalar böcekçilik için geniş yapılmıştır. Evlerin çatıları kırma çatılı ve saçaklıdır. Bahçelerinin içinde fırın, samanlık, ambar ve ahır gibi yerel üretimle ilgili yapılar bulunmaktadır. Geçmişte biber kurutma için kullanılan biberliklerin bu köyde de olduğu bilinmektedir.	
Cephe Özellikleri	Evler çamur sıvalı veya beyaz badanalıdır. Tuğla dolgu ahşap karkas yapılar sıvanmadan bırakılmıştır. Çıkmalı olan evlerde çıkmalılar payandalarla desteklenmiştir. Balkonlu ve balkonsuz evler bulunmaktadır. Balkonlu evlerde balkon giriş kapısının üzerinde, cephenin ortasında yer almaktadır. Evlerin saçakları kaplanmamıştır. Hela gibi ıslak mekanlar cephe dışına çıkma yaparak eklenmiş ve payandalarla desteklenmiştir. Pencere yatay ve dikey dikdörtgen formdadır. Yatay pencere evlerin daha geç dönemde inşa edildiği tahmin edilmektedir. Evlerin cephelerinde, kat aralarında ve pencere hizasında ahşap siltmeler vardır ve birinci kat köşelerinde dikmeler sıvanmadan bırakılmıştır. Bazı evlerin pencere önlerinde ahşap çiçeklikler takılmıştır. Bazı evlerin sokak cephelerinden açılan yaklaşık 2.5 metre genişliğindeki açıklıklar ile bahçelerine geçiş sağlanmaktadır.
Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Evlerin subasman ve zemin kat duvarları kagir olarak inşa edilmiştir. Kagir duvarlarda taş ve kerpiç malzeme birlikte kullanılmıştır. Evlerin subasman seviyesine kadar taş malzeme kullanılmıştır. Bu kısımlar ahşap hatıllı moloz taş örgülü olarak yapılmıştır. Birinci kat duvarları ise kerpiç dolgu ahşap karkas (Hımsı) yöntemi ile oluşturulmuştur. Çatılar kırma formda, ahşap konstrüksiyonlu, saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır. Kapı-pencere doğramaları ahşaptır. Evlerin cephelerine eklenen güsulhaneler yine hımsı tekniğinde yapılmış ve eliböğründeler ile desteklenmiştir. Ahır, ambar, fırın gibi yapıların duvarlarında taş ve kerpiç birlikte kullanılmıştır. Bu yapıların üzeri ahşap taşıyıcı çatılar ile kapatılmıştır.
Ortak Kullanım Alanları	kahve, çeşme, cami
Geleneksel Üretime Özgü Yapı ve Yapı Detayları	Ambar, fırın, odunluk, ahır
Yeni Yapılaşma	Yeni yapılaşma seyrek ve az katlıdır.

KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
Taşınmaz Kültür Mirası	Geleneksel teknik ve malzemeler ile yapılmış sivil mimarlık örnekleri (Evler, Ahırlar, ambarlar, fırınlar v.b.) Arkeolojik miras (Devşirme taş ve buluntular)	Herhangi bir yasal ve finansal koruma çalışması yapılmamıştır. Köy nüfusunun azalması nedeniyle geleneksel evler terkedilmekte ve yavaş yavaş yıkılmaktadır. Evlere ve bahçelerine yapılan yeni eklentiler geleneksel dokuyu bozmaktadır. Köyde arkeolojik buluntular devşirme taş olarak duvar örgüsü içinde kullanılmıştır. Ayrıca bir sütun başlığı köy kahvesinde sergilenmektedir.
Somut Olmayan Kültür Mirası	İpek böcekçiliği, Hıdırellez, düğünler	Geçmişte köyde ipek böcekçiliği üretiminin yapıldığı bilinmektedir. Günümüzde bu üretim devam etmemektedir. Bu gelenekten günümüze bu üretimlere özel mekan düzenlemeleri kalmıştır. Genç nüfusun köyden göçmesi ile nesilden nesile kültür aktarımı sekteye uğramaktadır.
Doğal Miras	Göynük Platosu eteklerinde yer alan Borcak Köyü az katlı yapılaşması ile kırsal peyzaj karakterini bozmamaktadır. Köy çevresinde geniş orman arazileri bulunmaktadır. Köy Göynük suyu vadisini gören güzel bir manzaraya sahiptir.	Köy nüfusunun azalması doğanın tahribini azaltmaktadır. Köy yakınında yer alan tavuk çiftliğinin atıkları çevre sorunlarına neden olabilir.

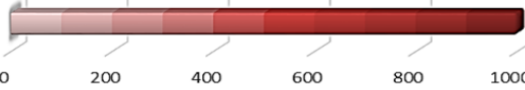
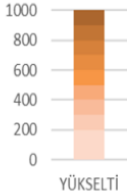
ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR

OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU					
DEMOGRAFİK YAPI					
Köy:	BOYUNKAYA				
Nüfus:	132				
					
Yüzölçümü					
Hane sayısı:	30 (2011)				
Nüfus yoğunluğu					
					
EKONOMİK YAPI					
Geçim Kaynakları	Tarım	Kuru ve sulı tarım yapılmaktadır. Tahıl, sebze ve meyve yetiştirilmektedir.			
	Hayvancılık	Küçük ve büyük baş hayvancılık yapılmaktadır.			
	Turizm	Herhangi bir turizm faaliyeti yoktur.			
	Ormancılık:	Herhangi bir ormancılık faaliyeti yoktur.			
	Diğer:	Arıcılık yapılmaktadır			
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ					
Topoğrafya					
Yükseklik 800-900 m					
Arazi Tipi					
Ova	Plato	Vadi	Yayla	Sırt (dağ) yamaç (dağ) etek (dağ)	
Samanlı Dağlarında, Oğulpaşa Yaylası üzerinde bulunmaktadır.					
Hidroğrafya					
Akarsu	Koru deresi ve mevsimlik dereler	Göl / Gölet			
		Sulama	Hayvan B.		
Jeoloji					
Magmatik Kayaç	Metamorfik Kayaç	Alüvyon	Tortul Kayaç		
Bitki Örtüsü					
	Orman Formasyonu:		Ot Formasyonu		
	Tarım alanları		Çalı Formasyonu		
	Oğulpaşa Yaylasında geniş çayırlar bulunmaktadır. Samanlı Dağı yamaçları ve eteklerini ormanlar ve tarım arazileri paylaşmaktadır.				

YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ				
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu		
		Yıldız	Merkezi	
	Lineer	Parçalı	Seyrek	
Boyunkaya Google Earth image © 2023 Airbus image © 2023 CNES / Airbus				
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet
Ulaşım-Yol Niteliği	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi	
	asfalt		Asfalt	Taş Kaplama
	stabilize (Hisarcık - Oğulpaşa)			
Yerleşim ve Sokak Dokusu	Köy Samanlı Dağlarındaki Oğulpaşa Yaylasında yer almaktadır. Köy geneli iki katlı evlerden oluşmaktadır. Köy nüfusunun yoğun olmamasına rağmen yeni yapılaşma fazladır. Köy geleneksel dokusunu kaybetmiştir.			
Yapıların Kat adetleri	en fazla	2	Ortalama	2
Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri				
Köyün geleneksel dokusu 2 katlı evlerden oluşmaktadır. Evlerin çatıları kırma çatılı ve saçaklıdır. Evlerin bahçelerinde fırın, odunluk, ambar gibi geleneksel üretime yönelik yapılar bulunmaktadır.				
Cephe Özellikleri	Evler çamur sıvalı veya beyaz badanalıdır. Bazı evlerin birinci katlarında dar çıkmalar yapılmıştır. Evlerin saçakları kaplanmamıştır.			

Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Evlerin subasman ve zemin kat duvarları kagir olarak inşa edilmiştir. Kagir duvarların çoğunluğu çamur sıvalı olup taş ve kerpiç birlikte kullanılmıştır. Evlerin birinci kat duvarları kerpiç dolgulu ahşap karkas (Hımiş) yöntemi ile oluşturulmuştur. Evlerin çatıları kırma çatılı ve ahşap konstrüksiyonludur. Çatılar saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır. Kapı-pencere doğramaları ahşaptır.Evlerin cephelerine eklenen güsulhaneler yine hımiş tekniğinde yapılmıştır. Köyde ambar ve fırın yapıları kerpiç ve taştan yapılmıştır.	
Ortak Kullanım Alanları	kahve, çeşme, cami	
Geleneksel Üretime Özgü Yapı ve Yapı Detayları	Ambar, fırın, odunluk, ahır	
Yeni Yapılaşma	Konutlar iki katlı olarak inşa edilmiştir. Evlerin üzeri genellikle kırma çatılar ile örtülmüştür. Yeni yapılaşma köy silüetini bozmamaktadır.	
KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
Taşınmaz Kültür Mirası	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
	Geleneksel teknik ve malzemeler ile yapılmış sivil mimarlık örnekleri (Evler, Ahırlar, samanlıklar, fırınlar v.b.)	Herhangi bir yasal ve finansal koruma çalışması yapılmamıştır. Köy nüfusunun azalmasına rağmen yeni yapılaşma yaygındır. Az sayıda geleneksel yapı kalmıştır.
Somut Olmayan Kültür Mirası	Hıdırellez, Düğünler, Yağlı Güreş Turnuvası Köyün eski adı "Bilhesiz" dir.	Genç nüfusun köyden göçmesi ile nesilden nesile kültür aktarımı sekteye uğramaktadır.
Doğal Miras	Boyunkaya Köyü Samanlı Dağlarında Oğulpaşa Yaylası üzerinde yer almaktadır. Yayla zengin bir fauna ve flora sahiptir.	Yapılaşmanın artması yaylanın doğal peyzajını bozabilir.
ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR		
		

OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU							
DEMOGRAFİK YAPI							
Köy:	BÜYÜKYENİCE						
Nüfus:	135						
							
Hane sayısı:	45						
EKONOMİK YAPI							
Geçim Kaynakları	Tarım		Kuru ve sulı tarım yapılmaktadır. Tahıl, sebze ve meyve yetiştirilmektedir.				
	Hayvancılık		Küçük ve büyük baş hayvancılık yapılmaktadır.				
	Turizm		Herhangi bir turizm faaliyeti yoktur.				
	Ormancılık:						
	Diğer:		Arıcılık yapılmaktadır				
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ							
Topoğrafya							
Yükseklik	100-200 m						
KIZILÖZ							
Ova	Plato	Vadi	Yayla	Sırt (dağ)	yamaç (dağ)		etek (dağ)
Sakarya Nehri Vadisi üzerindeki ovada bulunmaktadır.							
Hidroğrafya							
Akarsu	Pınar Deresi (Mevsimlik dere)		Göl / Gölet		yok		
			Sulama	Hayvan B.			
Jeoloji							
Magmatik Kayaç	Metamorfik Kayaç	Alüvyon	Tortul Kayaç				
Bitki Örtüsü							
	Orman Formasyonu:		Ot Formasyonu				
	Tarım alanları		Çalı Formasyonu				
	Sakarya Vadisindeki ovalık alanlarda tarım yapılmaktadır. Vadi yamaçlarında köy yerleşimi ve ormanlar vardır.						

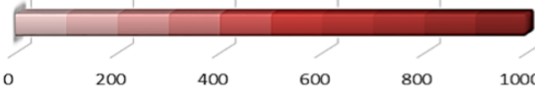
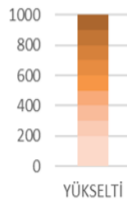
YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ					
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu			
		Yıldız	Merkezi		
	Lineer	Parçalı	Seyrek		
Büyükyenice 					
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet	
Ulaşım-Yol Niteliği	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi		
	asfalt (Osmaneli)		Asfalt	Taş Kaplama	Toprak
	stabilize				
Yerleşim ve Sokak Dokusu	Büyükyenice Köyü Sakarya Nehri Vadisinde bulunmakta olup tarım alanları vadi tabanındaki . düz arazilere yayılmıştır. Köy yerleşimi vadi yamacına doğru kurulmuştur. Yapıların çoğu bitişik nizamda inşa edilmiştir. Geleneksel yapılar sokağa doğru çıkma yapmaktadır. Yeni yapılar genellikle tek ve iki katlıdır. Ancak 3 katlı ve yerleşimin mimari biçimlenişle uyumsuz yeni yapılar da mevcuttur. Sokak ve bahçeler taş duvarlar ile birbirinden ayrılmıştır. Ancak mevcut duvarların onarımı ve yeni duvarlar delikli tuğla ve briket ile yapılmıştır. Köy içi yollar parke taşı veya sıkıştırılmış topraktır.				
Yapıların Kat adetleri	en fazla	3	Ortalama	2	
Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri					
Köyün geleneksel dokusu 2 ve 3 katlı evlerden oluşmaktadır. Evlerin birinci katlarında çıkmalar yapılmıştır ve bu çıkmalar payandalar ile desteklenmiştir. Çatılar kırma çatılı ve saçaklıdır. Zemin katları ahır olarak inşa edilmiş olsa da günümüzde bu kısımlar yaşam birimlerine çevrilmiştir.					

Cephe Özellikleri	Evlerin cepheleri çamur sıvalı veya beyaz badanalıdır. Cephesi sıvalı olmayan tuğla dolgulu ahşap karkas yapı örnekleri de bulunmaktadır. Evlerin cephelerinde kat ve pencere altı silmeleri vardır. Birinci kat köşelerinde dikmeler sıvanmadan bırakılmıştır. Evlerin birinci katlarında sokağa doğru kısa çıkmalar yapılmıştır. Bu çıkmalar payandalar ile desteklenmiştir. Helalar evlerin birinci katında bulunup, yapının yan veya arka cephesinden çıkma yapmaktadır. Bazı evlerin pencerelerinde ahşap kafeslikler bulunmaktadır. Evlerin saçakları kaplanmamıştır. Ambar ve samanlıkların kepiç duvarları sıvanmadan bırakılmıştır.	
Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Evlerin subasman ve zemin kat duvarları taş ve kerpiç malzemelerden yapılmıştır. Zemin katlar ahşap hatıllı kerpiç ve taş duvarlardan inşa edilmiştir. Duvarların taş olan kısımları moloz taş örgülüdür. Kagir duvarların çoğunluğu çamur sıvalıdır. Birinci kat duvarları kerpiç dolgulu ahşap karkas (Hımış) yöntemi ile oluşturulmuştur. Ancak birinci kat duvarları tuğla dolgulu ahşap karkas olan evler de vardır. Evlerin çatıları kırma çatılı ve ahşap konstrüksiyonludur. Çatılar saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır. Kapı-pencere doğramaları ahşaptır.Cephelerdeki hela çıkmaları hımış tekniğinde yapılmıştır. Bahçelerde bulunan ambar,samanlık, odunluk, fırın gibi yapılar taş, kerpiç ve ahşap malzemenin birlikte kullanılması ile yapılmıştır. Taş subasmanlı ve kerpiç duvarlı olan ambar ve samanlıkların üzeri ahşap bir beşik çatı ile örtülmüş olup, üzeri alaturka kiremit kaplıdır. Fırınlarda taş, kerpiç ve tuğla mazleme birlikte kullanılmıştır. Ocak tezgahına kadar kısımları taş, kubbe ve baca kısmında kerpiç ve tuğla malzeme kullanılmıştır. Fırınlara üzeri çamur sıvalı olduğu için görsel malzeme tespiti zordur.	
Ortak Kullanım Alanları	Cami, Kahve, Çeşme	
Geleneksel Üretime Özgü Yapı ve Yapı Detayları	Ahır, Ambar, Odunluk, Fırın, Samanlık, Biberlik	
Yeni Yapılaşma	Köyde yeni yapılaşma yoğundur. Yeni yapılar genellikle tek ve iki katlıdır. Ancak üç katlı olan yeni yapılar da vardır.	
KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
Taşınmaz Kültür Mirası	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
	*Geleneksel teknik ve malzemeler ile yapılmış sivil mimarlık örnekleri. (Evler, Ahırlar, ambarlar, fırınlar v.b.)	Herhangi bir yasal ve finansal koruma çalışması yapılmamıştır. Yerleşimde yeni yapılaşmanın çoğalması köydeki geleneksel dokuyu bozmuştur. Köy nüfusunu korumuş olmamasına rağmen köyde birçok geleneksel yapı terk edilmiştir. Terkedilen geleneksel yapılar yıkılmış ya da yıkılmak üzeredir.

Somut Olmayan Kültür Mirası	Hıdırellez, düğünler, biber kurutma yöntemi ve teknikleri.	Genç nüfusun kente göçmesi ile nesilden nesile kültür aktarımı sekteye uğramaktadır. Günümüzde biber kurutmak için yapılmış olan biberlik yapıları yıkılmış ve bu üretim ortadan kaybolmuştur.
Doğal Miras	Taraklı-Göynük Platosu eteklerinde yer alan Kızılöz Deresi ve Vadisi yoğun orman örtüsü ile kaplıdır.	Köydeki yeni yapılaşmanın ovaya doğru yayılması verimli tarım alanlarının kaybına yol açmaktadır.

ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR

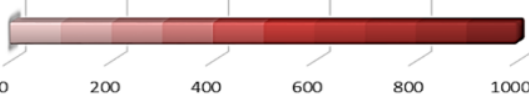
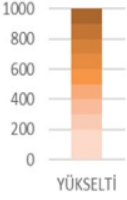
OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU						
DEMOGRAFİK YAPI						
Köy:	CİCİLER					
Nüfus:	178					
						
Hane sayısı:	50					
EKONOMİK YAPI						
Geçim Kaynakları	Tarım		Sulu tarım yapılmaktadır. Sebze ve meyve yetiştirilmektedir			
	Hayvancılık		Küçük ve büyük baş hayvancılık yapılmaktadır			
	Turizm		Herhangi bir turizm faaliyeti yoktur.			
	Ormancılık:		Herhangi bir ormancılık faaliyeti yoktur.			
	Diğer:					
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ						
Topoğrafya						
Yükseklik	100-200 m					
Arazi Tipi						
Ova	Plato	Vadi	Yayla	Sirt (dağ)	yamaç (dağ)	
Sakarya Nehri vadisinde ovalık alanda yer almaktadır.						
Hidroğrafya						
Akarsu	Sakarya Nehri		Göl / Gölet			
			Sulama	Hayvan B.		
Jeoloji						
Magmatik Kayaç	Metamorfik Kayaç	Alüvyon		Tortul Kayaç		
Bitki Örtüsü						
	Orman Formasyonu:			Ot Formasyonu		
	Tarım alanları			Çalı Formasyonu		
	Tarım alanları Sakarya Nehrinin devamındaki Pamukovaya doğru yayılmıştır. Ormanlar Taraklı - Göynük platosunda bulunmaktadır.					

YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ					
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu			
		Yıldız	Merkezi		
	Lineer	Parçalı	Seyrek		
					
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet	
Ulaşım-Yol Niteliği	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi		
	asfalt (Osmaneli)		Asfalt	Taş Kaplama	Toprak
	stabilize				
Yerleşim ve Sokak Dokusu	Köy Sakarya Nehrinin kıyısında yer almaktadır. Köy geneli iki katlı evlerden oluşmaktadır. Köy nüfusunun yoğun olmamasına rağmen yeni yapılaşma fazladır. Köyde geleneksel tekniklerle üretilmiş çok az yapı vardır. Evler bahçeli ve ayırık nizamda inşa edilmiştir. Evlerin bahçelerinde ahır, ambar, fırın gibi ek yapılar vardır. Sokak ve bahçe ayrımı kagir duvarlar ile yapılmıştır.				
Yapıların Kat adetleri	en fazla	2	Ortalama	2	
Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri					
Köyde geleneksel yapıların sayısı çok azdır. Günümüze ulaşan bir tane geleneksel konut yapısı bulunmaktadır. Bu yapı iki katlı ve çıkmalıdır. Konut yapısı ahşap karkas yapım tekniği ile inşa edilmişken ahır, ambar, fırın gibi yapılar kerpiç yığma olarak inşa edilmiştir.					

Cephe Özellikleri	Geleneksel yapılar çamur sıvalıdır. İki katlı geleneksel konutun üst katı çıkmalıdır ve çıkma payandalar ile desteklenmiştir.	
Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Köyde az sayıda kalmış geleneksel yapılarda kerpiç malzeme oldukça fazla kullanılmıştır. Konut yapısının subasman ve zemin kat duvarları kagir olarak inşa edilmiştir. Kagir duvarların çoğunluğu çamur sıvalı olup taş ve kerpiç birlikte kullanılmıştır. Evin birinci katında kerpiç dolgulu ahşap karkas (Hıms) ve bağdadi yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Evin çatısı kırma çatılı ve ahşap konstrüksiyonludur. Çatılar saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır. Kapı-pencere doğramaları ahşaptır. Köyde ambar ve fırın yapıları taş ve kerpiçten yapılmış olup beşik çatılıdır.	
Ortak Kullanım Alanları	kahve, çeşme, cami	
Geleneksel Üretime Özgü Yapı ve Yapı Detayları	Samanlık, fırın, ahır	
Yeni Yapılaşma	Köyde yeni yapılar yoğun ve genellikle iki ve üç katlı olarak inşa edilmiştir. Evlerin üzeri genellikle kırma çatılar ile örtülmüştür. Yeni yapılarda geleneksel yöntem ve malzeme kullanılmamıştır.	
KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
Taşınmaz Kültür Mirası	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
	Geleneksel teknik ve malzemeler ile yapılmış sivil mimarlık örnekleri (Evler, Ahırlar, ambarlar, fırınlar v.b.)	Herhangi bir yasal ve finansal koruma çalışması yapılmamıştır. Yeni yapılaşma yaygındır. Köy geleneksel yapılarının büyük bir kısmını kaybetmiştir.
Somut Olmayan Kültür Mirası	Hıdırellez, düğünler	Genç nüfusun köyden göçmesi ile nesilden nesile kültür aktarımı sekteye uğramaktadır. Köy nüfusunun yaşlanmasıyla gelenekler eski coşkusu ile kutlanmamaktadır. Köyün geleneksel yapılarının kaybolması köy hafızasının kaybolmasına neden olmaktadır.
Doğal Miras	Sakarya Nehri kıyısında bulunan köyün Pamukovaya doğru yayılan geniş tarım arazileri bulunmaktadır.	Herhangi bir doğal koruma alanı bulunmamaktadır.

ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR

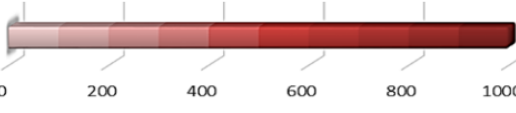
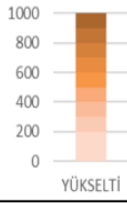
OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU							
DEMOGRAFİK YAPI							
Köy:	ÇERKEŞLİ						
Nüfus:	531						
							
Hane sayısı:	120						
EKONOMİK YAPI							
Geçim Kaynakları	Tarım	Sulu tarım yapılmaktadır. Sebze ve meyve yetiştirilmektedir					
	Hayvancılık	Küçük ve büyük baş hayvancılık yapılmaktadır					
	Turizm	Herhangi bir turizm faaliyeti yoktur.					
	Ormancılık:	Herhangi bir ormancılık faaliyeti yoktur.					
	Diğer:						
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ							
Topoğrafya							
Yükseklik	100-200 m						
Arazi Tipi							
Ova	Plato	Vadi	Yayla	Sırt (dağ)	yamaç (dağ)		etek (dağ)
İznik Ovası (Karadin Oluğu) içinde yer almaktadır.							
Hidroğrafya							
Akarsu			Göl / Gölet		Çerkeşli Göleti		
			Sulama	Hayvan B.			
Jeoloji							
Magmatik Kayaç		Metamorfik Kayaç		Alüvyon		Tortul Kayaç	
Bitki Örtüsü							
	Orman Formasyonu:			Ot Formasyonu			
	Tarım alanları			Çalı Formasyonu			
	İznik Ovasında geniş tarım arazileri bulunmaktadır. Çerkeşli Göleti sayesinde sulu tarım yapılmaktadır.						

YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ					
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu			
		Yıldız	Merkezi		
	Lineer	Parçalı	Seyrek		
					
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet	
Ulaşım-Yol Niteliği	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi		
	asfalt (Osmaneli)		Asfalt	Taş Kaplama	Toprak
	stabilize				
Yerleşim ve Sokak Dokusu	Karadin Oluğu olarak tanımlanan İznik Ovasının uzantısında yer alan köyde iki mahalle bulunmaktadır. Bunlardan biri İznik - Osmaneli Karayolu üzeri, diğeri Çerkeşli Göleti kıyısında bulunmaktadır. Köy Osmaneli'nin kalabalık köylerinden biridir. Köyde yeni yapılaşma fazladır ve özellikle gölet kıyısında çok katlı yapılar bulunmaktadır. Köyde geleneksel tekniklerle üretilmiş çok az yapı vardır.				
Yapıların Kat adetleri	en fazla	4	Ortalama	3	
Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri					
Köyde geleneksel yapılar çok azdır. Günümüze ulaşan az sayıda konut yapısı bulunmaktadır. Mevcut geleneksel konut yapıları iki katlı ve kerpiç dolgulu ahşap karkas (hımış) tekniği ile inşa edilmiştir. Günümüzde çok fazla örneği kalmamış olsada Ahır, ambar gibi yapılar kerpiç yığma olarak yapılmıştır.					

Cephe Özellikleri	Geleneksel yapılar çamur sıvalıdır.Beyaz badanalı bir konut örneği bulunmaktadır.	
Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Köyde az sayıda kalmış geleneksel yapılarda kerpiç malzeme oldukça fazla kullanılmıştır. Konut yapısının subasman ve zemin kat duvarları kagir olarak inşa edilmiştir. Kagir duvarların çoğunluğu çamur sıvalı olup, taş ve kerpiç birlikte kullanılmıştır. Evin birinci katında kerpiç dolgulu ahşap karkas (Hımsı) yöntemi kullanılmıştır. Evin çatısı kırma çatılı ve ahşap konstrüksiyonludur. Çatılar saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır. Kapı-pencere doğramaları ahşaptır. Köyde az sayıdaki geleneksel ambar - samanlık yapıları kerpiçten yapılmış olup beşik çatılıdır.	
Ortak Kullanım Alanları	kahve, çeşme, cami	
Geleneksel Üretime Özgü Yapı ve Yapı Detayları	Ambar, samanlık, ahır	
Yeni Yapılaşma	Köyde yeni yapılar yoğundur ve çoğunluğunu üç katlı ve daha yüksek yapılar oluşturmaktadır. Yeni yapılarda geleneksel yöntem ve malzeme kullanılmamıştır. Köy kırsal yerleşim niteliğini kaybetmiştir.	
KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
Taşınmaz Kültür Mirası	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
	Köyde geleneksel tekniklerle yapılmış çok az yapı bulunmaktadır.	Köye yeni ve kırsal peyzaj ile uyumsuz yapılar hakim olmuştur. Zaten az olan geleneksel yapılar bu yapılar arasında kalmıştır. Geleneksel yapılar kullanılmamaktadır ve yavaş yavaş bozulmaktadır.
Somut Olmayan Kültür Mirası	Hıdırellez, düğünler	Genç nüfusun köyden göçmesi ile nesilden nesile kültür aktarımı sekteye uğramaktadır. Köyün geleneksel yapılarının kaybolması köy hafızasının kaybolmasına neden olmaktadır.
Doğal Miras	İznik Ovasında bulunan köyün geniş tarım arazileri bulunmaktadır.	Herhangi bir doğal koruma alanı bulunmamaktadır. Yapılaşmanın tarım alanlarına doğru yayılması, yapılaşmanın çok katlı olarak devam etmesi kırsal peyzaja zarar vermektedir.

ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR

OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU						
DEMOGRAFİK YAPI						
Köy:	ÇİFTLİK					
Nüfus:	66					
						
Hane sayısı:	25					
EKONOMİK YAPI						
Geçim Kaynakları	Tarım	Kuru ve sulı tarım yapılmaktadır. Tahıl, sebze ve meyve yetiştirilmektedir.				
	Hayvancılık	Küçük ve büyük baş hayvancılık yapılmaktadır.				
	Turizm	Herhangi bir turizm faaliyeti yoktur.				
	Ormancılık:	Köylüler yakacak ihtiyaçlarını çevredeki ormanlardan karşılamaktadırlar.				
	Diğer:	Arıcılık yapılmaktadır				
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ						
Topoğrafya						
Yükseklik	300-400 m					
Arazi Tipi						
Ova	Plato	Vadi	Yayla	Sırt (dağ)		yamaç (dağ)
Avdan dağı eteklerinde bulunmaktadır						
Hidroğrafya						
Akarsu			Göl / Gölet		Çiftlik Göleti	
			Sulama	Hayvan B.		
Jeoloji						
Magmatik Kayaç	Metamorfik Kayaç	Alüvyon	Tortul Kayaç			
Bitki Örtüsü						
	Orman Formasyonu:		Ot Formasyonu			
	Tarım alanları		Çalı Formasyonu			
	Köyün Avdan Dağı tarafında kalan arazileri engebeli ve orman örtüsü ile kaplıdır. Düzmeşe Köyü tarafında kalan düz arazilerde tarım alanları bulunmaktadır.					

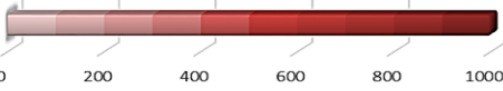
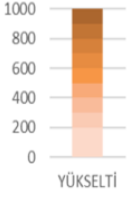
YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ				
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu		
		Yıldız	Merkezi	
	Lineer	Parçalı	Seyrek	
				
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet
Ulaşım-Yol Niteliği	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi	
	asfalt (Avdan - Düzmeşe)		Asfalt	Taş Kaplama Toprak
Yerleşim ve Sokak Dokusu	Avdan Dağı eteklerinde iki tepe arasında kalan Çiftlik Köyü oldukça küçük bir köydür. Az sayıda olan geleneksel yapıların bir kısmı yıkılmıştır. Yıkılan yapıların yerine veya bahçesine betonarme evler inşa edilmiştir. Bu nedenle köyde belirgin bir geleneksel doku söz konusu değildir. Evler genellikle bahçe içinde ve ayırık nizamda yapılmıştır. Evlerin bahçelerinde ambar, odunluk, ahır ve fırın gibi ek yapılar bulunmaktadır. Sokak ve bahçe taş duvarlar ile birbirinden ayrılmıştır.			
Yapıların Kat adetleri	en fazla	2	Ortalama	2
Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri				
Köyün geleneksel dokusu 2 katlı evlerden oluşmaktadır. Konutların zemin katları ahır olarak kullanılmak üzere inşa edilmiş olsa da günümüzde yaşam mekanı olarak yeniden düzenlenmiştir. Evlerin birinci katlarında çıkmalar yapılmıştır. Evlerin çatıları kırma çatılı ve saçaklıdır. Köy meydanında yığma olarak inşa edilmiş köy camisi bulunmaktadır.				

Cephe Özellikleri	Az sayıda kalmış geleneksel evlerin cepheleri çamur sıvalı veya beyaz badanalıdır. Pencere pervazlarında süslemeler vardır. Giriş cephelerinde payandasız kısa çıkmalar yapılmıştır. Helalar birinci katta çıkma yaparak eklenmiştir. Çatı saçakları kaplanmamıştır.	
Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Evlerin zemin kat ve temel duvarları moloz taş ve kerpiç duvarlardan oluşmaktadır. Üst katlar kerpiç dolgu ahşap karkas (hıms)iskeletli duvarlardan inşa edilmiştir. Çatılar kırma çatılı ve ahşap konstrüksiyonlu olup üzeri alaturka kiremit kaplıdır. Kapı - pencere doğramaları ahşaptır. Ahır ve samanlık yapılarında subasman seviyesine kadar kuru taş duvar örgülü olan duvarlar bu seviyeden sonra kerpiç olarak devam etmektedir. Duvar hatılları tomruklar ile oluşturulmuştur. Yapı köşeleri ahşap dikme ve payandalar ile desteklenmiştir. Ahırın üzeri alaturka kiremitli beşik çatı ile örtülmüştür. Mevcut yapılara ekler çevredeki yerel malzeme kullanarak ve geleneksel tekniklerle yapılmaya devam edildiği gibi yeni malzeme ve betonarme sistemle de inşa edilen örnekler de mevcuttur.	
Ortak Kullanım Alanları	cami, kahve, çeşme	
Geleneksel Üretime Özgü Yapı ve Yapı Detayları	samanlık, ambar, fırın, odunluk, ahır	
Yeni Yapılaşma	Köy nüfusunun az olmasına rağmen yeni yapılar geleneksel yapılara oranla fazladır. Çoğunluğu iki katlı olan yeni konutlar beton ve delikli tuğla ile yapılmıştır.	
KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
Taşınmaz Kültür Mirası	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
	*Geleneksel teknik ve malzemeler ile yapılmış sivil mimarlık örnekleri. (Evler, Ahırlar, ambarlar, odunluklar v.b.) *Kerpiç yığma olarak inşa edilmiş eski köy camisi.	Sivil mimarlık örnekleri için Herhangi bir yasal ve finansal koruma çalışması yapılmamıştır. Köy camisi ilgili KVKK tarafından tecil edilmiştir. Köy nüfusunun azalması, yaşlanması, göç etmesi ve ekonomik yetersizlik nedeniyle eski yapılar yavaş yavaş yıkılmakta ve terkedilmektedir. Yıkılan yapıların yerine veya bahçesine köy nüfusunun azalmasına rağmen yeni yapılar yapılmıştır. Bu durum zaten küçük olan köyde geleneksel dokunun kaybolmasına sebep olmuştur.

Somut Olmayan Kültür Mirası	Hıdırellez, düğünler	Genç nüfusun kente göçmesi ile nesilden nesile kültür aktarımı sekteye uğramaktadır.
Doğal Miras	Avdan Dağı eteklerinde yer alan Çiftlik Köyünün çevresi yoğun orman örtüsü ile kaplıdır.	Köy nüfusunun azalması doğanın tahribini azaltmaktadır.

ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR

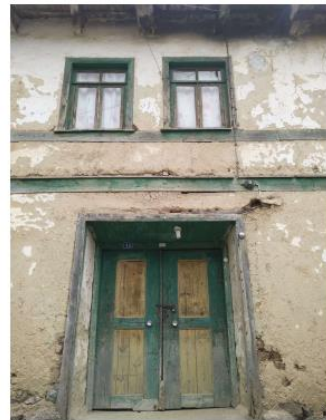
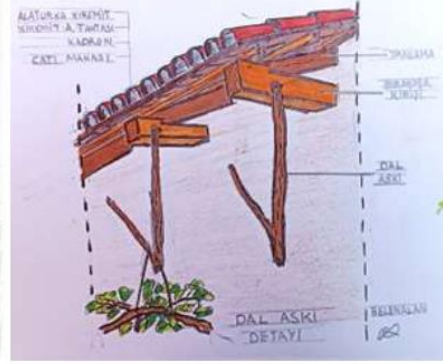
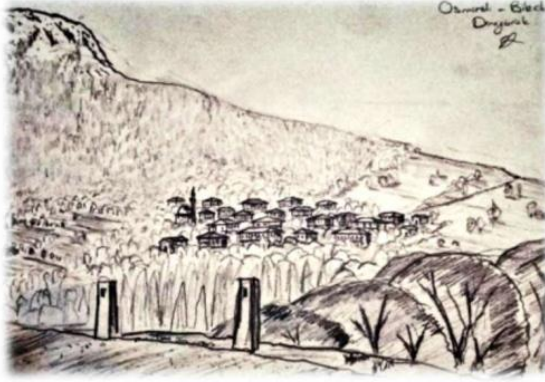
OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU							
DEMOGRAFİK YAPI							
Köy:	DEREYÖRÜK						
Nüfus:	32						
							
Hane sayısı:	18						
EKONOMİK YAPI							
Geçim Kaynakları	Tarım	Tahıl ve meyve yetiştirilmektedir.					
	Hayvancılık	Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık yapılmaktadır.					
	Turizm	Bölgedeki doğa yürüyüşü rotaları köy üzerinden geçmektedir.					
	Ormancılık:	Köylüler yakacak ihtiyaçlarını çevredeki ormanlardan karşılamaktadırlar. (Makta)					
	Diğer:	Geçmişte ipekböcekçiliği yapılmıştır. Arıcılık yapılmaktadır					
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ							
Topoğrafya							
Yükseklik	200-300 m						
Arazi Tipi							
Ova	Plato	Vadi	Yayla	Sırt (dağ)		yamaç (dağ)	etek (dağ)
Göksu Vadisinde yer alan köyün kuzeyinden Göksu Çayı akmaktadır.							
Jeoloji							
Magmatik Kayaç		Metamorfik Kayaç	Alüvyon		Tortul Kayaç		
Hidrografya							
Akarsu	Göksu Çayı		Göl / Gölet		yok		
			Sulama	Hayvan B.			
Bitki Örtüsü							
		Orman Formasyonu:		Mera			
		Tarım alanları		Maki			
Köyün çevresi ormanlar ile kaplıdır.							

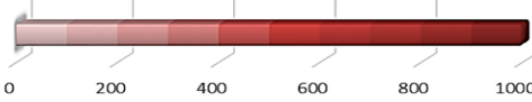
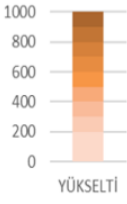
YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ				
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu		
		Yıldız	Merkezi	
	Lineer	Parçalı	Seyrek	
				
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet
Ulaşım olanakları	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi	
	asfalt (Belenalan-Orhaniye)		Asfalt	Taş
	stabilize			Kaplama
Yerleşim ve Sokak Dokusu	Yerleşim eğime ve Göksu Deresine paralel bir şekilde gelişmiştir. Evlerin çoğunluğu ayırık nizamda ve bir cephesi sokağa bakacak şekilde yapılmıştır. Az sayıda ev bitişik nizamda inşa edilmiştir. Evlerin bahçelerinde ambar, samanlık, odunluk ve ahır gibi müştemilatları vardır. Sokak ve bahçeler çoğunlukla taş duvarlar ile birbirinden ayrılmıştır. Bazı kısımlarda bu ayırım ahşap (dal) çitler ile sağlanmıştır. Bahçelerde ve bahçe sınırlarında ağaçlar vardır. Bu nedenle köy oldukça yeşil bir görünüme sahiptir. Orman ile çevrelenen Dereyörük Köyü ölçülü yapılaşması ve yeşil dokusu ile doğal peyzajla uyumlu bir peyzaj sergilemektedir.			
Yapıların Kat adetleri	en fazla	2	Ortalama	2
Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri				
Köyün geleneksel dokusu 2 katlı evlerden oluşmaktadır. Evlerin birinci katlarında çıkmalar yapılmış ve bu çıkmalar payanda ve eliböğründeler ile desteklenmiştir. Evlerin çatıları kırma çatılı ve saçaklıdır.				

Cephe Özellikleri	Evlerin cepheleri çamur sıvalı veya beyaz badanalıdır. Beyaz badanalı evlerin pencere doğrama ve silmeleri yeşil boyalıdır. Bazı evlerin cephelerinde kat ve pencere hizasında ahşap silmeler ve doğrama pervazları vardır. Evlerin birinci katındaki köşede bulunan dikmeler ve alt taban kirişleri genellikle sıvanmadan bırakılmıştır. Birinci katlarda küçük çıkmalar yapılmıştır. Bu çıkmalar payandalar ile desteklenmiştir. Evlere helaları birinci katta çıkma yaparak eklenmiştir. Bazı evlerin girişlerinin üzeri bir çardak ile örtülmüştür. Bazı pencerelerin önünde ahşap çiçeklikler bulunmaktadır. Evlerin saçakları kaplanmamıştır.
Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Evlerin subasman ve zemin kat duvarları taş ve kerpiç malzemelerden yapılmıştır. Subasman duvarları ahşap hatıllı kuru taş duvar veya moloz taş duvar örgüleri ile yapılmıştır. İki katlı yapıların zemin katları kerpiç yığma duvarlardan inşa edilmiştir. Evlerin ikinci kat duvarları ise kerpiç dolgu ahşap karkas (Hımış) sistem ile oluşturulmuştur. Evlerin çatıları kırma çatılı ve ahşap konstrüksiyonludur. Çatılar saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır. Kapı-pencere doğramaları ahşaptır. Evlerin cephelerindeki helalar geleneksel yöntem ve malzemeler ile yapılmıştır. Hela çıkmaları ahşap kaplıdır ve evin çatısından ayrı olarak tek yöne eğimli küçük çatıları bulunmaktadır. Evlerin bahçelerinde bulunan ambar, odunluk fırın gibi yapılar taş, kerpiç ve ahşap malzemenin birlikte kullanılması ile yapılmıştır. Fırınlara ocak kısmına kadar olan kısımları taş, ocak ve üstünde kerpiç ve tuğla malzeme kullanılmıştır. Bazı fırınlara ahşap bir sundurma ile örtülmüştür. Ambar, samanlık, ahır ve odunluk yapılarının duvarları, evlerde olduğu gibi subasmanlar kuru taş duvarlı, zemin katlar kerpiç yığma duvarlıdır. Bu yapıların üzeri beşik çatı ile örtülmüş olup çatının alınlıkları ahşap tahtalar ile kaplanmıştır.
Ortak Kullanım Alanları	camii, çeşme, kahve
Geleneksel Üretime Özgü Yapı ve yapı detayları	Fırın, ambar, odunluk, çiçeklikler
Yeni Yapılaşma	Yeni yapılaşma azdır. Konutlar tek ve iki katlı olarak inşa edilmiştir. Evlerin çatıları kırma formda inşa edilmeye devam edilmiştir. Yeni yapılarda beton ve delikli tuğla yapı malzemesi olarak kullanılmıştır. Bu yapıların üzeri marsilya kiremit veya oluklu levha ile örtülmüştür.

KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
Taşınmaz Kültür Mirası	Geleneksel teknik ve malzemeler ile yapılmış sivil mimarlık örnekleri. (Evler, ambarlar, odunluklar v.b.)	Herhangi bir yasal veya finansal koruma çalışması yapılmamaktadır. Köyün göç vermesi nedeniyle yeni yapılaşma azdır. Bu nedenle köyün geleneksel dokusu korunmuştur. Bunun yanında köy nüfusunun yaşlanması, göç etmesi ve ekonomik yetersizliği nedeniyle söz konusu yapılar yavaş yavaş yıkılmakta ve terkedilmektedir.
Somut Olmayan Kültür Mirası	İpek böcekçiliği, hıdırellez, düğünler	Genç nüfusun kente göçmesi ile nesilden nesile kültür aktarımı sekteye uğramıştır.
Doğal Miras	Göksu Vadisinde yer alan köyün çevresi yoğun olarak orman örtüsü ile kaplıdır. Göksu Çayı köyün hemen kuzeyinden akmaktadır.	Köy nüfusunun azalması doğanın tahribini azaltmaktadır. Göksu Deresine Yenişehir ve İnegöl'deki sanayi kuruluşlarının atıklarını kontrolsüzce salması nedeniyle su kirli akmaktadır. Derenin suyu IV. sınıf çok kirli su olarak sınıflandırılmıştır. İnşaatı devam eden Bursa - Osmaneli hızlı tren demir yolu inşaatı köyün doğal peyzajına zarar vermiştir.

ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR

OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU							
DEMOGRAFİK YAPI							
Köy:	DÜZMEŞE						
Nüfus:	278						
							
Hane sayısı:	95						
EKONOMİK YAPI							
Geçim Kaynakları	Tarım	Kuru ve sulu tarım yapılmaktadır. Tahıl, sebze ve meyve yetiştirilmektedir.					
	Hayvancılık	Küçük ve büyük baş hayvancılık yapılmaktadır.					
	Turizm	Herhangi bir turizm faaliyeti yoktur.					
	Ormancılık:	Köylüler yakacak ihtiyaçlarını çevredeki ormanlardan karşılamaktadırlar.					
	Diğer:	Arıcılık yapılmaktadır. Geçmişte ipek böcekçiliği yapılmıştır.					
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ							
Topoğrafya							
Yükseklik	200-300 m						
Arazi Tipi							
Ova	Plato	Vadi	Yayla	Sırt (dağ)	yamaç (dağ)		etek (dağ)
Göksu Çayı ve Sakarya Nehri vadilerinin birleştiği ovalık alanda yer almaktadır.							
Hidroğrafya							
Akarsu	Göksu Çayı		Göl / Gölet		yok		
			Sulama	Hayvan B.			
Jeoloji							
Magmatik Kayaç	Metamorfik Kayaç	Alüvyon	Tortul Kayaç				
Bitki Örtüsü							
	Orman Formasyonu:		Ot Formasyonu				
	Tarım alanları		Çalı Formasyonu				
	Göksu Vadisinin düz arazilerine tarım alanları yayılmıştır. Vadinin eteklerinden itibaren orman örtüsü başlamaktadır.						

YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ					
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu			
		Yıldız	Merkezi		
	Lineer	Parçalı	Seyrek		
					
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet	
Ulaşım-Yol Niteliği	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi		
	asfalt (Osmaneli-Çiftlik-Orhaniye)		Asfalt	Taş Kaplama	Toprak
	stabilize				
Yerleşim ve Sokak Dokusu	Yapıların çoğunluğu bitişik nizamda inşa edilmiştir ve evler sokağa cephelenmiştir. Yeni yapılaşma yoğundur. Mevcut geleneksel yapıların bir çoğu terk edilmiş ve bakımsız haldedir. Köy geleneksel dokusunu kaybetmek üzeredir. Sokak ve bahçeler taş duvarlar ile birbirinden ayrılmıştır.				
Yapıların Kat adetleri	en fazla	3	Ortalama	2	
Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri					
Köyün geleneksel dokusu 2 ve 3 katlı evlerden oluşmaktadır. Evlerin çoğu çıkmalıdır ve bu çıkmalar payandalar ile desteklenmiştir. Bazı evlerin son katında balkon bulunmaktadır. Çatılar kırma çatılı ve saçaklıdır. Evler diğer köylere nazaran daha büyük inşa edilmiştir. Köydeki geleneksel yapılar Osmaneli kent merkezindeki geleneksel yapılar ile benzerlik göstermektedir.					

Cephe Özellikleri	Cepheler çamur sıvalı veya beyaz badanalıdır. Pencere ve kat hizasında ahşap silmeleri olan evler bulunmaktadır. Ahşap karkas kısımlarda köşe dikmeleri sıvanmadan bırakılmıştır. Evler çıkmalıdır ve bu çıkmalar payanda ve eliböğründeler ile desteklenmektedir. Bu köydeki evlerin cepheleri diğer köylerdekinlere göre daha simetrik düzendedir. Konutların yan ve arka cephelerine hela çıkmaları vardır. Çatı saçak altları kaplanmamıştır ancak bazı örneklerde bir alın tahtası ile mertek ve bırakma kirişleri gizlenmiştir.	
Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Evlerin subasman ve zemin kat duvarları taş ve kerpiç malzemelerden yapılmıştır.Sıvası dökülmüş duvarlardan, subasman seviyesinde ahşap hatıllı moloz taş duvar örgüsü kullanıldığı anlaşılmaktadır. Birinci kat duvarları kerpiç dolgulu ahşap karkas (Hımış) sistem ile oluşturulmuştur. Bazı evlerde sağır cepheler tamamen ahşap hatıllı kerpiç duvarlardan yığma olarak yapılmıştır. Çatılar kırma çatılı ve ahşap konstrüksiyonludur. Çatılar saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır. Kapı-pencere doğramaları ahşaptır. Bahçelerde bulunan ambar, samanlık, fırın gibi yapılar taş, kerpiç ve ahşap malzemenin birlikte kullanılması ile yapılmıştır. Bu yapılardan, köyde günümüzde çok fazla örneği kalmamıştır. Genellikle kerpiç malzemedan yığma olarak inşa edilen ambar ve samanlıkların üzeri beşik çatı ile örtülmüştür.	
Ortak Kullanım Alanları	Cami, kahve, çeşme	
Geleneksel Üretime Özgü Yapı ve yapı detayları	Ambar,Samanlık, Fırın, Odunluk, Ahır	
Yeni Yapılaşma	Konutlar iki veya üç katlı olarak inşa edilmiştir. Çatılar kırma veya beşik çatılıdır. Yeni yapılar köyde geleneksel yapılardan daha yoğundur.	
KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
Taşınmaz Kültür Mirası	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
	*Geleneksel teknik ve malzemeler ile yapılmış sivil mimarlık örnekleri. (Evler, ambarlar, odunluklar v.b.) Düzmeşe - Orhaniye karayolunun 5.6 km'sinde Göksu Nehrinin kuzeyinde bulunan tepede 2 kule ve sur kalıntıları bulunmaktadır.	Sivil mimarlık örnekleri için Herhangi bir yasal ve finansal koruma çalışması yapılmamıştır. * Kule ve sur kalıntıları ilgili KVKK tarafından tescillenmiştir. Yerleşimde yeni yapılaşmanın çoğalması köydeki geleneksel dokuyu bozmuştur. Terkedilen geleneksel yapılar yıkılmıştır.

Somut Olmayan Kültür Mirası	Hıdırellez, Düğünler, İpek böcekçiliği	Genç nüfusun kente göçmesi ile nesilden nesile kültür aktarımı sekteye uğramaktadır.
Doğal Miras	Köyün 3 km güneyinden Göksu Çayı akmaktadır. Göksu vadi tabanında bulunan ovalık alanlar oldukça verimli topraklara sahiptir. Vadinin eteklerinden itibaren orman ile örtülü engebeli araziler başlamaktadır. (Çiftlik ve Orhaniye Köyleri mevki)	Köydeki yapılaşmanın kontrolsüz bir biçimde artması tarım ve orman arazilerinin tahribatına yol açabilir. Göksu Çayının suyu, Yenişehir ve İnegöl'deki sanayi kuruluşlarının atıklarını kontrolsüzce salması nedeniyle kirli akmaktadır. Derenin suyu IV. sınıf çok kirli su olarak sınıflandırılmıştır. Bu sudan sulanan tarım arazileri risk altındadır.

ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR

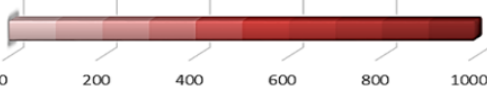
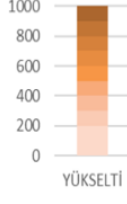

OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU						
DEMOGRAFİK YAPI						
Köy:	ERİCEK					
Nüfus:	268					
Hane sayısı:	70					
EKONOMİK YAPI						
Geçim Kaynakları	Tarım	Sulu tarım yapılmaktadır. Sebze ve meyve yetiştirilmektedir				
	Hayvancılık	Küçük ve büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır				
	Turizm	Herhangi bir turizm faaliyeti yoktur.				
	Ormancılık:	Herhangi bir ormancılık faaliyeti yoktur.				
	Diğer:					
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ						
Topoğrafya						
Yükseklik	100-200 m					
Arazi Tipi						
Ova	Plato	Vadi	Yayla	Sırt (dağ)	yamaç (dağ)	
İznik Ovası (Karadin Oluğu) içinde yer almaktadır.						
Hidroğrafya						
Akarsu			Göl / Gölet			
			Sulama	Hayvan B.		
Jeoloji						
Magmatik Kayaç	Metamorfik Kayaç	Alüvyon	Tortul Kayaç			
Bitki Örtüsü						
	Orman Formasyonu:		Ot Formasyonu			
	Tarım alanları		Çalı Formasyonu			
	İznik Ovasında geniş tarım arazileri bulunmaktadır. Çerkeşli Göleti sayesinde sulu tarım yapılmaktadır.					

YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ					
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu			
		Yıldız	Merkezi		
	Lineer	Parçalı	Seyrek		
					
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet	
Ulaşım-Yol Niteliği	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi		
	asfalt (Osmaneli)		Asfalt	Taş Kaplama	Toprak
	stabilize				
Yerleşim ve Sokak Dokusu	Köy İznik Ovasında Avdan Dağı yamaçlarına yerleşmiştir. Köy yerleşimi İznik - Adapazarı karayolunun yaklaşık 1 km güneyinde yer almaktadır. Köy geneli iki katlı evlerden oluşmaktadır. Köy nüfusunun yoğun olmamasına rağmen yeni yapılaşma fazladır. Az sayıda geleneksel konut vardır. Mevcut geleneksel konutların bir kısmı yıkılmak üzeredir. Geleneksel ve yeni konutlar birbirinden ayrı ve bahçeli olarak inşa edilmiştir. Evlerin bahçelerinde samanlık, fırın, ahır gibi geleneksel üretime dayalı yapılar bulunmaktadır. Günümüzde özgün sokak kaplaması bulunmamaktadır ve bahçe - sokak ayrımı kerpiç ve biriket duvarlar ile yapılmıştır. Köy geleneksel dokusunu kaybetmiştir.				
Yapıların Kat adetleri	en fazla	2	Ortalama	2	

Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri	
Köyün geleneksel konut yapıları genellikle 2 katlı evlerden oluşmaktadır. Evlerin çoğunda birinci kat çıkma yaparak genişlemiştir. Ancak diğer köylerden farklı olarak Ericek Köyünde çıkmasız evler de bulunmaktadır. Zemin katlar ahır ve depolama alanı olarak inşa edilmiş olsa da zamanla zemin katlar mutfak gibi servis mekanlarına dönüştürülmüştür. Üst katlar ise yaşam alanlarına ayrılmıştır. Bahçelerde fırın, ambar, odunluk gibi müştemilatları bulunmaktadır. Kerpiç ve taş yığma olarak inşa edilen fırınlar günümüzde de kullanılmaya devam edilmektedir. Ambar, samanlık gibi üstü kapalı depolama yapıları ise tuğla ve briketten yapılmış eklentilerle büyütülerek kullanılmaktadır.	
Cephe Özellikleri	Evler çamur sıvalı veya beyaz badanalıdır. Az sayıda kalan geleneksel evlerin birinci katları çıkmalıdır. Çatı saçakları kaplanmamıştır. Köyde balkonlu sadece bir geleneksel konut örneği bulunmaktadır. Balkon cephe ortasından çıkma yaparak yapıya eklenmiştir. Balkonun üzeri üçgen alınlıklı bir beşik çatı ile kapatılarak kırma çatıya bağlanmıştır. Helalar evlerin üst katlarında cephe dışına çıkma yaparak yapı planına dahil edilmiştir.
Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Evlerin subasman ve zemin kat duvarları kagir olarak inşa edilmiştir. Kagir duvarların çoğunluğu çamur sıvalı olup taş ve kerpiç birlikte kullanılmıştır. Evlerin birinci kat duvarları kerpiç dolgu ahşap karkas (Hımiş) ile oluşturulmuştur. Çatılar kırma çatılı ve ahşap konstrüksiyonludur. Çatılar saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır. Kapı-pencere doğramaları ahşaptır. Evlerin cephelerindeki hela çıkmaları hımiş tekniğinde yapılmıştır. Köyde samanlık ve fırın yapıları taş ve kerpiçten yığma olarak yapılmıştır.
Ortak Kullanım Alanları	kahve, çeşme, cami
Geleneksel Üretime Özgü Yapı ve Yapı Detayları	Ambar, fırın, odunluk, ahır
Yeni Yapılaşma	Köyde yeni yapılar yoğun ve genellikle iki ve üç katlı olarak inşa edilmiştir. Evlerin üzeri genellikle kırma çatılar ile örtülmüştür. Yeni yapılaşma köy silüetini bozmamaktadır. Betonarme olarak inşa edilmiş köy camisi kırsal yerleşim karakteri ile uyumsuzdur.

KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
Taşınmaz Kültür Mirası	Geleneksel teknik ve malzemeler ile yapılmış sivil mimarlık örnekleri (Evler, Ahırlar, ambarlar, fırınlar v.b.)	Herhangi bir yasal ve finansal koruma çalışması yapılmamıştır. Yeni yapılaşma yaygındır. Köyde az sayıda geleneksel yapı kalmıştır.
Somut Olmayan Kültür Mirası	Hıdırellez, düğünler	Genç nüfusun köyden göçmesi ile nesilden nesile kültür aktarımı sekteye uğramaktadır. Köy nüfusunun yaşlanmasıyla gelenekler eski coşkusu ile kutlanmamaktadır.
Doğal Miras	İznik Ovasının uzantısında, Karadin Oluğu üzerine yerleşmiş olan köyün çevresi tarım arazileri ile kaplıdır..	İznik - Adapazarı Karayolu çevresinde gelişen yapılaşma kırsal ve doğal peyzajı olumsuz etkilemektedir.
ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR		
  		

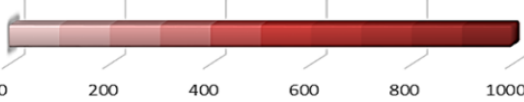
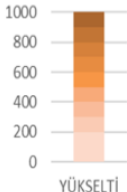
OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU							
DEMOGRAFİK YAPI							
Köy:	GÜNÜÖREN						
Nüfus:	35						
							
Hane sayısı:	24						
EKONOMİK YAPI							
Geçim Kaynakları	Tarım	Köylüler kendi ihtiyaçları için sulu ve susuz tarım yapmaktadır.					
	Hayvancılık	Köylüler kendi ihtiyaçları için büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yapmaktadır.					
	Turizm	Bölgedeki doğa yürüyüşü rotalarının başlangıç noktasıdır.					
	Ormancılık:	Herhangi bir ormancılık faaliyeti bulunmamaktadır.					
	Diğer:	İki aile tarafından ipekböceği yetiştiriciliği yapılmaktadır. Arıcılık yapılmaktadır.					
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ							
Topoğrafya							
Yükseklik	350-400 m						
Arazi Tipi							
Ova	Plato	Vadi	Yayla	Sırt (dağ)		yamaç (dağ)	etek (dağ)
Köy Bilecik Platosu yamaçlarına yerleşmiştir.							
Hidroğrafya							
Akarsu	Mevsimlik Dere Yatakları	Göl / Gölet		yok			
		Sulama	Hayvan B.				
Jeoloji							
Magmatik Kayaç	Metamorfik Kayaç	Alüvyon	Tortul Kayaç				
Bitki Örtüsü							
	Orman Formasyonu:		Ot Formasyonu				
	Tarım alanları		Çalı Formasyonu				
	Köy çevresi orman ve maki bitki örtüsü ile kaplıdır.						

YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ					
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu			
		Yıldız	Merkezi		
	Lineer	Parçalı	Seyrek		
					
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet	
Ulaşım-Yol Niteliği	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi		
	asfalt (Bayırköy)		Asfalt	Taş Kaplama	Toprak
	stabilize (Balçıkhisar)				
Yerleşim ve Sokak Dokusu	Evler parsel içinde ayrı nizamda inşa edilmiştir. Az sayıda yapı bitişik nizamda yapılmıştır. Köşe parselde bulunan geleneksel yapıların diğer yapılara nazaran daha nitelikli cepheleri vardır. Bahçe ve yollar taş duvarlar veya ahşap çitler ile ayrılmıştır. Köyün eğimli araziye kurulmasından dolayı bazı yol ve bahçeler taş istinat duvarları ile desteklenmiştir.				
Yapıların Kat adetleri	en fazla	3	Ortalama	2	
Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri					
Köyün geleneksel dokusu 2 ve 3 katlı evlerden oluşmaktadır. Evlerin son katları öpek böcekçiliği uğraşına göre şekillenmiştir. Birinci katlarda çıkmalar yapılmıştır ve bu çıkmalar elböğünde ve payandalar ile desteklenmiştir. Çatılar kırma çatılı ve saçaklıdır.					

Cephe Özellikleri	Evlerin çoğunluğu çamur sıvalıdır. Beyaz badanalı evlerde bulunmaktadır. Böcekçilik yapılan katların pencereleri kapaklıdır. Bazı pencerelerin önlerinde anşap çiçeklikler bulunmaktadır. Konutların çıkmalı cepheleri vardır. Çıkmalar eliböğünde ve payandalar ile kagir duvarlardan desteklenmiştir. Helalar cephe dışına çıkma yaparak eklenmiş, dikme ve payandalarla desteklenmiştir. Bazı konut örneklerinde balkon çıkmaları görülmektedir. Balkonların korkulukları ahşap oymalıdır. Balkonlu evlerin saçakları balkonu örtecek şekilde uzatılmıştır. Evlerin çatıları genelde saçaklıdır ve saçak altları kaplanmamıştır.	
Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Evlerin subasman ve zemin kat duvarları taş ve kerpiç malzemelerden yapılmıştır. Duvarlarda genellikle ahşap hatıllı kuru taş duvar ile yine ahşap hatıllı moloz taş duvar örgüleri kullanılmıştır. Birinci ve ikinci katlar kerpiç dolgu ahşap karkas (Hıms) sistem ile inşa edilmiştir. Çatılar kırma çatılı ve ahşap konstrüksiyonludur. Çatılar saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır. Kapı-pencere doğramaları ahşaptır.Evlerin cephelerine eklenen güsulhaneler geleneksel yöntem ve malzemeler ile yapılmıştır.	
Ortak Kullanım Alanları	Köy Çeşmesi, Cami	
Geleneksel Üretime Özgü Yapı ve yapı detayları	Fırınlr, Ahırlar, Ambarlar, Çiçeklikler, Bazı evlerin son katı ipek böcekçiliği yetiştiriciliği için düzenlenmiştir.	
Yeni Yapılaşma	Evler betonarme sistemle inşa edilmiş ve en fazla 2 katlıdır.Evlerin duvarları sıvalıdır. Doğramalar ahşap veya plastiktir. Çatıları kırma biçimli ve marsilya kiremit ile örtülüdür	
KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
Taşınmaz Kültür Mirası	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
	Geleneksel teknik ve malzemeler ile yapılmış sivil mimarlık örnekleri. (Evler, ambarlar, fırınlar, ambarlar)	Köyde bazı yapılar ilgili kurul tarafından tescillenmiştir. Köyün göç vermesi nedeniyle yeni yapılaşmanın az olması köyün geleneksel dokusunu korumuştur. Bunun yanında köy nüfusunun yaşlanması ve ekonomik yetersizlik nedeniyle söz konusu yapılar yavaş yavaş yıkılmaktadır.
Somut Olmayan Kültür Mirası	İpek böceği yetiştiriciliği, hıdırellez, düğünler	Çin'den gelen ucuz ipek ve sentetik ipek üretiminin artması nedeniyle ipek böcekçiliği eski ekonomik verimini kaybetmiştir. Günümüzde köyde 2 aile tarafından böcekçilik yapıldığı bilinmektedir.
Doğal Miras	Köy Bilecik Platosu yamaçlarına yerleşmiş olup orman ve maki bitki örtüsü ile kaplıdır. Köyün kuzeyinde sarp kayalıklar arasında bir mağara bulunmaktadır.	Köy nüfusunun azalması doğanın tahribini azaltmaktadır.

ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR

OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU					
DEMOGRAFİK YAPI					
Köy:	HİSARCIK				
Nüfus:	671*				
					
Hane sayısı:	125*				
* Hisarcık Köyü Beşevler ve Hisarcık olmak üzere iki mahalleden oluşmaktadır. Eski yerleşim yeri olan Hisarcık Mahallesi'ne göre yapısal ve fiziksel özellikler tanımlanmıştır.					
EKONOMİK YAPI					
Geçim Kaynakları	Tarım	Kuru ve sulı tarım yapılmaktadır. Tahıl, sebze ve meyve yetiştirilmektedir.			
	Hayvancılık	Küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır.			
	Turizm	Herhangi bir turizm faaliyeti yoktur.			
	Ormancılık:	Herhangi bir ormancılık faaliyeti yoktur.			
	Diğer:	Arıcılık yapılmaktadır			
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ					
Topoğrafya					
Yükseklik 800-900 m					
Arazi Tipi					
Ova	Plato	Vadi	Yayla	Sırt (dağ) yamaç (dağ) etek (dağ)	
Samanlı Dağı sırtlarında bulunmaktadır. Köyün kuzeyinde Oğulpaşa Yaylası, güneyinde İznik Ovasının uzantısı olan Karadin Oluğu bulunmaktadır.					
Hidrografiya					
Akarsu	Koru deresi ve mevsimlik dereler		Göl / Gölet		
			Sulama	Hayvan B.	
Jeoloji					
Magmatik Kayaç		Metamorfik Kayaç	Alüvyon		Tortul Kayaç
Bitki Örtüsü					
	Orman Formasyonu:			Ot Formasyonu	
	Tarım alanları			Çalı Formasyonu	
	Oğulpaşa yaylasında geniş çayırlar bulunmaktadır. Samanlı Dağı yamaçları ve eteklerini ormanlar ve tarım arazileri paylaşmaktadır.				

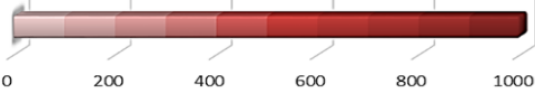
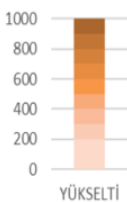
YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ				
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu		
		Yıldız	Merkezi	
	Lineer	Parçalı	Seyrek	
				
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet
Ulaşım-Yol Niteliği	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi	
	asfalt (Osmaneli)		Asfalt	Taş Kaplama
	stabilize (Boyunkaya)			
Yerleşim ve Sokak Dokusu	Köy Hisarcık ve Beşevler olmak üzere iki mahalleden oluşmaktadır. Çalışmada incelenmeyen Beşevler mahallesi Hisarcık mahallesinin 7 km güneyinde İznik Ovasının uzantısında bulunmaktadır. Hisarcık Mahallesiinde yaşayan köylüler ovaya göçerek Beşevler Mahallesiini kurmuştur. Göçen köylülerin bir kısmı eski evlerini yazlık, ahır ve ambar olarak kullanmaya devam etmiştir. Günümüzde köy nüfusunun büyük kısmı Beşevler mahallesinde yaşamaktadır. Geleneksel yapıların bulunduğu Hisarcık mahallesi Samanlı Dağının sırtlarında yer almaktadır. Hisarcık Mahallesiinde evler bahçe içerisinde ayrıık nizamda inşa edilmiştir. Evlerin bahçelerinin içinde fırın, ambar ve ahır gibi yerel üretimle ilgili yapılar bulunmaktadır. Sokak ile bahçe ayrımı taş duvar ve dal örgü şeklindeki çitler ile sağlanmıştır. Evlerin büyük bir kısmı tekedilmiş ya da ahır olarak kullanılmaktadır. Terkedilen evler harap durumdadır.			
Yapıların Kat adetleri	en fazla	2	Ortalama	2

Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri	
Köyün geleneksel dokusu 2 katlı evlerden oluşmaktadır. Evlerin birinci katlarında küçük çıkmalar yapılmıştır. Çatılar kırma çatılı ve saçaklıdır. Bahçelerde fırın, odunluk, ambar gibi geleneksel üretime yönelik yapılar bulunmaktadır. Köyde bir tane serender örneği tespit edilmiştir.	
Cephe Özellikleri	Evler çamur sıvalı veya beyaz badanalıdır. Birinci katlarda dar çıkmalar yapılmıştır. Çıkmalar payandalar ile desteklenmiştir. Balkonlu evlere sık rastlanmaktadır. Balkonlar genellikle giriş kapısının üzerinde yer almaktadır. Bazı evlerde balkon çıkma içinde yer alır iken bazısında yalnız balkon için çıkma yapılmıştır. Balkonların üzeri çatı saçığı uzatılarak kapatılmıştır. Balkon korkulukları ahşaptır. Bazı korkuluklar oymalıdır. Evlerin saçakları kaplanmamıştır. Hela mekanları cephe dışına çıkma yaparak eklenmiş, dikme ve payandalarla desteklenmiştir. Evlerin cephelerinde kat aralarında ahşap silmeler vardır. Birinci kat köşelerinde dikmeler sıvanmadan bırakılmıştır.
Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Evlerin subasman ve zemin kat duvarları kagir olarak inşa edilmiştir. Kagir duvarların çoğunluğu çamur sıvalı olup taş ve kerpiç birlikte kullanılmıştır. Zemin kat duvarları pencere hizasına kadar moloz taş örgü sonrasında kerpiç örgü şeklinde yapılmıştır. Kagir kısımlar ahşap hatıllıdır. Kagir duvarlarda moloz taş örgünün yanında kuru taş ve kaba yonu örgüler de görülmektedir. Evlerin birinci kat duvarları kerpiç dolgu ahşap karkas (Hıms) ile oluşturulmuştur. Evlerin çatıları kırma çatılı ve ahşap konstrüksiyonludur. Çatılar saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır. Kapı-pencere doğramaları ahşaptır. Evlerin cephelerindeki hela çıkmaları yine hıms tekniğinde yapılmıştır. Bazı evlerin cephelerinde sıva üstüne düşey ahşap kaplama tahtaları çakılmıştır. Köyde ambar ve samanlık taş ve kerpiçten yapılmıştır. Fırınlarda taş, kerpiç ve tuğla mazleme birlikte kullanılmıştır. Ocak tezgahına kadar olan kısımlarında taş, kubbe ve baca kısmında kerpiç ve tuğla malzeme kullanılmıştır. Fırınlarda üzeri çamur sıvalı olduğu için görsel malzeme tespiti zordur. Köyde tespit edilen serender yapısı yerden dikmeler ile yükseltilmiştir. Dikmeler üzerine ahşap döşeme ve hıms duvarlar oluşturulmuştur. Serenderin üzeri ahşap beşik çatı ile kapatılmıştır.
Ortak Kullanım Alanları	kahve, çeşme, cami
Geleneksel Üretime Özgü Yapı ve Yapı Detayları	Ambar, samanlık, fırın, odunluk, ahır, serender
Yeni Yapılaşma	Yeni yapılaşma yoktur.

KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
Taşınmaz Kültür Mirası	Geleneksel teknik ve malzemeler ile yapılmış sivil mimarlık örnekleri (Evler, Ahırlar, ambarlar, fırınlar v.b.)	Herhangi bir yasal ve finansal koruma çalışması yapılmamıştır. Köy nüfusunun oadaki Beşevler Mahallesi'ne göçmesi nedeniyle geleneksel evler terkedilmiş veya ahır olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle geleneksel yapılar yavaş yavaş yıkılmaktadır.
Somut Olmayan Kültür Mirası	Hıdırellez, Düğünler, Yağlı Güreş Turnuvası	Genç nüfusun köyden göçmesi ile nesilden nesile kültür aktarımı sekteye uğramaktadır.
Doğal Miras	Samanlı Dağlarının sırtlarında yüksek bir rakımda bulunan köy, iznik Ovasını ve Avdan Dağını gören geniş bir görüş açısına sahiptir. Oğulpaşa Yaylası köyün kuzeyinde yer almaktadır. Yayla zengin bir fauna ve floraya sahiptir	Köy nüfusunun azalması doğanın tahribini azaltmaktadır.

ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR

OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU							
DEMOGRAFİK YAPI							
Köy:	KAZANCI						
Nüfus:	107						
							
Hane sayısı:	30						
EKONOMİK YAPI							
Geçim Kaynakları	Tarım	Kuru ve sulu tarım yapılmaktadır. Tahıl, sebze ve meyve yetiştirilmektedir.					
	Hayvancılık	Küçük ve büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır.					
	Turizm	Herhangi bir turizm faaliyeti yoktur.					
	Ormancılık:	Herhangi bir ormancılık faaliyeti yoktur.					
	Diğer:	Geçmişte ipek böcekçiliği yapılmıştır.					
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ							
Topoğrafya							
Yükseklik	200-300 m						
Arazi Tipi							
Ova	Plato	Vadi	Yayla	Sırt (dağ)		yamaç (dağ)	etek (dağ)
Taraklı – Göynük Platosu eteklerinde yer almaktadır.							
Hidroğrafya							
Akarsu			Göl / Gölet				
			Sulama	Hayvan B.			
Jeoloji							
Magmatik Kayaç	Metamorfik Kayaç	Alüvyon	Tortul Kayaç				
Bitki Örtüsü							
	Orman Formasyonu:		Ot Formasyonu				
	Tarım alanları		Çalı Formasyonu				
	Göynük Suyu vadi tabanına doğru tarım alanları bulunmaktadır. Göynük Platosunun yamaçları yoğun orman formasyonu ile kaplıdır.						

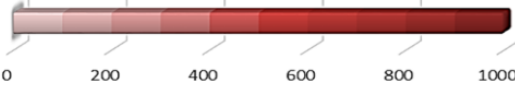
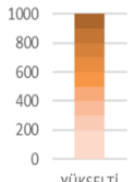
YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ					
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu			
		Yıldız	Merkezi		
	Lineer	Parçalı	Seyrek		
Kazancı 					
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet	
Ulaşım-Yol Niteliği	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi		
	asfalt (Osmaneli)		Asfalt	Taş Kaplama	Toprak
	stabilize				
Yerleşim ve Sokak Dokusu	Göynük Platosunun eteklerine yerleşen Kazancı Köyü, eğime paralel uzanan yolun çevresine inşa edilmiş evlerden ve çıkmaz sokaklardan oluşmaktadır. Köyde evler bahçe içerisinde ve ayrık nizamda inşa edilmiştir. Sokak ile bahçe ayrımı taş duvarlar ile sağlanmıştır.				
Yapıların Kat adetleri	en fazla	3	Ortalama	2	

Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri	
Köyün geleneksel dokusu 2 ve 3 katlı hımiş evlerden oluşmaktadır. Çatılar kırma çatılı ve saçaklıdır. Geçmişte evlerde ipek böcekçiliği yapıldığı için evlerin sofalarının böcekçilik için düzenlendiği bilinmektedir. Bahçelerin içinde fırın, ambar, samanlık ve ahır gibi yerel üretimle ilgili yapılar bulunmaktadır. Ayrıca biber kurutmak için yapılmış olan biberlik yapıları köy içinde bulunmaktadır.	
Cephe Özellikleri	Evler çamur sıvalı veya beyaz badanalıdır. Çıkmalı olan evlerde çıkmalar payandalarla desteklenmiştir. Evlerin geneli balkonsuzdur. Balkonlu evlerde balkon giriş kapısının üzerinde, cephenin ortasında yer almaktadır. Çatı saçakları kaplanmamıştır. Helalar cephe dışına çıkma yaparak eklenmiş, dikme ve payandalarla desteklenmiştir. Yatay pencereli evlerin daha geç dönemde inşa edildiği tahmin edilmektedir. Evlerin cephelerinde kat aralarında ve pencere hizasında ahşap silmeler vardır ve birinci kat köşelerinde dikmeler sıvanmadan bırakılmıştır
Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Evlerin subasman ve zemin kat duvarları kagir olarak inşa edilmiştir. Kagir duvarlar çamur sıvalı veya sıvasızdır. Sıvası olan kagir duvarlarda ahşap hatıllı kaba yonu taş duvar örgüsü görülmektedir. Evlerin tamamında subasman seviyesine kadar taş malzeme kullanılmıştır. Diğer köylerden farklı olarak taş malzeme bu köyde oldukça fazla kullanılmıştır. Bahçe, ev, istinat duvarlarında ve fırınlarda taş malzeme sıklıkla yer almaktadır. Birinci kat duvarları kerpiç dolgulu ahşap karkas (Hımiş) yöntemi ile oluşturulmuştur. Çatılar kırma çatılı ve ahşap konstrüksiyonludur. Çatılar saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır. Kapı-pencere doğramaları ahşaptır. Cephelerdeki hela çıkmaları yine hımiş tekniğinde yapılmıştır. Köyde bulunan ahır, samanlık, biberlik gibi yapılarda taş ve kerpiç birlikte kullanılmıştır. Kızılöz Köyünde görülen biberlik yapılarının benzeri Kazancı Köyünde de bulunmaktadır. Ancak burada biberliğin zemin katı taş kagir, birinci katı kerpiç dolgulu ahşap karkas olarak inşa edilmiştir. Biberlikler samanlık veya ambar olarak kullanılmaktadır.
Ortak Kullanım Alanları	kahve, çeşme, cami
Geleneksel Üretime Özgü Yapı ve Yapı Detayları	Ambar, samanlık, fırın, odunluk, ahır, biberlik
Yeni Yapılaşma	Yeni yapılaşma seyrek ve az katlıdır.

KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
Taşınmaz Kültür Mirası	Geleneksel teknik ve malzemeler ile yapılmış sivil mimarlık örnekleri (Evler, Ahırlar, ambarlar, fırınlar v.b.)	Herhangi bir yasal ve finansal koruma çalışması yapılmamıştır. Köy nüfusunun azalması nedeniyle geleneksel evler terkedilmekte ve yavaş yavaş yıkılmaktadır. Evlere ve bahçelerine yapılan yeni eklentiler geleneksel dokuyu bozmaktadır.
Somut Olmayan Kültür Mirası	İpek böcekçiliği, toz biber üretimi, Hıdırellez, düğünler	Geçmişte köyde ipek böcekçiliği, toz biber üretimi gibi geleneksel üretimin yapıldığı bilinmektedir. Günümüzde bu üretimler devam etmemektedir. Bu gelenekten günümüze bu ürünlere özel yapı ve mekan düzenlemeleri kalmıştır. Genç nüfusun köyden göçmesi ile nesilden nesile kültür aktarımı sekteye uğramaktadır.
Doğal Miras	Göynük Platosu eteklerinde yer alan Kazancı Köyü az katlı yapılaşması ile kırsal peyzaj karakterini bozmamaktadır. Köy çevresinde geniş orman arazileri bulunmaktadır. Köy Göynük Suyu Vadisini gören güzel bir manzaraya sahiptir.	Köy nüfusunun azalması doğanın tahribini azaltmaktadır. Köy yakınında yer alan tavuk çiftliğinin atıkları çevre sorunlarına neden olabilir.

ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR

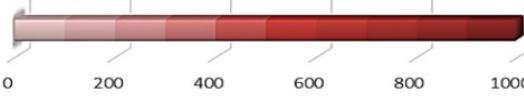
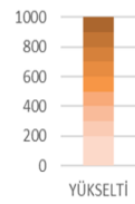
OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU						
DEMOGRAFİK YAPI						
Köy:	KIZILÖZ					
Nüfus:	33					
						
Hane sayısı:	8					
EKONOMİK YAPI						
Geçim Kaynakları	Tarım	Kuru ve sulı tarım yapılmaktadır. Tahıl, sebze ve meyve yetiştirilmektedir.				
	Hayvancılık	Küçük ve büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır.				
	Turizm	Herhangi bir turizm faaliyeti yoktur.				
	Ormancılık:	Köylüler yakacak ihtiyaçlarını çevredeki ormanlardan karşılamaktadırlar. (Makta)*				
	Diğer:					
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ						
Topoğrafya						
Yükseklik	200-300 m					
KIZILÖZ						
Ova	Plato	Vadi	Yayla	Sırt (dağ)	yamaç (dağ)	
Taraklı-Göynük Platosu eteklerinde, Kızılöz Deresi Vadi tabanında bulunmaktadır.						
Hidroğrafya						
Akarsu	Kızılöz Deresi (Mevsimlik dere)	Göl / Gölet		yok		
		Sulama	Hayvan B.			
Jeoloji						
Magmatik Kayaç	Metamorfik Kayaç	Alüvyon	Tortul Kayaç			
Bitki Örtüsü						
	Orman Formasyonu:		Ot Formasyonu			
	Tarım alanları		Çalı Formasyonu			
	Kızılöz Deresi vadi tabanındaki kısıtlı düzlük alanlarda tarım yapılmaktadır. Vadi yamaçları orman ile kaplıdır.					

YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ					
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu			
		Yıldız	Merkezi		
	Lineer	Parçalı	Seyrek		
Kızılöz Google Earth 200 m N					
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet	
Ulaşım-Yol Niteliği	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi		
	asfalt (Osmaneli)		Asfalt	Taş Kaplama	Toprak
	stabilize				
Yerleşim ve Sokak Dokusu	Kızılöz Köyü Kızılöz Deresi vadisinde kurulmuştur. Köy vadi yamacına doğru uzunlamasına ve eğime dik bir şekilde gelişmiştir. Evler genellikle bahçe içerisinde olup cepheleri sokağa bakmaktadır. Çoğu ayırık nizamda inşa edilmiş olsa da, bitişik nizamda inşa edilenler de bulunmaktadır. Yeni yapılaşma çok azdır. Geleneksel evlerden bazıları harap veya yıkılmış durumdadır. Sokak ve bahçe ayrımı kerpiç duvarlı ve kiremit harpuştalı duvarlar ile yapılmıştır. Köyde biber kurutmak için kullanılan biber kurutma evleri (biberlik) vadi yamacına doğru yayılmıştır.				
Yapıların Kat adetleri	en fazla	2	Ortalama	2	

Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri	
Köyün geleneksel dokusu 2 katlı evlerden oluşmaktadır. Birinci katlarda çıkmalar yapılmıştır ve bu çıkmalar payandalar ile desteklenmiştir. Çatıları kırma çatılı ve saçaklıdır. Evlerin zemin katları ahır olarak inşa edilmiş olsada günümüzde bu kısımlar yaşam birimlerine çevrilmiştir. Köylüler tarafından Biberlik olarak nitelendirilen biber kurutma evleri vardır. Dikdörtgen planlı olan biberlikler taze biberin kurutulması için yapılmış düşük sıcaklıklı fırınlardır.	
Cephe Özellikleri	Evlerin cepheleri çamur sıvalı veya beyaz badanalıdır. Bazı evlerin cephelerinde kat ve pencere hizasında ahşap silmeler vardır. Birinci kat köşelerindeki dikmeler sıvanmadan bırakılmıştır. Konutların sokak cephesinde birinci katları çıkmalar yapılarak genişletilmiştir. Bu çıkmalar payanda ile desteklenmiştir. Bazı çıkma altları furuşlar ile süslenmiştir. Evlere hela birinci katta çıkma yaparak eklenmiştir. Bazı pencerelerin önünde ahşap çiçeklikler bulunmaktadır. Çatı saçakları kaplanmamıştır. Samanlık ve biberlik yapıları kepiç duvarları sıvanmadan bırakılmış olup, yapıların üzeri alaturka kiremit kaplı beşik çatı ile örtülmüştür. Samanlık ve biberlik yapılarının cepheleri birbirine oldukça benzemektedir. Biberliklerde bulunan ve cepheye çıkma yaparak eklenen soba bacaları iki yapı arasındaki en büyük farktır.
Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Evlerin subasman ve zemin kat duvarları taş ve kerpiç malzemelerden yapılmıştır. Subasman duvarları ahşap hatıllı kuru taş duvar veya moloz taş duvar örgülüdür. Zemin katlar kerpiç yığma duvarlardan inşa edilmiştir. Kerpiç duvarlarda, yapı köşelerinde ve belirli aralıklar ile dikmeler kullanılmıştır. Evlerin bazısında, zemin katlarında kerpiç dolgulu ahşap karkas (hımış) duvarlar görülmektedir. Birinci kat duvarları kerpiç dolgulu ahşap karkas (Hımış) yöntemi ile oluşturulmuştur. Ancak birinci kat duvarları tuğla dolgulu ahşap karkas olan evler de vardır. Çatılar kırma çatılı ve ahşap konstrüksiyonlu, saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır. Kapı-pencere doğramaları ahşaptır. Evlerin cephelerindeki hela çıkmaları hımış tekniğinde yapılmıştır. Hela çıkmalarının evin çatısından ayrı olarak tek yöne eğimli küçük çatıları bulunmaktadır. Bahçelerde bulunan samanlık, odunluk fırın gibi yapılar taş, kerpiç ve ahşap malzemenin birlikte kullanılması ile yapılmıştır. Taş subasmanlı ve kerpiç duvarlı olan samanlıkların üzeri ahşap bir beşik çatı ile örtülmüştür. Biberlikler taş subasman üzeri kerpiç duvarlar ile inşa edilmiştir. Yapı duvarları ahşap hatıllıdır. Dikdörtgen planlı olan biberliklerin üzeri ahşap beşik çatı ile örtülmüştür. İki kattan oluşan yapının alt katında sobalar bulunmaktadır. Üst katında ise biber kurutma bölümü bulunmaktadır. Katlar birbirinden ince bir döşeme ile ayrılmıştır. Bu döşeme, kadronların ikişer santim ara ile döşenmesi ile oluşturulmuştur. Böylece alttaki ısının üst kata geçmesi ve biberlerin alt kata düşmemesi sağlanmıştır. Yapıda her iki kata da açılan farklı kotlarda iki küçük kapı bulunmaktadır. Zemin katta bulunan soba kazanlarının ağızları yapının giriş (ön) cephesine açılmaktadır. Sobaların bacaları yapının arka cephesine çıkma yaparak eklenmiştir.
Ortak Kullanım Alanları	Cami, Kahve, Çeşme

Geleneksel Üretime Özgü Yapı ve yapı detayları		Samanlık, Ahır, Ambar, Odunluk, Fırın, Biberlik
Yeni Yapılaşma		Yeni yapılaşma azdır. Yeni yapılar betonarme olarak inşa edilmiştir tek ve iki katlıdır. Bazı arsalar gaz beton duvarlarla çevrilerek köyün sokak dokusu zedelenmiştir.
KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
Taşınmaz Kültür Mirası	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
	*Geleneksel teknik ve malzemeler ile yapılmış sivil mimarlık örnekleri. (Evler, Biberlikler, Ahırlar, ambarlar, fırınlar v.b.)	Herhangi bir yasal ve finansal koruma çalışması yapılmamıştır. Köyün nüfusunun azalması nedeniyle yeni yapılaşma azdır. Bu nedenle köyün geleneksel dokusu günümüze ulaşabilmiştir. Bunun yanında köy nüfusunun yaşlanması, göç etmesi ve ekonomik yetersizlik nedeniyle söz konusu yapılar yavaş yavaş yıkılmakta ve terkedilmektedir.
Somut Olmayan Kültür Mirası	* Hıdırellez, düğünler, ipek böcekçiliği *Biber kurutma yöntem ve teknikleri. * Köyün eski adı "Kızık öz" dür.	Genç nüfusun kente göçmesi ile nesilden nesile kültür aktarımı sekteye uğramaktadır. Günümüzde biber kurutmak için yapılmış olan biberlik yapıları saman ambarı olarak kullanılmaktadır.
Doğal Miras	Taraklı-Göynük Platosu eteklerinde yer alan Kızılöz Deresi ve Vadisi yoğun orman örtüsü ile kaplıdır.	Köy nüfusunun azalması doğanın tahribini azaltmaktadır. Vadi üzerinde kurulan tavuk çiftliklerinin atıkları doğaya zarar verebilir. Tarım alanlarının artması orman tahribatına yol açabilir.

[illegible]

OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU						
DEMOGRAFİK YAPI						
Köy:	MEDETLİ					
Nüfus:	328					
						
Hane sayısı:	125					
EKONOMİK YAPI						
Geçim Kaynakları	Tarım	Kuru ve sulı tarım yapılmaktadır. Tahıl, sebze ve meyve yetiştirilmektedir.				
	Hayvancılık	Küçük ve büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır.				
	Turizm	Herhangi bir turizm faaliyeti yoktur.				
	Ormancılık:					
	Diğer:	Arıcılık yapılmaktadır. Geçmişte ipekböceği yetiştiriciliği yapılmıştır.				
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ						
Topoğrafya						
Yükseklik	300-400 m					
KIZILÖZ						
Ova	Plato	Vadi	Yayla	Sırt (dağ)		yamaç (dağ)
Akaş Platosu yamaçlarında yer almaktadır. Köy Göynük Çayı vadisine bakmaktadır.						
Hidroğrafya						
Akarsu	Mevsimlik akarsular	Göl / Gölet		yok		
		Sulama	Hayvan B.			
Jeoloji						
Magmatik Kayaç	Metamorfik Kayaç	Alüvyon	Tortul Kayaç			
Bitki Örtüsü						
	Orman Formasyonu:		Ot Formasyonu			
	Tarım alanları		Çalı Formasyonu			
	Göynük Vadisi tabanında ve Akaş Platosu eteklerinde tarım alanları bulunmaktadır.					

YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ				
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu		
		Yıldız	Merkezi	
	Lineer	Parçalı	Seyrek	
Medetli Google Earth				
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet
Ulaşım-Yol Niteliği	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi	
	asfalt (Osmaneli)		Asfalt	Taş Kaplama
	stabilize			
Yerleşim ve Sokak Dokusu	Medetli köyü Göynük Deresi vadisi ile Aktaş Platosu arasındaki yamaçlarda yer almaktadır. Köyde yoğun bir yeni yapılaşma vardır. Yeni yapılar eski evlerin yıkılan arsalarına veya bahçesine yapılmıştır. Yeni yapılar yükseklik, malzeme ve biçimleniş olarak yöre mimarisi ile uyum sağlamamaktadır. Köyde apartman biçiminde yapılmış konutlar bile bulunmaktadır. Bu nedenle köydeki yöresel mimari doku kaybolmuştur. Geleneksel yapıların çoğu terkedilmiş veya atıl duruma gelmiştir. Köydeki geleneksel yapılar sokak aralarına girilmedikçe anlaşılmamaktadır. Yeni ve eski yapıların çoğu bitişik nizamda yapılmıştır.			
Yapıların Kat adetleri	en fazla	5	Ortalama	3
Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri				

Köyde az sayıda kalmış geleneksel evler genellikle iki katlı olup, subasman ve zemin katı kagir , birinci katlar ahşap karkas olarak yapılmıştır(Hımış). Birinci katlar küçük bir çıkma ile genişletilmiştir. Çatılar kırma çatılı ve saçaklıdır. Günümüzde geleneksel evlerin çoğu ahır ambar gibi müstemilat yapısı olarak kullanılmaktadır.		
Cephe Özellikleri	Evlerin cepheleri çamur sıvalı veya beyaz badanalıdır. Bazılarının kat aralarında ahşap silmeler ve birinci kat köşelerinde kaplama tahtaları vardır. Birinci katlarında küçük çıkmalar yapılmıştır. Bu çıkmalar payandalar ile desteklenmiştir. Evlerde hela çıkmaları 1. katta ve yan veya arka cephede hela çıkmaları bulunmaktadır. Çatı saçakları kaplanmamıştır. Bazı evler bakonludur ve balkonun üzeri üçgen alınlıklı bir çatıyla örtülmüştür.	
Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Evlerin subasman ve zemin kat duvarları kagir olarak inşa edilmiştir. Kagir duvarların çoğunluğu çamur sıvalı olup taş ve kerpiç birlikte kullanılmıştır. Genellikle duvarlar subasman seviyesine kadar moloz taş örgü sonrası kerpiç örgü ile yapılmıştır. Birinci kat duvarları kerpiç dolgulu ahşap karkas (Hımış) ile oluşturulmuştur. Çatılar kırma çatılı ve ahşap konstrüksiyonlu, saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır. Kapı-pencere doğramaları ahşaptır.Evlerin cephelerine eklenen güsulhaneler ahşap karkas iskeletlidir. İskeletin üzeri ahşap lata veya çiteler ile kaplanmıştır. Bu kaplamanın üzeri çamur sıva ile sıvanmıştır.	
Ortak Kullanım Alanları	Cami, Kahve, Çeşme	
Geleneksel Üretime Özgü Yapı ve yapı detayları	Yoğun yapılaşma nedeniyle köyde ambar,fırın gibi yöresel mimari örnekleri kalmamıştır. Ancak geçmişte ipekböcekçiliği yapılmış bir konut yapısı bulunmaktadır.	
Yeni Yapılaşma	Köyde yeni yapılaşma yoğundur. Yeni yapılar çok katlı yapılmakta ve yapıların malzeme ve yapım tekniği geleneksel köy dokusu ile uyumsuzdur.	
KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
Taşınmaz Kültür Mirası	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
	Geleneksel teknik ve malzemeler ile yapılmış sivil mimarlık örnekleri. (Evler, Ahırlar, ambarlar, fırınlar v.b.)	Herhangi bir yasal ve finansal koruma çalışması yapılmamıştır. Yerleşimde yeni yapılaşma çok yoğun, yüksek ve niteliksizdir. Bu durum köydeki geleneksel dokunun kaybolmasına sebep olmuştur. Köy nüfusunu kaybetmemesine rağmen geleneksel konutlar terkedilip ambar ya da ahır olarak kullanılmaktadır. Geleneksel yapılar yıkılmakta ya da bahçesine yeni betonarme binalar inşa edilmektedir.

Somut Olmayan Kültür Mirası	Hıdırellez, düğünler ve ipekböcekçiliği	Genç nüfusun kente göçmesi ile nesilden nesile kültür aktarımı sekteye uğramaktadır. Geçmişte köyde ipekböcekçiliğinin yapıldığı ve buna göre yapılarda mekan düzenlendiği bilinmektedir. Ancak günümüzde bu uğraş yapılmamaktadır.
Doğal Miras	Aktaş Platosu yamacında yer alan Medetli Köyü Göynük Deresi Vadisini gören geniş bir manzaraya sahiptir.	Köydeki niteliksiz ve yoğun yapılaşma kırsal peyzaj ile uyumsuzdur. Aynı zamanda yapılaşmanın artması çevre kirliliğine ve tarım alanlarının tahribatına yol açmaktadır.

ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR

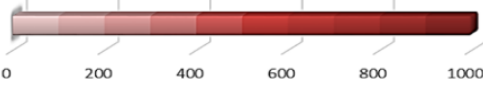
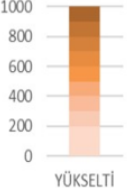
OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU							
DEMOGRAFİK YAPI							
Köy:	OĞULPAŞA						
Nüfus:	590						
Hane sayısı:	120						
* Oğulpaşa Köyü Yeşilçimen ve Oğulpaşa olmak üzere iki mahalleden oluşmaktadır. Eski yerleşim yeri olan Oğulpaşa Mahallesi'ne göre yapısal ve fiziksel özellikler tanımlanmıştır.							
EKONOMİK YAPI							
Geçim Kaynakları	Tarım	Kuru ve sulı tarım yapılmaktadır. Tahıl, sebze ve meyve yetiştirilmektedir.					
	Hayvancılık	Küçük ve büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır.					
	Turizm	Herhangi bir turizm faaliyeti yoktur.					
	Ormancılık:	Herhangi bir ormancılık faaliyeti yoktur.					
	Diğer:	Arıcılık yapılmaktadır					
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ							
Topoğrafya							
Yükseklik							
Arazi Tipi							
Ova	Plato	Vadi		yayla	Sırt (dağ)	yamaç (dağ)	etek (dağ)
Samanlı Dağı sırtlarında bulunmaktadır. Köyün kuzeydoğusunda Oğulpaşa Yaylası başlamaktadır. Köyün güneyinde İznik Ovasının uzantısı olan Karadın Oluğu bulunmaktadır.							
Hidroğrafya							
Akarsu	Koru Deresi ve mevsimlik dereler		Göl / Gölet				
			Sulama	Hayvan B.			
Jeoloji							
Magmatik Kayaç	Metamorfik Kayaç	Alüvyon	Tortul Kayaç				
Bitki Örtüsü							
		Orman Formasyonu:	Ot Formasyonu				
		Tarım alanları	Çalı Formasyonu				
Oğulpaşa Yaylasında geniş çayırlar bulunmaktadır. Samanlı Dağı yamaçları ve eteklerini ormanlar ve tarım arazileri paylaşmaktadır.							

YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ					
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu			
		Yıldız	Merkezi		
	Lineer	Parçalı	Seyrek		
Oğulpaşa 					
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet	
Ulaşım-Yol Niteliği	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi		
	asfalt (Osmaneli)		Asfalt	Taş Kaplama	Toprak
	stabilize (Boyunkaya)				
Yerleşim ve Sokak Dokusu	Köy Oğulpaşa ve Yeşilçimen mahallelerinden oluşmaktadır. Yeşilçimen Mahallesi Oğulpaşa'nın 5 km güneyinde ve İznik Ovasının doğu ucunda bulunmaktadır. Nüfusun büyük kısmı Yeşilçimen Mahallesi'nde yaşamaktadır. Geleneksel yapıların bulunduğu Oğulpaşa Mahallesi Samanlı Dağları sırtında İznik Ovasına bakan yamaçta kurulmuştur. Oğulpaşa Yaylası köyün hemen kuzeyinde başlamaktadır. Köy evleri bahçe içerisinde ayrıık nizamda inşa edilmiştir. Evlerin bahçelerinin içinde fırın, ambar ve ahır gibi yerel üretimle ilgili yapılar bulunmaktadır. Köyde yeni yapılaşma genellikle iki katlıdır. Ancak 3 katlı yeni yapılar da bulunmaktadır. Yeni yapılaşma yoğun olmamakla beraber 3 katlı yapılar köyün geleneksel dokusunu ve silüetini olumsuz etkilemektedir.				
Yapıların Kat adetleri	en fazla	3	Ortalama	2	

Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri		
Köyün geleneksel dokusu 2 katlı evlerden oluşmaktadır. Çatılar kırma çatılı ve saçaklıdır. Bahçelerde fırın, odunluk, ambar gibi geleneksel üretime yönelik yapılar bulunmaktadır.		
Cephe Özellikleri	Evler çamur sıvalı veya beyaz badanalıdır.Bazı evlerin birinci katlarında dar çıkmalar yapılmıştır. Çoğunun birinci katlarında balkon bulunmaktadır. Balkon korkulukları ahşaptır. Evlerin saçakları kaplanmamıştır. Hela mekanları cephe dışına çıkma yaparak eklenmiş, dikme ve payandalarla desteklenmiştir. Bazı evlerin cephelerinde kat aralarında ve pencere hizasında ahşap silmeler bulunmaktadır.	
Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Evlerin subasman ve zemin kat duvarları kagir olarak inşa edilmiştir. Kagir duvarların çoğunluğu çamur sıvalı olup taş ve kerpiç birlikte kullanılmıştır. Birinci kat duvarları kerpiç dolgulu ahşap karkas (Hımış) yöntemi ile oluşturulmuştur. Çatılar kırma çatılı ve ahşap konstrüksiyonlu, saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır. Kapı-pencere doğramaları ahşaptır.Evlerin hela çıkmaları hımış tekniğinde yapılmıştır. Köyde ambar ve samanlık yapıları kerpiç ve taş yığma olarak yapılmıştır. Fırınlarda taş, kerpiç ve tuğla mazleme birlikte kullanılmıştır. Ocak tezgahına kadar kısımları taş, kubbe ve baca kısmında kerpiç ve tuğla malzeme kullanılmıştır. Fırınlarda üzeri çamur siva ile kaplanmıştır.	
Ortak Kullanım Alanları	kahve, çeşme, cami	
Geleneksel Üretime Özgü Yapı ve Yapı Detayları	Ambar, samanlık, fırın, odunluk, ahır	
Yeni Yapılaşma	Konutlar iki ve üç katlı olarak inşa edilmiştir. Evlerin üzeri genellikle kırma çatılar ile örtülmüştür. Yeni yapılaşma yoğun değildir ve köy silüetini bozmamaktadır.	
KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
Taşınmaz Kültür Mirası	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
	Geleneksel teknik ve malzemeler ile yapılmış sivil mimarlık örnekleri (Evler, Ahırlar, ambarlar, fırınlarr v.b.)	Herhangi bir yasal ve finansal koruma çalışması yapılmamıştır. Köydeki yeni yapılaşmanın planlı ve kontrollü olması geleneksel dokuyu bozabilir.
Somut Olmayan Kültür Mirası	Hıdırellez, Düğünler, Yağlı Güreş Turnuvası ve köyün eski adı "Puğulpaşa"dır.	Genç nüfusun köyden göçmesi ile nesilden nesile kültür aktarımı sekteye uğramaktadır.
Doğal Miras	Samanlı Dağlarının sırtlarında yüksek bir rakımda bulunan köy, İznik Ovasını ve Avdan Dağını gören geniş bir görüş açısına sahiptir. Oğulpaşa Yaylası köyün hemen kuzeyinde yer almaktadır. Yayla zengin bir fauna ve floraya sahiptir	Yapılaşmanın artması yaylanın doğal peyzajını bozabilir .

ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR

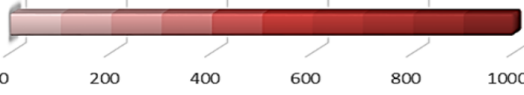
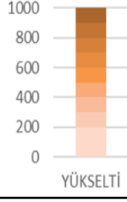
OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU						
DEMOGRAFİK YAPI						
Köy:	ORHANIYE					
Nüfus:	96					
						
Hane sayısı:	28					
EKONOMİK YAPI						
Geçim Kaynakları	Tarım	Sulu ve kuru tarım yapılmaktadır. Tahıl, sebze ve meyve yetiştirilmektedir.				
	Hayvancılık	Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık yapılmaktadır.				
	Turizm	Herhangi bir turizm faaliyeti yoktur.				
	Ormancılık:	Köylüler yakacak ihtiyaçlarını çevredeki ormanlardan karşılamaktadırlar.				
	Diğer:	Arıcılık yapılmaktadır				
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ						
Topoğrafya						
Yükseklik						
400-500 m						
Arazi Tipi						
Ova	Plato	Vadi	Yayla	Sırt (dağ)		yamaç (dağ)
Göksu Vadisinin yamaçlarında yer almaktadır. Köyün güneyinden Göksu Çayı akmaktadır.						
Jeoloji						
Magmatik Kayaç		Metamorfik Kayaç		Alüvyon	Tortul Kayaç	
Hidroğrafya						
Akarsu	Göksu Çayı		Göl / Gölet		yok	
			Sulama	Hayvan B.		
Bitki Örtüsü						
		Orman Formasyonu:		Ot Formasyonu		
		Tarım alanları		Çalı Formasyonu		
		Köy çevresi orman örtüsü ile kaplıdır. Vadi sırtındaki düz alanlarda tarım arazileri bulunmaktadır.				

YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ					
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu			
		Yıldız	Merkezi		
	Lineer	Parçalı	Seyrek		
					
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet	
Ulaşım-Yol Niteliği	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi		
	asfalt (dereyörük-düzmeşe)		Asfalt	Taş Kaplama	Toprak
	stabilize				
Yerleşim ve Sokak Dokusu	Yerleşim Göksu Vadisinin sırtlarında gelişmiştir. Evlerin çoğunluğu ayrıık nizamda inşa edilmiştir. Geleneksel tekniklerle yapılmış evlerin sayısı yeni evlerden azdır. Bahçelerde ambar, odunluk, ahır gibi müstemilatları vardır. Sokak ve bahçeler çoğunlukla taş ve kerpiç duvarlar ile birbirinden ayrılmıştır. Bazen bu duvarlara ambar, ahır gibi ek yapılar cephelenmiştir. Eğimli araziye oturan yapı parselleri taş istinat duvarları ile desteklenmiştir. Yeni yapılaşmanın baskın olması ve yer yer 3 katlı yapıların inşa edilmiş olması köyün geleneksel dokusunu bozmuştur.				
Yapıların Kat adetleri	en fazla	2	Ortalama	2	
Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri					
Köyün geleneksel dokusu 2 katlı evlerden oluşmaktadır. Bazı evlerin birinci katlarında balkonlar bulunmaktadır. Çatılar kırma çatılı ve saçaklıdır.					
Cephe Özellikleri	Az sayıda kalmış geleneksel evlerin cepheleri çamur sıvalı veya beyaz badanalıdır. Pencere doğramaları genellikle mavi boyalı olup pervazlarında süslemeler vardır. Bazı evler balkonludur. Balkon cephe dışına çıkma yapmamakta ve ahşap korkuluktur. Helalar birinci katta çıkma yaparak eklenmiştir. Bazı evlerin girişlerinin üzeri bir çardak ile örtülmüştür. Bazı pencerelerin önünde ahşap çiçeklikler bulunmaktadır. Evlerin saçakları kaplanmamıştır.				

Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Evlerin subasman ve zemin kat duvarları taş ve kerpiç malzemelerden yapılmıştır. Birinci kat duvarları kerpiç dolgulu ahşap karkas (Hımış) sistem ile oluşturulmuştur. Çatılar kırma çatılı ve ahşap konstrüksiyonlu, çatılar saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır. Kapı-pencere doğramaları ahşaptır.Evlerin cephelerineki hela çıkmaları geleneksel yöntem ve malzemeler ile yapılmıştır. Bazı evlerin girişlerinin önüne ahşap taşıyıcılı bir sundurma eklenmiştir. Evlerin bahçelerinde bulunan ambar, odunluk fırın gibi yapılar taş, kerpiç ve ahşap malzemenin birlikte kullanılması ile yapılmıştır. Ambarların üzeri beşik çatı ile örtülmüştür. Eğimli araziye oturan ev ve bahçeler moloz taş örgülü istinat duvarları ile teraslanmıştır.	
Ortak Kullanım Alanları	Cami, kahve ve çeşme	
Geleneksel Üretime Özgü Yapı ve yapı detayları	Ambar, Fırın, Odunluk, Ahır	
Yeni Yapılaşma	Konutlar tek ve iki katlı olarak inşa edilmiştir. Evlerin çatıları kırma, beşik veya teras çatılıdır.	
KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
Taşınmaz Kültür Mirası	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
	Geleneksel teknik ve malzemeler ile yapılmış sivil mimarlık örnekleri. (Evler, ambarlar, odunluklar v.b.)	Herhangi bir yasal veya finansal koruma çalışması yapılmamaktadır. Köy nüfusunun fazla olmamasına rağmen yeni yapılar geleneksel yapılardan daha fazladır.
Somut Olmayan Kültür Mirası	Hıdırellez, düğünler, Pomak Köyü	Genç nüfusun kente göçmesi ile nesilden nesile kültür aktarımı sekteye uğramaktadır.
Doğal Miras	Göksu Vadisi sırtlarında yer alan köyün çevresi yoğun orman örtüsü ile kaplıdır. Göksu Çayı köyün güneyinden akmaktadır.Yerleşimin sırtta bulunmasından dolayı geniş bir görüş açısına ve güzel bir manzaraya sahiptir.	Köy nüfusunun azalması doğanın tahribini azaltmaktadır.

ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR

OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU							
DEMOGRAFİK YAPI							
Köy:	SARIYAZI						
Nüfus:	119						
							
Hane sayısı:	30						
* Sarıyazı Köyü, Benli ve Sarıyazı mahallelerinden oluşmaktadır. Sarıyazı'dan daha büyük olan Benli Mahallesi geleneksel dokusunu korumaktadır ve Benli Mahallesi bu envantere incelenmiştir.							
EKONOMİK YAPI							
Geçim Kaynakları	Tarım		Kuru ve sulı tarım (üzüm) yapılmaktadır.				
	Hayvancılık		Küçük ve büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır.				
	Turizm		Herhangi bir turizm faaliyeti yoktur.				
	Ormancılık:		Ormancılık faaliyeti bulunmamaktadır				
	Diğer:		Geçmişte ipekböcekçiliği ve tütüncülük yapıldığı bilinmektedir.				
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ							
Topoğrafya							
Yükseklik		600-700 m					
Arazi Tipi							
Ova	Plato	Vadi	Yayla	Sırt (dağ)	yamaç (dağ)		etek (dağ)
Samanlı Dağları yamacında yer almaktadır.							
Hidroğrafya							
Akarsu	Mevsimlik Dereler			Göl / Gölet			
				Sulama	Hayvan B.		
Jeoloji							
Magmatik Kayaç		Metamorfik Kayaç		Alüvyon		Tortul Kayaç	
Bitki Örtüsü							
			Orman Formasyonu:		Ot Formasyonu		
			Tarım alanları		Çalı Formasyonu		
			Samanlı Dağı eteklerinde Çerkesli Köyünün ovalık alanına doğru tarım alanları yayılmıştır.				

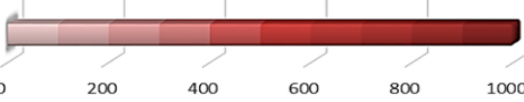
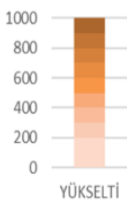
YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ					
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu			
		Yıldız	Merkezi		
	Lineer	Parçalı	Seyrek		
					
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet	
Ulaşım-Yol Niteliği	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi		
	asfalt (Beşevler - Ağlan)		Asfalt	Taş Kaplama	Toprak
	stabilize				
Yerleşim ve Sokak Dokusu	Sarıyazı köyü Benli ve Sarıyazı olmak üzere iki küçük mahalleden oluşmaktadır. Benli Mahallesi Sarıyazı Mahallesi'nin 5 km kuzeydoğusunda ve Samanlı Dağının yamacında yer almaktadır. Mahalle ayırık nizamda inşa edilmiş iki ve üç katlı evlerden ve müstemilatlarından oluşmaktadır. Mahalle organik bir yerleşim planına sahip olup yapılar araziye toplu şekilde yerleşmiştir. Eğimli bir araziye yerleşen köyde, Geleneksel yapılar köy silüetine hakimdir. Bahçe sokak ayrımı kerpiç ve taş duvarlar ile yapılmıştır. Geleneksel sokak kaplaması günümüzde bulunmamaktadır.				
Yapıların Kat adetleri	en fazla	2	Ortalama	2	

Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri	
Köyün geleneksel dokusu 2 ve 3 katlı evlerden oluşmaktadır. Konutların zemin katları ahır, odunluk gibi servis mekanlarına ayrılmıştır. Üst katlarında ise yaşam mekanları bulunmaktadır. Köyde geçmişte ipekböcekçiliği yapıldığı için evlerin sofaları bu uğraşa göre şekillenmiştir. Bu nedenle sofalar oldukça geniş inşa edilmiştir. Evlerin çatıları kırma çatılı ve saçaklıdır.	
Cephe Özellikleri	Geleneksel evlerin cepheleri genellikle çamur sıvalı veya beyaz badanalıdır. Evlerin birinci katlarında çıkmalar yapılmış ve payandalarla desteklenmiştir. Üst katlarda birer balkon bulunmaktadır. Diğer köylerden farklı olarak 3 katlı olan konutlarda balkon yapının ortasında değil, son katın köşesinde bulunmaktadır. Hela ve gusulhane ekleri birinci katta çıkma yaparak eklenmiştir. Evlerin cephelerinde kat aralarında ve pencere hizasında ahşap silmeler, birinci ve ikinci kat köşelerinde dikmeler sıvanmadan bırakılmıştır. Bazı evlerin bir cephesi düşey ahşap kaplama tahtalar ile kaplanmıştır. Geleneksel yapılar saçaklı olup, saçakları kaplanmamıştır. Samanlık, ambar gibi geleneksel üretimle alakalı yapılar kerpiçten yapılmış olup, çamur sıvalıdır.
Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Evlerin subasman ve zemin kat duvarları kagir olarak inşa edilmiştir. Kagir duvarlarda taş ve kerpiç malzeme birlikte kullanılmıştır. Evlerin subasman seviyesine kadar taş malzeme ile yapılmıştır. Bu kısımlar ahşap hatıllı moloz taş örgülü olarak yapılmıştır. Üst kat duvarları ise kerpiç dolgu ahşap karkas (Hıms) yöntemi ile oluşturulmuştur. Çatılar kırma formda, ahşap konstrüksiyonlu, saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır. Kapı-pencere doğramaları ahşaptır. Cephelerdeki hela çıkmaları yine hıms tekniğinde yapılmıştır. Bu çıkmalar eliböğünde ve payandalarla desteklenmiştir. Ahır, ambar, samanlık, fırın yapıları kerpiç ve taş yığma olarak inşa edilmiştir. Samanlık yapıları taş subasmanlı kerpiç yığma olarak inşa edilmiş ve diğer üretim yapılarına göre daha yüksektirler. Samanlığın sağır cephelerinden birinde ahşap hatıl bağlamaları uzatılarak tütün askıları oluşturulmuştur. Köyde bir serender örneği bulunmaktadır. Serender taş kaideler ile zeminden yükseltilmiştir. Bu taş kaideler üzerine ahşap yığma tekniğinde inşa edilmiştir. Serenderin üzeri ahşap kırma çatı ile örtülmüştür. Ayrıca köyde kerpiç yığma sistem ile yapılmış bir köy camisi bulunmaktadır.
Ortak Kullanım Alanları	camii, kahve, çeşme
Geleneksel Üretime Özgü Yapı ve Yapı Detayları	Samanlık, ambar, fırın, odunluk, ahır, serender, tütün askıları
Yeni Yapılaşma	Yerleşimde az sayıda iki katlı yeni yapı bulunmaktadır.

KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
Taşınmaz Kültür Mirası	Geleneksel teknik ve malzemeler ile yapılmış sivil mimarlık örnekleri (Evler, Ahırlar, ambarlar, fırınlar v.b.) Köy camisi yığma kerpiç olarak inşa edilmiş bir geleneksel yapıdır.	Herhangi bir yasal ve finansal koruma çalışması yapılmamıştır. Mevcut geleneksel yapıların sahipleri oadaki yeni yerleşimlere göçmüştür. Köylüler boş kalan eski evlerini terketmekte veya ahır olarak kullanmaya devam etmektedirler. Bu durum, yapıların bakımsız kalmasına ve zamanla yıkılmasına neden olmaktadır. İl Özel idaresi tarafından bazı terkedilmiş geleneksel yapıların yıkıldığı bilinmektedir.
Somut Olmayan Kültür Mirası	Hıdırellez, Düğünler, İpek böcekçiliği, Tütüncülük, Yağlı Güreş Turnuvası	Böcekçilik ve tütüncülük gibi geleneksel üretim teknikleri sona ermiştir. Genç nüfusun kente göçmesi ile nesilden nesile kültür aktarımı sekteye uğramaktadır.
Doğal Miras	Samanlı Dağında yer alan Benli Mahallesi ilçe ortalamasından yüksek bir rakıma sahiptir. Oğulpaşa Yaylası yerleşimin batısında yer almaktadır. Karadin Oluğu ile Avdan Dağını gören geniş bir manzaraya sahiptir.	Köy nüfusunun azalması doğanın tahribini azaltmaktadır. Herhangi bir doğal koruma alanı bulunmamaktadır.

ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR

OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU						
DEMOGRAFİK YAPI						
Köy:	SELÇİK					
Nüfus:	135					
						
Hane sayısı:	98					
EKONOMİK YAPI						
Geçim Kaynakları	Tarım		Kuru ve sulu tarım yapılmaktadır. Tahıl, sebze ve meyve yetiştirilmektedir.			
	Hayvancılık		Küçük ve büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır.			
	Turizm		Herhangi bir turizm faaliyeti yoktur.			
	Ormancılık:					
	Diğer:		Gemişte ipek böcekçiliği yapılmıştır.			
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ						
Topoğrafya						
Yükseklik	100-200 m					
KIZILÖZ						
Ova	Plato	Vadi	Yayla	Sırt (dağ)	yamaç (dağ)	
Sakarya Nehri Vadisi üzerindeki ovada bulunmaktadır.						
Hidroğrafya						
Akarsu	Sakarya Nehri		Göl / Gölet		yok	
			Sulama	Hayvan B.		
Jeoloji						
Magmatik Kayaç	Metamorfik Kayaç	Alüvyon		Tortul Kayaç		
Bitki Örtüsü						
	Orman Formasyonu:		Ot Formasyonu			
	Tarım alanları		Çalı Formasyonu			
	Sakarya Nehri vadi tabanındaki düz alanlarda tarım yapılmaktadır. Köyün yamacına yerleştiği tepenin üzeri orman ile kaplıdır.					

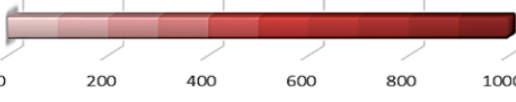
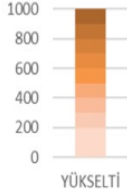
YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ					
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu			
		Yıldız	Merkezi		
	Lineer	Parçalı	Seyrek		
					
Selçik					
Google Earth					
200 m					
N					
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet	
Ulaşım-Yol Niteliği	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi		
	asfalt (Osmaneli)		Asfalt	Taş Kaplama	Toprak
	stabilize				
Yerleşim ve Sokak Doku	Selçik Köyü ve tarım arazileri Sakarya Nehri çevresindeki düz alanlar üzerine yayılmıştır. Geleneksel köy yerleşimi ovadaki tepenin yamacında yer almaktadır. Köyün tarım arazileri ovada bulunmakta olup, köy ovaya doğru genişlemektedir. Geleneksel yapılar ayırık veya bitişik nizamda inşa edilmiştir. Sokak ve bahçeler kerpiç duvarlar ile birbirinden ayrılmıştır. Geleneksel evler genellikle iki katlıdır. Osmaneli ilçe merkezine yakın köylerden biri olan Selçikte, 3 katlı ve ilçe merkezinde bulunan konutlarla benzerlik gösteren bir konak bulunmaktadır. Köy içi yollar parke taş kaplı veya sıkıştırılmış topraktır.				
Yapıların Kat adetleri	en fazla	3	Ortalama	2	

Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri		
Köyün geleneksel dokusu 2 ve 3 katlı evlerden oluşmaktadır. Evlerin birinci katlarında çıkmalar yapılmıştır ve bu çıkmalar payandalar ile desteklenmiştir. Çatılar kırma çatılı ve saçaklıdır. Zemin katlar ahır, kiler gibi servis mekanlarına ayrılmıştır. Birinci katlar ise yaşam mekanlarına ve böcekçilik için kullanılmaktadır. Günümüzde zemin katlar yaşam birimlerine çevrilmiştir.		
Cephe Özellikleri	Evlerin cepheleri çamur sıvalı veya beyaz badanalıdır.Ev cephelerinin kat aralarında ve pencere hizasında ahşap silmeler vardır. Birinci kat köşelerinde dikmeler sıvanmadan bırakılmıştır. Evlerin birinci katlarında çıkma yapılmış ve bu çıkmalar payandalar ile desteklenmiştir. Ambar ve samanlıkların kepiç duvarları sıvasızdır. Bu yapıların üzeri alaturka kiremit kaplı beşik çatı ile örtülmüştür.	
Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Evlerin subasman ve zemin kat duvarları taş ve kerpiç malzemeden yapılmıştır. Genellikle subasman duvarları moloz taş örgülüdür. Zemin katlar ahşap hatıllı kerpiç ve taş duvarlardan inşa edilmiştir. Kagir duvarlar çamur sıvalıdır. Birinci kat duvarları kerpiç dolgu ahşap karkas (Hıms) yöntemi ile oluşturulmuştur. Birinci katlarda hıms hela çıkmaları yapılmıştır. Çatılar kırma çatılı ve ahşap konstrüksiyonlu, saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır. Kapı-pencere doğramaları ahşaptır. Evlerin bahçelerinde bulunan ambar, odunluk fırın gibi yapılar taş ve kerpiç yığma olarak yapılmıştır. Kerpiç geleneksel yapılara hakim dolgu ve taşıyıcı malzemedir.	
Ortak Kullanım Alanları	Cami, Kahve, Çeşme	
Geleneksel Üretime Özgü Yapı ve Yapı Detayları	Ahır, Samanlık, Ambar, Odunluk, Fırın	
Yeni Yapılaşma	Köyde yeni yapılaşma yoğunudur. Yeni yapılar genellikle tek ve iki katlıdır. Ancak üç katlı olan yeni yapılar da vardır. Yeni yapılar ovaya doğru yoğunlaşmaktadır.	
KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
Taşınmaz Kültür Mirası	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
	Geleneksel teknik ve malzemeler ile yapılmış sivil mimarlık örnekleri. (Evler, Ahırlar, ambarlar, fırınlar v.b.). Köy meydanında yer alan arkeolojik buluntu.	Herhangi bir yasal ve finansal koruma çalışması yapılmamıştır. Yerleşimde yeni yapılaşmanın çoğalması köydeki geleneksel dokuyu bozmuştur. Köy nüfusunda aşırı bir kayıp olmamasına rağmen köyde birçok geleneksel yapı terkedilmiştir. Terkedilen geleneksel yapılar yıkılmış ya da yıkılmak üzeredir.

Somut Olmayan Kültür Mirası	* Hıdırellez, düğünler, ipek böcekçiliği	Genç nüfusun kente göçmesi ile nesilden nesile kültür aktarımı sekteye uğramaktadır. Günümüzde böcekçilik geleneği ve ekonomisi kaybolmuştur.
Doğal Miras	Köy Sakarya Nehri vadi tabanındanki alüvyonlu düz alanda kurulmuştur.	Köydeki yeni yaplaşmanın ovaya doğru yayılması verimli tarım alanlarının kaybına yol açmaktadır.

ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR

OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU						
DEMOGRAFİK YAPI						
Köy:	SELİMİYE					
Nüfus:	498					
						
Hane sayısı:	150					
EKONOMİK YAPI						
Geçim Kaynakları	Tarım	Kuru ve sulı tarım yapılmaktadır. Tahıl, sebze ve meyve yetiştirilmektedir (Karpuz ve kavun en yaygın yetiştirilen üründür).				
	Hayvancılık	Küçük ve büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır (Kendi ihtiyaçlarını karşılamak).				
	Turizm	Herhangi bir turizm faaliyeti yoktur.				
	Ormancılık:	Herhangi bir ormancılık faaliyeti yoktur.				
	Diğer:	Geçmişte ipekböcekçiliği yapılmıştır.				
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ						
Topoğrafya						
Yükseklik	100-200 m					
Arazi Tipi						
Ova	Plato	Vadi	Yayla	Sırt (dağ)	yamaç (dağ)	
Sakarya Nehri vadisinin ovalık alanında yer almaktadır.						
Hidroğrafya						
Akarsu	Sakarya Nehri ve Göynük Çayı		Göl / Gölet			
			Sulama	Hayvan B.		
Jeoloji						
Magmatik Kayaç	Metamorfik Kayaç	Alüvyon		Tortul Kayaç		
Bitki Örtüsü						
		Orman Formasyonu:			Ot Formasyonu	
		Tarım alanları			Çalı Formasyonu	
Sakarya Nehri kıyısındaki ovalık alanda geniş tarım arazileri bulunmaktadır.						

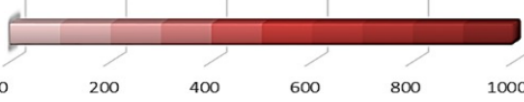
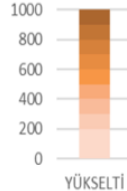
YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ					
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu			
	Lineer	Yıldız	Merkezi		
		Parçalı	Seyrek		
					
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet	
Ulaşım-Yol Niteliği	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi		
	asfalt (Osmaneli)		Asfalt	Taş Kaplama	Toprak
	stabilize				
Yerleşim ve Sokak Dokusu	Köy Sakarya Nehri kıyısındaki engebesiz alanda yer almaktadır. Köy yerleşimi İstanbul - Bilecik karayolu ile İstanbul - Ankara Demiryolu arasında kalmıştır. Köy geneli iki katlı evlerden oluşmaktadır. Köy nüfusunun yoğun olmamasına rağmen yeni yapılaşma fazladır. Az sayıda geleneksel konut vardır. Mevcut geleneksel konutların bir kısmı yıkılmak üzeredir. Geleneksel ve yeni konutlar birbirinden ayırık ve bahçeli olarak inşa edilmiştir. Evlerin bahçelerinde ambar, fırın, ahır gibi geleneksel üretime dayalı yapılar bulunmaktadır. Köy geleneksel dokusunu kaybetmiştir.				
Yapıların Kat adetleri	en fazla	3	Ortalama	2	

Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri	
Köyün geleneksel konut yapıları genellikle 2 katlı evlerden oluşmaktadır. Evlerin çoğunda birinci kat çıkma yaparak genişlemiştir. Ancak diğer köylerden farklı olarak Selimiye Köyünde çıkmasız evler de bulunmaktadır. Evlerin zemin katları ahır ve depolama alanı olarak inşa edilmiş olsa da zamanla zemin katlar mutfak gibi servis mekanlarına dönüştürülmüştür. Evlerin çatıları kırma çatılı ve saçaklıdır. Köyde "göçmen evi" olarak nitelenen iki katlı kerpiç yığma kagir olarak inşa edilmiş bir konut yapısı bulunmaktadır. Göçmen evinin 1950'li yıllarda yapıldığı bilinmektedir. Ev birbirine ters iki L plan şemasına sahip ikiz yapıdan oluşmaktadır. Göçmen evi yöredeki geleneksel yapılardan plan, cephe ve malzeme özellikleri açısından farklıdır. Göçmen evlerinde ahır ve tuvaletin evin dışında yapıldığı evin kullanıcısı olan Recep İleri tarafından belirtilmiştir. Evin katlar arasındaki sirkulasyonu balkonları birbirine bağlayan ve evin cephesinden çıkan bir merdiven ile sağlanmaktadır. Zemin ve birinci katta ikişer oda olmak üzere toplamda 4 oda bulunmaktadır. Türk evlerinde görülen sofalı plan şeması bu evde kullanılmamıştır. Ancak balkonlar yapıya ilk giriş mekanı ve yarı açık mekan olarak açık sofalı plan tipini anımsatmaktadır. Zemin katta odalara banyo daha sonradan eklenmiştir. L planlı evin üzeri kırma çatı ile örtülmüş olup, çatı balkonların üzerine uzatılarak üçgen alınlık oluşturmıştır.	
Cephe Özellikleri	Evler çamur sıvalı veya beyaz badanalıdır. Bazı evlerin birinci katlarında dar çıkmalar yapılmıştır. Çatı saçakları kaplanmamıştır. Bazı evlerin çıkması cumba şeklinde cephe ortasından yapılmıştır. Bu cumbanın üzeri üçgen alınlıklı bir çatı ile kapatılarak kırma çatıya bağlanmıştır. Helanın cephe dışına çıkma yaparak eklendiği gibi bahçe içerisinde ayrı bir kulube olarak düzenlenen örnekler de bulunmaktadır. Göçmen evi olarak nitelendirilen evin cephe düzeni diğer geleneksel türk evlerinden farklıdır. Evin tamamen kerpiç yığma olarak yapılmasından dolayı kalın duvarlar ve küçük ve seyrek pencereleri vardır. Cephelerinde herhangi bir çıkma yapılmamıştır. Balkonlar yapının bahçe cephesinde bulunmaktadır. Balkonun olduğu kısmın üzerini örten çatı üçgen alınlıklı olarak bitirilmiş ve çatı arası boş bırakılmıştır. Tüm çatı konstrüksiyonu dışarıdan görülebilmektedir.
Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Evlerin subasman ve zemin kat duvarları kagir olarak inşa edilmiştir. Kagir duvarların çoğunluğu çamur sıvalı olup taş ve kerpiç birlikte kullanılmıştır. Evlerin birinci kat duvarları kerpiç dolgu ahşap karkas (Hımış) yöntemi ile oluşturulmuştur. Evlerin çatıları kırma çatılı ve ahşap konstrüksiyonludur. Çatılar saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır. Kapı-pencere doğramaları ahşaptır. Evlerin cephelerine eklenen güsulhaneler yine hımış tekniğinde yapılmıştır. Köyde ambar ve fırın yapıları taş ve kerpiçten yapılmıştır. Köydeki diğer geleneksel evlerden farklı olarak göçmen evi tamamen kerpiç yığma olarak yapılmıştır. Çatısı ahşap konstrüksiyonludur. Evin bahçesinde kerpiç duvarlı fırın, ambar ve ahır yapıları bulunmaktadır.
Ortak Kullanım Alanları	kahve, çeşme, cami
Geleneksel Üretime Özgü Yapı ve Yapı Detayları	Ambar, samanlık, fırın, odunluk, ahır

Yeni Yapılaşma	Köyde yeni yapılar yoğun ve genellikle iki katlı olarak inşa edilmiştir. Evlerin çoğunun üzeri kırma çatılar ile örtülmüştür. Yeni yapılaşma köy silüetini bozmamaktadır. Betonarme olarak inşa edilmiş köy camisinin boyutları diğer yapılara göre oldukça büyüktür. Günümüzde eski caminin sadece kagir minaresi kalmıştır. Yeni caminin kütlesi ve minareleri eski minareyi gölgelemektedir.	
KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
Taşınmaz Kültür Mirası	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
	Geleneksel teknik ve malzemeler ile yapılmış sivil mimarlık örnekleri (Evler, Ahırlar, samanlık, ambarlar, fırınlar v.b.)	Herhangi bir yasal ve finansal koruma çalışması yapılmamıştır. Yeni yapılaşma yaygındır ancak köyde cami haricinde yüksek yapı bulunmamaktadır. Köyün eski camisinin minaresi günümüzde mevcuttur. Ancak eski caminin yerine yapılan yeni caminin boyutları büyüktür ve eski minare ve köy silüeti ile oransal olarak uyumsuzdur. Köyde az sayıda geleneksel yapı kalmıştır. Köyde bulunan göçmen evi mimari açıdan çok nitelikli sayılmasa da, farklı bir kültürü temsil ettiği için korunması gereklidir.
Somut Olmayan Kültür Mirası	Göçmen Kültürü (1951 Bulgar Göçü), Hıdırellez, , düğün gelenekleri (Konak alma, damat giydirme, damat ıslatma), ipek böcekçiliği	Genç nüfusun köyden göçmesi ile nesilden nesile kültür aktarımı sekteye uğramaktadır. Köy nüfusunun yaşlanmasıyla gelenekler eski coşkusu ile kutlanmamaktadır. Geçmiş yıllarda hıdırellez zamanında, 1 ay toplu yemekler verildiği ve eğlenildiği bilinmektedir.
Doğal Miras	Sakarya Nehri kıyısındaki ovaya yerleşmiş olan köyün çevresi tarım arazileri ile kaplıdır. Köy yerleşimi İstanbul - Bilecik karayolu ve İstanbul - Ankara Demiryolu ile sınırlandırılmıştır.	Sakarya Nehri kıyısında kum ocakları bulunmaktadır. Tarım alanları karayolu çevresinde gelişen yapılaşma tehlikesi altındadır.

ÇİZİM VE FOTOĞRAFLAR

OSMANELİ KÖYLERİ KÜLTÜREL PEYZAJ DEĞERLENDİRME FORMU						
DEMOGRAFİK YAPI						
Köy:	SOĞUCAKPINAR					
Nüfus:	429*					
						
Hane sayısı:	145					
* Soğucakpınar Köyü, Kaşıkçı ve Soğucakpınar mahallelerinden oluşmaktadır. İki yerleşimde geleneksel dokusunu korumaktadır. Benzer mimari karakterdeki iki mahalleden büyük olan Soğucakpınar Mahallesi bu envanterde incelenmiştir.						
EKONOMİK YAPI						
Geçim Kaynakları	Tarım		Kuru ve sulı tarım yapılmaktadır. Tahıl, sebze ve meyve yetiştirilmektedir.			
	Hayvancılık		Küçük ve büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır.			
	Turizm		Herhangi bir turizm faaliyeti yoktur.			
	Ormancılık:		Herhangi bir ormancılık faaliyeti yoktur.			
	Diğer:		Geçmişte ipek böcekçiliği ve bibercilik yapılmıştır.			
DOĞAL ÇEVRE ÖZELLİKLERİ						
Topoğrafya						
Yükseklik		100-200 m				
Arazi Tipi						
Ova	Plato	Vadi	Yayla	Sırt (dağ)	yamaç (dağ)	
Göynük Suyu vadi tabanında yer almaktadır.						
Hidroğrafya						
Akarsu	Göynük Suyu			Göl / Gölet		
				Sulama	Hayvan B.	
Jeoloji						
Magmatik Kayaç		Metamorfik Kayaç		Alüvyon		Tortul Kayaç
Bitki Örtüsü						
			Orman Formasyonu:		Ot Formasyonu	
			Tarım alanları		Çalı Formasyonu	
			Göynük Suyu vadi tabanında geniş tarım alanları bulunmaktadır. Göynük Platosunun yamaçlarına doğru yoğun orman formasyonu yer almaktadır.			

YAPILI ÇEVRE ÖZELLİKLERİ					
Yerleşim Özellikleri	Dağınık	Toplu			
	Lineer	Yıldız	Merkezi		
		Parçalı	Seyrek		
					
Altyapı	su	elektrik	kanalizasyon	telefon-internet	
Ulaşım-Yol Niteliği	Yerleşim Dışı		Yerleşim İçi		
	asfalt (Osmaneli)		Asfalt	Taş Kaplama	Toprak
	stabilize				
Yerleşim ve Sokak Dokusu	Göynük Suyu Vadi tabanına yerleşen Soğucakpınar Köyü Kaşıkçı ve Soğucakpınar olmak üzere iki mahalleden oluşmaktadır. Soğucakpınar Mahallesi vadi tabanındaki düz araziye kurulmuştur. Mahalle eğime paralel uzanan yolun çevresine inşa edilmiş evlerden ve çıkmaz sokaklardan oluşmaktadır. Köy bitişik ve ayırık nizamda yapılmış iki ve üç katlı evlerden oluşmaktadır. Ana cadde üzerindeki yer alan iki tarihi çınar ve buraya bağlanan sokaklarla birlikte bu alan meydan niteliği kazanmıştır. Günümüzde özgün yol kaplaması ve bahçe duvarına ilişkin bir kalıntı kalmamıştır.				
Yapıların Kat adetleri	en fazla	3	Ortalama	2	

Geleneksel Yapıların Mimari Özellikleri	
Cephe Özellikleri	Evler çamur sıvalı veya beyaz badanalıdır. Çıkmalı olan evlerde çıkmalılar payandalarla desteklenmiştir. Bazı payandaların üzerinde keser izleri görülebilmektedir. Evlerin büyük bir kısmı balkonludur ve köy halkı balkonu "çıkartma" olarak isimlendirmektedir. Bunun yanında balkonsuz evler de bulunmaktadır. Hela, güsulhane gibi ıslak mekanlar cephe dışına çıkma yaparak eklenmiş ve dikme ve payandalarla desteklenmiştir. Evlerin cephelerinde, kat aralarında ve pencere hizasında ahşap silmeler vardır ve birinci kat köşelerinde dikmeler sıvanmamıştır. Bazı evlerin sokak cephelerine açılan yaklaşık 2.5 metre genişliğindeki açıklıklar ile bahçelerine geçiş sağlanmaktadır. Çatılar kırma çatılı olup, saçakları kaplanmamıştır.
Yapım Sistemi ve Yapı Malzemeleri	Evlerin subasman ve zemin kat duvarları kagir olarak inşa edilmiştir. Kagir duvarlarda taş ve kerpiç malzeme birlikte kullanılmıştır. Yapıların duvarları subasman seviyesine kadar taş malzeme ile inşa edilmiştir. Bu kısımlar ahşap hatıllı moloz taş örgülü olarak yapılmıştır. Üst kat duvarları ise kerpiç dolgu ahşap karkas (Hıms) ile oluşturulmuştur. Çatılar kırma formda, ahşap konstrüksiyonlu, saçaklı ve alaturka kiremit kaplıdır. Kapı-pencere doğramaları ahşaptır. Evlerin yan veya arka cephelerindeki hela çıkmaları hıms tekniğinde yapılmış ve payandalar ile desteklenmiştir. Ahır, ambar, fırın gibi yapıların duvarlarında taş ve kerpiç birlikte kullanılmıştır. Bu yapıların üzeri ahşap taşıyıcı çatılar ile kapatılmıştır. Köyde bulunan biberlikler Kızılöz köyündekiler ile farklılık göstermektedir. Bu köyde biberliklerin planı kareye yakın bir formdadır ve yapı eğimli bir araziye yerleşmektedir. Eğimden faydalanılarak karşılıklı cephelerden ve farklı kotlardan biberliğin fırın ve kurutma kısmına ulaşılmaktadır. Biberliğin zemin katı kepiç yığma, üst katı kerpiç dolgu ahşap karkas ile yapılmıştır.
Ortak Kullanım Alanları	kahve, çeşme, cami
Geleneksel Üretime Özgü Yapı ve Yapı Detayları	Ambar, samanlık, fırın, odunluk, ahır, biberlik
Yeni Yapılaşma	Yeni yapılaşma mevcuttur. Dört, üç ve iki katlı betonarme binalar bulunmaktadır. Yeni yapılar köy çeperlerine doğru çoğalmaktadır.

KÜLTÜREL PEYZAJ ÖĞELERİ		
	Miras Tanımı	Koruma Sorunları
Taşınmaz Kültür Mirası	Geleneksel teknik ve malzemeler ile yapılmış sivil mimarlık örnekleri (Evler, Ahırlar, ambarlar, fırınlar v.b.)	Herhangi bir yasal ve finansal koruma çalışması yapılmamıştır. Köy nüfusunun azalması ve yeni yapılarda yaşama isteği nedeniyle geleneksel evler terkedilmektedir. Köydeki yeni yapılaşmanın artması geleneksel dokunun tatmamen kaybolmasına neden olabilir.
Somut Olmayan Kültür Mirası	İpek böcekçiliği, Bibercilik, Hıdırellez, düğünler	Geçmişte köyde ipek böcekçiliği üretimin yapıldığı bilinmektedir. Günümüzde bu üretim devam etmemektedir. Böcekçilikten günümüze evlerdeki mekan düzenlemeleri kalmıştır. Bibercilik günümüzde yapılsa da, eski biberlik yapıları mevcuttur. Genç nüfusun köyden göçmesi ile nesilden nesile kültür aktarımı sekteye uğramıştır.
Doğal Miras	Göynük Suyu vadisinde yer alan Soğucakpınar Mahallesinde iki tane yaşlı ağaç (çınar) bulunmaktadır.	Plansızca yapılan yeni yapılaşma köyün kırsal peyzaj karakterini olumsuz etkilemektedir.

The collage consists of seven photographs and two architectural drawings. The photographs show various views of traditional stone and plaster buildings in a village, some with multiple stories and small windows. The drawings include a perspective sketch of a house with a gabled roof and a cross-section diagram of a building with labels in Turkish.

Photographs:

- Top left: A street view showing a row of traditional stone buildings with small windows and a large tree in the foreground.
- Top right: A street view showing a row of traditional stone buildings with small windows and a large tree in the foreground.
- Middle left: A two-story stone building with a large wooden door and a small window.
- Middle right: A two-story stone building with a large wooden door and a small window.
- Bottom left: A two-story stone building with a large wooden door and a small window.
- Bottom right: A street view showing a row of traditional stone buildings with small windows and a large tree in the foreground.

Architectural Drawings:

- Bottom left: A perspective sketch of a house with a gabled roof and a small window. The drawing is labeled "Biberlil Sığircıların 166-2".
- Bottom right: A cross-section diagram of a building with labels in Turkish: "Köndren (Taş)", "Araç Kiriş", "Havuz Duvarı", "Bazı Duvarı", "Sığircıların 166-2", and "Sığircıların 166-2".

B

BELGELENEN YÖRESEL MİMARLIK ÖGELERİ

Konutlar ve Anıtsal Nitelikli Yapılar:

- Kızılöz Köyü 144 ada / 6 parsel (Hilmi Güneş Evi)
- Kızılöz Köyü, 144 ada / 7 parsel
- Soğucakpınar Köyü, Soğucakpınar Mahallesi, 187 ada / 1 parsel (Uğur Erdoğdu Evi)
- Akçapınar Köyü, Akçapınar Mahallesi, Köy Mecidi

Geleneksel Üretime Yönelik Yapılar:

- Kızılöz Köyü, Biber Kurutma Evleri
- Geleneksel Köy Fırını

Depolama Amaçlı Yapıları

- Dereyörük Köyü, Hımış Samanlık
- Balçıkhisar Köyü, Kerpiç Samanlık
- Adliye Köyü, Çantı Serender (Ambar)
- Adliye Köyü, Çantı Nalya (Ambar)

Konutlar ve Anıtsal Nitelikli Yapılar:

Kızılöz Köyü 144 ada / 6 parsel Fotoğraf Albümü

Yapı cepheleri: Giriş cephesi (solda), giriş ve batı cephesi (ortada), doğu cephesi (sağda)

Yapı içinden fotoğraflar soldan sağa sırasıyla: Zemin katta avlu ve yerodası ve birinci katta sofa (hayat) ve başoda

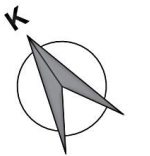
**BİLECİK - OSMANELİ
KIZILÖZ KÖYÜ**

**Kızılöz Geleneksel Köy Evi
144 ada / 6 parsel**

Tanım: 2 katlı kerpiç dolgu ahşap karkas
(hıms) konut yapısı.

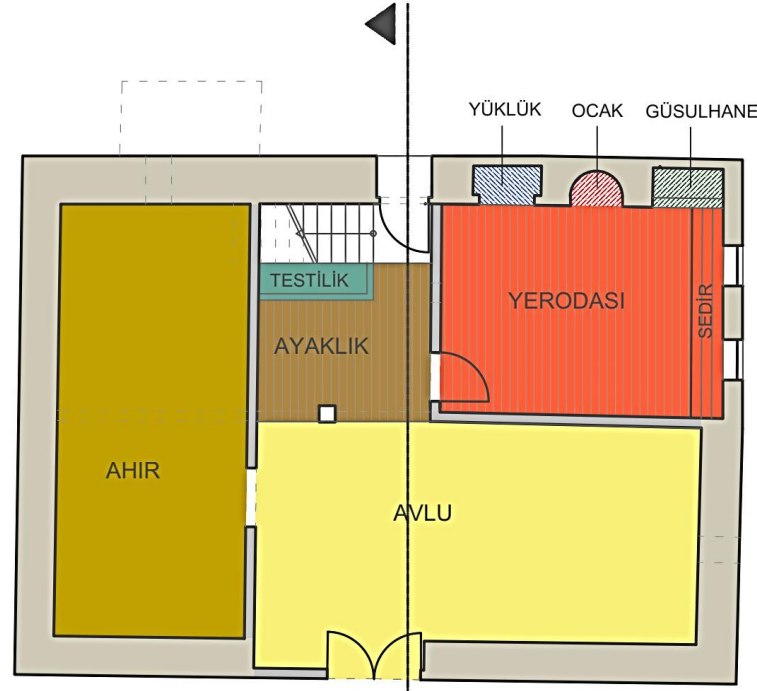
LEJANT

- AHIR
- AVLU
- YERODASI
- AYAKLIK
- HAYAT - SAYVAN
- ODA
- BAŞODA - KOCAODA
- HELA
- TESTİLİK
- OCAK
- YÜKLÜK - KİLERLİK
- GUSULHANE
- KAGIR DUVAR
- AHŞAP KARKAS

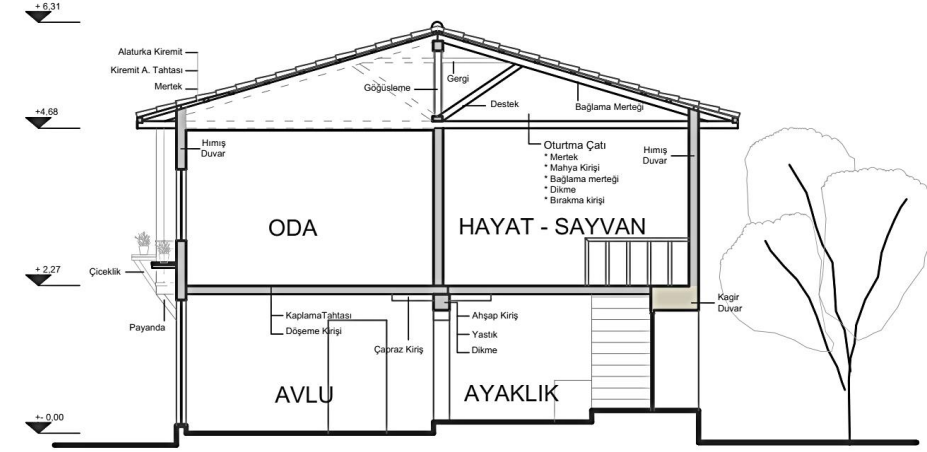

ÖLÇEK

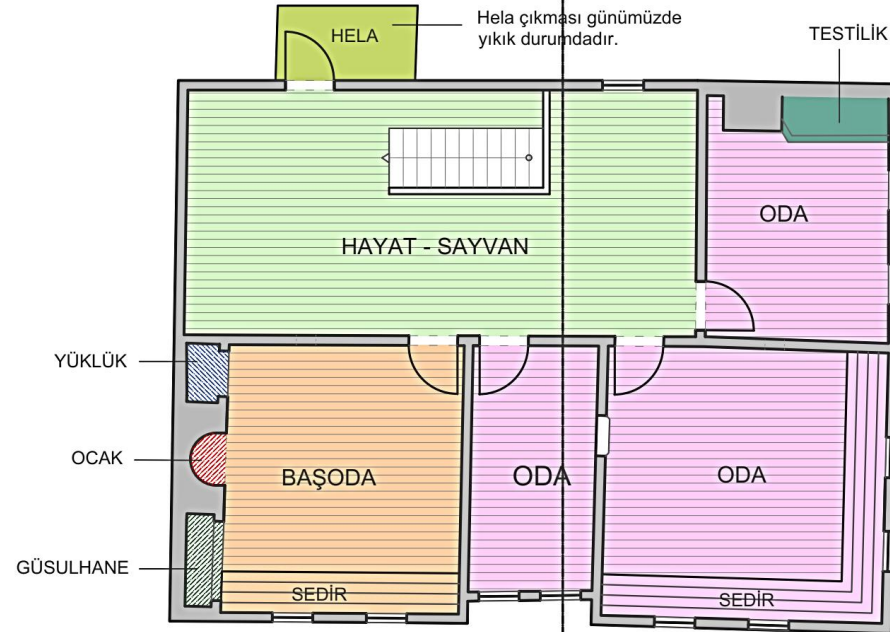
0 1,25 2,5 5 m

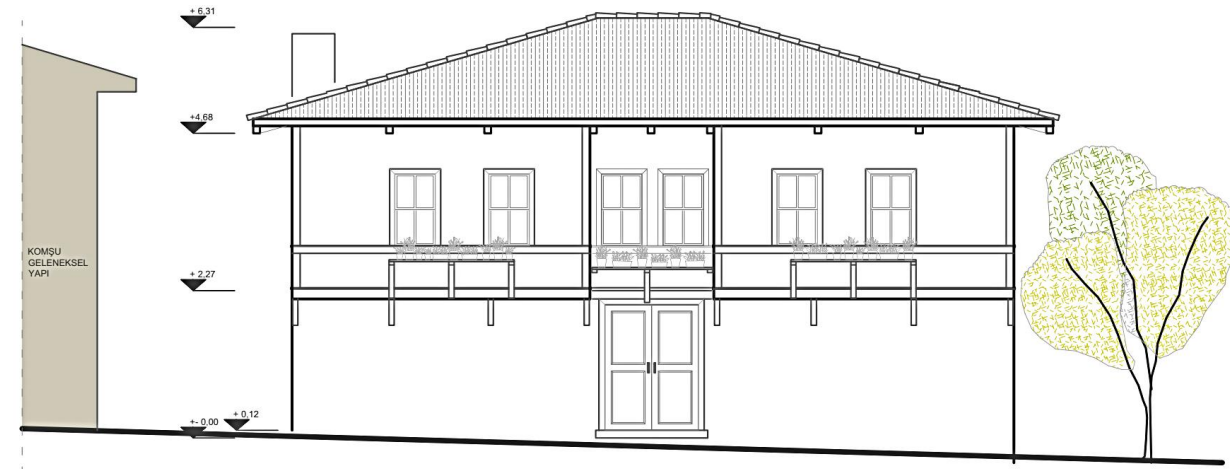
ZEMİN KAT PLANI

KESİT

BİRİNCİ KAT PLANI

GİRİŞ CEPHESİ

Konutlar ve Anıtsal Nitelikli Yapılar:

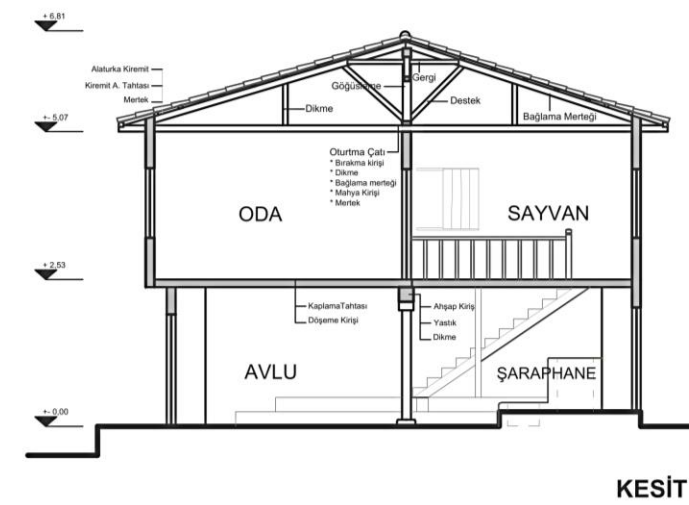
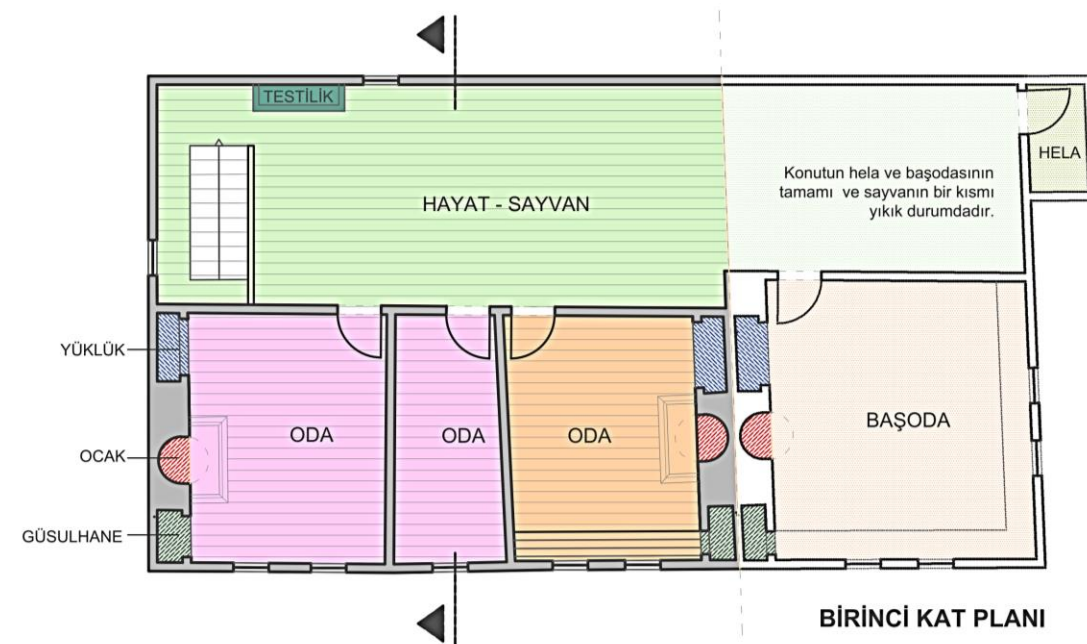
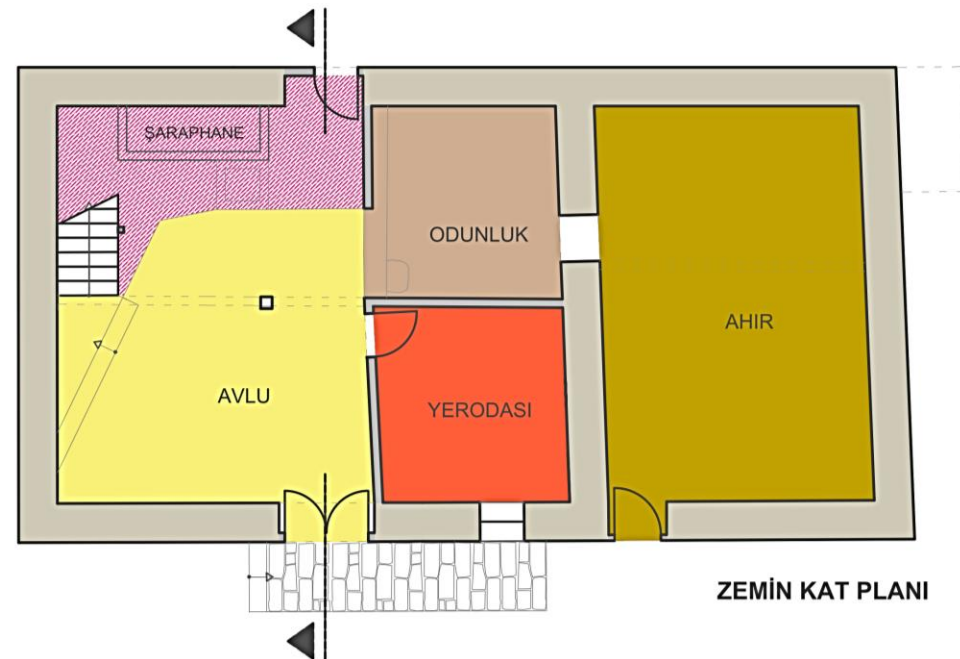
Kızılöz Köyü 144 ada / 6 parsel Fotoğraf Albümü

Yapı cepheleri: Giriş cephesi (solda), güneybatı cephesi (ortada), fırın (sağda)

Yapı içinden fotoğraflar soldan sağa sırasıyla: Zemin katta avlusunda şaraphane ve merdiven ile birinci katta sofa (hayat) ve başoda

**BİLECİK - OSMANELİ
KIZILÖZ KÖYÜ**

Kızılöz Geleneksel Köy Evi
144 ada / 6 parsel

Tanım: 2 katlı kerpiç dolgulu ahşap karkas (hımış) konut yapısı.

LEJANT

	AHIR
	AVLU
	YERODASI
	ŞARAPHANE
	HAYAT - SAYVAN
	ODA
	BAŞODA - KOCAODA
	HELA
	TESTİLİK
	OCAK
	YÜKLÜK - KİLERLİK
	GUSULHANE
	KAGİR DUVAR
	AHŞAP KARKAS

Konutlar ve Anıtsal Nitelikli Yapılar:

Soğucakpınar Köyü, Soğucakpınar Mahallesi, 187 Ada / 1 Parsel (Uğur Erdoğan Evi) Fotoğraf Albümü

Yapı cepheleri: Giriş cephesi (solda), güneybatı cephesi (ortada), fırın (sağda)

Zemin katta bulunan avlu fotoğrafı (solda), arakatta bulunan ardiyelik mekanı ve merdiven kovanının fotoğrafı (sağda)

Birinci ve ikinci kat sofaları (solda ve ortada), başoda ocak, yüklük ve gusulhanesi (sağda)

**BİLECİK - OSMANLİ
SOĞUCAKPINAR KÖYÜ**

**Uğur Erdoğan Evi
187 ada / 1 parsel**

Tanım: 3 katlı kerpiç dolgulu ahşap karkas
(hıms) konut yapısı.

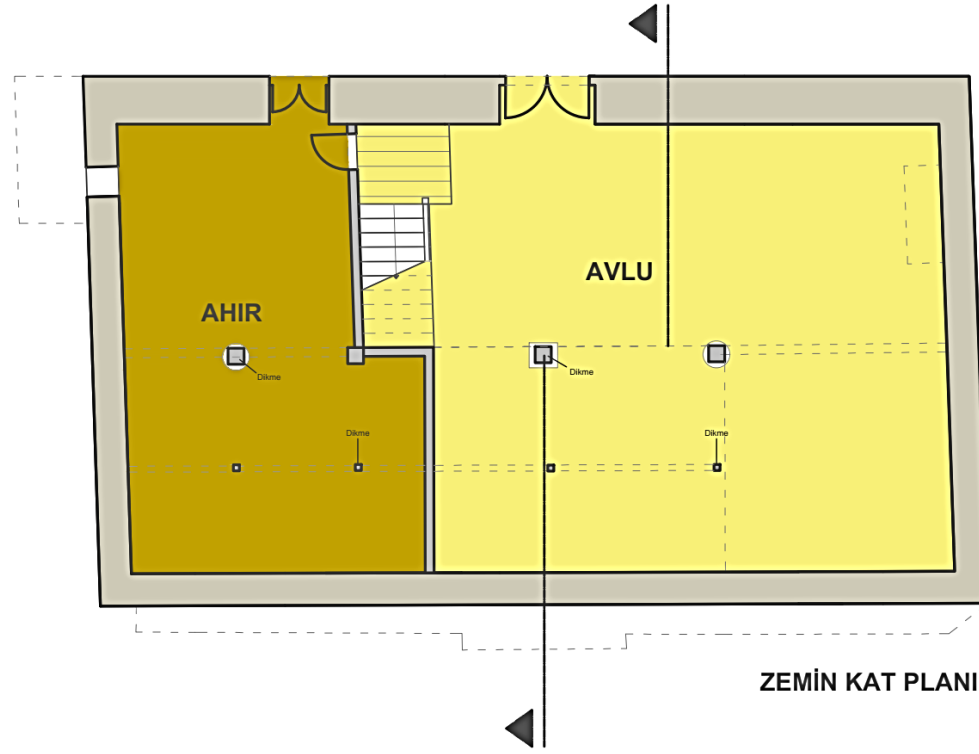
LEJANT

- AHIR
- AVLU
- ARDİYELİK
- ODUNLUK
- HAYAT - SAYVAN
- ODA
- BAŞODA - KOCAODA
- HELA
- ÇIKARTMA
- OCAK
- YÜKLÜK
- GÜSULHANE
- KAĞIR DUVAR
- AHŞAP KARKAS

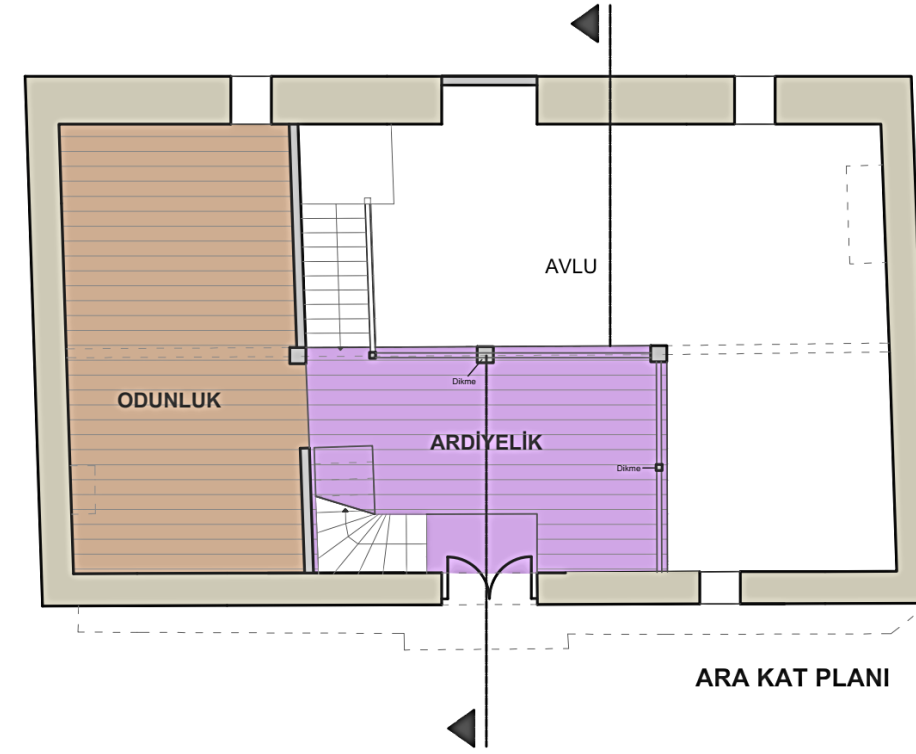

ÖLÇEK

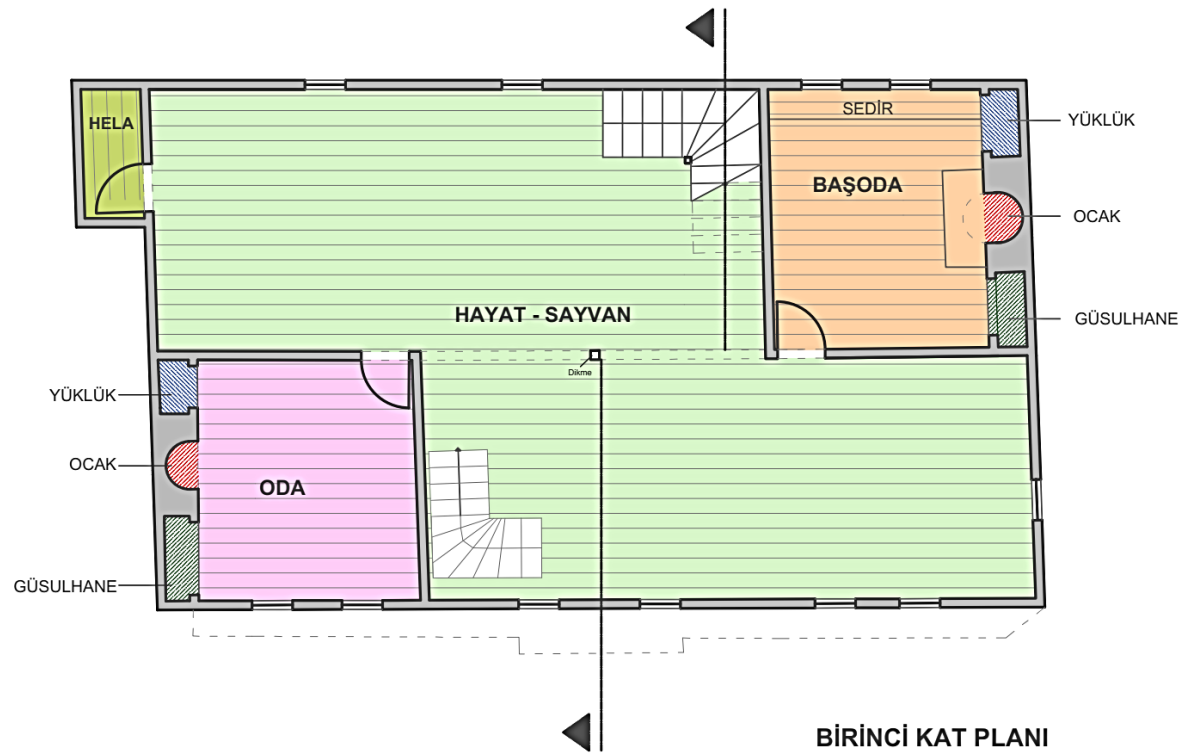
0 1,25 2,5 5 m

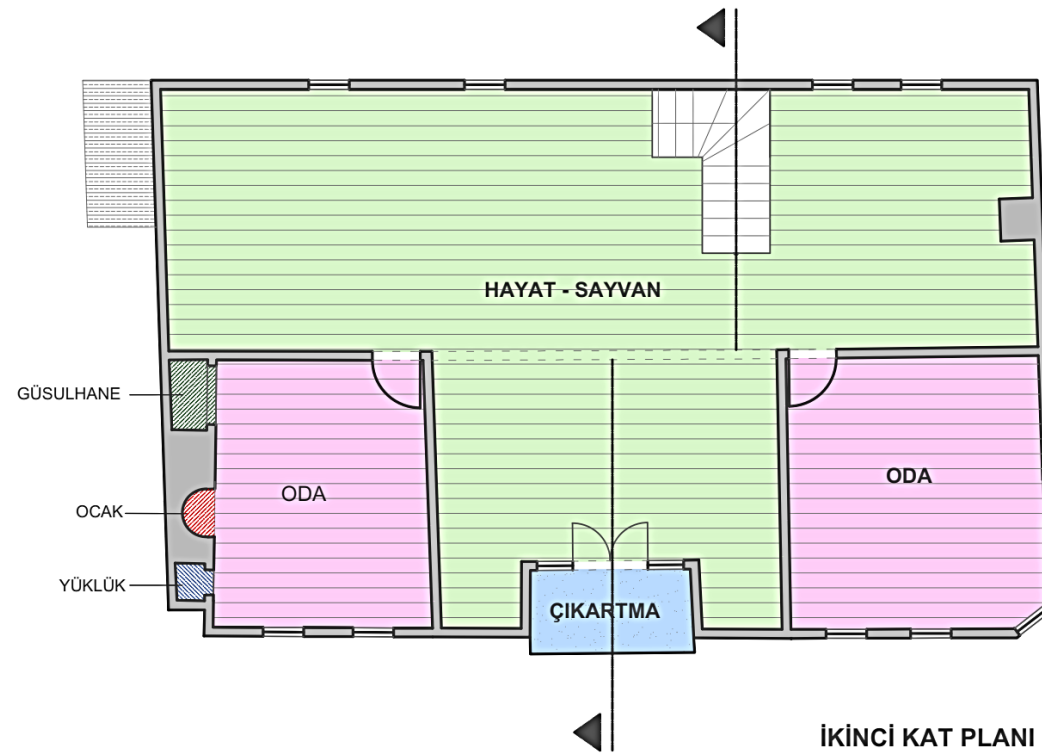
ZEMİN KAT PLANI

ARA KAT PLANI

BİRİNCİ KAT PLANI

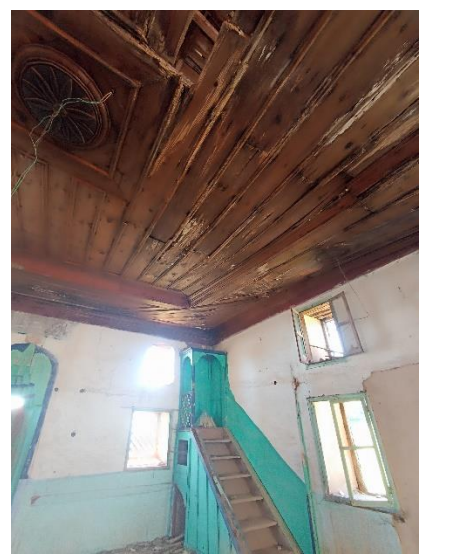
İKİNCİ KAT PLANI

Konutlar ve Anıtsal Nitelikli Yapılar:

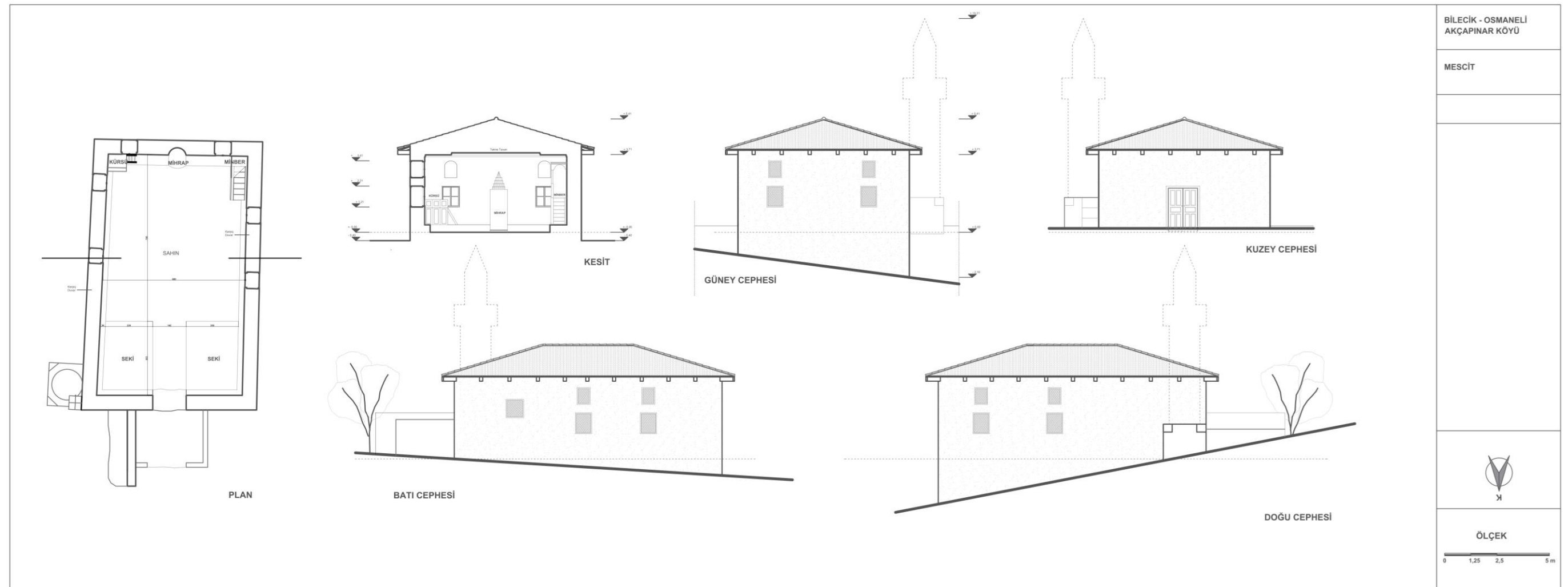
Akçapınar Köyü, Akçapınar Mahallesi, Köy Mecidi Fotoğraf Albümü

Yapı cepheleri: Yapının güneybatı köşesi (solda), güney (kıble) cephesi (ortada), batı cephesi (sağda)

Soldan sağa sırasıyla; minare kaidesi, sahn kısmından mihraba bakış, sahn kısmındaki seki ve çöken tavan, minber ve tekne tavan.

Geleneksel Üretime Yönelik Yapılar:

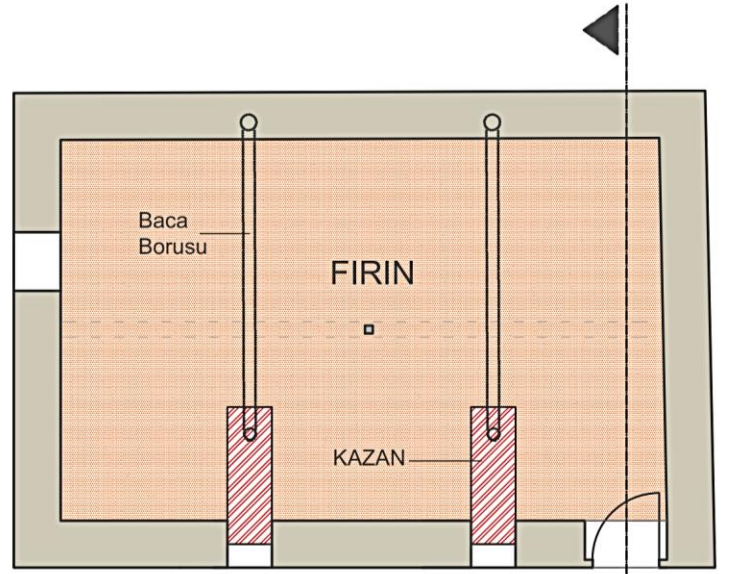
Kızılöz Köyü, Biber Kurutma Evleri

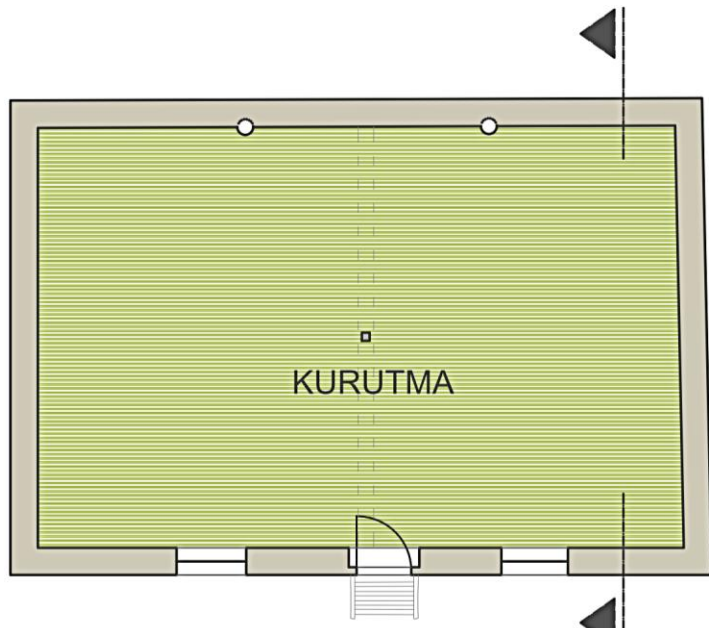
Kızılöz Köyündeki biberlik yapıları (solda), giriş (soba) cephesi (ortada), biberliklerin baca çıkışlarının olduğu cepheler (sağda)

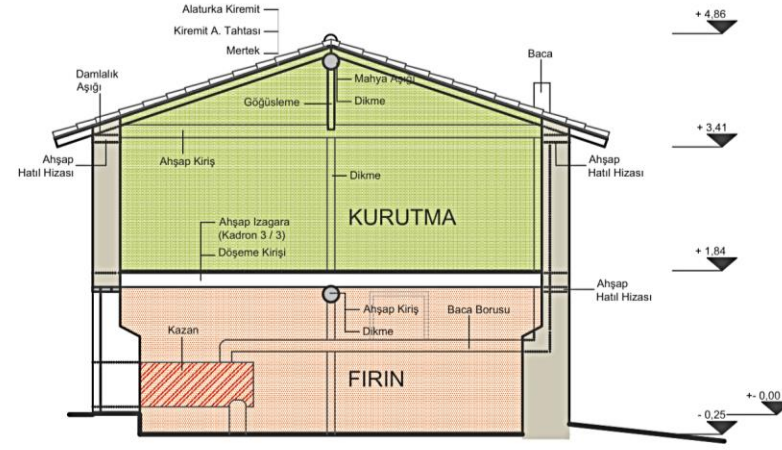
Soldan sağa sırasıyla; Biber kurutma katı (samanlık olarak kullanılmakta), Fırın katı, fırın katındaki fırın kazanları, fırın katındaki baca çıkış delikleri.

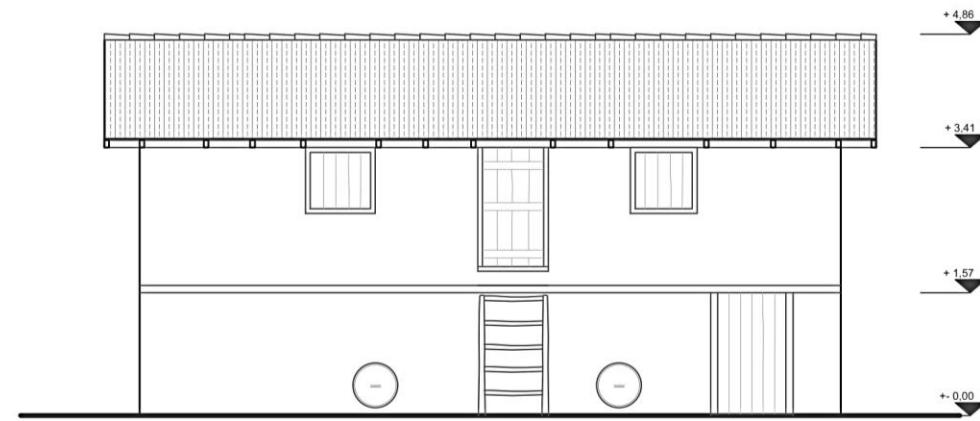
ZEMİN KAT PLANI

BİRİNCİ KAT PLANI

KESİT

GİRİŞ CEPHESİ

BİLECİK - OSMANLİ KIZILÖZ KÖYÜ

Kızılöz Geleneksel Köy Evi 144 ada / 6 parsel

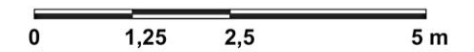
Tanım: 2 katlı kerpiç dolgulu ahşap karkas
(hımiş) konut yapısı.

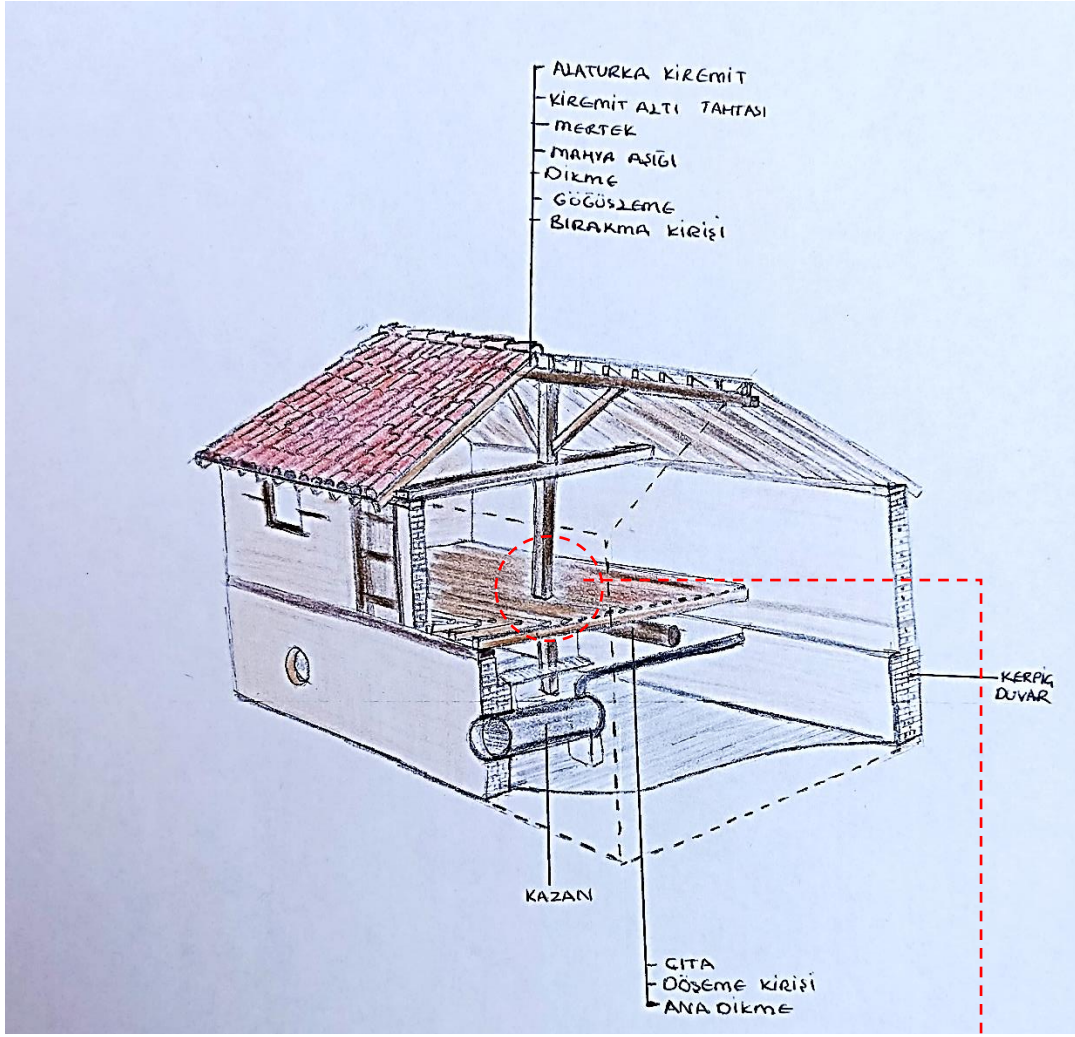
LEJANT

- FIRIN
- KURUTMA
- KAZAN
- KAGİR DUVAR
- AHŞAP KARKAS

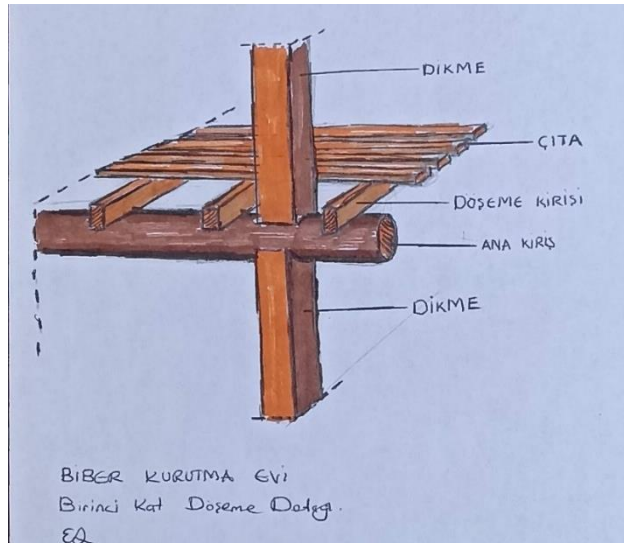
ÖLÇEK

Kızılöz Köyündeki biberlik yapılarının strüktür eskizi.

Kızılöz Köyündeki biberlik yapısının döşeme detayı eskizi.

Geleneksel Üretime Yönelik Yapılar:

- Geleneksel Köy Fırını

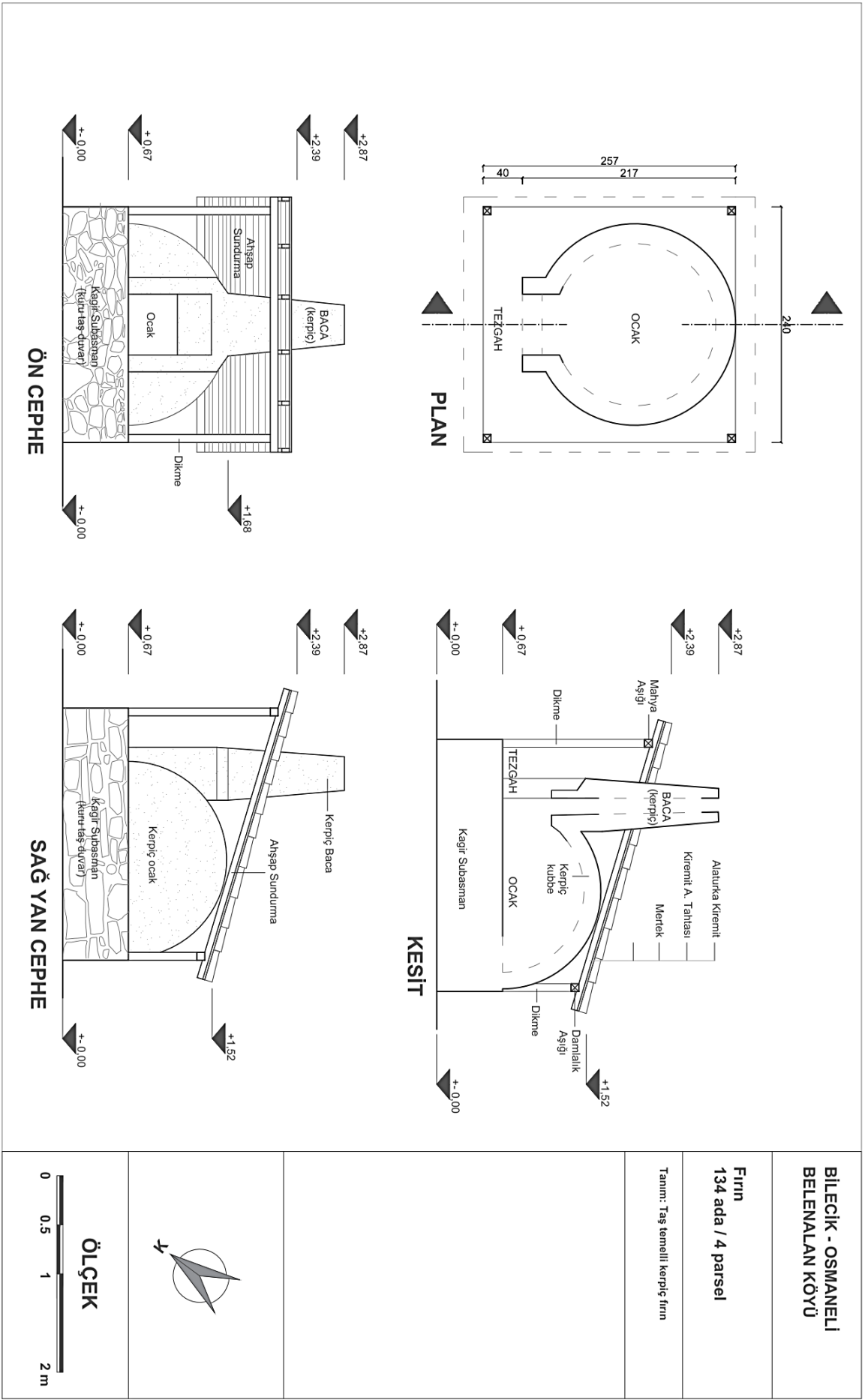
Belenalan Köyünde üzeri sundurma ile örtülmüş geleneksel fırın örnekleri.

Dereyörük Köyündeki geleneksel fırın örnekleri.

Kazancı Köyünde fırın ve konut ilişkisi (solda), fırının ocak içi (sağda)

Depolama Amaçlı Yapılar:

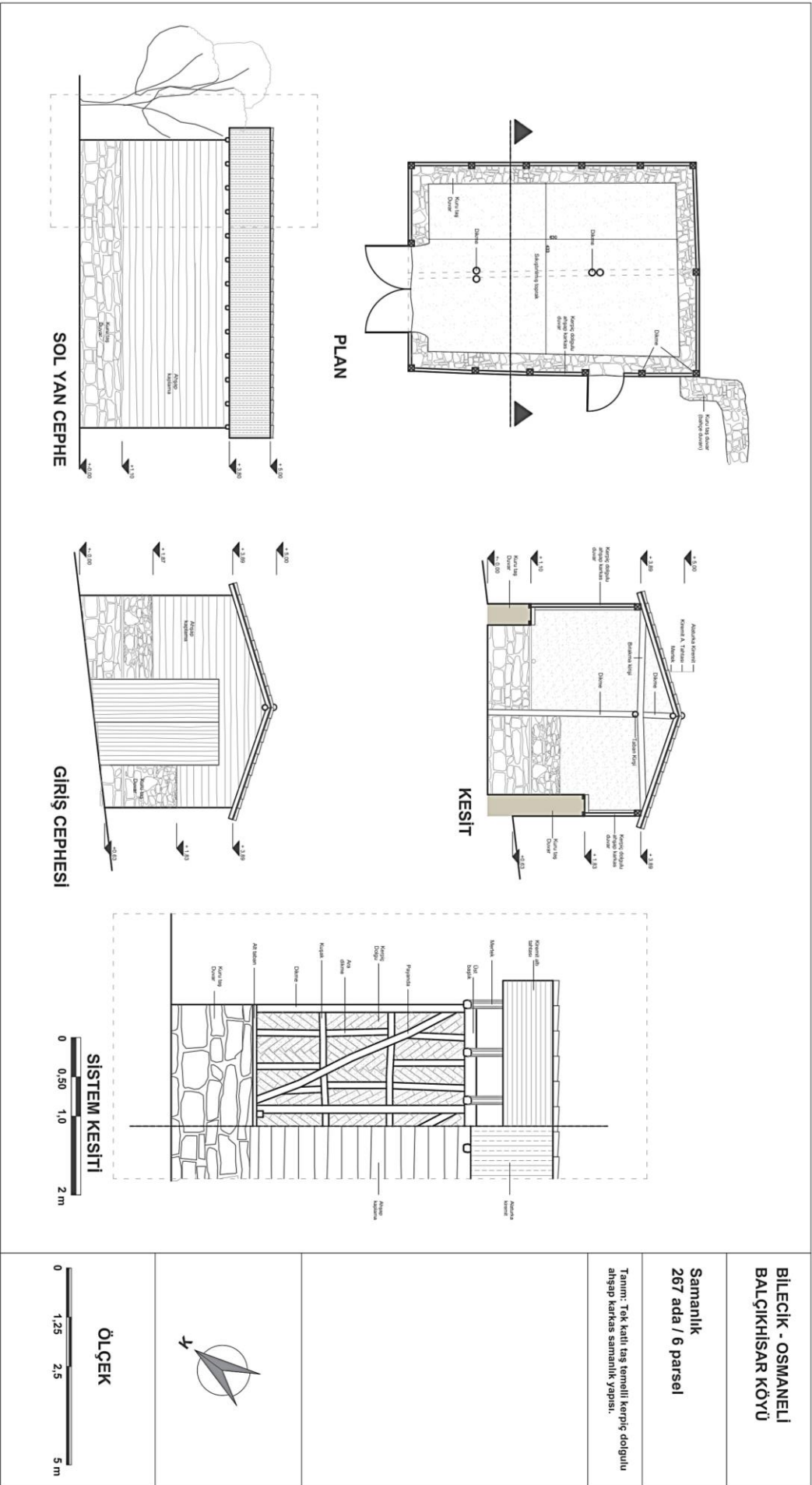
- **Dereyörük Köyü, Hımış Samanlık**

Balçıkhisar Köyünde samanlık yapısının cepheleri

Balçıkhisar Köyünde samanlık yapısının iç mekânı (solda) ve Ahşap karkas – subasman birleşimi.

Depolama Amaçlı Yapılar:

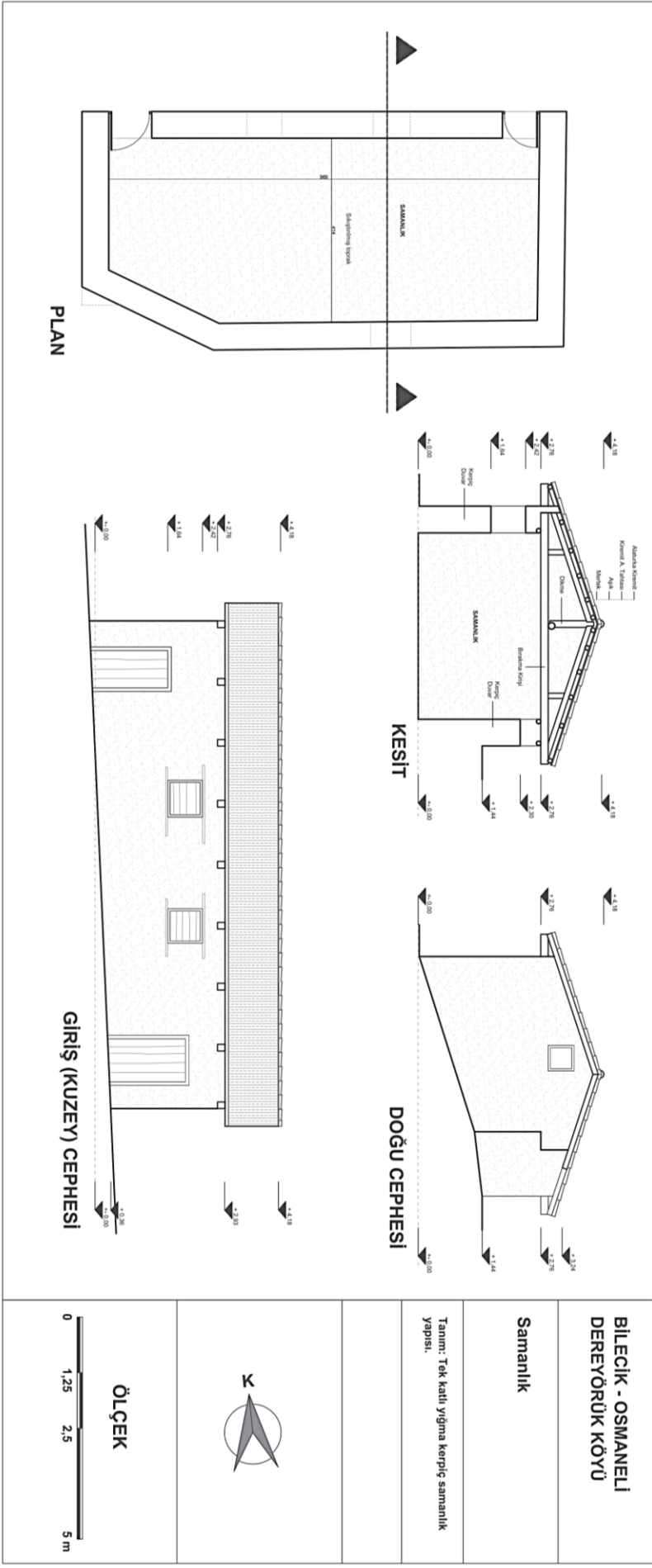
- Balçıkhisar Köyü, Kerpiç Samanlık

Dereyörük Köyünde samanlık yapısının giriş ve yan cephesi (solda), saçak detayı (sağda).

Samanlığın güney cephesi (solda), samanlık yapısının iç mekanı (sağda).

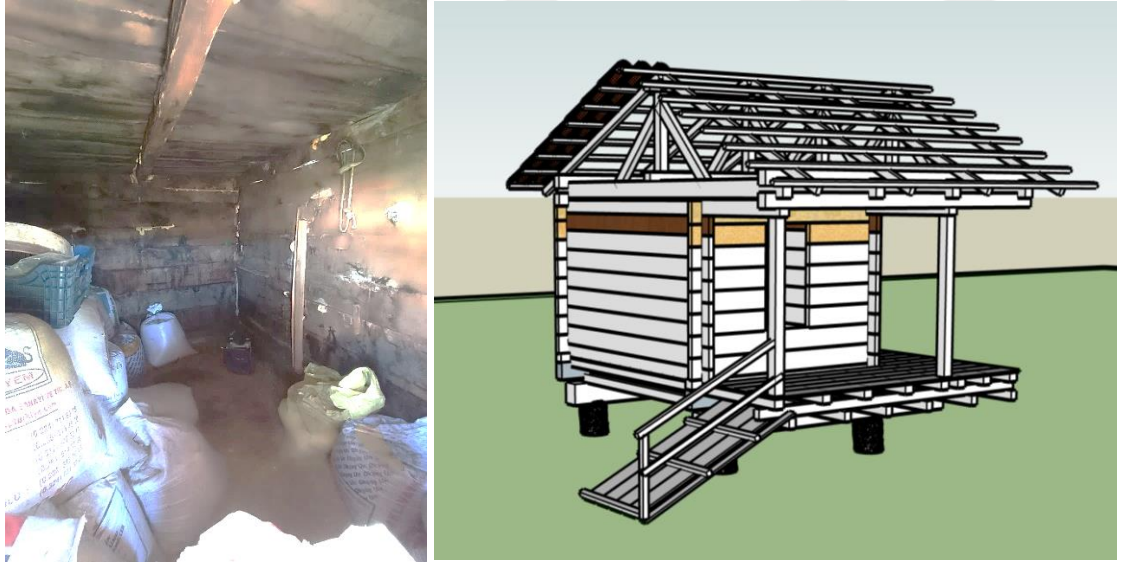

Depolama Amaçlı Yapılar:

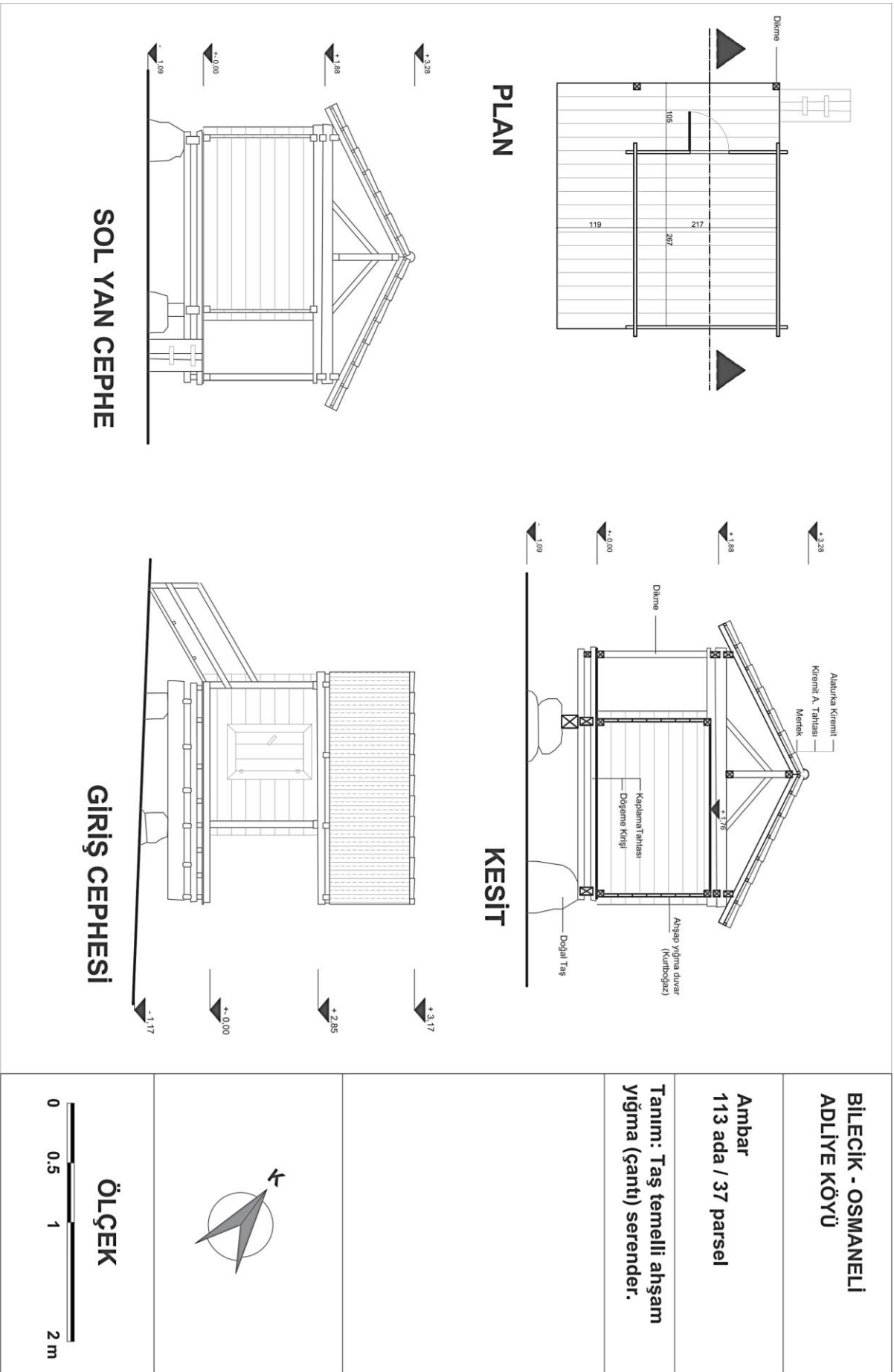
- Adliye Köyü, Çantı Serender (Ambar)

Adliye Köyünde serende yapısının giriş ve yan cephesi (solda), çantı yapım tekniği (sağda).

Serender yapısının iç mekanı (solda), 3 boyutlu serende modeli (sağda).

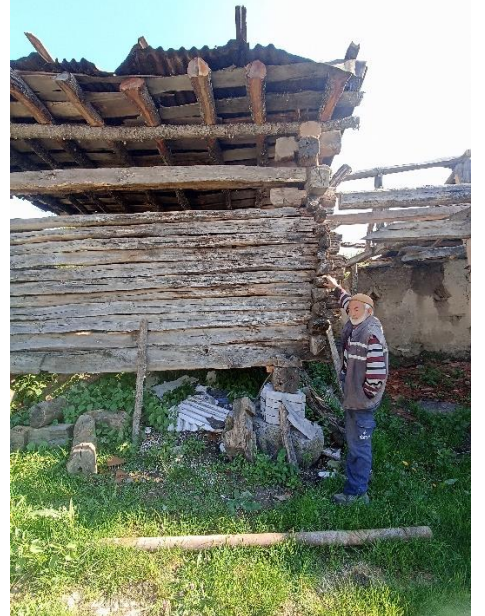

Depolama Amaçlı Yapılar:

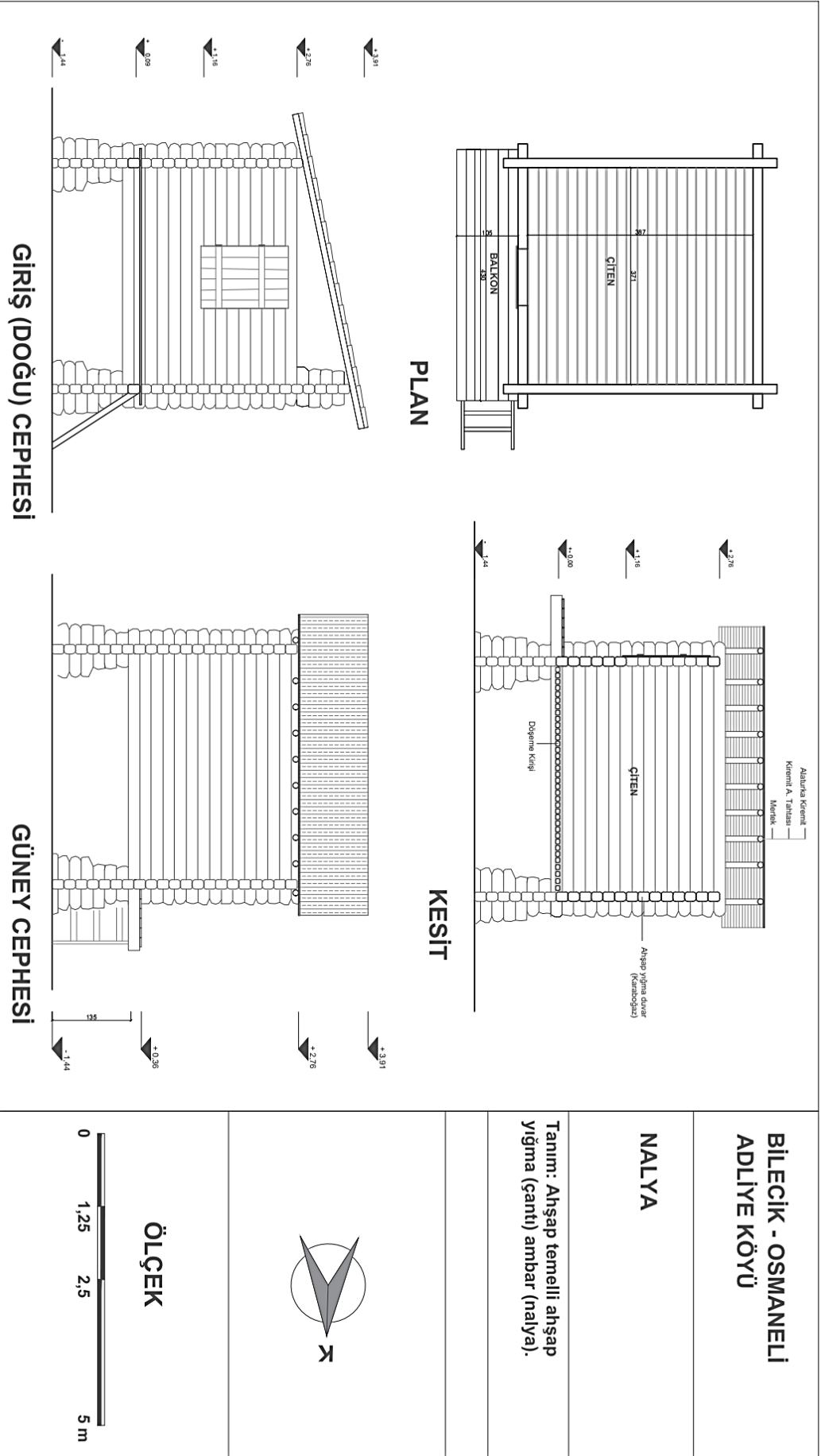
- Adliye Köyü, Çantı Nalya (Ambar)

Adliye Köyünde nalya yapısının giriş cephesi

Nalya yapısının iç mekanı (solda), köşe detayı (sağda)

C

OSMANELİ KÖYLERİ DEĞERLENDİRME TABLOLARI

Kırsal Mimarlık Mirası Değerine Göre Köylerin Sınıflandırma Tablosu:

Değer Aralığı	Grup	Tanım	Yerleşimler
$N_{AYM} > 200$	A	Tarihi Dokuya Sahip Köyler	Belenalan, Kızılöz, Kazancı, Akçapınar, Günüören, Sarıyazı, Dereyörük
$200 > N_{AYM} > 50$	B	Tarihi Dokusu Risk Altında Olan Köyler	Ağlan, Borcak, Hisarcık, Adliye, Balçıkhisar, Selçik, Çiftlik, Oğulpaşa, Soğucakpınar, Büyükyenice, Düzmeşe, Bereket, Orhaniye
$50 > N_{AYM} > 0$	C	Tarihi Dokusunu Kaybetmiş Köyler	Selimiye, Avdan, Boyukaya, Medetli, Ericek
$0 > N_{AYM}$	D	Yeni Yapılaşma Yoğun Köyler	Çerkeşli, Ciciler

Kırsal Mimarlık Mirası Değer Formülü:

Kırsal mimarlık mirası değeri = Toplam (kırsal mimarlık öğeleri) x Toplam (geleneksel doku) – Toplam (yeni yapılaşma)

$$KM = \sum Kn . \sum Dn - \sum YYn$$

KIRSAL MİMARLIK MİRASI

	Arkeolojik Miras			Kırsal Mimarlık Öğeleri																									Geleneksel Dokunun Durumu		Yeni Yapılaşma			KIRSAL MİMARLIK MİRASI DEĞERİ	Koruma Durumu	
	Höyük \Tümüls (10)	Mimarî Kalıntı- Arkeolojik alan (10)	Devşirme Taş- Buluntu (10)	Yapım teknikleri	Malzeme kullanımı	Cephe özellikleri	Plan Özellikleri	Kat Sayısı	Anıtsal nitelik (yapı- alan)	Geleneksel üretime yönelik yapılar										Sokak Dokusu																
										Yığma (2)	hıms (2)	çanti (2)	ahşap (1/2)	kerpiç (1/2)	taş (1/2)	sıvalı (2)	Ahşap Kaplamalı (2)	Çiçeklik (4)	Dal Askı (4)		Sofalı (2)	2 katlı (2)	3 katlı (3)	Cami / Mescit (3)	Çeşme ve meydan (3)	Konak (3)	Fırın (2)	Ahır (dam) (2)			Ambar (2)	Odunluk (2)	Biberlik (4)			Serender (4)
YERLEŞİMLER	A1	A2	A3	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15	K16	K17	K18	K19	K20	K21	K22	K23	K24	K25	D1	D2	YY1	YY2	YY3	Sonuç		
Belenalan			*	2	2	0	1	2	1	2	0	4	4	2	2	3	3	3	3	2	2	2	2	0	0	4		2	4	3	5	0	5	326	A	
Kızılöz		*		2	2		1	2	1	2		4		2	2			3		2	2	2	2	4		4		2	4	3	0	0	0	273	A	
Dereyörük		*		2	2	0	1	2	1	2	0	4	0	2	2	0	0	3	0	2	2	2	2	0	0	4	3	2	4	3	5	0	5	256	A	
Akçapınar			*	2	2	0	1	2	1	2	0	0	0	2	2	0	3	0	0	2	2	2	2	0	4	0	3	2	4	3	0	0	0	238	A	
Kazancı	*	*	*	2	2		1	2	2	2				2	2	3		3		2	2	2	2	4		4		2	4	2	0		0	234	A	
Günüören			*	2	2		1	2	1	2		4		2	2	3		3	3		2	2	2			4		2	3	3	5	0	5	224	A	
Sarıyazı				2	2	2	2	1	2	2	2			2	2	3	3	3		2	2	2	2		4	4		2	3	2	5		5	220	A	
Ağlan		*	*	2	2	0	2	2	2	2	2	0	0	2	2	3	0	0	3	2	2	2	2	0	4	4	3		3	2	5	10	5	195	B	
Soğucakpınar	*	*	*	2	2		1	2	1	2				2	2	3		3	3	2	2	2	2	4		4		2	3	2	5		10	190	B	
Borcak		*	*	2	2	0	1	2	1	2	0	4	0	2	2	0	0	3	0	2	2	2	2	0	0	0	0	2	2	3	5	0	5	145	B	
Hisarcık				2	2		2	2	2	2	2			2	2					2	2	2	2				2	3	2	0	0	0	140	B		
Adliye				2	2	2	2	2	2	2	2	0	0	2	2	0	0	0	0	2	2	2	2	0	4	0	0	2	2	2	0	0	5	131	B	
Balçıkhisar		*		2	2	0	1	2	1	2	0	4	4	2	2	0	0	0	0	2	2	2	2	0	0	0	0	0	2	2	5	0	5	110	B	
Selçik		*	*	2	2		1	2	1	2				2	2	3		3	3	2	2	2	2			4		2	1	2	5		10	96	B	
Oğulpaşa		*		2	2		1	2	1	2				2	2			3		2	2	2	2					2	2	2	5		5	90	B	
Çiftlik	*	*		2	2	0	1	2	1	2	0	0	0	2	2	0	0	0	0	2	2	2	2	0	0	0	0	0	2	2	2	5	0	5	86	B
Düzmeşe		*		2	2	0	1	2	1	2	0	0	0	2	2	3	0	0	3	2	2	2	2	0	0	4	0	0	2	1	5	0	10	81	B	
Büyükyenice		*		2	2	0	1	2	1	2	0	4	0	2	2	3		3		2	2	2	2	4				2	1	10	10	10	78	B		
Orhaniye				2	2		1	2	1	2				2	2					2	2	2	2					2	2	5		10	73	B		
Bereket	*			2	2	0	1	2	1	2	0	0	0	2	2	0	3	0	0	2	2	2	2	0	0	0	0	0	2	1	5	0	5	65	B	
Ericek		*		2	2		1	2	1	2				2	2			3		2	2						2	1	1	5	0	5	36	C		
Selimiye				2	2		1	2	1	2				2	2			3		2	2	2	2					1	1	5		10	35	C		
Boyukaya				2	2	0	1	2	1	2	0	0	0	2	2	0	0	0	0	2	2	2	2	0	0	0	0	0	1	1	5	0	5	34	C	
Avdan	*			2	2	0	1	2	1	2	0	0	0	2	2	0	0	0	0	2	2	2	2	0	0	0	0	0	1	1	5	10	5	24	C	
Medetli		*		2	2		1	2	1	2				2	2					2						4		1	1	10	10	10	10		C	
Ciciler				1	1	1	1	1	1	2	0	0	0	2	2	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	5	10	5	-4	D	
Çerkeşli				2	2	0	1	1	1	2	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	10	10	10	-19	D	

KIRSAL PEYZAJ KARAKTERİ

Yerleşim Dokusu							Kırsal Peyzaj Öğeleri																				Kentsel Peyzaj			Korunma Durumu				
Yerleşimler							Doğal çevre öğeleri																Doğal Çevrenin Korunmuşluk Durumu				Yapılaşma							
							Kente olan uzaklık				Topoğrafya				Jeoloji				Hidrografya												Bitki örtüsü			
	Yıldız	Merkezli	Dağınık	Parçalı	Lineer	Seyrek	D1 0-5 km	D2 5-15 km	D3 15-25 km	D4 25-35 km	D5 Ova	D6 Plato	D7 Vadi	D8 Yayla	D9 Dağ	D10 Magmatik kayaç	D11 Metamorfik kayaç	D12 Alüvyon	D13 Tortul kayaç	D14 Akarsu	D15 Göl	D16 Gölet	D17 Orman [Kitle (4), Grup (3), az (2), Tek (1)]	D18 Maki [Kitle (4), Grup (3), az (2), Tek (1)]	D19 Mera [Kitle (4), Grup (3), az (2), Tek (1)]	D20 Tarım Alanı [Kitle (4), Grup (3), az (2), Tek (1)]	B1 Sanayi, Yapılaşma ve otoyollar ile bozulmuş doğal çevre	B2 Kontrolsüz Yapılaşma ile kısmen bozulmuş doğal çevre	B3 Doğal çevre ile uyumlu yapılaşmanın olduğu kırsal		B4 Doğal Koruma alanı olarak tescil edilmiş korunan çevre	Y1 Kentsel alan	Y2 Sanayi Tesisleri	Y3 Otoyol
Köyler	YD1	YD2	YD3	YD4	YD5	YD6	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	D11	D12	D13	D14	D15	D16	D17	D18	D19	D20	B1	B2	B3	B4	Y1	Y2	Y3	KD
Akçapınar *						*			*						*		*		*	*			4	2		2			*				A	
Belenalan				*						*		*				*							4			2			*				A	
Dereyörük					*					*			*				*		*	*			4	1		1			*				A	
Günüören						*			*										*				3	1		1			*				A	
Kazancı		*						*											*				3			2			*				A	
Kızılöz		*			*			*					*						*	*			4			1			*				A	
Sarıyazı*		*							*								*						2			2			*				A	
Adliye	*								*					*		*		*		*			1		3	1			*				B	
Ağlan		*							*								*						1	1		3		*					B	
Balçıkhisar	*							*				*				*			*				2	1		3		*					B	
Bereket	*								*			*						*	*			*	2		1	3		*					B	
Borcak					*				*										*				4			2			*				B	
Büyükyenice		*						*			*								*	*			1			3		*				*	B	
Çiftlik	*								*										*			*	3			1			*				B	
Düzmeşe	*							*			*								*	*			1	0	0	4		*			*		B	
Hisarcık*						*		*							*		*		*	*			1		3	1			*				B	
Oğulpaşa*		*							*					*		*	*	*	*	*			1		4	1		*			*		B	
Orhaniye				*					*					*	*	*	*	*	*				3			1			*				B	
Selçik		*					1			*							*	*	*				1			3	*					*	B	
Soğucakpınar *					*				*				*				*	*	*				2			2		*					B	
Avdan		*							*							*			*	*		*	2	1		3		*					C	
Boyunkaya	*							*						*		*	*	*	*	*			1		4				*				C	
Ericek	*							*		*					*		*	*	*				1			3		*					C	
Medetli	*							*											*					1		4		*			*		C	
Selimiye				*				*		*							*	*	*	*			1			3	*				*	*	C	
Ciciler		*						*	*	*							*	*	*	*				1		4	*					*	D	
Çerkeşli				*	*			*		*					*		*	*	*	*		*				4	*				*	*	*	D

* Birden fazla mahalleden oluşan köy.

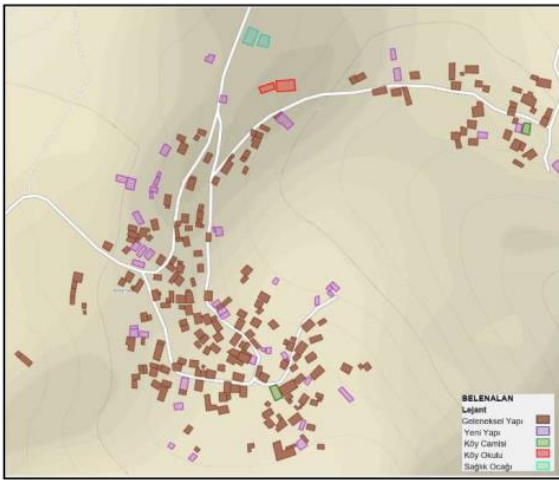
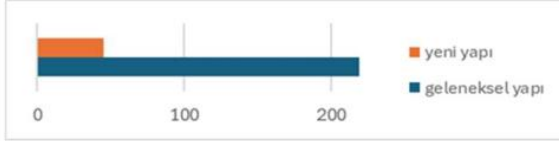
YERLEŞİMLER	SOSYAL VE EKONOMİK YAPI																				Korunma Durumu	
	Yaşamın devam ettiği kırsal peyzaj	Yaşamın devam etmediği kırsal peyzaj (terkedilmiş)	Somut Olmayan Kültürel Miras							Nüfus Yapısı				Ekonomik Yapı								
			Etnik Köken	Gelenekler			Geleneksel Üretim Teknikleri															
				Bayramlar (Hidrellez)	Düğünler (5)	Festivaller- Kutlamalar (5)	Bibercilik(15)	Böcekçilik (15)	Tütüncülük (15)	n<150	150-300	300-400	400<n	Ziraat (5)	Hayvancılık (5)			Avcılık (5)	Turizm (5)			
Köyler	T1	T2	Et	K1	K2	K3	K4	K5	K6	N1	N2	N3	N4	E1	E2	E3	E4			E5	E6	E7
Akçapınar		*																				A
Belenalan	*		manav	*	*			*				*		*	*	*	*	*			*	A
Dereyörük	*		manav	*	*			*		*				*		*	*	*	*		*	A
Günüören	*		manav	*	*			*		*				*	*	*	*		*		*	A
Kazancı	*		manav	*	*		*	*		*				*	*	*	*		*			A
Kızılöz	*		manav	*	*		*	*		*				*	*	*	*		*			A
Sarıyazı	*		manav	*	*			*	*	*				*	*	*	*		*			A
Adliye	*		gürcü	*	*	*				*					*	*	*			*		B
Ağlan	*		manav	*	*			*	*				*	*	*	*	*	*	*	*		B
Balçıkhisar			manav	*	*					*					*	*	*	*			*	B
Bereket	*		manav	*	*					*				*	*	*	*			*		B
Borcak	*		manav	*	*			*			*			*		*	*		*			B
Büyükyenice	*		manav	*	*		*			*				*	*	*	*	*				B
Çiftlik	*		manav	*	*					*					*	*	*	*		*		B
Düzmeşe	*		manav	*	*			*			*			*		*	*		*			B
Hisarcık	*		manav	*	*	*				*					*	*	*	*				B
Oğulpaşa	*		manav	*	*	*					*			*	*	*	*	*				B
Orhaniye	*		pomak	*	*					*				*	*	*	*	*				B
Selçik	*		manav	*	*			*				*		*	*	*	*		*			B
Soğucakpınar	*		manav	*	*		*	*					*	*	*	*	*		*			B
Avdan	*		manav	*	*							*		*	*	*	*	*		*		C
Boyukaya	*		manav	*	*	*					*				*	*	*					C
Ericek	*		manav	*	*						*			*		*	*					C
Medetli	*		manav	*	*	*		*				*		*	*	*	*	*	*			C
Selimiye	*		göçmen	*	*			*				*		*	*	*	*					C
Ciciler	*		manav	*	*						*			*		*	*					D
Çerkeşli	*		manav	*	*								*	*	*	*	*					D

GRUPLANAN KÖYLERDE YENİ VE GELENEKSEL YAPI ORANLARI

Kendi grubunda en **yüksek** sayısal değer alan köy.

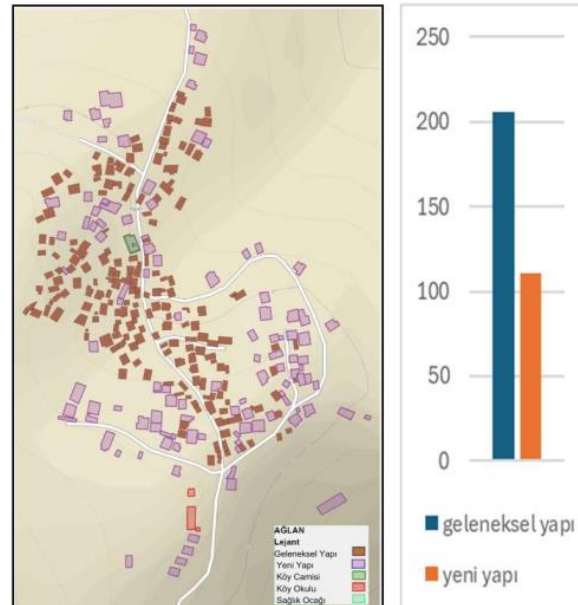
A GRUBU

Belentalan		
	sayı	oran
geleneksel yapı	219	83%
yeni yapı	45	17%

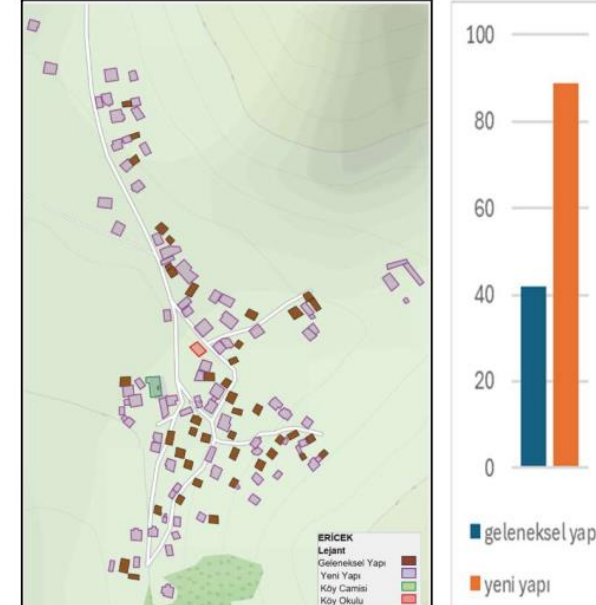
B GRUBU

Ağlan		
	sayı	oran
geleneksel yapı	206	65%
yeni yapı	111	35%

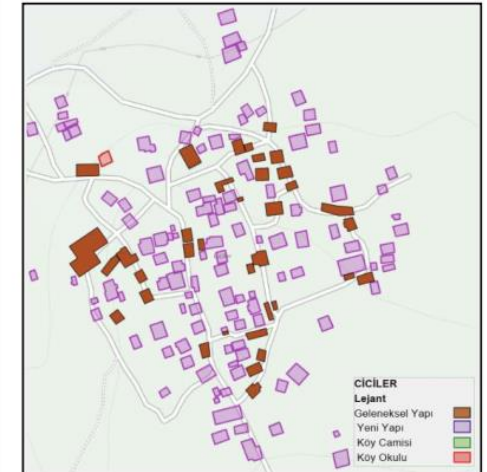
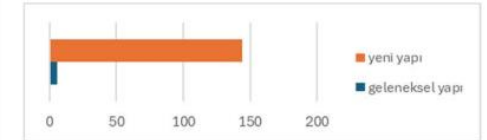
C GRUBU

Ericek		
	sayı	oran
geleneksel yapı	42	32%
yeni yapı	89	68%

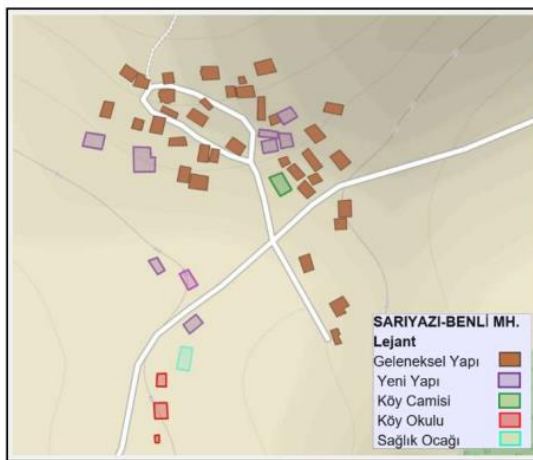
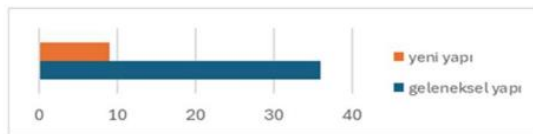
D GRUBU

Ciciler		
	sayı	oran
geleneksel yapı	6	4%
yeni yapı	144	96%

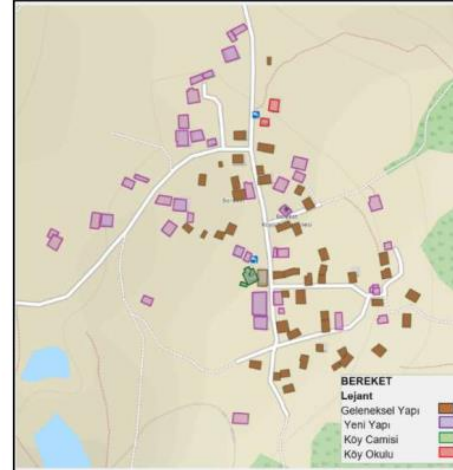
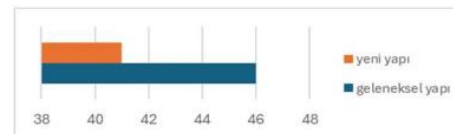

Kendi grubunda en **düşük** sayısal değer alan köy.

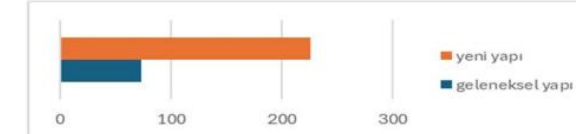
Sarıyazı Benli Mh		
	sayı	oran
geleneksel yapı	36	80%
yeni yapı	9	20%

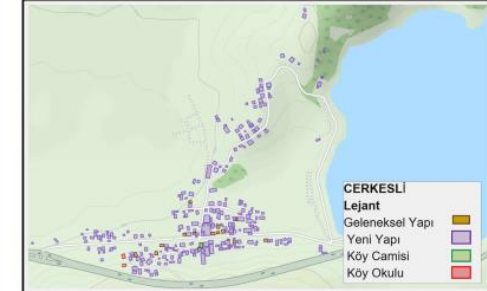
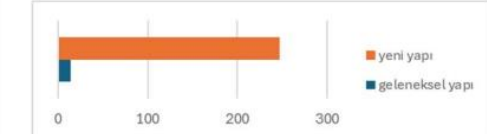
Bereket		
	sayı	oran
geleneksel yapı	46	53%
yeni yapı	41	47%

Medetli		
	sayı	oran
geleneksel yapı	73	24%
yeni yapı	226	76%

Çerkesli		
	sayı	oran
geleneksel yapı	14	5%
yeni yapı	247	95%

CBS ortamında incelenen köy verilerine karekod ile ulaşabilirsiniz.

TEZDEN ÜRETİLMİŞ YAYINLAR

Makaleler

1. Aktürk E., Çelebioğlu B. Y., (2024). Osmaneli'nin kırsal mimarlık mirasının korunmuşluk durumunun sayısal olarak değerlendirilmesi. *bab Journal of FSMVU Faculty of Architecture and Design*, 5 (1), 67-85

